THE AECIAN

Vol. XXXIV

Editor : Amardeep Kalita

Our Ex-Editors

Sharushij Ch. Das
Purnananda Kalita
Rohini Kr. Bora
Nurul Amin
Amulya Kr. Goswami
Krishnananda Das
Bhabendra Nath Patowary
Satish Tahbildar
Manoranjan Sharma
Shyam Shundar Deka
Imtiaz Ali
Bichitra Barman
Hemendra Bora
A.H. Zahir
Karuna Bhattacharya
Pranab Kr. Bora
&
Trailokya Dev Sharma
Altaf Mujid
Chandan Kr. Bora
Ritunjay Bhuyan
Upananda Kakoti
Ahshanul Hussain
Bhupati Deka
Uttam Saikia
Diganta Hazarika
Pranab Kr. Nath
Ratul Goswami
Navajyoti Gogoi
Kishor Kr. Pathak
Abhijit Kalita

The Aecian

Vol. XXXIV (1994-95)

এইচিয়ান

(Annual Publication)

Prof. In-Charge
Makhan Lal Das
Editor
Amardeep Kalita

ASSAM ENGINEERING COLLEGE
GUWAHATI 781013

THE AECIAN

এইচিয়ান

Editor :
Amardeep Kalita

Prof. In-Charge :
Prof. Makhan Lal Das
Deptt. of Chemical Engg.

Chairman :
Dr. Anup Das
Deptt. of Mechanical Engg.

Members :
Prof. Arup Sharma
Deptt. of Civil Engg.
Dr. Pradyut Goswami
Deptt. of Electrical Engg.

Saumitra Sushil Sharma
Ismail Hossain
Pranab Sinha
Rintumoni Dutta

Cover :
Planning : Amardeep Kalita
Design : Abhijit Konwar

Illustrations :
Abhijit Konwar
Neelanjan Dasgupto
Amardeep Kalita

Photo Feature :
Hemanta Kr. Sharma
Benjamin Kaman

Printed At :
Shree Guru Press.
Maligaon, Guwahati-11

D.T.P. Composed At :
Computer World
Panbazar, Guwahati - 1

ACKNOWLEDGEMENT :

Deba Kanta Handique
Jahnu Baruah
Prof. Arup Mishra
Prof. B.C. Bhuyan
Prof. P.K. Bordoloi
Prof. P.K. Mahanta
Phukan Mahanta
Fuleswari Brahma
Dhanjit Das

Abhijit Konwar
Deepal Phukan
Srimanta Bordoloi
Benjamin Kaman
Hamanta Kr. Sharma
Neelanjana Mahanta
Neelanjan Dasgupto
Kallol Pratim Nath
Jolly Da & Bobby Da

Ashish, Himangshu, Diganta (Barman), Anjan, Gope, Harjinder, Amitava, Bobby, Sharmistha, Prantor, Sudipta, Sepon, Bishnu Bahadur, Sirish, Pranab, Raju, Bhaskar, Binoy, Lunse, Vijay, Phukan, Pranjit, Swgwmdao, Debesh, Chowken, Manash, Dhruba, Ujjwal, Rajdeep, Mrinalkanti, Diganta, Ravisankar, Navajit, Kaustav, Hikmat, Sanjib Mech, Rajib, Manirul and all other wel wishers.

Staff and workers of Shree Guru Press and Computer World.

সেই মৃত্যু অপৰাজেয় ....

এই সংখ্যাৰ 'এইটিয়ান' উছৰ্গা কৰিছোঁ অকাল মৃত্যুক সাৱটি লোৱা আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ দুই কৃতি ছাত্ৰ সীমান্ত শইকীয়া আৰু বিশ্বজিত ফুকনৰ সোঁৱৰণত।

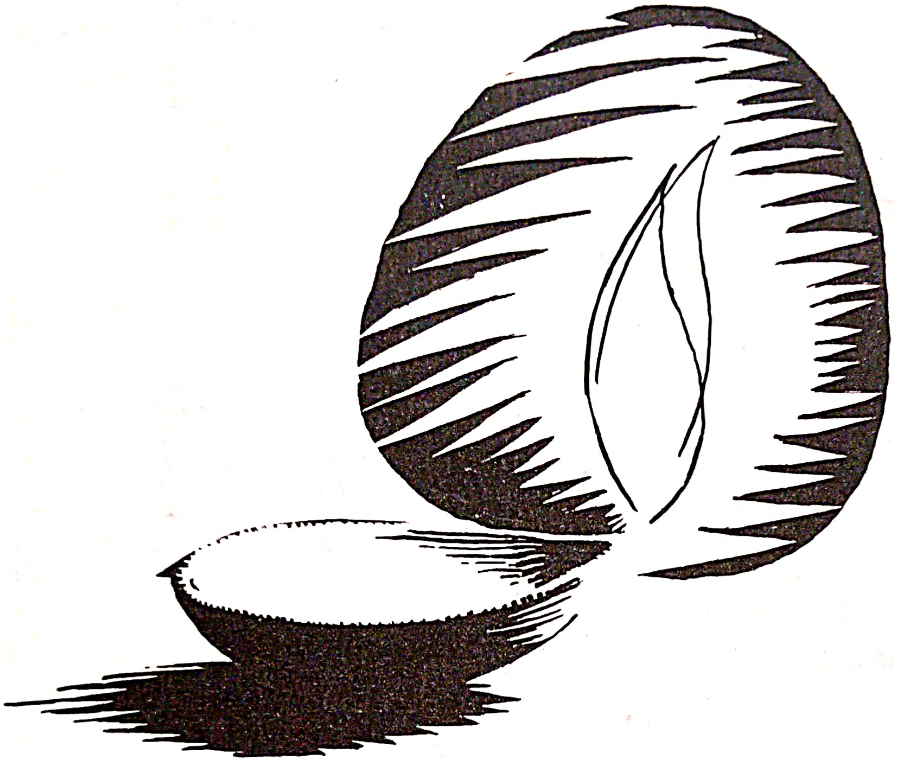

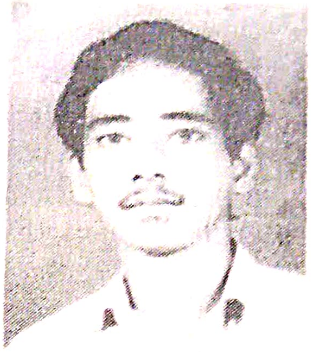

সীমান্ত শইকীয়া

বিশ্বজিত ফুকন

আৰু আমি শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰিছোঁ -

- মহেশ্বৰ নেওগ
- আশাপূৰ্ণা দেৱী
- দেৱকান্ত বৰুৱা
- মহেন্দ্ৰ বৰা
- শক্তি চট্টোপধ্যায়
- দুৰ্গেশ্বৰ বৰঠাকুৰ
- বিজয় শংকৰ দাস

আৰু জীৱনক মহিয়ান কৰি চিৰবিদায় লোৱা জ্ঞাত অজ্ঞাত প্ৰতি জনাকে।

.... মৃত্যুওতো এটা শিল্প

সেই মৃত্যু অপৰাজেয় ....

এই সংখ্যাৰ 'এইচিয়ান' উছৰ্গা কৰিছোঁ অকাল মৃত্যুক সাবটি লোৱা আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ দুই কৃতি ছাত্ৰ সীমান্ত শইকীয়া আৰু বিশ্বজিত ফুকনৰ সোঁৱৰণত।

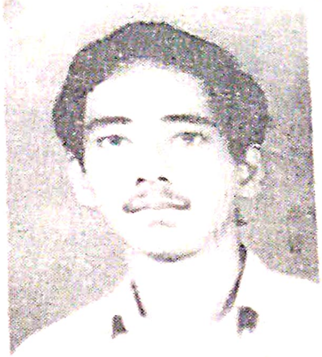

সীমান্ত শইকীয়া

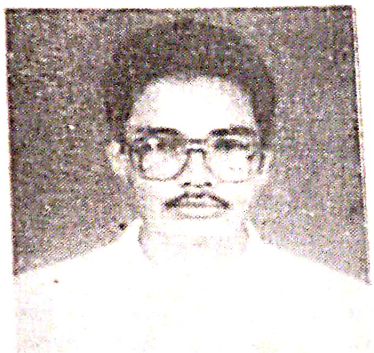

বিশ্বজিত ফুকন

আৰু আমি শ্ৰদ্ধাৰে সোঁৱৰিছোঁ -

- মহেশ্বৰ নেওগ
- আশাপূৰ্ণা দেৱী
- দেৱকান্ত বৰুৱা
- মহেন্দ্ৰ বৰা
- শক্তি চট্টোপাধ্যায়
- দুৰ্গেশ্বৰ বৰঠাকুৰ
- বিজয় শংকৰ দাস

আৰু জীৱনক মহিয়ান কৰি চিৰবিদায় লোৱা জ্ঞাত অজ্ঞাত প্ৰতি জনকে।

.... মৃত্যুওতো এটা শিল্প

Assam Engineering College

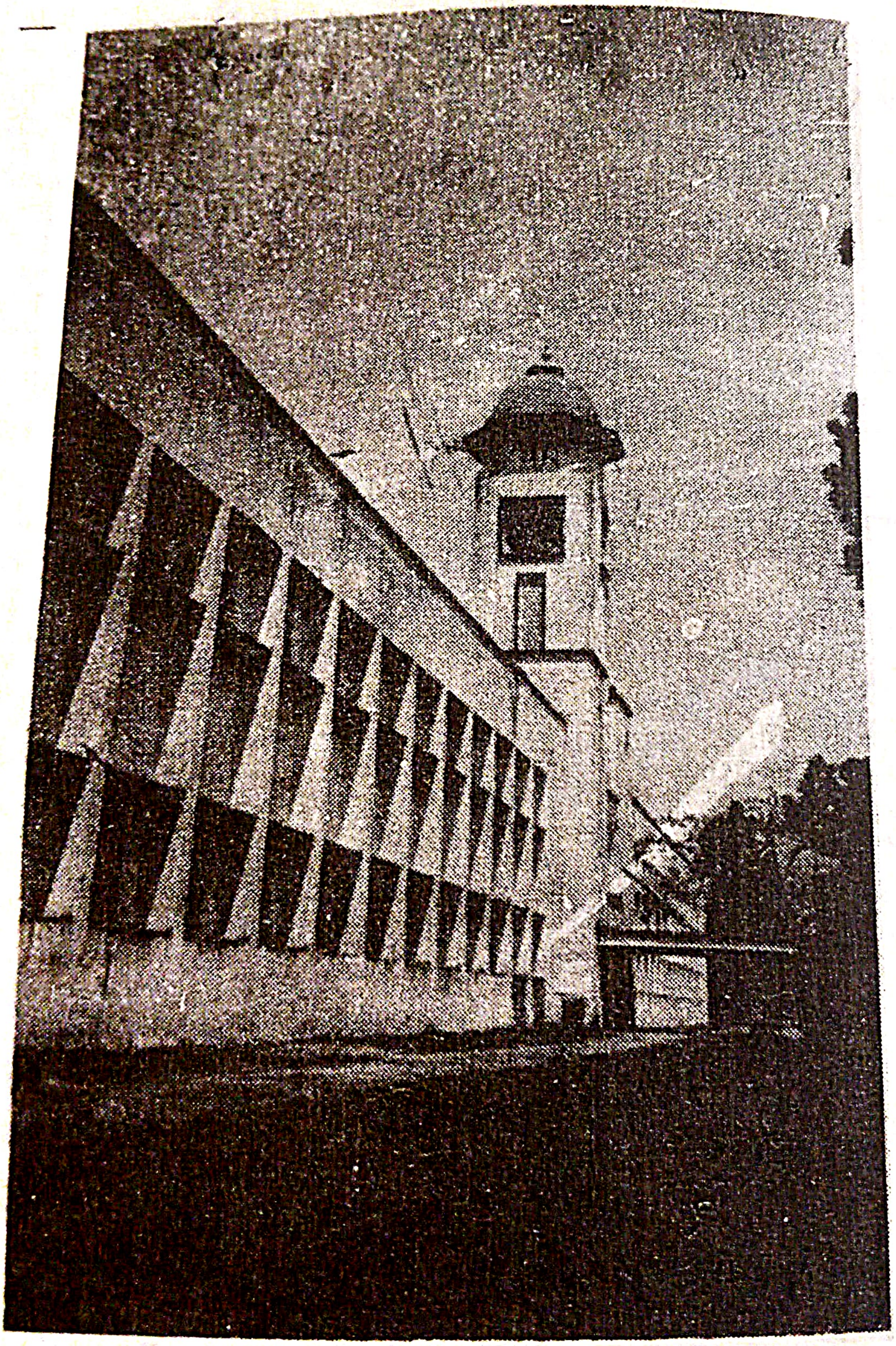

MESSAGE

Prof. S.P. Bhattachar
Principal,
Assam Engineering Coll
Jalukbari, Guwahati - 7

It gives me immense pleasure to find that the current issue of the college magazine "AECIAN" is being brought out by Sri Amardeep Kalita, Secretary, Magazine Section, inspite of many constraints, mainly financial. In this connection, I gratefully acknowledge the contribution of Rs. 15,000.00 from the State Level Advisory Committee for Students and Youth Welfare, Assam towards the cost of publication of the magazine with an assurance of releasing another Rs. 5,000.00 after publication. I hope, the magazine will reflect the literary activities of our students and serve as a vehicle of art and humour of our budding engineers.

I thank the Editorial Board, contributors and workers and above all the Magazine Secretary for their untiring efforts in bringing out the issue successfully.

26.3.96

(Prof. S.P. Bhattacharyya)

এই সংখ্যাত আছে / This issue presents

সম্পাদকীয়

অসমীয়া শিতান

প্ৰবন্ধ

অন্ধবিশ্বাসৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষা / দেৱকান্ত সন্দিকৈ 1
সাহিত্যত মৌলিকতা আৰু নন্দনতাত্ত্বিক সৌন্দৰ্য / মুকুল মহন্ত 11
বিপ্লৱী সংস্কৃতি / ইছমাইল হোছেইন 23
কবিতা আৰু পাঠক / ৰূপজ্যোতি হাজৰিকা 41
ঐতিহ্যমণ্ডিত তৈলচিত্ৰ - মনালিছা / সুস্মিতা চক্ৰবৰ্তী 42
নিষিদ্ধ গ্ৰন্থ / কল্যাণ নাথ 52
বিপৰ্যস্ত শৈশৱ / শশাংক শেখৰ শৰ্মা 57
নাট্যাভিনয়ত ট্ৰেজেডি বিচাৰ / দেৱ কুমাৰ মহন্ত 66

গল্প

গ্ৰহনাস্ত / শৰ্মিষ্ঠা শইকীয়া 14
অৰুণাভৰ অনুভূতিৰে এগছা / শ্ৰীমন্ত বৰদলৈ 18
প্ৰতীক্ষা / ব্ৰজেন্দ্ৰ কুমাৰ তালুকদাৰ 55
মদাৰ ফুলৰ ৰং / ৰূপজ্যোতি হাজৰিকা 62
অপেক্ষা / প্ৰতাপ হাজৰিকা / 65
যেতিয়া আবেলি নামে / জ্যোতিস্মিতা চেঙাপ 68

অ-উপন্যাস

প্ৰসৱ বেদনাত এজন লিখক আৰু এখন উপন্যাসৰ ব্লু-প্ৰিন্টৰ প্ৰস্তুতিপৰ্ব / বিন্টুমণি দত্ত 26

সাক্ষাতকাৰ

জাহ্নু বৰুৱা : সাগৰ এতিয়া নিচেই কাষত 3

কবিতা

তুলাচানীত তুলি দিওঁ নিজস্ব সত্ত্বা(মনিদীপা দেৱী) / 44, নিবনুৱা (কমলজিত কলিতা) / 45, বেগিং (সঞ্জীৱ সমৰ ডেকা) / 45, ৰাজপথে আজি কয়(ৰাণীকান্ত গোস্বামী) / 45, সাম্প্ৰদায়িকতা (ইছমাইল হোছেইন) / 45, তিনিটা অনুচ্চ স্বৰ (ৰশ্মি ছেত্ৰী)/ 46, একাকীত্ব (লিপিকা দেৱী) / 47, বয়ঃসন্ধি : এক নষ্টালজিয়া (ৰুক্মী দাস) / 47, নিৰন্তৰতাই মোক জোকায় (জয়ন্ত কুমাৰ দাস) / 47, যুদ্ধৰ সময় (প্ৰশান্ত কুমাৰ বৰুৱা) / 48, তোমাৰ কথা (বেঞ্জামিন কামান) / 49, বাম গঁগে (কৃষ্ণ পেগু) / 49, গুৱাহাটীৰ ছবি (নীলাঞ্জনা মহন্ত) /49, পৰিভ্ৰমণ (কমলজিত মেধি) /50, প্ৰেম (চিন্ময় চৌধুৰী) / 51

English Section

Articles

Employment scenario of engineering students in Assam / Dr. P.K. Bordoloi & B. Goswami - 71
Changes required in the constitutional set up of India / A. Majumdar - 83

The Aecian

এই সংখ্যাত আছে / This issue presents

Scientific basis of Homoepathy / Prof. N. Nag 86
Calendar - Its formation & development / Wahidul Amin 93
Chemistry & chemical art among the ancients / K.P. Sarma 95
Virtual reality / Anit Dhekial Phukan 98
The Indian ideal of secularism / Nayan Kr. Kalita 104
Illaiyaraja - Taking music to her Majesty / Pallab Kr. Borah 106
Reactive power management / Bobby Richong 108

Short Story

Oops ! A sister / Suranjita Khound 80
An evening with her / Chinmoy 91

Poetry

To a brighter day (Bidisha Nath) / 100, Feelings (Nazreen Rahman) / 101, My struggle (Tanushree Borgohain) / 101, Charisma (Tridip Basumatary) / 102, Endless wait (Shyamal Baishya) / 102, Wild cries (Sanjeev Kr. Das) / 103

Bodo Section

Sungdw Swlw

Shangwthe / Kamal Brahma 115

Raythay

Habpisa Houa dao (Raju Mashahary) / 117, Duga (Mahesh Narzary) / 118, Phwimal (Phungkha Boro) / 118

বিবিধ

Words of Wisdom 119
অলপমান আলাপ ঃ স্রষ্টাৰ সৈতে 121
Squaring a number 122

প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাৰ পাতৰ পৰা

Friends (Pema Topgyal) / 123, The Cascade (Paramita Goswami) / 123, আধুনিক প্ৰেম আৰু ব্যক্তিবাদ (পঙ্কজ কুমাৰ পাঠক) / 124

পুৰণি এইচিয়ানৰ পাতৰ পৰা

এক-দুই-তিনি (কবিতা) / নৃপেন দত্ত / 125, Picasso (Poetry) / Devabrata Das / 125

Life (Short Story) / Nirod Das 126
এক্স্ ভাৰ্চেচ আলফা (চুটি গল্প) / পল্লৱ কুমাৰ চৌধুৰী 129

Deepal's Cartoon page 132
In the Spotlight 133
Editorial Board 139
AEC at a glance 140
Secretarial reports 143

স্বৰ্গগত ছাত্ৰবন্ধু সীমান্ত শইকীয়া আৰু বিশ্বজিত ফুকনৰ সোঁৱৰণত

গীত

বন্ধু ল'লা বিদায়
সীমাৰ সিপাৰ ধিয়াই,
যেন এপাহি
ফুলি উঠা ফুল -
অকালতে সৰি যায় ॥

মানৱ মনৰ কলুষতা দেখি,
জীৱন পৰত সততাৰে যুঁজি,
সত্যৰ মাথো সমাধি দেখি,
জীৱন মূল্য শূন্য বুজি,
হয়তো ল'লা বিদায় -
জীৱন সীমান্ত চাই ॥

লোভাক নুধাৰে মলিন পৃথিৱী,
আমিয়ে গঢ়িম সুন্দৰ ধৰণী,
নিৰৱে নেথাকো সত্যৰ পূজাৰী,
সমাজ গঢ়াৰ আমিয়ে সেনানী,
আহিবানে পুনৰায়
ধৰাৰ বুকুলৈ ধিয়াই ॥

✦ অৰূপ কুমাৰ শৰ্মা
অধ্যাপক, চিভিল ইঞ্জিনীয়াৰিং বিভাগ

সম্পাদকীয়

লিখকৰ দায়বদ্ধতা ঃ সৃষ্টিধৰ্মী সাহিত্যত সদায়েই যুগৰ প্ৰভাৱ বিদ্যমান। সেয়েহে উনবিংশ শতিকাৰ প্ৰাক্‌কালৰ কিছুমান গল্প কথকথাৰ সাধুৰ দৰে লাগিলেও সেই যুগৰ মানুহৰ ধ্যান ধাৰণা, সমাজ দৰ্শন আদিৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেনে ধৰণৰ কাহিনীয়েই হয়তো প্ৰাসংগিক আছিল। অসমৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ আন্দোলনৰ সময়ৰ সাহিত্যত সেয়েহে আমি আন্দোলন আৰু বিদেশী বহিষ্কাৰ 'ইচ্ছা'টোৰ প্ৰভাৱ দেখিবলৈ পাওঁ। তাৰ পিছৰ নিনষ্টেইটীত যেতিয়া পৰিবৰ্তনকামী বিপ্লৱী মানসিকতা এটাৰ উত্থান হৈছিল তেতিয়া আকৌ ৰাজনৈতিক শোষণ, বঞ্চনা আৰু শোষকৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদৰ ধাৰাই অসমীয়া সাহিত্যৰ জগতখনত স্থানলাভ কৰিছিল। এনে প্ৰক্ৰিয়া সহজাত। স্বাভাৱিক আৰু বাস্তৱসন্মতও।

আমাৰ মহাবিদ্যালয় আলোচনীখনৰ বিগত কেইটামান সংখ্যাৰ ৰচনাৰাজিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই প্ৰসংগটো উত্থাপন কৰিবলগীয়া হ'ল। বিশেষকৈ পুৰণি এইচিয়ান সমূহৰ গল্পবোৰৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিলে বহু পৈণত আৰু সম্ভাৱনাপূৰ্ণ হাতৰ পৰশ অনুভৱ কৰিব পাৰি। সেই গল্পবোৰত ঠাই পাইছে বিভিন্ন বিষয়- কু-সংস্কাৰ, দৰিদ্ৰতা, মহাজনৰ শোষণৰ পৰা আৰম্ভ কৰি জটিল মানবীয় মনস্তত্ব; পৰিয়াল এখনৰ সৰু-সুৰা সুখ-দুঃখৰ পৰা আৰম্ভ কৰি প্ৰেম-বিৰহ আদি বিষয়বস্তুৱেই মূলত ঃ ছুই গৈছে এই গল্পসমূহক। কিন্তু মূলবিষয় বা themeৰ ৰূপত ৰাজ্য/দেশৰ জটিল সামাজিক/ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিৰ চাপ তাত তকুত পৰা ধৰণে কম। মূলতঃ ৰোমাণ্টিক আৰু ফেণ্টাছী তথা ফিক্‌চনধৰ্মী এই ৰচনাবোৰৰ ওপৰত দেশে আজি সন্মুখীন হোৱা কঢ় বাস্তৱ সমস্যাৰাজিৰ প্ৰভাৱ যথেষ্ট নহয়। .... তাৰমানে আমাৰ লিখকসকলে দেশৰ বাস্তৱ সমস্যাবোৰ অনুধাৱন কৰিব পৰা নাই নেকি ? নে আমাৰ আবাসীক জীৱন আৰু টেকনিকেল শিক্ষাই আমাক যান্ত্ৰিক কৰি তুলিছে ? নে আমি অভিযন্তা হোৱাৰ স্বপ্নত আত্মমগ্ন হৈ এখন বেলেগ স্বৰ্গৰাজ্যত বাস কৰি আছোঁ য'ত বাহিৰৰ (!) কোনো কথাই আমাক স্পৰ্শ কৰিব নোৱাৰে। ..... বিষয়টো চিন্তনীয়। আজি আমি চিনেমা, টেলিভিশ্বন আদিত সি বৈষয়িক (worldy)আৰু প্ৰেমসৰ্বস্ব কাহিনীৰ পয়োভৰ দেখোঁ তাৰ পৰা সমাজৰ সুফল কিমান সহজেই অনুমেয়। লিখকসকলে যিহেতু সহজেই জনসাধাৰণৰ মনত চিন্তাৰ খোৰাক যোগাব পাৰে, গতিকে তেওঁলোকে সমাজৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ দায়বদ্ধতাক সদায়েই আগস্থান দিব লাগে। নহ'লে 'সাহিত্য সমাজৰ দাপোণ'হৈ নাথাকে। ...... আমাৰ নতুন চাম লিখকে বিষয়টোক গুৰুত্ব সহকাৰে লোৱা উচিত।

মেলেৰিয়া আৰু আমি ঃ যোৱাবছৰটোত আমাক সকলোকে কন্দুৱাই থৈ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ দুজন কৃতি ছাত্ৰ মেলেৰিয়াজনিত ৰোগত মৃত্যুবৰণ কৰে। প্ৰায় একে সময়তে ঘটা এই দুৰ্ভাগ্যজনক ঘটনা দুটাই আমাক যেনেকৈ মৰ্মাহত কৰিলে, তেনেকৈ শঙ্কিতও কৰিলে। মেলেৰিয়াৰ জীৱাণুবাহক মহৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ বাবে মহাবিদ্যালয় কতৃপক্ষই আমাৰ আবাসীক চৌহদটোৰ পৰিস্কাৰ পৰিচ্ছন্নতাত গুৰুত্ব দিলে। ছাত্ৰাবাসবোৰত এবিধ ৰাসায়নিক দ্ৰব্যও ছটিওৱা হ'ল। কতৃপক্ষই লোৱা এনে ব্যৱস্থা নিশ্চয় উৎসাহজনক; কিন্তু তাৰ পৰা মহৰ উপদ্ৰৱ হ'লে অলপো নকমিল।

আন আন ৰোগৰ দৰে মহজনিত ৰোগো সকলোঠাইতে আছে; কিন্তু নামনি অসমৰ কিছুমান ঠাইত প্ৰতিবছৰে জাতীয় উৎসৱৰ অহাদি মেলেৰিয়াৰ তাণ্ডৱ আৰম্ভ হয়। ইয়াৰ বাবে সুকীয়া এটা চৰকাৰী বিভাগ থকাৰ পিছতো মেলেৰিয়াত আক্ৰান্ত মানুহৰ সংখ্যা কমা নাই। গুজৰাটত প্লেগৰ প্ৰাৰ্দুভাব হোৱাৰ লগে লগে যুদ্ধকালীন ক্ষীপ্ৰতাৰে ব্যৱস্থা লোৱা হ'ল; প্লেগ আহিল আৰু গ'ল। অসমৰ মেলেৰিয়া পীড়িত অঞ্চলবোৰতো একে ধৰণৰ ব্যৱস্থা ল'ব পৰা নাযায়নে ? এই দেশখনত উগ্ৰপন্থী, চৰকাৰী বাহিনী, পথদুৰ্ঘটনা, সমাজবিৰোধী আদি এশ এবুৰি আওমৰণে মৰিব পৰা উপায়ৰ পৰা হাত সাৰি কোনোমতে প্ৰাণটো লৈ জীয়াই থকা মানুহখিনিয়ে সাধাৰণ (!) মহ এবিধলৈ ভয় কৰিও জীয়াই থাকিব লাগিব নেকি ? আমাৰ প্ৰশাসনত এনে কিছুমান মানুহৰ প্ৰয়োজন আহি পৰিছে যিয়ে জীৱনৰ মূল্য বুজি পায়। ....'দুহেজাৰ চনত সকলোৰে বাবে স্বাস্থ্য' ! দুহেজাৰ চনলৈ আৰু কেইটা দিন বাকী ?

ছাত্ৰ আৰু ৰাজনীতি ঃ ৰাজনীতিৰ প্ৰকৃত সংজ্ঞা কি ? ৰাজনীতি আজি 'খেলা' বস্তু আৰু নিৰ্বাচন 'ভটা' বস্তু। নীতিবিবৰ্জিত এই ৰাজনীতিত আদৰ্শৰ স্থান সদায় পিছত। কিছুমানৰ মতে ৰাজনীতিক এটা সহজ logicৰ দ্বাৰা উপস্থাপন কৰিব পাৰি। x,y আৰু z তিনিটা দলৰ ভিতৰত x, yৰ শত্ৰু; (সেয়া প্ৰতিদ্বন্দ্বী ? যদি শত্ৰু, কিহৰ ভিত্তিত ? আদৰ্শৰ ভিত্তিত নে ?) আৰু x, z বো শত্ৰু। গতিকে নীতি আদৰ্শৰ কথা নাই y আৰু z বন্ধু হ'বই লাগিব। তাৰ মাজত আমি সাধাৰণ ৰাইজ - সকলো সময়তে যেন আবেগতেই ভটি ভাহি আছোঁ, যুক্তিৰ স্থান সকলোতকৈ পিছত। ...এনে অৱস্থাত ছাত্ৰৰ কৰ্তব্য কি ? অৰাজনৈতিক চৰিত্ৰৰ হৈয়ো ৰাজনৈতিক চিন্তা-চৰ্চা কৰিব পাৰি। আজি এটা ছাত্ৰ আন্দোলনৰ ফলশ্ৰুতিতেই অসমৰ ৰাইজে পাইছে দুখনকৈ কেন্দ্ৰীয় বিশ্ববিদ্যালয়, আই. আই. টি, গেছ ক্ৰেকাৰ, শোধনাগাৰ। ..... দেশৰ কথা ভাবিলেই ৰাজনীতি কৰা নুবুজায়। পিছে মনকৰিবলগীয়া কথা হ'ল নেতা (!) হোৱাৰ প্ৰৱণতাই আজি কিছুমান ছাত্ৰক পঢ়া-শুনাৰ পৰা বহু আতৰাই নিছে। নেতা হ'বলৈতো Marksheetৰ প্ৰয়োজন নাই। বাকীবোৰ ছাত্ৰই বাৰু এনেকৈয়ে মুক হৈ থাকিব নেকি ? .... ৰাজনীতি নকৰাকৈয়োতো নেতা হ'ব পাৰি।

প্ৰতিবেদন ঃ এইচিয়ানত সাধাৰণতে আলোচনী সম্পাদকৰ (Secretary, Magazine Section) প্ৰতিবেদন নাথাকে। মোৰবোধেৰে আলোচনী সম্পাদক (Magazine Secretary) আৰু এইচিয়ান আলোচনীখনৰ সম্পাদক (Editor, AECIAN)- দুটা বেলেগ বস্তু হোৱা উচিত। লগতে আলোচনীখনৰ ওপৰিও নিয়মীয়াকৈ সুকীয়া এখন Technical Journal থকা উচিত।

আলোচনী সম্পাদকৰ পদত নিৰ্বাচিত হৈ গৌৰবান্বিত বোধ কৰিছোঁ। আমাৰ কাৰ্যকালৰ অন্তৰ্গত 'মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ'ত সাহিত্য/সুকুমাৰ কলাৰ বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিতহয়। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যজনক ভাবে প্ৰতিযোগীৰ সংখ্যা কম আছিল। অৱশ্যে চিত্ৰ/আলোকচিত্ৰ প্ৰদৰ্শনীত প্ৰতিযোগী তথা দৰ্শকৰ সংখ্যাই আমাক যথেষ্ট উৎসাহিত কৰিছে। প্ৰতিযোগিতা সমূহৰ বিচাৰকমণ্ডলী, প্ৰতিযোগী আৰু আন সকলোলৈ আমি আন্তৰিক ধন্যবাদ যাচিছোঁ। লগতে পৰৱৰ্তী সম্পাদকলৈ আমাৰ শুভকামনা থাকিল।

আমাৰ আলোচনীখন ঃ অতিথি শিতানত মাত্ৰ এটা প্ৰবন্ধ সন্নিবিষ্ট কৰি আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ একমাত্ৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰখনি কেৱল মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ আৰু শিক্ষকৰ লিখনিৰে সজোৱা হৈছে। লগতে বড়োভাষাৰ শিতান এটা সংযোজন কৰিব পাই আনন্দিত হৈছোঁ। এখন টেক্নিকেল মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী হোৱা হেতুকে সেই একেটা পৰিসৰৰ ভিতৰৰ লিখনীৰ প্ৰাচুৰ্য হোৱাতো স্বাভাৱিক। আলোচনীখনে মহাবিদ্যালয়ৰ উঠি অহা লিখকচামৰ প্ৰতিভা বিকাশৰ সুযোগ দিলে আৰু ই সকলোৰে 'ভাললগা' হ'লে আমাৰ শ্ৰম সাৰ্থক হ'ব।

'এইচিয়ান'খন পাঠকৰ হাতত তুলি দিয়াত পলম হোৱা বাবে আমি দুঃখিত। মূলতঃ লিখনি, আলোকচিত্ৰ আৰু সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন পলমকৈ পোৱা বাবে আলোচনীখনৰ সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৱেই লেহেমিয়া গতিত আৰম্ভ হয়। মাজতে সম্পাদকৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত পুজিৰ সাত হেজাৰ টকা নোপোৱা বাবে সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৱেই স্থবিৰ হৈ পৰিছিল। শেষত কতৃপক্ষৰ প্ৰচেষ্টাত আৰ্থিক সংকট দূৰ হয়। আলোচনীখন সৰ্বাংগ সুন্দৰ কৰি তোলাত আমি চেষ্টাৰ কৃপণালি কৰা নাই। তথাপিও ভুল ত্ৰুটী ৰৈ যাব পাৰে। আমাৰ প্ৰচেষ্টা সফল হ'লে সুখী হ'ম।

অন্ততঃ ধৰণীত নতুন পোহৰ নামিব/ শংকা নাই/ ডাৱৰৰ সীমাৰেখা ফালি জীৱন জ্বলিব।

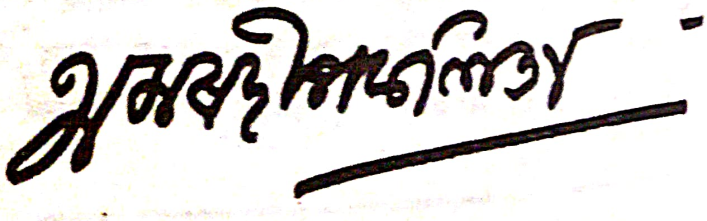

অন্ধবিশ্বাসৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষা

❑ দেৱকান্ত সন্দিকৈ

এইটো এতিয়া নিশ্চিত যে ধৰ্ম ঈশ্বৰকে আদি কৰি নানা ধৰণৰ অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰ লগত লৈয়ে ভাৰতবৰ্ষই একবিংশ শতিকাত প্ৰবেশ কৰিব। ইয়াৰ কাৰণে অলপো দুঃখিত বা লজ্জিত নহৱলৈ সকলো সময়তে আমাৰ এই বহুব্যৱহৃত যুক্তি আছেই যে পৃথিৱীৰ সকলো দেশতে কমবেছি পৰিমাণে অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰ আছে, ধৰ্ম আছে ঈশ্বৰ-বিশ্বাস আছে। গতিকে আমিও অন্ধবিশ্বাসী হোৱাটো একো দোষৰ কথা নহয়। সেয়েহে কোনোদিন আমি আমাৰ মাজৰ অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰবোৰ আঁতৰ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা হাতত নলওঁ, পৰিবৰ্ত্তে নানা অপযুক্তিৰে হয় সেইবোৰ অন্ধবিশ্বাসেই নহয় বুলি প্ৰমান কৰিবৰ চেষ্টা কৰো, নহয় সেইবোৰ আন দেশতো আছে বাবে আমাৰ মাজত থাকিলেও একো নহয় বুলি কোৱাৰ প্ৰয়াস কৰো।

যদিও কোৱা হয় যে ভয়াবহ দৰিদ্ৰতা, নিৰক্ষৰতা, কুশিক্ষা আদিয়েই আমাৰ সমাজ জীৱনৰ সৰ্বত্ৰ বিয়পি থকা অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ মূল কাৰণ, কথাটো কিন্তু সত্য নহয়। আমাৰ দেশৰ অতি ধনবান, ক্ষমতাবান আৰু শিক্ষা-দীক্ষাত আগবঢ়াসকলৰো সৰহভাগেই অবিশ্বাস্য ধৰণেৰে অন্ধবিশ্বাসী হোৱা কথাটোৱে আন ধৰণৰ কথাহে প্ৰমাণ কৰে। সন্দেহ নাই যে দাৰিদ্ৰ্য, নিৰক্ষৰতা তথা কুশিক্ষা সমাজ সভ্যতাৰ সুষম বিকাশৰ পথৰ বাধাস্বৰূপ, কিন্তু ই অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ মূল কাৰণ নহয়।

মাদক দ্ৰব্যৰ সৰ্বনাশী নিচাৰ দৰে অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰো এবিধ অতি ক্ষতিকৰ অথচ আৰামী নিচা আছে। এই নিচাই উচ্চ শিক্ষিত লোকৰ মনতো যুক্তিৰ জন্ম হ'বলৈ নিদিয়ে, সম্পদশালী লোকৰ মনতো নিজৰ সম্পদৰক্ষাৰ স্বাৰ্থত এই নিচাই এক ভুৱা নিৰাপত্তা প্ৰদান কৰে। নিজৰ প্ৰতিভা আৰু পৰিশ্ৰমৰ ফলত জীৱনত সকলো পোৱা সকলে, আৰু নিজৰ আলস্য বা অদক্ষতাৰ দোষত জীৱনত একো নোপোৱা সকলেও নিয়মিত ভাৱে নানাধৰণৰ অন্ধবিশ্বাসজনিত কুসংস্কাৰ পালন কৰি "মনৰ সন্তুষ্টি" (?) লভে। এই সন্তুষ্টিটো মাদক দ্ৰব্য সেৱন কৰি পোৱা তৃপ্তিৰ দৰেই ক্ষতিকৰ। এই সন্তুষ্টিয়ে সত্যৰ আহৰণত বাধা দিয়ে। সত্যক বিচাৰি পাব নোৱাৰিলে মানুহে অসত্য আৰু অজ্ঞানতাৰ আন্ধাৰত খপ্জপাই ফুৰিব লগা হয়।

> **অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ পাঠ আমাৰ শিক্ষাপ্ৰতিষ্ঠানবোৰতে আৰম্ভ হয়। কিন্তু এখন ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ ছাত্ৰছাত্ৰীসকল অন্ধবিশ্বাসী হোৱাৰতো কোনো কাৰণ নাই। অতি বুদ্ধিমান, প্ৰতিভাশালী তথা মেধাবী ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলৰে একাংশ ইঞ্জিনীয়াৰিং পঢ়িবলৈ আহে। তেওঁলোকে এই কথা বুজি নোপোৱাৰ কোনো কাৰণ নাই যে সৰস্বতী নামৰ "বিদ্যাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী" এগৰাকী নাথাকে। বা সকলো যন্ত্ৰ-পাতিৰ লগতে সমগ্ৰ বিশ্বখন তৈয়াৰ কৰা বিশ্বকৰ্মা নামৰ দেৱতা এজনো নাথাকে।**

অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ পৰা লাভ কৰা এনেকুৱা ভুৱা তৃপ্তিৰ আৱেজত আচ্ছন্ন হৈ থকা অৱস্থাতেই গনেশৰ নিৰ্জীৱ মূৰ্তিয়ে গাখীৰ খোৱা ধৰণৰ ঘটনা ঘটে! সমাজ গঢ়িবলৈ উপদেশ দিয়া বুদ্ধিজীৱী একোজনেও ঘটনাটো সঁচাকৈ "অলৌকিক" (?) ভাৱে ঘটিছিল বুলি বিশ্বাস কৰে আৰু ঘটনাটো ঘটাৰ প্ৰকৃত বৈজ্ঞানিক কাৰণটো বিশ্লেষণ কৰি দেখুওৱা বিজ্ঞানী সকলকহে সন্দেহৰ চকুৰে চায়! যিখন ভাৰতবৰ্ষত উচ্চশিক্ষিত বুদ্ধিজীৱী তথা ডক্টৰেট ডিগ্ৰী ধাৰী সকলৰো মানসিকতা এনেকুৱা সেইখন ভাৰতবৰ্ষই আজিয়েই অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ পৰা মুক্ত হব পাৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰিনে? কিন্তু বহু হতাশাগ্ৰস্ত বুদ্ধিজীৱীয়ে ভবাৰ দৰে কোনোকালেই আমি অন্ধবিশ্বাস-কুসংস্কাৰৰ পৰা মুক্ত হব নোৱাৰিম বুলি মত পোষণ কৰাটোও ঠিক কথা নহয়। ভৱিষ্যত মানে কেৱল আমাৰ জীৱনৰ ভৱিষ্যত বা এশদুশ বছৰৰ ভৱিষ্যত নুবুজায়। অন্তহীন ভৱিষ্যতৰ কোনোবা এটা কালত সকলো প্ৰকাৰৰ অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ পৰা মুক্ত, ঈশ্বৰ ধৰ্মহীন, কেৱল যুক্তি আৰু বিজ্ঞানৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত মানৱ সমাজ এখন আছেই। আমি কেৱল আমাৰ চিন্তাচৰ্চাক, আচাৰ আচৰণক ভৱিষ্যতৰ সেই সমাজখন অভিমুখে আগুৱাই ৰাখিব লাগে।

এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল- এখন ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলে ভৱিষ্যতৰ তেনেকুৱা এখন সমাজৰ আধাৰশিলা স্থাপনত আগভাগ লৈ আনৰ বাবে এক সুস্থ আদৰ্শ হব পাৰিবনে? নিশ্চয় পাৰিব।

ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰায় সকলোবোৰ শিক্ষানুষ্ঠানতে সৰস্বতী পূজা আৰু কাৰিকৰী শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানবিলাকত বিশ্বকৰ্মা পূজাৰ আয়োজন কৰা হয়। অৰ্থাৎ অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ পাঠ আমাৰ শিক্ষাপ্ৰতিষ্ঠানবোৰতে আৰম্ভ হয়। কিন্তু এখন ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ ছাত্ৰছাত্ৰীসকল অন্ধবিশ্বাসী হোৱাৰতো কোনো কাৰণ নাই। অতি বুদ্ধিমান, প্ৰতিভাশালী তথা মেধাবী ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলৰে একাংশ ইঞ্জিনীয়াৰিং পঢ়িবলৈ আহে। তেওঁলোকে এই কথা বুজি নোপোৱাৰ কোনো কাৰণ নাই যে সৰস্বতী নামৰ "বিদ্যাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী" এগৰাকী নাথাকে। বা সকলো যন্ত্ৰ-পাতিৰ লগতে সমগ্ৰ বিশ্বখন তৈয়াৰ কৰা বিশ্বকৰ্মা নামৰ দেৱতা এজনো নাথাকে।

বিশ্বৰ যিবোৰ আগবঢ়া দেশে বিভিন্ন যন্ত্ৰপাতি আৱিষ্কাৰ কৰিছে, নানা যুগান্তকাৰী বৈজ্ঞানিক তত্ত্ব আৱিষ্কাৰ কৰিছে তেওঁলোকেতো আমাৰ দৰে বিশ্বকৰ্মাপূজা নাপাতে। কিন্তু আমি ২৪ ঘণ্টা অব্যাহত ভাৱে বিজুলী যোগানৰ ব্যৱস্থাকে কৰি লব নোৱাৰা দেশত বিশ্বকগৰ্মা পূজা পতাৰ ধুম ! ভাবিলে আচৰিত নালাগেনে ? এনেকুৱা অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰৰ কবলত নিবক্সৰজন পৰাতো বিশেষ চিন্তা কৰিব লগা কথা নহয়, যিমান চিন্তা কৰিবলগীয়া ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলেও সৰস্বতী পূজা, বিশ্বকৰ্মা পূজাৰ নিচিনা কুসংস্কাৰবোৰ পালন কৰি যুক্তি আৰু বিজ্ঞানক বিসৰ্জন দিয়াটো।

যি অদমনীয় ছাত্ৰশক্তিয়ে সামান্য এটা ঘোষণাৰেই সমগ্ৰ ৰাজ্য এখনৰ জনসাধাৰণৰ অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰি "বন্ধ"ৰ আহ্বান দিব পাৰে, সেই ছাত্ৰ শক্তিয়ে নিজৰ শিক্ষানুষ্ঠানখনৰ পৰা সৰস্বতী পূজা বিশ্বকৰ্মা পূজাৰ নিচিনা কুসংস্কাৰবোৰ আঁতৰ কৰি লব নোৱাৰাৰ কাৰণ কি ? সমাজৰ কি শক্তিয়ে তেওঁলোকক কুসংস্কাৰাচ্ছন্ন হৈ থাকিবলৈ বাধ্য কৰাইছে ? ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে যদি অসমৰ বাকী আটাইবোৰ শিক্ষানুষ্ঠানৰ সন্মুখত এটা সুআদৰ্শ দাঙি ধৰি নিজৰ কলেজত ভৱিষ্যতে কোনোদিনে সৰস্বতী পূজা, বিশ্বকৰ্মা পূজা নাপাতিবলৈ সিদ্ধান্ত লয় কোনো তেওঁলোকক বাধা দিব ? যি সকলে বাধা দিব তেওঁলোকৰ চৰিত্ৰ আৰু স্বাৰ্থও সকলোৰে দেখি থৰ্কাকৈ উলঙ্গ হৈ ওলাই পৰিব। - যি সকলে ... ধৰণৰ অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰ প্ৰ... সমাজত নিজৰ শ্ৰেণী-আধিপত্য ... কৰাৰ লগতে ব্যক্তিগত জীৱিকাৰ ... নিশ্চিত কৰি লৈছে, তেওঁলোকৰ ... ওফৰাই দি সমাজত যুক্তি আৰু ... মানসিকতা প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ আগ... লাগিব ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ মে... ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলেই।

যিকোনো কাম প্ৰথমে কৰি ... পথ দেখুওৱাজনকে বাটকটীয়া ... আমি আশা কৰিম সমাজৰ বুকুৰ ... অন্ধবিশ্বাস কুসংস্কাৰ দূৰ কৰাৰ ... পদক্ষেপ হিচাপে নিজৰ শিক্ষানুষ্ঠান... পৰা সৰস্বতী পূজা, বিশ্বকৰ্মা পূজা নি... দি অসম ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ ছা... ছাত্ৰীসকলে অসমৰ আন... শিক্ষানুষ্ঠানৰ আগত নিজকে যুক্তি ... বিজ্ঞান মানসিকতাৰ বাটকটীয়া ... প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিব।

সন্দিকৈদেৱৰ ঠিকনা :
Meterological Centre
Guwahati Airport
Guwahati- 781015

OOO

জাহ্নু বৰুৱা ঃ সাগৰ এতিয়া নিচেই কাষত

কিছু বছৰ আগৰ কথা। অসমৰ পৰা এজন ল'ৰা গৈছিল পুণালৈ, উদ্দেশ্য-পুনা film Instituteত ভৰ্তি হোৱা। কলেজত পঢ়ি থাকোতেই কথাছবি মাধ্যমটোলৈ আকৰ্ষণ জন্মে। Instituteত ভৰ্তিৰ বাবে Interviewত অৱতীৰ্ণ হ'ব লাগে। Interview দিবলৈ গৈ দেখে বেছিভাগ প্ৰাৰ্থীয়েই উচ্চশিক্ষিত- M.Sc., M.A., Ph.D., ইত্যাদি, লগতে এই লাইটোত যথেষ্ট অভিজ্ঞও। তেনেক্ষেত্ৰত Interview টো সম্পৰ্কে ল'ৰাজন যথেষ্ট pessimistic হৈ আছিল। ইতিমধ্যে এজন জ্যোতিষীয়ে হাত চাইহেনো কৈ থৈছেই যে তেওঁৰ হাতৰ ভাগ্যৰেখা হেনো শক্তিশালী নহয়, ট্ৰেভেল লাইনো নাই! তদুপৰি ল'ৰাজনে ভালদৰে ইংৰাজী বা হিন্দী ক'ব নাজানে। এই সকলোবোৰ মিলাই এক চুড়ান্ত হীনমন্যতাৰ মাজতে ল'ৰাজন Interview Boardৰ সন্মুখত উপস্থিত হ'ল।

Interview boardত আছে Instituteৰ অধ্যক্ষ, তিনিজন অধ্যাপক, বি.আৰ.চোপ্ৰা আৰু আন চাৰিগৰাকী কথাছবি জগতৰ বিখ্যাত ব্যক্তি। তেওঁলোকে ল'ৰাজনক দুটামান প্ৰশ্ন সোধাৰ পাছত এজনে সুধিলে, "তুমি বাৰু মৃনাল সেনৰ ছবি চাইছানে ?"

"হয়; এখন আৰু আধা।"

"আধা কিয় ?"

"ভাল নালাগিল। সেইকাৰণে আধা চাই বাদ দিলো।"

"আচ্ছা তুমি মৃনাল সেনক কেনেকুৱা film maker বুলি ভাবা ?"

"film maker হিচাবে তেওঁক ভাল নালাগে।" ল'ৰাজনৰ পোনপটীয়া উত্তৰ।

প্ৰায় দুই তিনি মিনিটমান সময়ৰ ভিতৰতেই ল'ৰাজনৰ Interview শেষ হ'ল। অৱশ্যে আন বহুতো সাক্ষাত প্ৰাৰ্থীকেই আধাঘন্টা বা পঞ্চল্লিশ মিনিটমানকৈ প্ৰশ্ন সোধা হৈছিল। বাহিৰত বৈ থকাবোৰে ভিতৰত কি হ'ল সোধাত ল'ৰাজনে সকলো কথা ভাঙি-পাতি ক'লে। তেতিয়া কোনোবা এজনে ক'লে যে Interview boardত মৃনাল সেনো আছিল। কথাশুনি ল'ৰাজন আৰু নৰ'ল, পোনে পোনে ৰেলষ্টেচন- চিনেমা লাইনটোত সোমোৱাৰ আশা সুদূৰ পৰাহত। পিছত গধুলি সময়ত উৰীয়া ল'ৰা এজনে আহি খবৰ দিলেহি যে selection তেওঁ পাইছে।

এই ল'ৰাজন আনকোনো নহয়, 'সাগৰলৈ বহু দূৰ'ৰ যোগেদি অসম আৰু অসমীয়াৰ নাম সাত সাগৰ তেৰ নদীৰ সীপাৰলৈ কঢ়িয়াই আনিবলৈ সক্ষম হোৱা বিশিষ্ট পৰিচালক জাহ্নু বৰুৱা। ইতিমধ্যে চলচ্চিত্ৰৰ মক্কা হলিউদত প্ৰদৰ্শিত 'সাগৰলৈ বহুদূৰ' ট'ৰ'ন্টো, ছানছেবাষ্টিয়ান, মিউনিখ, ছিদনী, চিকাগো, নাণ্ট, লণ্ডন আদি দহখন আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চলচিত্ৰ মহোৎসৱত প্ৰদৰ্শিত হৈছে।

যোৱা বছৰ শ্ৰেষ্ঠ পৰিচালকৰ বাবে স্বৰ্ণ কমল বটা বিজয়ী শ্ৰীবৰুৱাৰ সাক্ষাৎকাৰ এটা ল'বৰ বাবে সম্পাদনা সমিতিৰ তৰফৰ পৰা মই আৰু ফুকন মহন্ত ছাৰ উপস্থিত হৈছিলোঁগৈ বৰুৱাৰ ৰাজগড় পথৰ কাৰ্য্যালয়ত। 'সাগৰলৈ বহু দূৰ' তেতিয়াও মুক্তি পোৱা নাই। অনুজপ্ৰতিম ৰাজজ্যোতিয়ে ইতিমধ্যে আমি যোৱাৰ কথা আগতীয়াকৈ জনাইছিল। একান্ত ঘৰুৱা পৰিবেশত প্ৰায় ডেৰঘন্টামান সময় আমি তেওঁৰ সৈতে কথা পাতিছিলোঁ। সাৱলীলভাৱে যুক্তি, প্ৰজ্ঞা আৰু অভিজ্ঞতা ভৰা ভাষাত তেওঁ

আমাক ন ন তথ্য জানিবলৈ দিছিল। আমি প্ৰথম প্ৰশ্ন সুধিছিলো -

? আপুনি বোলছবিৰ জগতত কেতিয়া আৰু কেনেকৈ প্ৰবেশ কৰিলে ?

● মই কথাছবিলৈ আহিলোঁ এই মাধ্যমটো শক্তিশালী বাবে। মই আগতে বুজা নাছিলোঁ বা তেনেকুৱা পৰিবেশ পোৱা নাছিলোঁ। B. Barooah Collegeত পঢ়ি থাকোতে তেতিয়াৰ Guwahati Cine Club এ এখন বিদেশী ছবিৰ Festival পাতিছিল। তাত ৰোমানিয়াৰ ছবি এখন - নাম A bomb was stolen- চোৱাৰ সুযোগ পাইছিলোঁ। ছবিখন Sub-title কৰা। গতিকে বুজিবলৈ সিমান দিগদাৰী পোৱা নাছিলোঁ। ছবিখন মই এবাৰেই চাইছোঁ কিন্তু ইমান আকৰ্ষিত হৈছিলোঁ যে ক'বলৈ ভাষা নাই। এইখন আছিল Neuclear power সম্পৰ্কত এখন satire (প্ৰহসন)। Neuclear bomb এটা Musiumত থোৱা হৈছিল, দৰ্শকৰ বাবে। সেইটো চুৰি হ'ল। চৰকাৰৰ বিপদ হ'ল, ইয়াক যদি কোনোবাই ফুটাই দিয়ে গোটেই পৃথিবী ধ্বংস হৈ যাব। ই কিমান ধ্বংসাত্মক জনসাধাৰণক জানিব দিবও নোৱাৰি। গতিকে মনে মনে বিচাৰ খোচাৰ আৰম্ভ হ'ল। শেষত bomb এটাৰ পৰা কিমান destructive কাম হ'ব পাৰে তাকে দেখুওৱা হৈছে। শেষত মাত্ৰ পাচ মিনিট আছে। ইয়াত ইয়াকে দেখুওৱা হৈছে যে যদি এটা Power,- after all it's a power, misuse কৰা যায় তেন্তে কি হ'ব পাৰে, আনহাতে ভাল কামত যদি ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায় তেন্তে বহু উন্নয়ণমূলক কাম কেনেকৈ কৰিব পৰা যায় সেইটো বস্তু ৯০ মিনিটৰ ছবিখনত সুন্দৰকৈ দেখুৱাইছে অথচ যিটো আমি দহবছৰ ধৰি এটা class roomত বুজাই থাকিলেও কোনেও নুবুজিব। গতিকে এই মাধ্যমটোৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ তেতিয়াৰ পৰাই। মাধ্যমটো এটা Neuclear bombৰ নিচিনাই। আজি যি হৈছে।

? চিনেমা মাধ্যমত ?

● হয়। এই মাধ্যমটো কিমান misuse কৰা হৈছে। অথচ ইয়াক সদব্যৱহাৰ কৰা হ'লে আমি কিমান উপকৃত হলোহেতেন। মাধ্যমটোৰ অপব্যৱহাৰৰ মাত্ৰা আজি ইমানেই বেছি হৈছে যে কোনোবাই যদি এই মাধ্যমটো আগত ৰাখি দুখ কিবা এটা কৰে তেওঁ বহুত পিছত থাকি যায়।

? আপুনি ক'লে যে মাধ্যমটো শক্তিশালী বাবে আপুনি চিনেমা বাছি ল'লে। কিন্তু DIRECTORS মাধ্যমটো কিয় বাছি ল'লে ?

● চিনেমা হ'ল Director's Medium। আমি ইংৰাজীত কওঁ Director বুলি বা অসমীয়াত পৰিচালক বা নিৰ্দেশক বুলি, ফ্ৰেন্স ভাষাত কোৱা হয় Realisator বুলি অৰ্থাৎ যি Realise কৰে; কিন্তু Director বুলি নকয়। আন বহুতো ভাষাত কয় creator বুলি। Directorটো HolyWoodৰহে শব্দ।

? আপুনি মাজতে চিনেমা নকৰো বুলি কৈছিল- কিন্তু সিদ্ধান্তটো এতিয়া change কৰিলে। ইয়াৰ কাৰণ কি ?

● মানুহৰ জীৱনত পৰিবৰ্তন হয়েই। এটা সময়ত আক্ৰোশ এটা হৈছিল চিনেমা কৰিনো কি লাভ। যাৰ বাবে চিনেমা কৰোঁ তেওঁলোকে যদি নাচায়; কিন্তু মই পিছত ভাবি চাইছোঁ যে এইটো নহয়, মাধ্যমটোৰ প্ৰতি মোৰ যি কৰ্তব্য কৰি যাব লাগে যাৰ বাবে কৰিছোঁ তেওঁলোকে চাওঁক বা নাচাওক সেইটো তেওঁলোকৰ কৰ্তব্য, কিন্তু মই এই কাৰণেই ভূগিলো যে কথাছবি মাধ্যমটো হৈছে খুব Expensive medium, কম খৰচৰ Medium হ'লে কথা নাছিল। মোৰ একমাত্ৰ ইচ্ছা দৰ্শকে মই কৰা চিনেমা চাওক। আজি হৈছে কি - One is exploiting the other. আমি যে নিজৰ নিজৰ কাম কৰি থাকো তেতিয়া কোনে কাক exploite কৰিছোঁ চিন্তা নকৰোঁ।

আকৌ Intention আৰু Entertainment এই দুটা বস্তুৰ প্ৰশ্ন যেতিয়া উঠে আমি মাত্ৰ Entertainmentৰ কথা ভাবোঁ। মই যদি ৰসগোল্লা এটা আপোনাক দিওঁ সেইটো খাই যিটো সোৱাদ পাব সেইটো Entertainment কিন্তু মই কিয় এইটো খাবলৈ দিছোঁ সেইটো হ'ল Intention। যেতিয়ালৈকে আমি এই Intention কথাটো বুজিব নোৱাৰোঁ তেতিয়ালৈকে Exploited হৈ থাকিম। আমাৰ দৰ্শক আজি ইমানেই Exploited হৈছে যে তেওঁলোকে বুজি নাপায় যে তেওঁলোকৰ ৰুচি অনুযায়ী কিছুমান ৰসগোল্লা দি থকা হৈছে। তেওঁলোকে

মই যদি ৰসগোল্লা এটা আপোনাক দিওঁ সেইটো খাই যিটো সোৱাদ পাব সেইটো Entertainment কিন্তু মই কিয় এইটো খাবলৈ দিছোঁ সেইটো হ'ল Intention। যেতিয়ালৈকে আমি এই Intention কথাটো বুজিব নোৱাৰোঁ তেতিয়ালৈকে Exploited হৈ থাকিম। আমাৰ দৰ্শক আজি ইমানেই Exploited হৈছে যে তেওঁলোকে বুজি নাপায় যে তেওঁলোকক ৰুচি অনুযায়ী কিছুমান ৰসগোল্লা দি থকা হৈছে। তেওঁলোকে আমোদ পাইছে পাওক, যেতিয়া বুজি পাব যে ৰসগোল্লা খাই খাই তেওঁলোক নাওঠ হৈ গ'ল That will be too late.

আমোদ পাইছে পাওক, যেতিয়া বুজি পাব যে ৰসগোল্লা খাই খাই তেওঁলোক নাওঠ হৈ গ'ল That will be too late। যেতিয়া দৰ্শকে Intentionটো বুজি পাব পাৰে তেতিয়াই বহুত বিনি সমস্যাৰ সমাধান কৰিব পৰা যায়।

? এই ক্ষেত্ৰত আপুনি নিশ্চয় সস্তীয়া ছবিবোৰলৈকে টোৱাইছে। ইয়াৰ বিপৰীতে সচেতন দৰ্শকক দৰকাৰ সুস্থ কলাসন্মত ছবি। আমাৰ ধাৰণা সুস্থ কলাসন্মত ছবি কিছুক্ষেত্ৰত আমনিদায়ক হয় আনহাতে সস্তীয়া ছবিবোৰ মনোৰঞ্জক। আমি এনেকুৱা ছবি তৈয়াৰ কৰিব নোৱাৰোঁ নেকি যি কলাসন্মত অথচ মনোৰঞ্জক ?

● কথাটো হৈছে কি- যি বিলাক মনোৰঞ্জন এতিয়া দিয়া হৈছে সেইবিলাক নাথাকক সেইটো নহয় কিন্তু দৰ্শক সেই আমোদৰ মাজতে আবদ্ধ হৈ থকাটো উচিত নহয়, তেতিয়া তেওঁলোকৰ লোকচান।

আজি সমাজৰ যিটো Taste বা ৰুচি ইমান তললৈ গ'ল কিয় ? আগতেতো ইমান তললৈ যোৱা নাছিল। Sixties ত তো ইমান তললৈ যোৱা নাছিল। এতিয়া কিয় গ'ল ? মানুহে সেইটো চিন্তা কৰিছে জানো ?

মানুহৰ এটা Inclination আছে- যিটো বেয়া অৰ্থাৎ Deterioration সেইফালে ই স্বাভাৱিকতে আকৰ্ষিত হয়। আমি সমাজ পাতিছোঁ এইবাবেই যাতে আমি নিত্য-নতুন কিছুমান উপাদান যোগ দি ইয়াক Uplift কৰিব পাৰোঁ। বিপৰীতে যদি আমি ইয়াক ধৰি নাৰাখো তেন্তে ই সদায় তললৈ গৈ থাকিব।

আমাক আমোদ লাগে। যিমানে আমোদ পাওঁ আমি সিমানে ভাল পাওঁ। কিন্তু ইয়াৰ বাবে মই কিমান তললৈ গৈছোঁ সেইটো Realise নকৰোঁ। আমি সমাজ পাতি লৈছোঁ এইবাবেই যাতে মানুহ এটা নিৰ্দ্দিষ্ট মাত্ৰাৰ তললৈ যাব নোৱাৰে। তাৰ বাবে কিছুমান ছবি-কাঠি ঠিক কৰা আছে ; যাতে আমি প্ৰত্যেকে সমাজৰ এজন সভ্য ব্যক্তি হিচাবে থাকিব পাৰোঁ।

প্ৰশ্নটো হৈছে মনোৰঞ্জক ছবি-সুস্থ ছবি, বেয়া-ভাল দুইটা থাকিব লাগিব। থাকিলে তুলনামূলক অধ্যয়ন সহজ হ'ব। কিন্তু দৰ্শকসকলে বেয়া কি তাক উপলব্ধিয়ে কৰিব পৰা নাই অথবা এক নিৰ্দিষ্ট মাত্ৰাৰ পৰা তেওঁলোক আগবাঢ়িব পৰা নাই।

এখন ছবি-শ্বোলে। ছবিখনত গব্বৰ সিং এজন Criminal, তেওঁক এৰেষ্ট কৰাৰ Process টো ইয়াত দেখুওৱা হৈছে। আঢ়ৈ ঘণ্টাৰ ছবি। এখন সফল আৰু জনপ্ৰিয় ছবি। কিন্তু ছবিখনত গববৰ সিঙক গ্ৰেপ্তাৰ কৰাৰ গোটেই Processটোত আমি কি দেখিলোঁ। আঢ়ৈ ঘণ্টাত কিমান মানুহ মাৰি দিলোঁ ? তেজ দেখুৱালোঁ ! আঢ়ৈ ঘণ্টাত আঢ়ৈ হাজাৰত কৈ বেছি গুলীবৰ্ষণ কৰা হ'ল। এতিয়া সমাজে এইটো ক'ব পাৰে নেকি যে ইয়াৰ কু প্ৰভাৱ সমাজত পৰা নাই ? আঢ়ৈ ঘণ্টাত কিশোৰ এজনে যদি ইমান গুলীয়াগুলী চাবলগীয়া হয় তাৰ অশুভ প্ৰতিক্ৰিয়া এটা নহ'বনে ? আজি কিয় যিকোনো ঘটনা এটা হ'লেই গুলীয়াগুলী চ'লে ? আমাৰ যি সংযম শক্তি বা চিন্তা শক্তি তাক মষিমূৰ কৰাত এনে ছবিয়ে কি প্ৰভাৱিত কৰা নাই। নিশ্চয় কৰিছে। তাকে এতিয়া উপলব্ধি কৰি পেলাই আমোদৰ ছবিৰ পৰা আঁতৰি আহিব লাগে। মই এইটো কোৱা নাই যে 'শ্বোলে' চাব নালাগে, মাত্ৰ এইটোহে ক'ব খুজিছোঁ যে চাওতে বুজিব লাগিব যে- এইখন ছবিহে তাত আঢ়ৈ হাজাৰ গুলী খৰচ কৰিলে কি হ'ল। অন্যথায় গুলীয়াই সমস্যা এটাৰ সমাধান কৰি দিয়া এই Process টোলৈ আমি ঢাল খামেই।

? এখন ছবি যদি বেছি মনোৰঞ্জক কৰি পেলোৱা যায় তেন্তে ছবিখনৰ গভীৰতা হ্ৰাস পায় নেকি ?

● মনোৰঞ্জক বোলা বস্তুটো দৰ্শক এজনৰ Intention ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। কিছুমান Cheap entertaiment আছে যিবোৰে এজনক আমোদ দিলেও আন এজনক নিদিবও পাৰে। এনেকুৱা মনোৰঞ্জনো আছে যি সক কথা এটাৰ দ্বাৰা হুহুঁৱাই দিব পাৰে। তাক গোটেই দিনটো মনত পেলাই পেলাই হাঁহি থাকিব পাৰি। কিন্তু অইন এজনো সেইটোত নাহাঁহিবও পাৰে। সেইটো দৰ্শকৰ Intelligence লৈ কথা। আজি ইংৰাজী ছবি বেছি ভাগতে Dialogue ৰ দ্বাৰা Humonr সৃষ্টি কৰা হয়- সেইবোৰ বুজিবলৈ Intelligence ৰ দৰকাৰ। তেওঁৰ Inetlligence যদি সেই levelত নাথাকে তেন্তে তেওঁ তাৰ দ্বাৰা Entertained নহ'ব। তেনেদৰে অসমীয়া ছবিত আমি কিছুমান caricature অৰ্থাৎ অঙ্গী ভঙ্গীৰ দ্বাৰা হুহুঁৱাবলৈ চেষ্টা কৰোঁ। কিছুমানে হাঁহে কিছুমানে কিন্তু আমনি পায়। গালিও পাৰে। গতিকে দৰ্শকৰ চেতনাৰ মান লৈ কথা। অকল আমোদত ডুব গৈ থকাটোৰে আমাৰ ভুল। ইয়াৰ উৰ্দ্ধত গৈ ছবিখন ভালদৰে উপভোগ কৰিব পাৰি যিটো সুবিধা আমি সদায়ে হেৰুৱাই পেলাইছোঁ।

? আপুনি ছবি কৰিলে ছবিৰ বক্তব্য বা Artistic representation কোনটোক বেছি গুৰুত্ব দিয়ে ? ইয়াৰ অন্তৰত কিবা Message থাকে নেকি ?

● মই কোনো ধৰণৰ Message তেনেকৈ দিব নোখোজোঁ। মোৰ মনৰ ভাব বা প্ৰতিক্ৰিয়া কোনো এটা বিষয়বস্তুৰ আলমত মই দাঙি ধৰোঁ। তাতকৈ বেছি মই একো নকওঁ বা একো Solution দিব নোখোজোঁ।

ছবি হ'ল এটা মাধ্যম। মাধ্যমটোক মই যেতিয়া অস্ত্ৰ হিচাবে তৈয়াৰ কৰোঁ - ইয়াৰ কিছুমান Aesthetic element বা Approach

মই প্ৰয়োগ কৰোঁ। মই এটা বিশেষ বিষয়বস্তু লৈ ছবি কৰিলে এইটোত সদায়ে গুৰুত্ব দিওঁ যাতে দৰ্শকে ছবিখনৰ বিষয়বস্তুটো বুজিব পাৰে।

সমাধান মই কেতিয়াও দিব নিবিচাৰোঁ, সেইয়া মোৰ কাম নহয়। মই সমাজৰ এজন ব্যক্তি, মই সমাধান দিয়াটো উচিত নহয়।

? তথাপি Intellectualityৰ ফালৰ পৰা আপুনি যিহেতু Upper levelত আছে আপুনি Solution এটা দিয়া উচিত।

● মই সমস্যাটো কি দৃষ্টিকোণেৰে চাইছোঁ তেনেহে দেখুৱাব খুজিছোঁ।

? 'হালধীয়া চৰায়ে বাওঁধান খায়'ত আপুনি শেষৰ ফালে উপন্যাসৰ সৈতে সংগতি নেৰাখি কিবা এটা বিশেষ সমাধান দিব খুজিছে নেকি ?

● হালধীয়া চৰাইত সেইখিনি Message ......

? ঠিক Message নহয় - এই যে ৰমেশ্বৰে মাটিখিনি ঘূৰাই পালে ?

● চাওক। writer এজনৰ target হ'ল এটা বিশেষ Intelectual level, তেওঁৰ readers class, পঢ়ুৱৈ সমাজ হ'ল যি লিখিব পাৰে, পঢ়িব পাৰে। তেওঁলোকে বহু কথাই বুজিব পাৰে। আনহাতে মোৰ দৰ্শক অশিক্ষিত, হোজাও হ'ব পাৰে। 'Zero' ৰ পৰা 100% - যিকোনো Intellectual levelৰ হ'ব পাৰে। মোৰ দায়িত্ব বেলেগ। গতিকে যি Negative Noteত কিতাপখন শেষ হৈছে তাক মই দেখুৱাব নোখোজোঁ। মই সমাজক এইটো দেখুৱাব খোজোঁ যে সকলো সমস্যাৰে একোটা সমাধান আছেই যদিও মই বিশেষ একো Massage দিব নোখোজোঁ, তথাপি মই এইটো ক'ব খুজিছিলোঁ যে তোমালোকৰ সমস্যা থাকিব পাৰে কিন্তু সমস্যা সমাধানৰ কিবা এটা নহয় কিবা এটা ....

? আশা ......

● আশা থাকেই। 'হালধীয়া ....'ত মই এইটোকে কৰিছিলোঁ। তাৰ ফলত মই কিছুমান change কৰিছোঁ। .....

? হ'লেও Bureaucrat এজনৰ পৰা এইটো Universal নহ'ল ....

● Bureaucrat হ'লেই যে বেয়া হ'ব আৰু খেতিয়ক হ'লেই যে ভাল হ'ব এনে নহয়। বা স্বাধীনতা আন্দোলনৰ কথা যদি ভাবোঁ মানেই বেয়া আৰু ভাৰতীয় হ'লেই ভাল হ'ব এনেকুৱা নহয়। তাত সদায় এটা Neurality থাকিবই লাগিব।

? অসমৰ সাম্প্ৰতিক সমস্যাৰ পটভূমিত 'ৰোজা', 'Bombay' আদিৰ নিচিনা ছবি কৰাৰ ইচ্ছা আপোনাৰ আছেনে ?

● অকল মই বুলিয়েই নহয়, এইন ছবি নিৰ্মাতাইও কৰাটো উচিত। কিন্তু কথাটো হৈছে অসমৰ প্ৰত্যেকটো বস্তুৱেই এতিয়া খুব Sensitive হৈ আছে। বিশেষকৈ আমাৰ সংযম শক্তিটো। যুৱ সমাজৰ মাজত সহনশীলতা একেবাৰে হ্ৰাস পাইছে। ছবি এখন যদি মই কৰোঁ কৰবাত নহয় কৰবাত এটা sectionক আঘাত দিয়াও হ'ব পাৰে। আঘাত পালেও যুক্তি-তৰ্ক বা কথোপকথনৰ দ্বাৰা আমি সমস্যাটো সমাধান কৰিব পাৰোঁ। কিন্তু আজিৰ সমাজত এনেকুৱা হৈছে যে মই যদি কিবা এটা বুজাব খোজোঁ মোৰ অফিছটোকেই ভাঙি থৈ গুছি যাব। মইতো চিৰদিন নেথাকোঁ - কেইটামান ভাল বস্তু দি থৈ যাম বুলি ভাবিছোঁ। মোক যদি কোনোবাই মাৰি থৈ যায় তেনেহ'লে এই বাটটো বন্ধ হৈ যাব।

? Commercial বা Art filmৰ প্ৰতি দৰ্শকৰ যি সহাঁৰি ইয়াৰ পাৰ্থক্য চকুত পৰা বিধৰ। এই পাৰ্থক্য হ্ৰাস কৰাৰ বাবে এক্ধৰণৰ Parallel Movieৰ কথা ভাবিব নোৱাৰিবনে ?

● মোৰ বোধেৰে Commercial, Art film এইবিলাক দিয়া হৈছে দৰ্শকৰ ৰুচিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি। মই আচলতে এইবোৰৰ পক্ষপাতী নহওঁ। Film হ'ল এটা মাধ্যমহে- কোনে কেনেকৈ প্ৰয়োগ কৰিছে তাৰ ওপৰত কথা। মই এখন ছবি কৰিলে দৰ্শকে মোৰ উদ্দেশ্য কি জানিব খোজাটো উচিত আৰু এজন Commercial ছবি নিৰ্মাতাৰ উদ্দেশ্য কি দৰ্শকে বিশ্লেষণ কৰা উচিত। মই ভাবোঁ আমাৰ চিত্ৰনিৰ্মাতাসকলৰ উদ্দেশ্য যেতিয়া দৰ্শকে বুজি পাব তেতিয়া ওলাই পৰিব যে কথাছবিক মাত্ৰ দুটা ভাগতহে ভাগ কৰিব পাৰি। এবিধ হ'ল- দৰ্শকে নিৰ্মাতাৰ যোগেদি কৰা ছবি। অৰ্থাৎ তেওঁলোকৰ ৰুচি অনুযায়ী নিৰ্মিত ছবি। আনকথাত ক'বলৈ গ'লে দৰ্শকৰ ৰুচিয়েই হৈছে ছবিখনৰ নিৰ্মাতা। আৰু আনবিধ ছবি হৈছে এজন নিৰ্মাতাৰ ছবি যিয়ে নিজৰ ৰুচি অনুযায়ী ছবিখন নিৰ্মান কৰে। দৰ্শকক তেওঁ কি ধৰণৰ ছবি দেখুওৱা উচিত তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি তেওঁ ছবি নিৰ্মান কৰে।

কথাছবিক মাত্ৰ দুটা ভাগতহে ভাগ কৰিব পাৰি। এবিধ হ'ল- দৰ্শকে নিৰ্মাতাৰ যোগেদি কৰা ছবি। অৰ্থাৎ তেওঁলোকৰ ৰুচি অনুযায়ী নিৰ্মিত ছবি। আনকথাত ক'বলৈ গ'লে দৰ্শকৰ ৰুচিয়েই হৈছে ছবিখনৰ নিৰ্মাতা।

আৰু আনবিধ ছবি হৈছে এজন নিৰ্মাতাৰ ছবি যিয়ে নিজৰ ৰুচি অনুযায়ী ছবিখন নিৰ্মান কৰে।

এতিয়া কথাটো হৈছে আমি শিল্পী কাক কওঁ - যি গঢ় দিব পাৰে সিয়েই শিল্পী, যিজনে Destroy কৰে সি শিল্পী নহয়। মই যদি নিজকে শিল্পী বুলি কওঁ মই গঢ় দিব পাৰিব লাগিব।

বহুত দেশত শিল্পী শব্দটোক পথ প্ৰদৰ্শক বুলি কয়- যি সমাজক পথ দেখুৱাব পাৰে। গতিকে আমি যদি নিজকে পথ-প্ৰদৰ্শক বুলি ক'ব খোজোঁ তেনেহ'লে Extension of reality অৰ্থাৎ বাস্তৱত যিটো ঘটি আছে তাক Extend কৰি দিয়া- সেই Extensionত দৰ্শক/সমাজ যাতে সোমাব পাৰে-তাৰ ব্যৱস্থা কৰা - এই কামত প্ৰবৃত্ত হ'ব লাগিব। কিন্তু বাস্তৱৰ যিটো levelত সমাজ আছে তাৰ তললৈ নহয়। মই আগতে কোৱাৰ দৰে তললৈ যোৱাৰ Inclinationটো সদায় আছেই- ধৰিহে ৰাখিছোঁ কোনোমতে। মই যদি শিল্পী হিচাবে আৰু তললৈ যোৱাতহে সহায় কৰোঁ তেনেহ'লে মই শিল্পী নহওঁ- মই Businessman হে। Businessman এজনে চিনেমা মাধ্যমটোক প্ৰয়োগ কৰিছে নিজৰ লাভৰ বাবে আৰু তাৰ মূল উপাদান হৈছে দৰ্শকৰ ৰুচি। দৰ্শকে নিজৰ কৰ্তব্য পালন কৰিলে এই Classificationটো নিজেই বুজিব।

? 'সাগৰলৈ বহুদূৰ' আপোনাৰ শেহতীয়া সৃষ্টি। 'পাপৰি', অপৰূপা'ত আপুনি নাৰীকেন্দ্ৰিক মানবীয় দিশ কিছুমান ফুটাই তুলিবলৈ চেষ্টা কৰা পৰিলক্ষিত হৈছিল। পৰৱৰ্তী কালত 'হালধীয়া চৰাই.....' বা 'ফিৰিঙতি'ত জটিল সামাজিক পৰিবৰ্তনৰ চিত্ৰ দাঙি ধৰিবলৈ সচেষ্ট হোৱা যেন লাগে। 'সাগৰলৈ বহুদূৰ'ত আপুনি কি ধৰণৰ সমস্যা দেখুৱাবলৈ চেষ্টা কৰিছে ?

● আগতে মই এজন ব্যক্তিৰ সমস্যাৰ্কলৈ ব্যক্তিগত সমস্যা এটাক Universalise কৰিব চেষ্টা কৰিছিলোঁ। 'সাগৰলৈ বহুদূৰ'ত Universal সমস্যা এটাক ব্যক্তি এজনৰ দৃষ্টিকোণেৰে দেখুৱাব চেষ্টা কৰিছোঁ।

? 'সাগৰলৈ বহুদূৰ' নামটোত Universal কিবা এটা থকা যেন লাগে ......|

● 'সাগৰ'খন হ'ল এটা symbol। যি সাগৰৰ ওচৰত আছে তেওঁ সাগৰ পাৰ হ'ব পাৰে। তেওঁৰ দৃষ্টিকোণৰ পৰা এটা লক্ষ্যৰ লগত বিজাই ল'ব পাৰে। অসমৰ পৰা সাগৰ বহু দূৰৈত। অসমীয়া সমাজত কেনেকুৱা এটা জাগৰণ হ'লে এনেকুৱা এটা achievement পাব পাৰে তাকে মই দেখুৱাব খুজিছোঁ।

? এনেকুৱা ছবি কৰাৰ আপোনাৰ ইচ্ছা আছে নেকি যিখনে আমাৰ অসমৰ Social conflict- অৰ্থাৎ সামাজিক দ্বন্দ্ব সমূহ, যেনে- মহুৰ হ'লেও ঔদ্যোগীকৰণৰ ফলত হোৱা পৰিবৰ্তন আৰু তাৰ ফলশ্ৰুতি হিচাবে ভোগবাদৰ প্ৰভাৱত পৰা মানুহ- আনহাতে গাওঁ অঞ্চলত এতিয়াও বৰ্তি থকা সম-সম্পৰ্কবোৰ ......

● আছে। মোৰ মনত বহুত ধৰণৰ প্ৰতিক্ৰিয়া হয়। কিন্তু যেতিয়া বিষয়বস্তু এটা বাছিবলৈ যাওঁ বহু কথাই জুমুৰি দি ধৰে। বিষয়বস্তুক কাহিনীলৈ পৰিবৰ্তন কৰাত কিছু কষ্ট হয়। কিছুমান সম্পৰ্ক মই এতিয়াও অনুধাৱন কৰিব পৰা নাই, অধ্যয়ন চলাই আছোঁ। ক'ত ভুল হৈছে মই বিচাৰি উলিয়াব চেষ্টা কৰিছোঁ।

স্বাধীনতাৰ পিছত যেনেধৰণৰ socio-economic development হ'ব লাগিছিল -তেনেধৰণৰ হোৱা নাই। গুজৰাটৰ চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেলৰ নিচিনা নেতা অসমত নাছিল। কোনো নেতৃত্ব দিয়া মানুহ নাছিল অসমৰ Socio-economic development চাবলৈ। ফলত কি হৈছে আমি দেখিছোৱেই। অসমৰ Natural resource- বিশেষকৈ চাৰিবিধ সম্পদ চাহ, কয়লা, তেল আৰু কাঠৰ ওপৰত মই ছবি এখন কৰিম বুলি ভাবি আছোঁ।

? 'বনানী' খন অলপ তেনেধৰণৰ আছিল নেকি ?

● সেইখনৰ approachটো অলপ বেলেগ আছিল।

সম্পদক আমি ইমান neglect কৰিলোঁ, বিশেষকৈ আমাৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত, যাৰ ফলত যিটো generationএ আমাক শাসন কৰিছে তেওঁলোকৰ এই সম্পদৰ প্ৰতি কোনো মৰম নাই, কোনো আন্তৰিকতা নাই। এইটো মাতৃ আৰু শিশুৰ সম্পৰ্কহীনতাৰ সৈতেহে বিজাব পাৰি। জাপানত কি হৈছে ? প্ৰতিজন জাপানীয়ে প্ৰতিটো জাপানী বস্তুক নিজৰ কেঁচুৱাৰ দৰে মৰম কৰে। আমিও আমাৰ ল'ৰা-ছোৱালীক এই শিক্ষা দিব পাৰিলোহেতেন কাৰণ স্বাধীনতা আমাৰ হাতৰ মুঠিত আছিল।

অসমৰ Teak (চেগুন গছ) যে one of the costliest in the world মই বাহিৰলৈ গৈহে গম পাইছোঁ। অসমৰ কোনো text bookত গম পোৱা নাই। মই যদি জানিলোঁহেতেন কৰবাত নহয় কৰবাত মোৰ এটা attachment আহিলহেতেন। অসমত এনেকুৱা মাটি-পানী-বায়ু আছে যাৰ ফলত এই costliest teak উৎপন্ন হয়। যাৰ দ্বাৰা অসমে চলি থাকিব পাৰে ! শাসক গোষ্ঠীৰ ইয়াৰ সৈতে কোনো attachment নাই বাবে ইয়াক বেচি দিবলৈ বা smuggleout কৰাবলৈ কুণ্ঠা বোধ নকৰে। অথচ ইয়াক লৈ অসমত এটা ডাঙৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰী হয়। তেনেদৰে পেট্ৰ'লিয়াম কয়লা, চাহ- agricultrre ৰ দিশত যদি চাবলৈ যোৱা হয় ধানখেতিক বাদ দিও চাহবাগানেই কিমান আছে ....

অথচ আমি চাহখেতি কেনেকৈ কৰে, ইয়াৰ দাম কেনেকুৱা, কোনো কেনেকৈ বিক্ৰী কৰে, export কৰে একো

নাজানো । যদি জানিলোঁহেঁতেন আমি এই দিশত কিবা নহয় কিবা এটা কৰিব পাৰিলোহেঁতেন । Existing systemত চাহ বাগানত আমাৰ বহুত লোকচান হৈছে । এইবোৰ দিশত এই অনবৰত ভাবি আছোঁ, ভাল কৰিবলৈ হ'লে কি কৰিব লাগিব ।

Engineering Collegeৰ কথা কৈছোঁ । ইয়াৰ চাৰিটা কি- পাঁচটা branch । যোৰহাটৰ খনবো । কিন্তু মই এতিয়া জবৌ আমাৰ যি climatic zone আৰু natural resourse, ইয়াৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি এটা research wing খুলি কিবা এটি Constructive technology develop খুলি কিবা এটি কৰিব পৰাহেঁতেন । যেনে- Assam type ঘৰ । Britishএ ইয়াত ঘৰ বান্ধিছিল ইয়াৰ available materialsৰ দ্বাৰা । কি ধৰণৰ ঘৰ ইয়াত উপযোগী হ'ব সেইটো তেওঁলোকে জানিছিল ।

এজন খেতিয়কক ঘৰ বন্ধাৰ বাবে মূলত ঃ কি প্ৰয়োজন ? বাহঁ,কাঠ আৰু বেত । আমি যদি Engg. college research wing এটা খুলি উপৰি উক্ত বস্তু তিনিটা কেনে ধৰণে কিমান পৰিমানে লাগে বুজাই দিব পাৰিলোহেঁতেন তেন্তে ঘৰে ঘৰে বেতৰ বাঁহৰ আৰু কাঠৰ বাৰী হ'লহেতেন আৰু self- sufficient হ'লহেতেন । তাৰ সলনি আজি গাৱে-ভূঞে হৈছে কি- concrete building, যিটো নেকি not applicable at all আৰু wrong thing in a wrong place এইটো angle ত মই বহুদিন ধৰি ভাবি আছোঁ ।

? কোনো লেখকৰ কিবা চাইছে নেকি ?

● চাই আছোঁ । যদি সেই একেই angleৰ পৰা কোনোৱাই কিবা লিখে তেন্তে মই গ্ৰহন কৰিম ।

? বৰ্তমান অসমীয়া চিনেমাৰ মান (standard) কমি গৈছে নেকি বাৰু ?

● অসমীয়া বুলিয়েই নহয়, সকলোতে কমিছে । গোটেই ভাৰতবৰ্ষতে আনকি, দুখৰ বিষয় ইৰান, ভিয়েটনাম আদি দেশতো কমি আহিছে য'ত বহুত পিছত চিনেমা শিল্প আৰম্ভ হৈছিল । আনহাতে China, Tiwan আদি ইমান আগুৱাই গৈছে নহয় ক'বলৈ ভাষা নাই । Entertainment তেওঁলোকেও কৰিছে, কিন্তু ক'ৰবাত নহয় ক'ৰবাত এটা নিয়ম কৰি লৈছে মাধ্যমটো যাতে অপব্যৱহাৰ নহয় । আমি ভাৰতবাসীয়ে এবছৰতেই ৮০০-১০০০ ছবি তৈয়াৰ কৰা বুলি গৌৰৱ কৰিলে কি হ'ব ! Qualityৰ ফালৰ পৰা ১% ও নহয় । কিন্তু বাহিৰত কথাটো ওলোটা ।

? অসমীয়া চিনেমা যে হলত নচলে বা দৰ্শকেও অসমীয়া চিনেমা নাচায় ইয়াৰ বাবে কি ব্যৱস্থা ল'ব পাৰি ? চলচিত্ৰ নীতি বা অন্য কোনো পৰিবৰ্তন .... ?

● নীতি হয় on demand । নীতি নিজে তৈয়াৰ কৰিবলৈ যোৱাটো ভুল । Policy maker বিলাকে নীতি নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিবলৈ কামটো যান্ত্ৰিক ভাৱেহে কৰে ।

দৰ্শকে ছবি নাচায়, এই কথাটো ক'বলৈ বৰ উদ্ভু দ্ভিন্ন ছবি নাচায় সেইটো আমি কমেই বিশ্লেষণ কৰোঁ । অসমীয়া জাতিক আমি যৰচী জাতিৰ সৈতে মিলাব গ'লে ভুল হ'ব । অসমীয়া জাতিটো যৰচী বা আমেৰিকা-জাতিৰ তুলনাত ইমান Under developed হৈ আছে, socio-economically ইমান তলত আছে যে আমি কথাবিলাক সেইটো ফালৰ পৰাহে বিশ্লেষণ কৰিব লাগিব । আমি দেখিছোঁ যে যি জাতিৰ ত্যাগ বেছি সেই জাতিয়েহে ওপৰলৈ উঠি গৈ আছে । আমেৰিকাই যে ইমান উন্নতি কৰিছে একে ৰাতিৰ ভিতৰতে হোৱা নাই । গোটেই পৃথিৱীকে expolit কৰিছে হয় , কিন্তু নিৰ্দিষ্ট কাৰ্যসূচীৰ ভিত্তিত long term planning ৰ দ্বাৰা গোটেই পৃথিৱীকে বশ কৰিব পাৰিছে । আমাক কিন্তু ভুকুতে কলটো পকাব লাগে । অকল অসমীয়া বুলি নহয় গোটেই ভাৰততে একে অৱস্থা । আমাৰ এই মানসিকতা মূলধন কৰি আমেৰিকাই আমাক সুন্দৰভাৱে exploit কৰি আছে । Brain লৈ গুছি গৈছে । অকল আমেৰিকাতে ১৫,০০০ ভাৰতীয় Brain এ কাম কৰি আছে । আমি এইটো নকওঁ যে তেওঁলোকে আমেৰিকাৰ হকেহে কাম কৰি আছে । তেওঁলোক গ'ল - ত্যাগ বোলা বস্তুটো তেওঁলোকৰ নাই । আজি মই Bombay ত থাকি কিয় অসমীয়া ছবি কৰি থাকিব লাগে । মইও সদায় offer পাও, ছবি কৰাৰ । মইও মৰি যাম, তেওঁলোকেও মৰি যাব, স্পিলবাৰ্গও মৰি যাব । কিন্তু মই ভালদৰে জী থাকিম-মোৰ কৰ্তব্য আছে- কৰ্তব্যৰ পৰা অব্যাহতি লৈ মই যি মনোকষ্ট পাম তাৰ পৰা মই সদায় আতৰি আছোঁ । মই Bombay ত থাকিও অসমীয়া ছবি কৰিছোঁ-ত্যাগৰ ফালৰ পৰা কথাটো চিন্তা কৰিছোঁ । মই ত্যাগ কৰিবই লাগিব । নহ'লে "হালধীয়া চৰায়ে...." প্ৰথম আন্তৰ্জাতিক পুৰস্কাৰ নাপালেহেতেন । এই কামটো মই নকৰা হ'লেও কোনোৱাই কৰিলেহেতেন - হয়তো দুই চাৰি বছৰ দেৰী হ'লহেতেন । কিন্তু কোনোবাই নহয় কোনোবাই কামটো আৰম্ভ কৰিবই লাগিব ।

ছবিঘৰ বিলাকৰ মালিকসকলৰ ত্যাগ থাকিব লাগিব । নিজৰ জাতি বা সংস্কৃতিৰ বাবে তেওঁলোকে এইখিনি ত্যাগ স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব ; লোকচান বুলি ভাবিব নালাগিব । লোকচান বুলি ভবাৰ দিনাই ত্যাগৰ প্ৰশ্নটো শেষ । চিনেমা কৰি মোৰ নিজৰ কিমান লোকচান হৈছে মই কিন্তু ভবা নাই । প্ৰত্যেকে যদি তেনেকৈ ভাবে জাতিটো উঠি আহিব । অসমীয়া ছবি চোৰা-নোচোৰাৰ প্ৰশ্নটোও তাতেই নিহিত হৈ আছে । ত্যাগ বোলা বস্তুটো জনসাধাৰণৰ পৰা একেবাৰে আঁতৰি গ'ল । এটা জনজাগৰ

নহ'ল। leadership নোলাল। ত্যাগ বোলা বস্তুটো আমি সদায় লোকচান বুলিয়ে ভাবিলোঁ। যিদিনাৰ পৰা আমি ত্যাগ স্বীকাৰ কৰিব পাৰিম সেইদিনাৰ পৰাই U-turn এটা ল'ব পাৰিম।

? অনা-অসমীয়া ছবি নকৰে নেকি ?

● নকৰোঁ বুলি কোৱা নাই, কৰিম। হিন্দি ছবি, বঙালী আনকি উৰীয়া ছবিৰো offer মই পাইছোঁ। মালয়লম যাব মই 'ম' টোও নাজানোঁ। তাৰো offer পাইছোঁ। কিন্তু offer পালেই যে মই কৰিব লাগিব সেইটোও নহয়; অসমীয়া জাতিটোক, চিনেমা জগতখনক মই কিছু বৰঙনি দি যাব খুজিছোঁ-যিদিনাই মই ভাবিম যে মোৰ কাম শেষ হৈছে বা Fullfilment হৈছে সেইদিনাই আন ছবিত মই হাত দিম।

? এগৰাকী অভিনেতা বা অভিনেত্ৰীৰ মনপৰশা অভিনয়ৰ বাবে প্ৰশংসাৰ পাত্ৰ কোন ? অভিনেতা বা অভিনেত্ৰী নে পৰিচালক ?

● পৰিচালকৰ নিশ্চয় কিছুমান Contribution থাকে। নহ'লে একেজন অভিনেতা বা একেজনী অভিনেত্ৰীয়ে বেলেগ বেলেগ পৰিচালকৰ তলত বেলেগ বেলেগ ফলাফল নেদেখুৱালেহেতেন। অভিনেতা বা অভিনেত্ৰীৰ অভিনয় কৰিব পৰা নিম্নতম প্ৰতিভা থাকিবই লাগিব; বাকীখিনি পৰিচালকৰ অধ্যয়ন বা জ্ঞানৰ পৰিসৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব। 'মলয়া', 'ইন্দ্ৰবনিয়া', বা 'বিষ্ণু খাৰঘৰীয়া'ৰ ক্ষেত্ৰত মই যি Discipline maintain কৰিছোঁ অইন পৰিচালকৰ সৈতে সেইটো নিমিলিবও পাৰে। অভিনেতা বা অভিনেত্ৰী এগৰাকীক মই প্ৰাথমিক পৰ্য্যয়ত কিছুমান সৰু-সুৰা দায়িত্ব দিওঁ। ইন্দ্ৰ বনিয়াক দুমাহ আগৰ পৰা খেতিয়ক এজনলৈ পৰিবৰ্তিত কৰা আদি এইবোৰ মোৰ trade secret। বহু ক্ষেত্ৰত হয় কি তেওঁ নিজেই নেজানে কেনেধৰণৰ ফল পাইছে। উদাহৰণ স্বৰূপে- মলয়াৰ ক্ষেত্ৰত। তেওঁ নিজে হ'ল collegeৰ শিক্ষয়িত্ৰী আৰু মোক লাগে ('ফিৰিঙতি'ত) সৰু সৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ শিক্ষয়িত্ৰী যি নেকি নিজেই স্কুলখন স্থাপন কৰিছে। এই যে change of temperament এইটো অধ্যয়ন অবিহনে সম্ভৱ নহয়। গতিকে পৰিচালক হিচাবে মইহে চাব লগিব। মলয়াই সেইটো গম নাপাবও, সেইটো মোৰ কৰ্তব্য। কিন্তু college শিক্ষয়িত্ৰী এগৰাকীৰ aristocracy ভাঙিবৰ বাবে যিটো temperament change হ'ব সেইটো সুক্ষ্ম। সেইটো মই নকওঁ, তাক performanceতহে গম পোৱা যাব। এতিয়া মলয়াই দাখন ল'লেও voice আদি কৰি কেনেধৰণৰ action হ'ব লাগিব সেইটো মইহে জানোঁ। নিজে পতা স্কুল এখন যদি কোনোবাই ভাঙিবলৈ আহে তেতিয়া নিৰ্মাতা বা মাতৃ গৰাকীৰ মনত কেনেধৰণৰ প্ৰতিক্ৰিয়া হ'ব - সেইকন সাধাৰণতে বুজিবলৈ দিগদাৰ- এইখিনি মই উলিয়াই ল'ব লাগিব। মলয়াই best actress পুৰস্কাৰ পোৱাৰ অন্তৰালত মোৰ contribution থাকিব পাৰে, পৰিচালকৰ contribution থাকিবই; কিন্তু মূল কথা হৈছে পৰিচালকৰ দায়িত্ব সমগ্ৰ ছবিখনৰ প্ৰতি, totalityৰ প্ৰতি, তেওঁৰ performance ভাল কৰাৰ প্ৰতি নহয়। তেওঁৰ প্ৰতিভাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সজাই পৰাই মই তেওঁক ছবিখনত উলিয়াইছোঁ, গতিকে পৰিচালকে কোৱাটো উচিত নহ'ব যে মোৰ কাৰণেহে পুৰস্কাৰটো পাইছে। তেনেদৰে অভিনেতা বা অভিনেত্ৰী এগৰাকীয়েও ভবা উচিত নহয় যে তেওঁৰ কাৰণেই পুৰস্কাৰটো পাইছে। এনেকুৱা ক্ষেত্ৰত সদায় এটা percentageৰ কথা থাকেই।

? আপুনি নতুন প্ৰতিভাক সুযোগ দিব বা আবিস্কৃত কৰিব খোজেনে ?

● নতুন প্ৰতিভাৰ বাবে মই চেষ্টা কৰোঁ। মোৰ কষ্ট হয় যদিও তেনেধৰণৰ challenge মই ভাল পাওঁ।

? 'এবাবাটৰ সুৰ'ত ডঃ ভূপেন হাজৰিকাই জ্যোতি প্ৰসাদৰ মানসিকতাক প্ৰতিফলিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল যেন লাগে। অসমৰ আন এগৰাকী প্ৰতিভাশালী সাংস্কৃতিক, ৰাজনৈতিক পুৰুষ বিষ্ণুৰাভাৰ ব্যক্তিত্বই আপোনাক ছবি এখন কৰাৰ বাবে প্ৰভাবান্বিত কৰিছে নেকি ?

● মই এতিয়াও ভবা নাই অৱশ্যে। কিন্তু definitely কৰিব লাগে। বিশেষকৈ তেনেধৰণৰ চৰিত্ৰ আমাৰ সমাজত খুব বিৰল। আজিৰ সমাজৰ বিশৃংখলতাৰ বাবে আমি নিজে দায়ী। কিন্তু সেই সময়ৰ বিশৃংখলতাৰ বাবে সমাজ দায়ী নাছিলে। এনে অৱস্থাতো বিষ্ণু ৰাভাই- অকল বিষ্ণু ৰাভাই কিয় ....

? শংকৰদেৱেও ....

● ইমানখিনি কৰিব পাৰিছিলে আৰু তেওঁলোকৰ চিন্তাধাৰা ইমান ওপৰত আছিলে যে নিজকে তুলনা কৰিলে বৰ সৰু যেন লাগে। মই অৱশ্যে বৰ্তমান আমাৰ সমাজৰ যিবোৰ Pollution আৰম্ভ হৈছে সেইবোৰ বিষয়বস্তুৰেহে ছবি কৰিব বিচাৰোঁ। তেওঁলোকৰ কথা ভবা নাই।

? শেষত আপোনাৰ জীৱনৰ স্মৰণীয় ঘটনা এটি ক'ব নেকি ?

● স্মৰণীয় ঘটনা বহুতেই আছে। মই Bombayত যেতিয়া struggle কৰি থাকোঁ - struggle মানে কি আৰু কাম-চাম কৰি থাকোঁ- নিজা Production Centre এটা আছিল। Documentary আৰু Short film কৰিছিলোঁ। বেছি ভাগ কাম নিজেই কৰিছিলোঁ। স্কুটাৰ এখন আছিলে- গোটেই বিলাক বস্তু অনা-নিয়া মই নিজেই কৰিছিলোঁ। প্ৰায়ে মই laboratory লৈ যাওঁ। যেনেকে- তেনেকে যাওঁ, হাৱাই চেন্দেল, টি-চাৰ্ট- ইস্ত্ৰি-চিস্ত্ৰি

তেওঁলোকে ইতিপূৰ্বে বহুলভাৱে স্বীকৃত আৰু গৃহীত আংগিককেই ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব। তথাপি কোনোবা লেখকে যদি ভাবে যে গল্প, উপন্যাস বা নাটক আদি সৃষ্টিৰ বাবে সৰ্বজন স্বীকৃত পৰম্পৰা গত আংগিকৰ সলনি তেওঁ নতুন পৰীক্ষামূলক আংগিক ব্যৱহাৰ কৰিব, তথাপি সাংঘাটিক কিম্বা এটা নতুনত্ব দেখুওৱাৰ সুযোগ তেওঁ নাপাব। কাৰণ এনেবিধ আংগিক ইতিমধ্যে অইন কলা মাধ্যমত ব্যৱহৃত হ'ব পাৰে। কথাটো খোলোচা কৰা ভাল। গল্পকাৰ দেৱব্ৰত দাসে যদি ভাবে যে তেওঁ তিনিটা বা ততোধিক উপগল্পৰ সমাহাৰেৰে এটা গল্প ৰচনা কৰিব যিটো গল্পৰ বিশেষ কোনো জুমুঠি তেওঁৰ হাতত নাই; অৰ্থাৎ ইটোৰ হাত সিটোৰ গাত আৰু অইনটোৰ ভৰি কোনোবাটোৰ শৰীৰত লগাই শেহান্তৰত এটি মূৰ লগাই এটা পূৰ্ণ অৱয়ৱৰ গল্প-প্ৰতিমা তৈয়াৰ কৰিব তেতিয়া কিনো নতুন আংগিকৰ সৃষ্টি হ'ল ? কাৰণ এনেবোৰ আংগিক ইতিপূৰ্বে নাটক বা চিনেমাত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছেই। আকৌ কোনোবা নাট্যকাৰে যদি এটা সূত্ৰধাৰৰ চৰিত্ৰৰে নাটকৰ দুটা অংকৰ মাজৰ জটিল মুহূৰ্ত কিছুমান জপিয়াই পাৰ হ'ব খোজে তেতিয়াও এই আংগিকত কিবা মৌলিকতা বা নতুনত্ব থকা বুলি ক'ব নোৱাৰি কাৰণ এনেবিধ আংগিকৰ পৰীক্ষা কেইবাশ বছৰ আগতে কৰা হৈছে। সেইদৰে ওজাপালি বা থিয়নামেৰে নতুনত্ব আনিব খুজিলেও তেনে আংগিকৰ নতুনত্ব ক'ত ? লেখকৰ মৌলিকতা ক'ত ?

লেখকৰ মৌলিকতা সমাজৰ সত্য উদ্ঘাটনত। লেখকৰ মৌলিকতা সাৰ্থক বিষয়বস্তু নিৰ্বাচনত। লেখকৰ মৌলিকতা তেওঁৰ উপস্থাপনাত বা পৰিৱেশনাত। তেওঁৰ ভাষাৰ যাদুত আৰু ৰচনাশৈলীত।

লেখকৰ সৃষ্টিশীল ক্ষমতাৰ বহিঃপ্ৰকাশ ঘটে তেতিয়াই যেতিয়াই তেওঁ পাঠকক চিন্তাৰ সুযোগ দিব পাৰে, এটা আৱিষ্কাৰৰ চেতনা মনলৈ আনি দিব পাৰে। নীলডম্বৰ 'সংগ্ৰাম' নপঢ়ালেকে আমি কেনেকৈ জানিম যে শ্ৰেণীবিদ্বেষে ভাল পোৱাৰ তীব্ৰ বাসনাকো কেনেকৈ অবদমিত কৰি ৰাখিব পাৰে। দস্তভয়েস্কিৰ 'পাপ আৰু প্ৰায়চিত্ত' নপঢ়ালেকে আমি কেনেকৈ উপলব্ধি কৰিম যে পাপকাৰ্য সংঘটিত কৰাৰ পিছত এটা মানুহ কেনেকৈ তিলে তিলে অনুতাপত দগ্ধ হ'ব পাৰে। ৰবীন্দ্ৰনাথৰ 'কাবুলীৱালা' নপঢ়ালেকে আমি কেনেকৈ গম পাম যে পিতৃস্নেহ গোটেই পৃথিৱীতে একেইভাৱে নিজ পুত্ৰীৰ বাবে ব্যাকুল।

> **লেখকৰ মৌলিকতা ক'ত ?**
> **লেখকৰ মৌলিকতা সমাজৰ সত্য উদ্ঘাটনত। লেখকৰ মৌলিকতা সাৰ্থক বিষয়বস্তু নিৰ্বাচনত। লেখকৰ মৌলিকতা তেওঁৰ উপস্থাপনাত বা পৰিৱেশনাত। তেওঁৰ ভাষাৰ যাদুত আৰু ৰচনাশৈলীত।**
> **লেখকৰ সৃষ্টিশীল ক্ষমতাৰ বহিঃপ্ৰকাশ ঘটে তেতিয়াই যেতিয়াই তেওঁ পাঠকক চিন্তাৰ সুযোগ দিব পাৰে, এটা আৱিষ্কাৰৰ চেতনা মনলৈ আনি দিব পাৰে।**

লেখকৰ কৃতিত্ব এইখিনিতেই যে তেওঁ ঐতিহাসিক বা সাম্প্ৰতিক কালৰ বিভিন্ন অদৃশ্য যোগসূত্ৰ সমূহ আৱিষ্কাৰ কৰিব পাৰে আৰু পৰৱৰ্তী কালত তেওঁৰ লেখাত ইয়াক পৰিস্ফুট কৰিব পাৰে। কিন্তু সামাজিক সত্যসমূহ সকলোৰে দৃষ্টিগোচৰ হোৱাকৈ পকা আঙুৰৰ দৰে ওলমি নাথাকে অথবা নিৰ্মল পানীৰ দৰে ফটফটীয়া হৈও নাথাকে। যিকোনো সমাজ ব্যৱস্থা নিৰ্বিশেষে সত্য উদ্ঘাটন কঠিন, ফলশ্ৰুতিত সংঘটিত ঘটনা সমূহৰ আন্তঃসংযোগৰ অদৃশ্য সূত্ৰজাল আৱিষ্কাৰ কৰা আৰু জনমানসত বা মূলতঃ পাঠক শ্ৰেণীক পঠিয়ন নিয়াৰ পৰাকৈ বা নিস্তাজগতত আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিব পৰাকৈ উপস্থাপন কৰাটো অতি দুৰূহ কৰ্ম। লেখকৰ মৌলিকতা ইয়াতেই নিহিত। এই কাম তেওঁ সুচাৰুৰূপে সম্পন্ন কৰিব পাৰে। ইয়াৰ বাবে লেখকৰ সমাজ জিজ্ঞাসাৰ একান্ত প্ৰয়োজন। তেওঁৰ এটি অধ্যয়ন পিপাসু মন থকাৰ উপৰিও কৰ্ণপটহ অতন্দ্ৰ প্ৰহৰীৰ দৰে মুক্ত থাকিব লাগিব। তদুপৰি তেওঁৰ মস্তিষ্ক হ'ব লাগিব সদা জাগ্ৰত যাতে তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কোনো ঘটনা তেওঁৰ চকুৰ আগৰ পৰা সাৰি যাব নোৱাৰে। সমাজ বিকাশৰ মূল নিয়মসমূহ সন্দৰ্ভত তেওঁ অবগত হ'লে ভাল বাবে তেওঁ দ্বান্দ্বিক চেতনা সমৃদ্ধ প্ৰেৰণাদায়ক সাহিত্য ৰচনা কৰিব পাৰে। অৱশ্যে এই সম্পৰ্কে বিতৰ্কৰ অৱকাশ আছে।

যি কোনো মৌলিক সৃষ্টিশীল লেখক সমাজ বাস্তৱতাৰ স্বৰূপ উদঘাটনৰ বাবে সচেষ্ট হ'ব লাগিব যদিও বাস্তৱতা সম্পৰ্কে কোনো পূৰ্বধাৰাণাৰ বশবৰ্তী হোৱা উচিত নহ'ব কাৰণ তেতিয়া হ'লে তেওঁ বিদ্যায়তনিক পৰিমণ্ডল অতিক্ৰম কৰিব নোৱাৰিব। তেওঁৰ সৃষ্টি মৌলিকতাবিহীন আৰু নন্দনতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা তাৎপৰ্যবিহীন হ'বও পাৰে। সমাজৰ এজন অনুকাৰক বা এজন অদক্ষ শিল্পীৰূপে তেওঁ পৰিগণিত হ'ব পাৰে। এজন মহান লেখকৰ লিখনী শক্তি বা উপস্থাপন পূৰ্বনিৰ্দিষ্ট বা ইতিপূৰ্বে আয়ত্বাধীন কোনো ধাৰণাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ নকৰে; বৰং সামাজিক সমস্যাসমূহৰ নিখুঁট, স্বাধীন পৰ্যবেক্ষণ বা অনুসন্ধান আৰু নতুন দিশ তথা বিকশিত সম্পৰ্ক সমূহৰ আৱিষ্কাৰতহে।

লেখক সমাজত এটা পৰম্পৰাগত ধাৰণা আছে যে যিকোনো মৌলিক

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ শিল্পীয়ে এটা বিশেষ অৱস্থাত সমগ্ৰতা, সম্পূৰ্ণতাৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। ইয়াৰ দ্বৈতে শিল্পীৰ বিভিন্ন অংশৰ সমন্বয়পূৰ্ণ সুষম বিকাশৰ প্ৰশ্নটো আহেই। কিন্তু আচল কথাটো হ'ল এজন প্ৰকৃত শিল্পীয়ে তেওঁৰ সৃষ্টিৰ অন্তৰ্লীন ঐক্যক ধৰাই ৰাখিব বিচাৰে যাতে ই পাঠক বা দৰ্শকৰ মনোজগতত গভীৰ চাপ পেলায়, যাতে চৰিত্ৰ সমূহৰ বিকাশত প্ৰতিকূলতাই স্থান নেপায়।

বিপৰীতে মানুহৰ জীৱনৰ পথ পোনপটীয়া আৰু নিমজ নহয়; ই সমগ্ৰতা আৰু সম্পূৰ্ণতাৰ বিৰোধী। গতিকে স্বাভাৱিকতেই লেখকৰ প্ৰচেষ্টাই বাৰে বাৰে বাস্তৱতাৰ ওখোৱা মোখোৰা শিলত উজুটি খায়। কিন্তু যিমান জীৱন্ত আৰু চমৎকাৰিতাৰে লেখকে জীৱনকে এই বৈপৰীত্য সমূহ প্ৰকাশ কৰিব পাৰে সিমানেই তেওঁ আদৰ্শগত সমগ্ৰতা আৰু আনুষঙ্গিক ধাৰণাবোৰৰ মাজত সংযোগ সেতু তৈয়াৰ কৰিব পাৰিব।

ভাল বা মৌলিক সাহিত্য সৃষ্টিৰ বাবে লেখকৰ আত্মসংযমৰো প্ৰয়োজন। কাৰণ লেখক এগৰাকীৰ চেতনাৰ স্তৰ নিঃসন্দেহে সৃষ্ট চৰিত্ৰ সমূহতকৈ আগবঢ়া। আকৌ চৰিত্ৰ সমূহৰ মাজতে চেতনাৰ স্তৰ ভিন্ ভিন্। 'সেউজী পাতৰ কাহিনী'ত নৰেশ্বৰ আৰু চনীয়াৰ দুই বিপৰীত প্ৰকৃতিৰ সমান্তৰাল চৰিত্ৰাংকনেৰে উপন্যাসৰ কাহিনীভাগ আগবাঢ়িছে। দুই চৰিত্ৰৰ চেতনা আৰু উপলব্ধিৰ স্তৰ একে নহয়। সেইবাবে চনীয়া এই বহল পৃথিৱীত হেৰাই গ'ল। এনেকুৱা এটা ধাৰণা আমি লেখকৰ পৰা পাওঁ যে যেতিয়া হয়তো দুয়োৰো উপলব্ধি আৰু চেতনাৰ বৈপৰীত্য কমি আহিব এনে এটা সময়ত দুই চৰিত্ৰৰ পুণৰমিলন হ'ব। সেয়েহে বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা আমাৰ সময়ৰ মহালেখক। টলষ্টয়ৰ 'আন্না কাৰেনিনা'তো লেভিন আৰু আন্না কৰেণিনাৰ আপেক্ষিকভাৱে স্বাধীন আৰু বিপৰীতমুখী দুই চৰিত্ৰ সমসাময়িকভাৱে বিকাশ লাভ কৰিছে। দুই চৰিত্ৰৰ অন্তৰ্নিহিত বুজাপৰা আমি উপলব্ধি কৰোঁ অথচ দুই চৰিত্ৰৰ বিকাশত পৰস্পৰৰ প্ৰতিবন্ধকো হোৱা নাই।

লেখকৰ সৃষ্টিশীল ক্ষমতা কলাবস্তুৰ নন্দনতাত্ত্বিক সৌন্দৰ্যবোধ নে শ্ৰম আৰু কঠোৰ অনুশীলনৰ দ্বাৰা প্ৰাপ্ত হয়? যদিও শ্ৰমৰ এই ক্ষেত্ৰত এটা বিশেষ ভূমিকা থাকে তথাপি শ্ৰমেই সৃষ্টিশীলতাৰ মূল কাৰণ হ'ব নোৱাৰে। কাৰণ শ্ৰমত কোনো নান্দনিক চেতনা প্ৰোথিত নহয়। শ্ৰমত অনন্দনতাত্ত্বিক উপাদানসমূহে নন্দন-তাত্ত্বিক বৈশিষ্টসমূহ এনেদৰে ঢাকি ৰাখে যে শ্ৰম যান্ত্ৰিকতালৈ পৰ্যবসিত হয়। অৱশ্যে এইটো স্বীকাৰ্য যে ইতিহাসে ঢুকি পোৱা দিনৰে পৰা কলাই মানুহৰ নন্দনতাত্ত্বিক প্ৰয়োজন পূৰণ কৰি আহিছে, যি কলা আকৌ শ্ৰমৰ বিৱৰ্তনৰ হেতুকে সৃষ্টি হৈছে।

কলাৰ ব্যাখ্যাত ভিন্নতা কিয়? নন্দনতাত্ত্বিক চেতনাৰ ভিন্নতাৰ বাবে? এটি মাত্ৰ কলাবস্তুৰ ক্ষেত্ৰত দেশ বা কাল ভেদে ভিন ভিন ব্যাখ্যাটো হয়েই বৰং একে দেশ বা একেসময়তে বাস কৰা মানুহৰ মাজতো ভিন্ন দৃষ্টিকোণ আৰু ৰুচিবোধৰ বাবে কলাৰ ব্যাখ্যাত বৈসাদৃশ্য প্ৰকট হয়। (উল্লেখনীয় যে কলাৰ ক্ষেত্ৰত আটাইতকৈ ভিন্ন ব্যাখ্যাৰ থলী হ'ল সংগীত আৰু কম পৰিসৰৰ সুযোগ থকা ক্ষেত্ৰ হ'ল কথাছবি। আধুনিক কবিতা ইয়াৰ মধ্যৱৰ্তী স্থানত আছে।)

পাশ্চাত্যৰ আধুনিকতাবাদী সকলে বিশ্বাস কৰে যে বীভৎসতাক বীভৎসতাৰেহে অংকন কৰিব পাৰি। অৰ্থাৎ পুঁজিবাদী সমাজৰ যি নিৰন্তৰ অৱক্ষয়ী মূল্যবোধ তাক অৱক্ষয়ী কলাৰ সাহায্যতহে প্ৰতিষ্ঠাপিত কৰিব পাৰি! বাৰবণিতাক অশ্লীল সাহিত্যৰেহে স্বচ্ছন্দে তুলি ধৰা যায়, মোৰাভিয়াৰ 'লা ৰোমানা'ৰে নহয়। ইতিমধ্যে পশ্চিমত এই দৃষ্টিভংগীয়ে কলাৰ বিভিন্ন মাধ্যমসমূহক প্ৰায় পণ্যৰ পৰ্যায়লৈ অৱনমিত কৰাইছে। প্ৰকৃতপক্ষে জীৱনৰ নঞাৰ্থক দিশটো প্ৰতিফলিত কৰিবলৈ হ'লেও আমি যোগাত্মক পন্থাহে অৱলম্বন কৰিব লাগিব। নহ'লে কলাৰ অৰ্থ কি? কলা উকা বাস্তৱতা নহয়, ই সত্য আৰু সৌন্দৰ্যৰ অন্বেষণ।

চাবলৈ গ'লে সত্য আৰু সুন্দৰৰ মাজত বিশেষ বিৰোধ নাই। (**The beautiful must be true to itself-Hegel**) সাহিত্যত ইহঁত ইটো সিটোৰ পৰিপূৰক। তেনেদৰে সাহিত্যত মৌলিকতা আৰু নন্দনতাত্ত্বিক সৌন্দৰ্যৰ মাজতো খুব এটা বিৰোধ নাই যাৰ বাবে কেতিয়াবা অনুবাদ সাহিত্যইও মৌলিক সাহিত্যৰ মৰ্যদা লাভ কৰে আৰু তথাকথিত মৌলিক সাহিত্যও নিস্প্ৰাণ সাহিত্য হিচাবে পৰিগণিত হয়। এই সন্দৰ্ভত অৱশ্যে বিস্তৰ আলোচনাৰ অৱকাশ আছে। ✚

আমি মাত্ৰ এটা অভিজ্ঞতাৰ পৰাই তাৰ অন্তৰ্নিহিত শিক্ষাখিনি আহৰণৰ চেষ্টা কৰা উচিত; তেতিয়া আমি সেই তপত ষ্টোভত বহা মেকুৰীজনীৰ দৰে হ'ম। তাই কেতিয়াও পুনৰায় তপত ষ্টোভত বহিবলৈ নাযায়, কিন্তু তাই কেতিয়াও চেঁচা ষ্টোভতো নবহে।

-মাৰ্ক টোৱেইন

চুটি গল্প

জীৱনত কেতিয়াবা এনেকুৱা কিছুমান মুহূৰ্ত আহি পৰে যেতিয়া জীৱনটো আমাৰ বাবে কেৱল এক প্ৰশ্ন হৈ ৰয়। এনে সময়তে বহুতো যুক্তিকৰ আৰু অযুক্তিকৰ প্ৰশ্নৰ মাজেৰে আমি কেতিয়াবা শুদ্ধ আৰু কেতিয়াবা অশুদ্ধ পথেৰে গতি কৰিবলৈ লওঁ। কেতিয়াবা এনেকুৱা মুহূৰ্তবোৰতে আমাক, একো একোজন পথ-প্ৰদৰ্শকৰো প্ৰয়োজন হৈ পৰে। এনে একোজন পথ প্ৰদৰ্শকৰ অভাৱতেই আমি উন্মাদ হৈ পৰোঁ অনিচ্ছা সত্বেও পথ সলাই বিপথে গতি কৰিবলৈ লওঁ।

মোৰ এনে অনুভৱ হৈছে এই সময়ত মই যেন এজন পথ প্ৰদৰ্শকৰ প্ৰয়োজন বোধ কৰিছোঁ। জীৱনৰ তিক্ত সকলো মুহূৰ্ত ম্লান কৰি নতুন ৰূপত নিজকে সজাবলৈ মন গৈছে মোৰ। তথাপি মই সংকুচিত হওঁ; কেইদিনমানৰ পৰা মই মোৰ ভিতৰৰ মানুহজনীক লৈ বৰ অসন্তুষ্ট হৈ পৰিছোঁ। তথাপি নিজৰে ভিতৰলৈ গমি চাই কোনোবাখিনিত মোৰ মনৰ সৰলতাখিনি দেখা পাওঁ। মোৰ এনেকুৱা অনুভৱ হয় মানুহে যেন মোৰ সৰলতাখিনিৰ সুযোগ লবলৈ চেষ্টা কৰে। এনেধৰণৰ চিন্তাই মোক বৰ জটিল কৰি তোলে আৰু তেতিয়াই মই বৰ অসহায় অনুভৱ কৰোঁ।

মোৰ মনৰ এনে অশান্তিৰ আভাস মোৰ স্বামীয়ে পায়নে নাপায় নাজানোঁ। স্বভাৱতে তেওঁ মানুহজন গহীন। খুব কম কথা কয়। প্ৰয়োজনীয় দুই এটা কথাৰ বাহিৰে মোৰ লগতো তেওঁ কথা নাপাতে।

আজি এবছৰে মই এই মানুহজনক বুজিবলৈ চেষ্টা কৰি আছোঁ। কিয়জানো তেওঁৰ কোনো কথাতে মই পুলক অনুভৱ নকৰোঁ। কেতিয়াবা মোৰ এনে অনুভৱ হয়, মাত্ৰনিশাৰ নিবিড়তাৰকণৰ বাহিৰে মানুহজনক যেন মোৰ অকণো প্ৰয়োজন নাই। তথাপি মই এই মানুহজনক দোষ দিব নোৱাৰোঁ। কাৰণ তেওঁ মোক এজন উচ্চ পদস্থ বিষয়াৰ স্ত্ৰী হোৱাৰ সম্পূৰ্ণ সন্মান আৰু মৰ্যদা প্ৰদান কৰিছে। মোক কোনো কথাতে আজিলৈকে দুখ দিয়া নাই। তথাপি মই নিজকে প্ৰশ্ন কৰোঁ, মই সন্তুষ্টনে?

মা-দেউতাৰ পচন্দ মতেই বিয়া হৈছিলোঁ মোৰ স্বামী সৌৰভ চলিহাৰ লগত। মা-দেউতাই চাই দিয়াৰ পাছত মোৰ পচন্দ অপচন্দৰ কোনো প্ৰশ্নই নাছিল কাৰণ আজিলৈকে এনেকুৱা একো কথাই নাছিল যিটো মই নিজে কৰাৰ অধিকাৰ বিচাৰিছোঁ।

◆ শৰ্মিষ্ঠা শইকীয়া
অষ্টম ষাণ্মাসিক

অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিবলৈও মই কোনোদিনে যত্ন কৰা নাছিলোঁ কাৰণ মই নিজকে এটা আইডিঅ'লজিৰ মাজত জীয়াই ৰখাৰ চেষ্টা কৰিছিলোঁ। কেতিয়াবা মই নিজকে নিজেই বুজি পোৱা নাছিলোঁ। মোৰ ভিতৰৰ মনটো আৰু মোৰ বাহিৰৰ মানুহজনী দুয়োটাৰে মাজত মই কেতিয়াবা বৰ বিসংগতি দেখা পাইছিলোঁ। মনে নিবিচৰাকৈয়ে মই এনে কিছুমান কাম কৰিছিলোঁ, যিবোৰ নিচেই কাষৰ মানুহবোৰক সন্তুষ্ট কৰি তুলিছিল। মই কেৱল তেওঁলোকৰ মৰমৰ প্ৰকৃত মূল্য দিয়াৰ প্ৰচেষ্টাত ব্ৰতী আছিলোঁ।

এনেকুৱা কিছুমান সময় আছিল, আজিৰ পৰা আঠ ন বছৰ আগৰ সময়- মই জীৱন দৰ্শনৰ ন ন ভাৱেৰে নিজকে সম্পূৰ্ণ কৰি তোলাৰ চেষ্টা কৰিছিলোঁ। প্ৰেম, অনুৰাগ, মানৱীয়তা, স্নেহ - এনেধৰনৰ শব্দবোৰৰ ভাৱগধুৰ অৰ্থই মোৰ মন-গহ্বৰত এনেধৰনে খোপনি পুতিছিল যে সেইবোৰৰ পৰা নিজকে উলিয়াই আনি বৰ্তমানৰ লগত খাপ খুৱাবলৈ মোৰ বাবে বৰ কঠিন হৈ পৰিছিল। তেতিয়া মই অভিযান্ত্ৰিক মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী। বন্ধুমহলৰ এনেধৰনৰ আলোচনাই মোৰ যেনেকৈ এখন বহল পৃথিৱীৰ সন্ধান দিছিল, তেনেকৈ মোক নিজকে নিজৰ পৰা আঁতৰাই কোনোবা অদূৰত ওলোমাই ৰাখিছিল। এনেকুৱা সময়বোৰতে মোৰ ভিতৰৰ মনটো বৰ সাহসী হৈ উঠিছিল আৰু মোৰ নিজৰ জীৱনটোক কিছুমান ৰহস্যৰে সজাই তোলাৰ বাসনা জাগিছিল।

সৰুৰেপৰা মা-দেউতাৰ ছাঁতেই ডাঙৰ হৈছিলোঁ। আজি পৰ্যন্ত মা-দেউতাৰ মততেই চলি আছোঁ। কব নোৱাৰোঁ, এই কথাটোৱে মোক বৰ অশান্তি দিছিল, মাজে সময়ে। জীৱনত মই অকলে আগবাঢ়ি যাব বিচাৰিছিলোঁ, স্বাধীনভাবে নিজৰ মনে বিচৰা ধৰণে জীয়াই থাকিব বিচাৰিছিলোঁ। বহুত কথাত মই নিজৰ আৰু মোৰ ঘৰখনৰ মানুহবোৰৰ চিন্তাধাৰাৰ অমিল পাইছিলোঁ। তথাপি মই একো প্ৰতিবাদ কৰা নাছিলোঁ। কাৰণ, মোৰ যে সেই আইডিঅ'লজি, সকলোৰে ওচৰত নিজকে নিখুঁত ৰূপত চিনাকী দিয়াৰ আইডিঅ'লজি, সেইটোৱে মোক চাৰিওফালৰ পৰা জুমুৰি দি ধৰিছিল। কেতিয়াবা কোনোবা এক মুহূৰ্তত মই বৰ উচ্চাকাংক্ষী হৈ উঠিছিলোঁ। মোৰ মনটোৱে সমাজত জীয়াই থাকিবলৈ, সমাজত নিজৰ এক মৰ্যদা বজাই ৰাখিবলৈ বহুত কিবাকিবি কৰিবলৈ হবিয়াস কৰিছিল। কিন্তু মই এনে কাৰাগাৰৰ মাজত সোমাই আছিলোঁ, য'ৰ পৰা ওলাই অহাৰ সাহস গোটাব পৰা নাছিলোঁ। প্ৰকৃতাৰ্থত, মনেৰে সাহসী হলেও, কামেৰে মই বৰ ভীৰু আছিলোঁ। সত্য এইটোৱেই যে মই বৰ অশান্তিত জীয়াই আছিলোঁ। মোৰ ষষ্ঠ ইন্দ্ৰিয়টো কেতিয়াবা বৰ সংসাহসী হৈ উঠিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। সমাজ, পৰিবেশ, পৰিয়াল আৰু মোৰ কৃত্ৰিম আইডিঅ'লজি, এই সকলোবোৰে মোক ঠেলি নি এক চক্ৰবেহুৰ মাজত সুমুৱাই পেলাইছিল।

বি.ই পাচ কৰাৰ পাছতেই মোৰ বিয়া ঠিক হৈছিল। মোৰ পিতৃ-মাতৃয়ে ভাবিছিল মই সুখত থাকিম। ঘৰত যিদৰে একোৰে অভাৱ অনুভৱ নকৰাকৈ আছোঁ, ঠিক অন্য এখন ঘৰতো মই সেইদৰে সুখত থকাতো তেওঁলোকে বিচাৰিছিল। মই মান্তি হৈছিলোঁ। অমান্তি হোৱাৰ মোৰ কোনো স্থলেই নাছিল কাৰণ মোৰ কেনো প্ৰেমিক নাছিল। ঠিক প্ৰেমিক নাছিল বুলি নকওঁ, মই কাৰো সৈতে প্ৰেম কৰা নাছিলোঁ। প্ৰেমত পৰা নাছিলোঁ বুলি কোৱাৰ ধৃষ্টাতাও মোৰ নাই।

মোৰ মনত পৰে, প্ৰণয় মোৰ জীৱনলৈ অহা প্ৰথম পুৰুষ। ঠিক প্ৰেমিক ৰূপত নহয়, বন্ধুৰ ৰূপতহে। আৰু আমাৰ বন্ধুত্বই প্ৰেমৰ পৰিণতি পোৱাৰ প্ৰাৰম্ভণিতে মই তাৰ ওচৰৰ পৰা আঁতৰি আহিলোঁ। ঠিক বুজাবুজিৰ মাজেৰে নহয়, মই পলাই আহিছিলোঁ। কাৰণ মোৰ সন্দেহ হৈছিল প্ৰণয়ে জানোচা মোৰ নিচেই কাষৰ মানুহবোৰক সন্তুষ্ট কৰিব নোৱাৰিব। প্ৰণয়ৰ মাজতেই কেৱল মই এজন মানুহ দেখা পাইছিলোঁ, মই বিচৰা এজন প্ৰকৃত মানুহ। এইয়ে মই আঁতৰি আহিছিলোঁ , এই ঘটনাই মোৰ মনত দিনে দিনে কিছুমান অভিযোগ, অভিমান স্তুপীকৃত কৰিছিল, মোৰ ঘৰখনৰ প্ৰতি, আৰু মই নিজকে সদায় এখন আৱৰনেৰেআৱৰি ৰাখিছিলোঁ। নিজকে ঢাকি ৰাখিছিলোঁ যদিও মোৰ মনে বিচাৰিছিল, মোৰ ঘৰখনে, মোৰ নিচেই কাষৰ মানুহবোৰে যেন মোক আৱৰণ খুলি জুমি চাওঁক। কেতিয়াবা মই নিজকে নিজেই প্ৰশ্ন কৰিছিলোঁ, মোৰ এইযে অভিমান ই কাৰ ওচৰত, মোৰ ঘৰখন, সমাজখন, নে মোৰ কৃত্ৰিম আইডিঅ'লজিটোৰ ওপৰত। উত্তৰত মই একোৱেই পোৱা নাছিলোঁ, কেৱল কেইটামান উজাগৰী নিশা আৰু কিছু শ্বাসৰুদ্ধ মুহূৰ্ত।

মোৰ বিয়া হৈ গৈছিল সৌৰভ চলিহাৰ লগত। প্ৰথমে মোৰ খুব ভয় লাগিছিল। মই মোৰ জীৱনটোৰ বাকী সময়চোৱা এনে এজন মানুহৰ লগত কটাবলৈ সিদ্ধান্ত লৈছোঁ, যিজনক মই বিয়াৰ আগৰ দুই তিনিদিনৰ বাহিৰে কেতিয়াও লগ পোৱা নাই। লগে লগে মোৰ সেই কলেজীয়া দিনৰ তথাকথিত উচ্চ চিন্তাধাৰা আৰু দুঃসাহসী কথাবোৰ কেৱল কিছুমান শূন্যৰ দৰে মোৰ চাৰিওফালে ভাঁহিবলৈ ধৰিছিল।

বিয়াৰ পাছত মই বৰ সুখত আছোঁ; মোৰ ঘৰখনে বিচৰাৰ দৰেই, একোৰে অভাৱ অনুভৱ নকৰাকৈ সুখত আছোঁ। আজিলৈক সৌৰভৰ লগত কোনো কথাতেই মোৰ মতানৈক্য হোৱা নাই। সৌৰভে মোৰ কোনো কথাতে আজিলৈকে প্ৰতিবাদ কৰা নাই। মোৰ কেৱল আনন্দই আনন্দ ! কিন্তু তথাপি মই নিজকে কেতিয়াবা প্ৰশ্ন কৰো- মই সঁচাকৈয়ে সুখীনে ?

কিয়জানোঁ, মই কেতিয়াবা অকলে কান্দিবলৈ বিচাৰোঁ, দুসাজমান ভাত নাখাই, পেটৰ ভোকটো অনুভৱ কৰিবলৈ বিচাৰোঁ।

আজি এবছৰে সৌৰভক মই নিচেই কাষৰ পৰা এদিনো পাব পৰা নাই। সপ্তাহৰ প্ৰায় প্ৰতিটো দিনেই তেওঁ ব্যস্ত থাকে। তাৰ বাবে মই অকনো দুখ নকৰোঁ। তথাপি মোৰ ষষ্ঠ ইন্দ্ৰিয়ই বাৰে বাৰে মোক প্ৰশ্ন কৰে, মই সুখীনে ?

বিয়াৰ পাছতেই মোৰ জীৱনৰ এটা অধ্যায় শেষ হ'ল। সেই কলেজীয়া দিনৰ অধ্যায়টো। আজি দোমোজাত থকা মন এটা অলীক চিন্তাধাৰাৰে পুষ্ট কৰি তোলা অধ্যায়টো। আৰু লগে লগে মোৰ মাজৰ পৰা এজনী নতুন মানুহৰ জন্ম হ'ল।

সৌৰভৰ লগত মোৰ দিনবোৰ গতানুগতিক ভাৱেই পাৰ হ'ল। অফিচ আৰু ঘৰ এই দুইটা আস্থানৰ মাজতেই আৱদ্ধ হৈ ৰ'ল মোৰ জীৱন। জীৱনৰ কোনো ৰহস্যই নাছিল, কোনো নতুনত্বই নাছিল। কেতিয়াবা কলেজীয়া দিনৰ উচ্চ (!) চিন্তাধাৰাৰে নিজকে সজাই তোলাৰ কল্পনাবোৰ মনলৈ আহিলে মোৰ এনে অনুভৱ হৈছিল - জীৱনটোযেন কেৱল এটা 'শূন্য'ৰ বাহিৰে আন একো নহয়।

নাজানোঁ, কিয়জানো সৌৰভৰ মাজত মই প্ৰণয়ক বিচাৰি ফুৰিছিলোঁ আৰু বাৰে বাৰে হতাশ হৈ পৰিছিলোঁ। দুইজন মানুহৰ মাজত অকনো মিল নাই, তথাপি মই সৌৰভক ভালপাওঁ, কাৰণ সৌৰভ মোৰ স্বামী, সৌৰভক মই ভাল পাবই লাগিব।

আজি ছমাহ মান হ'ল, মোৰ সহকৰ্মী এজনৰ লগত মোৰ ঘনিষ্ঠতা গঢ়ি উঠিছে। কব নোৱাৰোঁ কিয় জানো অতি কম দিনৰ ভিতৰতে তেওঁক মই বহুতখিনি বুজি পাইছিলোঁ। তেওঁৰ চিন্তাধাৰা, তেওঁৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ লগত মোৰ এক অবুজ মিল দেখা পাইছিলোঁ। এনে সময়তে মোৰ অনুভৱ হৈছিল মোৰ মাজত লুকাই থকা কলেজীয়া দিনৰ মানুহজনী যেন আকৌ জন্ম লব খুজিছে।

মোৰ এই সহকৰ্মী ঋত্বিক কাকতিৰ লগত মোৰ ঘনিষ্ঠতা বাঢ়ি গ'ল। সহকৰ্মী যদিও ঋত্বিক মোতকৈ বয়সত সৰু। তেওঁৰ সৈতে বৰ্তমানৰ সমাজ ব্যৱস্থা, ৰাজনীতি, জীৱন, চেক্স আদিৰ আলোচনা মই নিসংকোচে কৰিব পৰা হলোঁ। তেওঁৰ ইটো সিটো কামত মোৰ সহযোগিতা আহি পৰিল আৰু লগে লগে মোৰ সেই আধৰুৱা আশাবোৰ মই ঋত্বিকৰ যোগেদি পূৰণ কৰিবলৈ ধৰিলোঁ।

লাহে লাহে মই ঋত্বিকক বুজিবলৈ যত্ন কৰিলোঁ। মই মানুহৰ মাজত জীয়াই থাকিব বিচাৰোঁ, ঋত্বিকেও। সঁচাকথা কবলৈ গলে ঋত্বিকৰ প্ৰতিটো কথাই মোক তেওঁৰ পিনে আকৰ্ষিত কৰিছিল। ঋত্বিকে মানুহৰ মূল্য বুজি পায়, জীৱনৰ নিঃকিন দৰিদ্ৰতাকনো উপলব্ধি কৰিব পাৰে। এনেকুৱা অনুভৱ হৈছিল মোৰ জীৱনৰ অপূৰ্ণ কোনোবাখিনি যেন পূৰ্ণ হৈ উঠিছে।

প্ৰকৃতাৰ্থত, মই এজন বন্ধু বিচাৰোঁ। ক'ব নোৱাৰো কিয়জানো, মোৰ মনে মোৰ মাজত লুকাই থকা প্ৰকৃত মইটোক জীয়াই ৰাখিব বিচাৰে। সেয়ে মোৰ মনে বিচৰাৰ দৰে মই ঋত্বিকৰ লগত এক নিভাঁজ বন্ধুত্ব গঢ়ি তুলিছিলোঁ। মোৰ এনে অনুভৱ হৈছিল ঋত্বিক আৰু মোৰ এক প্ৰকৃত বুজাবুজিৰ মাজেৰে যেন গঢ়ি উঠিছে আমাৰ নিবিড়তা।

সৌৰভৰ অভাৱখিনিতে মই ঋত্বিকৰ পৰা পূৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলোঁ। সেয়ে মোৰ বিবেকে বাৰে বাৰে শাস্তি দিয়া সত্ত্বেও মোৰ মনে কৈছিল মই যেন ভুল কৰা নাই। ঋত্বিক আৰু মোৰ ঘনিষ্ঠৰ বিষয়ে সৌৰভে নাজানিছিল বুলিয়েই মোৰ বিশ্বাস আৰু নজনাটোৱেই মই বিচাৰিছিলোঁ কাৰণ মই মোৰ অন্তৰৰ 'মই' জনীক জীয়াই ৰাখিব খুজিছিলোঁ।

মোৰ মনত পৰে ঋত্বিকৰ লগত এদিন মই বহু দূৰলৈ গৈছিলোঁ। তেওঁলোকৰ বিষয়ে জানিবলৈ ঋত্বিক আৰু মোৰ প্ৰবল হেপাহ আছিল। ঋত্বিক শিশুক মানুহ সৈন্যৰে সৈন্যৰে তেওঁৰ শিখাত সহায় কৰাৰ সুযোগো আছে। সৈন্যৰে সৈতে মিলাত আমি দুয়ো অফিচৰ পাছত বাটিৰে বাটিৰে তাতে গৈছিলোঁ।

উভতি অহাৰ পথত সন্ধিয়া লাগিছিল। আমাৰ দুয়োৰে মাজত একো কথা-বতৰা হোৱা নাছিল। মানুহৰ জীৱনলৈকো এক নুতন অভিজ্ঞতা হৈছিল মোৰ। এনেকৈয়েতো মানুহ জীয়াই থাকে। কথাবোৰ ভাবি ভাবি আহি থাকোতে মই অনুভৱ কৰিছিলোঁ ঋত্বিকে গাড়ীখন বৰ বেগাই চলাইছে।

"লাহেঁকৈ ঋত্বিক, বৰষুণ দি আছে। ভালকৈ চলোৱা।" ক'বনোৱাৰো এক মুহূৰ্তৰ বাবে ঋত্বিকক মোৰ বৰ অচিনাকী অচিনাকী লাগিছিল। অস্বাভাৱিকভাৱে ঋত্বিকে গাড়ীখন মাজবাটতে ৰখাই দিছিল। জনশূন্য বাটত ঋত্বিকৰ এনেকুৱা কাণ্ডই মোক বৰ আচৰিত কৰিছিল। মই কিবা ক'বলৈ লোৱাৰ আগতেই, হঠাৎ ঋত্বিকে মোৰ বাহুত ধৰি জোকাৰি জোকাৰি কৈছিল,

"মই তোমাক ভাল পাওঁ ৰাণী। আজি মোক তোমাৰ বৰ প্ৰয়োজন হৈছে, বৰ প্ৰয়োজন হৈছে।"

বহুত সময়লৈকে মই নিথৰ হৈ পৰিছিলোঁ। হঠাৎ জ্ঞান হোৱাত মই ঘপক্ কৰে গাড়ীৰ পৰা নামি অকলে অকলে ঘৰ পাইছিলোহি। কিয়জানো মই ঋত্বিকক একেবাৰেই বুজি নোৱাৰিলোঁ। মোৰ মূৰটো ঘূৰোৱা যেন অনুভৱ হৈছিল। সৌৰভৰ সন্মুখত থিয় হ'বলৈ মোৰ লাজ লাগিছিল। ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে মোৰ কান্দোন ওলাই আহিছিল।

"মানুহবোৰে কিয় নুবুজে মই এজন বন্ধু বিচাৰো, যেনে

[illegible] বন্ধু ।" মোৰ এনেকুৱা অনুভৱ হৈছিল মোৰ সেই ঋত্বিকৰ 'লজিটোৱে যেন মোক ইতিকিং কৰি হাঁহিছে ।

বহু খেলিমেলি চিন্তাই মোৰ মনটোক জুমুৰি দি ধৰিলে । মোৰ ভাব হ'ল মই যেন মানুহৰ অনুভূতিবোৰ লৈ খেলা কৰিছোঁ । কেৱল নিজৰ মনৰ শান্তিৰ বাবে মই ঋত্বিকক মহৰাৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰিলোঁ নেকি ? ঋত্বিকে বাৰু কি বিচাৰিছিল ? সেইবে ঋত্বিকে কেতিয়াবা কৈছিল, "তোমাক আজি বৰ ধুনীয়া লাগিছে, You are really fantastic, Raniba" এইবোৰ যে ঋত্বিকৰ দুৰ্বল মনৰ পৰিচয় আছিল, মই বুজিব পৰা নাছিলোঁ নেকি ?

আজি দুদিনে মই বৰ অনুশোচনাত ভুগিছোঁ । ক'বনোৱাৰোঁ কিয় মোৰ ষষ্ঠ ইন্দ্ৰিয়ই এতিয়া, মোক প্ৰশ্ন কৰিছে, "মই বাৰু কি বিচাৰিছিলোঁ ?" প্ৰণয়ৰ ওচৰৰ পৰা পলাই অহাৰ দৰেই মই ঋত্বিকৰ ওচৰৰ পৰাও পলাই আহিছোঁ নেকি ? কথাবোৰ ভবাৰ লগে লগে মোৰ নিজকে বৰ ঘিণ লাগি গ'ল ।

সৌৰভক মোৰ সকলো কথা কৈ দিবৰ মন গৈছে । কিন্তু আজি দুদিনে চেষ্টা কৰা সত্ত্বেও মই দেখোন একোৱেই ক'ব পৰা নাই ? মোৰ এনেকুৱা অনুভৱ হৈছে মোৰ বিবেকটোৱে সুযোগ পাই যেন মোৰ ওপৰত অত্যাচাৰ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে; আৰু মই পলাই ফুৰিছোঁ; কেৱল পলাই ফুৰিছোঁ ।

তথাপি কিয়জানো বাৰে বাৰে জুমি চাইও মোৰ কোনোবাখিনিত মই মনৰ কিঞ্চিত পৱিত্ৰতা বিচাৰি পাইছোঁ । কাৰণ মই নিজকে ভাল পাওঁ । মোৰ যে এই দেহটো আৰু মনটো দুয়োটাৰে প্ৰতি শ্ৰদ্ধা আছে মোৰ, মই দুয়োটাকে চিনি পাওঁ । সেয়ে বোধকৰো এতিয়া কৰবাৰ পৰা এসোপা সাহস আহি মোৰ মনত সঞ্চিত হৈছেহি । মই লাহে লাহে সৌৰভৰ ওচৰ পালোঁগৈ । সৌৰভক দেখাৰ লগে লগে বহুত অভিমান আহি মোৰ মনত থুপ খালেহে । মোৰ এনে অনুভৱ হ'ল, মানুহজনে কিয় একো কথাই জানিবলৈ ইচ্ছা নকৰে ?

"মই দুদিন অফিচলৈ যোৱা নাই আপুনি জানেনে ?"

মোক ঘপহ কৰে এনেকৈ দেখি সৌৰভ নিশ্চয় আচৰিত হ'ল । বহুত সময় তেওঁ মোৰ মুখলৈ চাই ৰ'ল । তাৰ পাছত লাহেকৈ ক'লে,

"জানো !"

"কিয় যোৱা নাই আপুনি সোধা নাই কিয় ?"

তেওঁ একো নামাতিলে । ভূত, ভৱিষ্যত একো নভাবকৈ মই মোৰ ছ মাহৰ অভিজ্ঞতা তেওঁৰ আগত কৈ গ'লোঁ, আৰু আজি দুদিনৰ আগৰ ঋত্বিকৰ ব্যৱহাৰৰ কথাও নিসংকোচে কৈ দিলোঁ । কিথাখিনি কৈ মই বহুত সময় উচুপি থাকিলোঁ, নিজকে বৰ দোষী অনুভৱ কৰিলোঁ ।

"ৰাণী, তোমাৰ কথাবোৰ মই জানো ।" মই অৱশ্যে আচৰিত হ'লোঁ । তাৰ মানে ইমানদিনে সৌৰভে সকলো কথাই জানিছিল ।

"জানি শুনিও মই তোমাক একোৱেই সোধা নাই । কাৰণ মোৰ তোমাৰ ওপৰত বিশ্বাস আছিল, তুমি যে এদিন উভতি আহিবা ।"

ক'বনোৱাৰো কিয় সৌৰভৰ কথাবোৰে মোৰ অন্তৰখন চুই গ'ল । বুকুৰ কোনোবাখিনি যেন শোকত খুন্দা মাৰি ধৰিলে । অথচ মই কান্দিব নোৱাৰিলোঁ । মনে মনে মই সৌৰভৰ কথাবোৰ শুনি গলোঁ ।

"মানুহৰ জীৱনলৈ এনেকুৱা কিছুমান দুঃসময় আহে যেতিয়া নিজকে কাবু কৰি ৰখাটো কষ্টকৰ । তথাপি মানুহ আবেগৰ বশ হৈ পৰাতো উচিত জানো ?"

সৌৰভৰ প্ৰশ্নবোধক দৃষ্টিটো মই সহ্য কৰিব নোৱাৰিলোঁ । মোৰ ভিতৰত এতিয়া তেওঁলৈ চকু দাঙি চোৱাৰ অকণো সাহস নাই । সৌৰভে আকৌ ক'লে,

"ঋত্বিক ডেকা মানুহ । তেওঁ ভুল কৰিব খুজিছিল । কিয়জানো কিছুমান পুৰুষে নাৰীক কেৱল 'নাৰী'ৰ ৰূপতহে দেখা পায় । ই পুৰুষৰ এটা দুৰ্বলতা । সেয়ে তুমি ঋত্বিকক ক্ষমা কৰি দিবা ।"

মোৰ শৰীৰৰ সকলো শক্তি শেষ হৈ যোৱা যেন অনুভৱ হ'ল । লাহে লাহে মই মাটিত বহি পৰিলোঁ । সৌৰভে মোৰ চকুলৈ চাই ৰ'ল ।

"মই তোমাক বুজি পাওঁ, ৰাণী । সেয়ে কওঁ, মনে বিচাৰিলেও আমি কিছুমান কাম কৰিব নোৱাৰোঁ । তুমি কি বিচৰা বা কি বিচাৰিছিলা সেইয়া জানিও মই তোমাক একোৱেই দিব পৰা নাছিলোঁ ।"

মোৰ কান্দোনটো কিয় জানো বুকু ফালি ওলাই আহিল । মোৰ ইচ্ছা হ'ল, সৌৰভক যেন কম, "মই বুজিলোঁ সৌৰভ । মোক আৰু একো কব নালাগে ।" তথাপি মই সৌৰভক বাধা নিদিলোঁ । সৌৰভে কৈ গ'ল ।

"ৰাণী, এইযে তুমি মোৰ আগত কথাখিনি ক'লা । মোৰ মনে তাকেই বিচাৰি আছিল । এতিয়া তোমাক লৈ মোৰ অকণো আক্ষেপ নাই, অকণো আক্ষেপ নাই ।"

বহুত সময় মই সৌৰভলৈ চাই বলোঁ । ইমান দিনে মইতো এইজন মানুহ বিচাৰিয়ে হাহাঁকাৰ কৰি ফুৰিছিলোঁ । মোৰ এনেকুৱা লাগিল বহুত মৰম যেন সিঁচি দিম এই মানুহজনৰ ওপৰত । ক'বনোৱাৰাকৈয়ে মোৰ হাঁহি আৰু কান্দোন দুয়োটা মিশ্ৰিত ভাৱে ওলাই আহিল ।

◆ ◆ ◆

অৰুণাভৰ অনুভূতিৰে এসন্ধ্যা

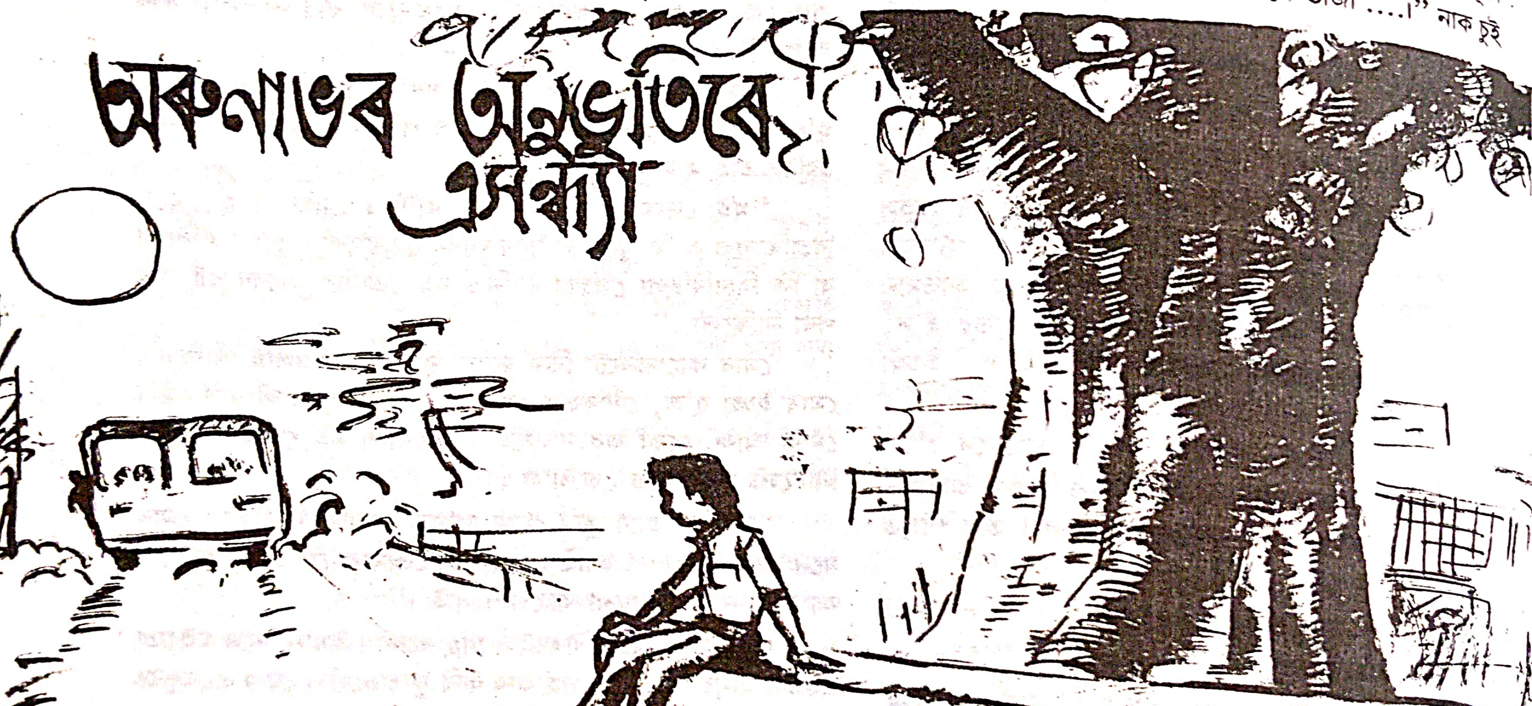

◆ শ্ৰীমন্ত বৰদলৈ
তৃতীয় ষাণ্মাসিক

অৰুণাভৰ অনুভূতিবোৰ তেতিয়া বিশৃংখল হৈ পৰিছিল। ৰাজ্যিক পৰিবহণ নিগমৰ মাজে মাজে ষ্টাৰ্ট বন্ধ হৈ যোৱা বাছখনৰ একেবাৰে শেষৰ চিটত বহি যোৱা অৰুণাভৰ চকু নিবদ্ধ হৈ আছিল বাৰিষাৰ পানীৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ থকা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ জলৰাশিৰ ওপৰত। বিক্ষিপ্ত চিন্তা কিছুমানে তাৰ মনৰ মাজত এক প্ৰবল জোৱাৰৰ সৃষ্টি কৰিছিল। ইতিমধ্যে গুৱাহাটী মহানগৰীয়ে নিশাৰ পোছাক পৰিধান কৰিবলৈ ব্যস্ত হৈ পৰিছে। ব্যস্ততা পূৰ্ণ ফঁচী বজাৰখনেও হাতত হাত ধৰি ঘূৰি ফুৰা প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ অস্পষ্ট কথা-বতৰা তথা গাড়ী-মটৰৰ তীব্ৰ সংকেত ধ্বনিৰে সৃষ্টি হোৱা গতানুগতিক গধূলিটো উপভোগ কৰাৰ বাবে ব্যস্ত হৈ আছিল।

"অলপ ভালদৰে বহিবিচোন .....।" নদীপৰীয়া বতাহজাকে ভাগৰুৱা বাচ খনত এক টোপনি আনি দিব পৰা পৰিৱেশ ৰচনা কৰিছিল আৰু সেই পৰিৱেশ টোকে সম্পূৰ্ন উপভোগ কৰি লেতেৰা কাপোৰ পিন্ধি থকা ফেৰিৱালাজনে কাষৰ আসনতে বহি যোৱা ডেকা লৰাজনৰ গা-টোকে গাৰুৰদৰে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিলহে তেতিয়া। তাৰ অৱচেতন মনৰ আৰামদায়ক পৰিকল্পনা ডেকাজনৰ একেষাৰ কথাতে বাদ দিবলগীয়া হ'ল। গতানুগতিক দিনবোৰৰ দৰে কিন্তু আজি বাচখনত সিমান ভীৰ নাছিল। আঁওহটীয়া ঠাইখনলৈ যোগাযোগৰ মাধ্যম মাত্ৰ পৰিবহন নিগমৰ অৱস্থা নোহোৱা এই বাচ কেইখনহে। এই বাচবোৰৰ অৰ্ধেক আসনৰে গাদীবোৰ নাই। সিদিনাখন এজন বন্ধুৱে কথা প্ৰসঙ্গতে অৰুনাভক কৈছিল, "এই যে বাচৰ চিটবোৰ দেখিছে, সেইবোৰ আমি কি কৰো জান, ৰাতিনাইট বাচত আহিলে হোষ্টেলৰ ওচৰত খিৰিকিৰে পেলাই দিওঁ, তাৰপিছত সেইবোৰ ক্ৰমৰ চকীত পূৰা ফিটিং হৈ যায় ....।"

ক'ৰবাৰ পৰা অহা এটা ভেহ্ ভেচীয়া গোন্ধে অৰুণাভৰ নাকৰ আগভাগ চুই গ'ল। সি ভীষন অস্বস্তি বোধ কৰিলে। ইফালে সিফালে চাই সি দেখিলে তাঁহাতৰ হোষ্টেলৰ ওচৰতে গুমটি্ দোকান এখন দি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰা অনিলৰ বেগৰ পৰা টোপ্-টোপকৈ কিবা পানী পৰি আছে। সি অনিলক কাষলৈ মাতি আনি সুধিলে-"অই অনিল, তই বেগত কি আনিছ, ইমান বেয়া গোন্ধাইছে।" অনিলে কলে, " বুজিছে অৰুণাভ দা, অলপ সস্তাতে পল্টন বজাৰলৈ যাওঁতে মাছ কেইটামান পালো, তাকে ইয়াতে লৈ আনিছো। তাঁহাতে দাম নকমায় হে নকমায়, বাপ্পেকে মইয়ো নেৰিলো। সিহঁতে বুজিয়ে পোৱা নাই অমৃকা কি ? বুজিছে এই মাছ কেইটা একেবাৰে তাজা ....।" নাক চুই

যোৱা ডুংকটো পোজকটোৰ পৰা অৰুনাভৰ বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল মানুহেইটো কিমান তাজা !

বাচখন লাহে ধীৰে মহানগৰীৰ ষ্ট্ৰীট্ লাইটৰ পোহৰৰ নিবিড় সান্নিধ্যৰে আঁতৰাই গৈ থাকিল । ঝিৰ ঝিৰীয়া বতাহৰ পৰশত টোপনি আহিছিল যদিও কাৰোবাৰ কটুক্তিৰ ভয়ত সেই লোভ ত্যাগিবলৈ হ'লেও বাদ দিবলগীয়াত পৰিল অৰুনাভে ।

(২)

"আলো অন্ধকারে যাই মাথার ভিতরে
স্বপ্ন নই, কোন একবোধ কাজ করে ।
স্বপ্ন নই শান্তি নই- ভালোবাসা নই,
হৃদয়ের মাঝে একবোধ জন্ম লয় ।......"

জীৱনানন্দদাশৰ "বোধ" কবিতাটিৰ ভাল লগা শাৰী কেইটা মুখেৰে আওঁৰাই আহি থাকোতে কেতিয়ানো বাছখন কলেজ ষ্টপেজত বৈ গ'ল অৰুনাভে ধৰিবই নোৱাৰিলে । গা-টো ভালদৰে ভাঙি সি বাচৰ পৰা নামি প্ৰথমেই হাতগড়ীটোলৈ চালে -আঠ বাজিছে । নিশাৰ ভাত সাজ খাবলৈ এতিয়াও বহু সময় আছে । একেকোবে ভাত সাজ খাই উঠি পঢ়িবলৈ বহাৰ পৰিকল্পনা লৈ এই সময় ছোৱা কলেজৰ গেটৰ ওচৰত থকা পিলাৰটোত বহি কটাবলৈ সিদ্ধান্ত ল'লে ।

(৩)

"Verse, fame and Beauty are iriknse indeed
But death inlenser- Death is fife's high need"
- Keats

অৰুনাভ স্বভাৱতে বৰ কল্পনা প্ৰৱন । সি কল্পনাৰে গঢ়ি পিটি নিটোল কৰি লব বিচাৰে দৈনন্দিন জীৱনত মানুহে পাই থকা সতেজ নিস্তেজ সকলোবোৰ অনুভূতি আৰু অনুভৱক । সেয়ে এই সময়খিনিকো সি বাস্তৱৰ পৰা আঁতৰাই লৈ যাব বিছাৰিছে । এইয়া তাৰমতে হেনো একপ্ৰকাৰৰ স্বাৰ্থপৰতাহে । মাজে মাজে অৰুনাভে চিন্তা কৰিবলৈ একো বিষয় নাথাকিলে, কিয় আজি তাৰ চিন্তা কৰিবলৈ একো নাই তাকে চিন্তা কৰি বহু সময় পাৰ কৰি দিয়ে । বাচখনে শেষৰটো ষ্টপেজত যাত্ৰীক নমাই অহা বাটে উভটি গ'ল । অলপ আগতে নিকা হৈ থকা বতাহ খিনিক বাচখনে এৰি যোৱা দুগৰ্ন্ধময় ধোঁৱাখিনিয়ে চুই গ'ল । সি লাহেকৈ পেণ্টৰ পকেটৰ পৰা ৰুমালখন উলিয়াই নাকটো ঢাকি পাৰহৈ যোৱা বাছখনৰ বেকলাইটৰ একেবাৰে ক্ষীৰ্ণপোহৰ খিনিলৈ দৃষ্টিৰ আঁতৰ নোহোৱা পৰ্যন্ত চাই ৰ'ল ।

যদিও এই পৰিবেশটোৰ লগত চিনাকী হোৱা অৰুনাভৰ বৰ বেছিদিন হোৱা নাই, তথাপি কিয় জানো তাৰ এই পৰিবেশটোৰ প্ৰতি ইমান দুৰ্বলতাই গঢ় লৈ উঠিছে । বুজি পোৱা হোৱাৰে পৰা এই ঠাইখনৰ নাম সি শুনি আহিছে । সৰুতে সাধাৰণজ্ঞানৰ পৰীক্ষাত বহুবাৰ সি এই ঠাইখনৰ নাম উল্লেখ কৰি আহিছে । বহু কবি সাহিতিকৰ নান্দনিক বৰ্ণনাৰ পৰা সি অভিভূত হৈছে বহুবাৰ । এই কলেজলৈ অহাৰ আগতে এই পৰিবেশ তাৰ বাবে আছিল শাৰী শাৰী বৃক্ষৰ বুকুত শুই থকা কৃষ্ণচূড়া ফুলবোৰৰ হৃদয়ত মৰমৰ উষ্ণ সুৱাস ঢালি বৈ যোৱা এজাক বতাহ, যি বতাহজাকে কাষৰ সেউজী পাহাৰৰ উঠন বুকুত খুন্দা খাই উভতি আহি প্ৰাণচঞ্চল ডেকা গাভৰুৰ মন পৰশত ৰচনা কৰে আত্মনা অনুভৱৰ অবুজ জোৱাৰ তোলা এক সৃষ্টিধৰ্মী পৰিবেশ । বাস্তৱত কিন্তু চিৰযৌৱনা সেই জালুকবাৰীখন সি নাপালে । সধবা জালুকবাৰী যেন বিধবা হ'ল - তাৰমনত অজানিতে এনে এটা ধাৰণাই জন্ম ল'লে । লগৰ বন্ধু-বান্ধৱৰ লগত যেতিয়া সি আবেলিৰ বেলিৰ মুনিচুনি হেঙুলী আভাৰ তলেৰে ফুৰিবলৈ ওলাই আহে, তেতিয়া তাৰ মনত কিছুমান বিমূৰ্ত, নিৰ্বাক অনুভৱে জন্ম লাভ কৰে - এইয়া যেন সি বিচৰা জালুকবাৰী নহয় । কোনোবাই যেন তাক আভুৱা ভাৰিছে এই পৰিবেশটোৰ লগত পৰিচয় কৰাই দি । এনেবোৰ ভাৱনাক উপলব্ধিৰ শীৰ্ষত ৰাখি মহাবিদালয়ৰ আবাসিক অঞ্চলবোৰলৈ যোৱা পথটোত থকা কাঠৰ দলং খনত ভেজা দি সি চাই থাকে কেতিয়াবা দূৰৈৰ মেঘালয়ৰ অস্পষ্ট পাহাৰবোৰলৈ ।

(৪)

" ....
.... মোৰ বন্ধুবোৰে মণিপুৰ অথবা মিজোৰামত
শিকলিবোৰ ছিঙাৰ সময়ত ....
আপাটনী যুৱকৰ মাঁকে খেতিত অথবা
আঘোন হঁালৈৰ ধাননি পথাৰত
অশ্ৰুবোৰ অস্ত্ৰ হোৱাৰ সময়ত
মোৰ অথবা প্ৰসেন আংগামীৰ কাঁড়ত
বলীয়া হাতীটো আহত হোৱাৰ সময়ত
....
...... তেওঁ অহাৰ মই গোন্ধ পাঁও .... ।
....
- ৰাজেন শৰ্মা

তাৰ মনত পৰিল শৈশৱৰ বন্ধু অৰিন্দ্ৰমলৈ । সি বৰ ভাল কবিতা আবৃত্তি কৰিছিল । তাৰ এতিয়াও কাণত ভাঁহি উঠে অৰিন্দ্ৰমৰ গুৰুগম্ভীৰ স্বৰ্‌ত ৰাজেন শৰ্মাৰ সেই কবিতাটি ।

অৰুনাভৰ বন্ধুৰ সংখ্যা তেনেই সীমিত । সি প্ৰত্যেকটো বিষয়কে বিশ্লেষণ কৰে গুণগত দিশটোৰ ফালৰ পৰাহে, সংখ্যাগত দিশৰপৰা নহয় । শৈশৱ-কৈশোৰৰ দিনকেইটা সি অৰিন্দ্ৰমৰ লগত বহু অন্তৰংগ মুহূৰ্তৰ সুমধুৰ অভিজ্ঞতাৰে পাৰ কৰিছিল ।

অৰুনাভহঁতৰ ঘৰৰ নাতিদূৰত এখন চাহ-বাগিছা আছে। সেইখনৰ প্ৰতি দুয়োটা বৰ দুৰ্বল আছিল। সিহঁতে চাহ-বাগিছাখনৰ ওচৰ পালে নিজৰ মাজতে অঁপেনত মগজুৰে কথা পাতিছিল এটি কলি দুটি পাতৰ কথা। অৰিন্দম আৰু অৰুনাভ উভয়েই ভাল ফুটবল খেলিছিল। দুই এজাক বৰষুণে বোকাময় কৰি তোলা অৰুনাভৰ ঘৰৰ সম্মুখৰ পথাৰ খনত সিহঁতে বোকা পানী খচকি আনন্দত আত্মহাৰা হৈ পৰিছিল। স্কুলৰ পৰা উভটি আহিয়েই বহী-কলম অ'ত ত'ত পেলাই সিহঁতে পোনচাটেই দৌৰ মাৰিছিল বোকাময় পথাৰখনৰ ফালে- তেতিয়া সিহঁতৰ সম্মুখত হেজাৰটা প্ৰতিবন্ধকে দেখা দিলেও যেন সিহঁতে তাক আনায়েসে অতিক্ৰম কৰিব। সেইদিনবোৰ সঁচাকৈয়ে বৰ মধুৰ আছিল, কেনেকৈ স্কুললৈ যাওঁতে লোকৰ বাৰীৰ বগৰী, মধুৰি আদিত ফৰ্মুটি মাৰিছিল, কেনেকৈ নিজৰ মাজত কাজিয়া কৰি ইটোৱে সিটোৰ ভুকু-ঢকা আদি খাইছিল - এই সকোলবোৰ ঘটনা তাৰ চকুৰ আগত জল্‌জল্ পট্‌পট্‌কৈ ভাঁহি উঠিছিল। এই মধুৰ অভিজ্ঞতাবোৰ সকলোৰে আগোচৰতে স্বাৰ্থপৰভাৱে অৰুণাভে উপভোগ কৰি আত্মসন্তুষ্টি লভে। সেই অৰিন্দমক সি বহুবছৰ লগ পোৱা নাই। সি সৰুৰে পৰা এক প্ৰতিবাদী মানসিকতাৰে গঢ় লৈ উঠিছিল। যিটো বয়সত অৰুনাভৰ মগজুৱে মাৰ্ক্সবাদ লেনিন বাদ তথা অৰ্থনৈতিক শোষণ আদি শব্দবোৰৰ অৰ্থ ঢুকিয়েই পোৱা নাছিল, তেতিয়াই অৰিন্দমে তাক বুজাইছিল, -"বুজিছ অৰুনাভ, মাৰ্ক্সবাদ এটি সুসামঞ্জস্য আৰু সু সংহত মতবাদ, ইয়াৰ আছে অঙ্গাঙ্গীভাৱে সংশ্লিষ্ট তিনিটা উপাদান- দৰ্শন, ৰাজনৈতিক অৰ্থনীতি আৰু বিজ্ঞান সম্মত সাম্যবাদ ....."।

চাহ বাগিছাৰ মাজে মাজে গৈ থাকোতে অৰিন্দমে তাক কৈছিল চাহপাতৰ বুকুত থকা অৰ্থনীতিৰ চহকী সম্ভাৱনাৰ কথা। সি দূৰৈৰ মগলু, তৰবৰীহতঁৰ লাইনৰ ফালে আঙুলিয়াই কৈছিল, "সেই যে মানুহচাম দেখিছ, সিহঁতৰ জীৱনটো কেনেকুৱা জান, ৰাষ্টাত ঘূৰি-ফুৰা কুকুৰ-মেকুৰীৰ দৰে- যাৰ জীৱনৰ আয়ুস ৰেখা নিৰ্ভৰ কৰে কেৱল গাড়ী-মটাৰৰ খুন্দাৰ ওপৰত। এইচাম মানুহক একেটা উদ্যোগিক আৱেষ্টনীৰ মাজত মালিকবোৰে ৰাখি থয়। শিক্ষা-দীক্ষাটো বাদহৈ, জীয়াই থকাৰ নুন্যতম আহিলাখিনিৰো যোগান ধৰিবলৈ টান পায়। বুজিছ অৰুনাভ, এই মানুহবোৰক মালিক গোষ্ঠীয়ে শিক্ষা-দীক্ষা নিদিয়ে এইকাৰণেই যে শিক্ষা দীক্ষাৰে আলোকিত হৈ এই সহজ-সৰল মানুহ চামে তেওঁলোকৰ বিৰুদ্ধে এদিন প্ৰতিবাদৰ সবল ধ্বজা বহন কৰে বুলি। শোষন, ন্যায় অধিকাৰ আদি শব্দবোৰ ভালদৰে বুজি নোপোৱা আজি যদি মগলু ওৰাং এ তাৰ দা খন মালিকৰ ফালে টোৱাই ৰাতিৰ ভাতসাজাৰ যোগাৰ কৰি দিবলৈ চিঞৰি চিঞৰি টেঁটুফালি থাকে, তেতিয়া কি হ'ব জান। মই আগতে কোৱা কুকুৰ-মেকুৰীবোৰৰ দৰে। বুজিছ, এই মানুহচামৰ জীৱন-মৰণৰ তুলাচনীখন এই মালিকবোৰৰ হাততেই আছে .....।"

যদিও অৰিন্দমে এই কথাবোৰ অৰুনাভক কৈ থাকে, তাৰ মগজুত কিন্তু এইবোৰ একো নোসোমায়, তথাপি সি সকলো কথাই বুজি পোৱাৰ দৰে অৰিন্দমৰ প্ৰতিটো কথাতে ইতিবাচক সহাঁৰি দি মূৰ দুপিয়াই গৈ থাকে।

অৰিন্দমৰ সৈতে অৰুণাভে ডিব্ৰুগড় ৰেলৱে ষ্টেচনলৈ গ'লে অৰিন্দমে কিছুমান এনে কথা কয় যিবোৰ কথাই আজিকালিও তাৰ মনত খুন্দিয়াই থাকে। এদিনাখন ষ্টেচনত ফাটি-চিটি উৰলি যোৱা কাপোৰ-পিন্ধি থকা এগৰাকী অস্থি-চৰ্মসাৰ মহিলাৰ ফালে আঙুলিয়াই অৰিন্দমে তাক কৈছিল, "সেই মানুহজনীৰ কাষলৈ গৈ টায়াৰ আৰু ফটা কাপোৰৰ জুইত সিজোৱা দুপৰীয়াৰ ভাত সাজ চাই আহঁগৈচোন।" অৰিন্দমৰ কথামতে সি গিমানে মানুহজনীৰ কাষলৈ আগবাঢ়ি গৈছিল, সিমানেই এটা দুৰ্গন্ধই তাক চানি ধৰিছিল। মুখৰ পৰা ওলাই আহিব ধৰা বমি বমি ভাবটোক সি থুঁলে পৰিণত কৰি ইফালে-সিফালে থুৱাই নাকত ভালদৰে সোপা দি মানুহজনীয়ে সিজোৱা বস্তুখিনি চাই আহিছিল। অৰিন্দমে তাক কৈছিল, "অৰুনাভ, তই তাইৰ ভাগৰ পৰা অলপ ভাত খাব পাৰিবি নে ?" সি সেমেনা-সেমেনিকৈ অৰিন্দ্ৰক নেতিবাচক উত্তৰ দিছিল। তেতিয়া অৰিন্দমে কৈছিল, "তই কিয় ? মই তথা আমি গঢ়া এই ভণ্ড সমাজখনৰ কোনো এজনেও এইবোৰ খাব নোৱাৰে, সাধাৰণ অৰ্থত এইবোৰ আমাৰ বাবে অভক্ষ্য। অথচ, চা-চোন এই মানুহজনী আৰু তাইৰ পৰিয়ালৰ বাবে এইবোৰেই ভোক নিবাৰণৰ একমাত্ৰ সম্বল। তই মাছ আৰু শাক-পাচলিৰ বজাৰত এইচাম মানুহৰে ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে কেনেদৰে খাদ্যৰ সন্ধান কৰি ফুৰে দেখিছ নে নাই ? থু, খেকাৰ, বোকা-পানীৰে লুতুৰি-পুতুৰি হৈ থকা পদপথ তথা জাৱৰৰ দ'মত কেনেকৈ ইহঁতে খোৱা বস্তুৰ বাবে কাজিয়া কৰি চিঞৰ-বাখৰ কৰি থাকে দেখিছ, এবাৰ ভাবি চানচোন এই মানুহবোৰৰ জীৱনৰ কথা। এই জীৱনবোৰক আমি সিহঁতৰ বাবে অভিশাপ বুলি ঘৰিয়ালৰ চকুপানী টোকো। আচলতে সেইটো সঁচা নহয় জান অৰুনাভ। সিহঁত আমাতকৈ বহু সুখী, তাঁহাতে জীৱনত জটিলতা শব্দটোৰ ব্যৱহাৰৰ কথা কেতিয়াও চিন্তা নকৰে। সিহঁতৰ চিন্তাবোৰ একেবাৰে সহজ সৰল জটিলতা বিহীন। কিন্তু আমাৰদৰে মানুহবোৰ অভাৱী নহ'লেও, ভালদৰে জীয়াই থাকিবৰ বাবে সকলো খিনি সুবিধা পোৱাৰ পাছতো আমি অসুখী। আমি তথাকথিত এই সভ্য-সমাজৰ মানুহবোৰ মানসিক-নৈতিকভাৱে সম্পূৰ্ন কোঙা; আমি সকলোৱে আমাৰ অন্তৰৰ মানৱীয় গুণবোৰক এটা এটাকৈ কবৰ দিছোঁ। আমিবোৰ ইমানেই স্বাৰ্থপৰ যে এইচাম মানুহৰ কথা চিন্তা কৰিবলৈ অকণমানো

সময় উলিয়াব নোৱাৰো । আমি কেৱল নিজক লৈয়ে ব্যস্ত । আমি পাই থাকিলেও টেটুৰ গুৰি পূৰ নোহোৱালৈকে চিঞৰি থাকো । "You know Arunabh. We are totally selfish. we can think only for ourselves not for others......" এনেদৰে কৈ থাকে অৰিন্দ্ৰমে বহুকথা অনৰ্গলভাৱে । অৰুণাভে কথাবোৰ শুনি যায় নীৰৱে । সি বহুদিন মন কৰিছে, এনেধৰণৰ কথাবোৰ কওঁতে অৰিন্দ্ৰমৰ মুখখন খঙ আৰু ক্ষোভত টিকটিকীয়া ৰঙা হৈ পৰে । অৰুণাভে তাৰ কান্ধত ধৰি তাৰ তীব্ৰ মানসিক যাতনাবোৰক উপশম কৰিবৰ বাবে সান্ত্বনা দি ওভোটাৰ বাটত খোজ পেলাব ধৰে ।

সেই অৰিন্দ্ৰমকে সি বহুদিন লগ পোৱা নাই । সি নাজানে অৰিন্দ্ৰম ক'ত, কেনেদৰে থাকে । যোৱাবছৰ গুৱাহাটীৰ পানবজাৰৰ শ্বেখ-ব্ৰাদাৰ্চৰ ওচৰত অৰিন্দ্ৰমক সি শেষবাৰৰ বাবে লগ পাইছিল । পুৰণি বন্ধুক লগ পাই দুয়োটাই আনন্দত মুখেৰে একো ক'ব পৰা নছিল । তাৰপিছত উভয়ে উভয়ক নিজৰ মনৰ মাজত সংগোপনে অতদিনে সাঁচি ৰখা অতবোৰ কথা এটাৰ পাছত এটাকৈ কৈ গৈছিল । সেই লগপোৱাই তাহাঁতৰ মাজত শেষ লগপোৱা আছিল । তাৰপিছত অৰুনাভে আৰু তাৰ খবৰ পোৱা নাই । এতিয়া তাৰ কাণত ভাঁহি উঠে অৰিন্দ্ৰমৰ কণ্ঠত অকালতে প্ৰাণ হেৰুৱা বঙালী কবি সুকান্তৰ কথাবোৰ -

"........... বাঁচতে ইচ্ছা করে, ... কিন্তু মৃত্যু ঘনিয়ে আসছে, প্রতিদিন ষড়যন্ত্র করছে সভ্যতার সঙ্গে । তবু একটা বিরাট পরিবর্তনের মূল্য যে দিতেই হবে । ....

আবার পৃথিবীতে বসন্ত আসবে, গাছে ফুল ফুটবে । শুধু তখন থাকব না আমি, থাকবো না আমার ক্ষীণতম পরিচয় । তবুতো জীৱন দিয়ে এক নতুনকে সার্থক করে গেলাম । ...."

(৫)

ইতিমধ্যে কলেজৰ লাষ্ট বাচ খন অহাবাটে উভটি গ'ল । অৰুনাভে নিস্তব্ধতাৰ সতে' মিতিৰালি পাতি আজি নিজকে বৰ সুখী যেন অনুভৱ কৰিছে । পৰিশ্ৰান্ত জীৱনটোৰ যে অলপ বিশ্ৰামৰ প্ৰয়োজন সি অতদিন ব্যস্ততাৰ বাবে অনুভৱেই কৰিব পৰা নাছিল । তাৰ অভাৱী অনুভৱে যেন নিজৰ অস্তিত্বৰ কথা একমাত্ৰ জালুকবাৰীৰ এই নিৰৱতাখিনিৰ বাবেই উপলব্ধি কৰিলে । সমস্যাবহুল এই পৃথিৱীখনৰ বিষয়ে অলপ অচৰপ জানিয়েই সি বৰ বিভ্ৰান্ত হৈ পৰিছে । জীৱনত সি এনে এটা মুহুৰ্ত আজিলৈকে উপভোগ কৰা নাই যিটো সম্পূৰ্ন চিন্তাৰ পৰা মুক্ত । সি যদিও বাহিৰত সকলোৰে সৈতে হাঁহি-স্ফুৰ্তিৰ মাজেৰে অতিবাহিত কৰে, কিন্তু সি কঢ়িয়াই লৈ ফুৰা মানসিক অন্তৰ্দ্বন্দৰ বিশাল ক্ষেত্ৰখনৰ বিষয়ে কোনোদিনেই কাকো জনাবলৈ প্ৰয়োজন অনুভৱ নকৰে । সি এই পৃথিৱীখনৰ প্ৰতিটো বিষয়কে অলপ বেলেগ দৃষ্টিভঙ্গীৰে চায় । দৈনন্দিন জীৱনত প্ৰতিটো সিদ্ধান্তক গ্ৰহণ কৰাৰ আগতে সি সুক্ষ্মাতি-সুক্ষ্মভাৱে বিষয়বস্তুক বিশ্লেষণ কৰি চায় । অৱশ্যে সি কেতিয়াও নিজৰ সিদ্ধান্তবোৰক সম্পূৰ্ণ শুদ্ধ বুলি দাবী নকৰে, তাৰমতে সকলো মানুহৰ চিন্তা কৰাৰ অধিকাৰ আছে আৰু প্ৰত্যেক মানুহে সেই অধিকাৰৰ সদব্যৱহাৰ কৰি নিজৰ যুক্তি আৰু বিবেকৰ মাধ্যমেৰে নিজৰ দৃষ্টিত যিটোকে উচিত বুলি গন্য কৰে তাকে নিজৰ সিদ্ধান্ত বুলি দাঙি ধৰিবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰিব নালাগে । অৱশ্যে এই সিদ্ধান্তবোৰত অনেকখিনি ভুল ভ্ৰান্তি থাকি যায়, যিবোৰক সিদ্ধান্ত দাঙি ধৰাজনেও অনুধাবন কৰিব নোৱাৰে । সেইকাৰণেই অৰুনাভে তাৰ বন্ধু অলকেশে মদ খাই উদ্ভণ্ডালি কৰিলেও মাত্ৰ নীৰৱ দৰ্শক হৈ থাকে ।

অলকেশে বৰ বেছি মদ খায় যদিও অৰুনাভে ল'ৰাটোক বেয়া নাপায় । সেই অলকেশেই অত্যাধিক মদ্যপান কৰি তাক কৈছিল, "অৰুণাভ, সকলোবোৰ মদাহীয়েই বেয়া নহয় আৰু এটা কথা মনত ৰাখিবি মদ খোৱা নোখোৱাৰ ওপৰতে মানুহ এজন ভাল নে বেয়া তাক কোনেও ক'ব নোৱাৰে । মানুহক ভাল বেয়া চিনিব পাৰি কেৱল তাৰ দুষ্কাৰ্য্যৰ পৰাহে, মই এই যে মদবোৰ খাইছো মইটো কাকো অপকাৰ কৰিব খোৱা নাই । Only Iam going to destroy myself । অৱশ্যে এইবোৰ টকা মা-দেউতাহঁতে কষ্টেৰে উপাৰ্জন কৰা টকাহে, মোৰ নিজৰ উপাৰ্জন নহয় । Iam extremely sorry with them for these types of nonsense activities. অৰুণাভ, আমি গঢ়া এই ভণ্ড সমাজখনত কিমান মানুহে ভদ্ৰতাৰ ষ্টাম্প মাৰি ঘূৰি ফুৰে জান ? নাজান, আৰু তহঁতে এই জন্মত জানিবলৈ খুজিলেও নোৱাৰ । তহঁতি ভদ্ৰ মানুহবোৰেতো মোক মদ খাই থকা দেখিলে তহঁতৰ গান্ধীজীৰ সেই তিনি-বান্দৰৰ চকু ঢাকি থকা বান্দৰটোৰ কথা মনত পেলাই চকুত কাপোৰ বান্ধিবলৈহে চেষ্টা কৰ আৰু তহঁতৰ কিছুমানেতো আমাক লেতেৰা জাৱৰ-জোথৰৰ দৰে গণ্য কৰি মনৰ ভিতৰতে থুৱাই থৈ যায় । বুজিছ, আমি গান্ধীজীৰ আদৰ্শ ল'ব নাযাওঁ । তহঁতৰ গান্ধীজীয়েতো কেৱল বেয়া কথা নক'বা, বেয়া বস্তু নাচাবা আৰু বেয়া কথা নুশুনিবা বুলিহে কৈ গ'ল, কিন্তু তেওঁতো কোনোদিন নিশাৰ অন্ধকাৰত ব্যভিচাৰেৰে নিজৰ আচল ৰূপ দাঙি ধৰা চামটোৰ বাবে কৈ নগ'ল, যে বোপাই, তহঁতি বেয়া কথা চিন্তা নকৰিবি, বেয়া কাম নকৰিবি বুলি । বুজিছ, These Three monkeys are not symbol of purity. এইবোৰ সকলো ভণ্ডামি বুজিছ, ইয়াৰ বাহিৰে আন একো নহয় ... ।"

অলকেশে নিজৰ কথাৰ মাজতে অলপ ৰৈ মদেৰে পৰিপূৰ্ণ গ্লাচটোত সোহা এটা মাৰিলে, "অৰুণাভ, তহঁতৰ দৰে আমিও এখন সুন্দৰ পৃথিৱী ৰচনা কৰিব বিচাৰো, সেইখন পৃথিৱীত

বিপ্লৱী সংস্কৃতি

◆ ইজমাইল হোছেইন
তৃতীয় ষাণ্মাসিক

চীন-বিপ্লৱৰ নেতা মাও চে তুঙে এক লেখাত উল্লেখ কৰিছিল যে বিপ্লৱী-সংস্কৃতি জনসাধাৰণৰ ব্যাপক সংখ্যাকৰ বাবে এটা বৰ ক্ষমতাশালী বৈপ্লৱিক অস্ত্ৰ। (Revolutionary Culture is a Powerful revolutionary weapon for the broad masses of the people.)। ১৯৪৯ চনত সংঘটিত হোৱা চীন-বিপ্লৱৰ ক্ষেত্ৰত এইকথা বহু পৰিমাণে ফলিয়াইছেও। পৃথিৱীৰ যিবোৰ দেশত সমাজ-বিপ্লৱ সংঘটিত হৈছে সেইবোৰৰ নেতৃত্ব বহনকাৰী লোকসকলৰ সিংহভাগেই জনসাধাৰণৰ সাংস্কৃতিক জীৱনৰ সৈতে জড়িত। বহু ক্ষেত্ৰত তেওঁলোক একো একোজন সফল লিখক বা শিল্পীও। ১৯১৭ চনৰ ৰুছ-বিপ্লৱৰ নেতা ভ্লাদিমিৰ ইলিচ লেনিন, ভিয়েতনামৰ কমিউনিষ্ট নেতা হোচিমিন, কিউবা-বিপ্লৱৰ নেতা ফিডেল কাষ্ট্ৰো একো একোজন শক্তিশালী লিখকো। ফ্ৰেড্ৰিক এঙ্গেলছে সমাজ-বিপ্লৱৰ তত্ত্বগত দিশত উচ্চমানৰ লেখা আগবঢ়োৱাৰ উপৰিও তেওঁ সুন্দৰ ছবি আঁকিছিল। সেয়ে, কলম, তুলিকা আৰু কণ্ঠক সমাজ ৰূপান্তৰৰ অস্ত্ৰৰূপে প্ৰয়োগ কৰিবলৈ এওঁলোক যত্নপৰ হৈছিল। সাধাৰণতে মানুহক হত্যা কৰাৰ যি দুটা মূল অস্ত্ৰৰ কথা কোৱা হয় তাৰ ভিতৰত বন্দুক আৰু কলম অন্যতম। কিন্তু মাও চে তুঙৰ মতে "আটাইতকৈ কৌশলপূৰ্ণ ছদ্মবেশী উপায়েৰে ৰক্তপাত নোহোৱাকৈ কৰা হত্যা কলমৰ দ্বাৰাই কৰা হয়।"

> বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ বাবে যিদৰে এটা বৈপ্লৱিক মতবাদ অপৰিহাৰ্য, তেনেদৰে বিদ্ৰোহাত্মক মন এটাৰো প্ৰয়োজন। বিষ্ণু প্ৰসাদ ৰাভাই কোৱাৰ দৰে বিপ্লৱ যিদৰে কটা-খোঁচা নহয় তেনেদৰে বিপ্লৱী-সংস্কৃতিও বিজুলী ঢেৰেকণি নোহোৱাকৈ বৰষুণ অহাৰ দৰে এটা পৰিঘটনা নহয়। বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ পৰিবেশ এটা সমাজত গঢ়ি উঠিবলৈ হ'লে সমাজৰ কেৰোণবোৰ প্ৰথমতে নিৰ্ণয় কৰিব লাগিব। কাৰণ, কেৰোণ অবিহনে বিদ্ৰোহৰ পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি নহয় আৰু বিদ্ৰোহ অবিহনে বৈপ্লৱিক-সংস্কৃতিয়েও গতি লাভ নকৰে।

মাওচে তুঙে যি বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ কথা কৈছিল, তাৰ বাবে তেওঁ জনসাধাৰণৰ মাজলৈ গোৱা, জনসাধাৰণৰ পৰা শিকা আৰু জনসাধাৰণৰ পৰা শিকোৱাৰো পোষকতা কৰিছিল। তাৰ মানে বিপ্লৱী-সংস্কৃতি তেতিয়াহে গঢ়ি উঠে যেতিয়া জনসাধাৰণৰ জীৱন-যাত্ৰাৰ প্ৰতিফলন সাংস্কৃতিকভাৱে ঘটে। আনহাতে লেনিনে এই বিপ্লৱী সংস্কৃতিৰ উত্থান আৰু বিকাশৰ বাবে মূল উপাদানৰূপে বিপ্লৱী মতবাদ গ্ৰহণ কৰিবলৈ জনসাধাৰণ আৰু সংগঠনসমূহক নিৰ্দেশ দিছিল। লেনিনৰ মতে, "বিপ্লৱী মতবাদ নাথাকিলে কোনো বিপ্লৱী আন্দোলনেই সম্ভৱ হ'ব নোৱাৰে।"

বিপ্লৱী মতাবাদ সেইসকলেহে গ্ৰহণ কৰিব পাৰে যিসকলৰ বিদ্ৰোহ কৰাৰ প্ৰবৃত্তি থাকে। সমাজতাত্ত্বিক ৰবাৰ্ট লিণ্ডাৰে বিদ্ৰোহ কৰাৰ প্ৰবৃত্তিক মনুষ্যত্বৰ এটা প্ৰধান লক্ষণ বুলি অভিহিত কৰিছে। তেওঁৰ মতে মানুহৰ দৰে জীয়াই থাকিবলৈ হ'লে মানুহে বিদ্ৰোহ কৰিবই লাগিব।

বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ বাবে যিদৰে এটা বৈপ্লৱিক মতবাদ অপৰিহাৰ্য, তেনেদৰে বিদ্ৰোহাত্মক মন এটাৰো প্ৰয়োজন। বিষ্ণু প্ৰসাদ ৰাভাই কোৱাৰ দৰে বিপ্লৱ যিদৰে কটা-খোঁচা নহয় তেনেদৰে বিপ্লৱী-সংস্কৃতিও বিজুলী ঢেৰেকণি নোহোৱাকৈ বৰষুণ অহাৰ দৰে এটা পৰিঘটনা নহয়। বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ পৰিবেশ এটা সমাজত গঢ়ি উঠিবলৈ হ'লে সমাজৰ কেৰোণবোৰ প্ৰথমতে নিৰ্ণয় কৰিব লাগিব। কাৰণ,

কেৰোণ অবিহনে বিদ্ৰোহৰ পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি নহয় আৰু বিদ্ৰোহ অবিহনে বৈপ্লৱিক-সংস্কৃতিয়েও গতি লাভ নকৰে।

অকল অসমতেই নহয়, সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষৰ সমাজ-জীৱনৰ বিভিন্ন দিশত কেৰোণবোৰ এনেকৈ শিপাইছে যে ইয়াৰ নিৰাময়ৰ বাবে যেন সাংবিধানিক কাঠামোৰে ভিত্তিত গঢ়ি উঠা গণতান্ত্ৰিক পদ্ধতিবোৰ অকামিলা হৈ পৰিছে। বিশেষকৈ অসমৰ সমাজ-জীৱনৰ কেৰোণবোৰে জনসাধাৰণৰ স্বাভাৱিক জীৱন-ব্যৱস্থা দুৰ্বিসহ কৰি তুলিছে। দুৰ্নীতি, স্বজন-প্ৰীতি, লুণ্ঠন, সামাজিক-সাংস্কৃতিক অৱক্ষয়, ৰাজনৈতিক বঞ্চনা আৰু ভণ্ডামী আদিৰ প্ৰকোপত কাঠ এডাল ঘূণে খাই শেষ কৰাতকৈও অধিক ঠুনুকা হৈ পৰিছে আমাৰ সমাজ ব্যৱস্থাৰ ভেটি। এনে পৰিবেশত স্বাভাৱিকতেই আমাৰ সমাজ-জীৱনত বিদ্ৰোহাত্মক পৰিবেশ এটাৰ সৃষ্টি হোৱা প্ৰয়োজন; কিন্তু দেখা গৈছে যে স্বাৰ্থ আৰু প্ৰলোভনৰ পিছে পিছে দৌৰি জনসাধাৰণে বিদ্ৰোহৰ কথা পাহৰি গৈছে, সকলো কথা সহজভাৱে গ্ৰহণ কৰি লৈছে যেন অনুমান হৈছে। জনসাধাৰণৰ এনে নীৰৱতা আৰু নিৰ্লিপ্ততাৰ বাবেই লুণ্ঠনকাৰীয়ে লুণ্ঠন কৰিছে, হত্যাকাৰীয়ে হত্যা কৰিছে, ধৰ্ষণকাৰীয়ে ধৰ্ষণ কৰিছে, দুৰ্নীতিকাৰীয়ে অবাধে দুৰ্নীতি কৰি আছে আৰু সাম্প্ৰদায়িক শক্তিয়ে ছেগ বুজি ধৰ্ম, বৰ্ণ আৰু সম্প্ৰদায়ৰ নামত মানুহবোৰক ভাগ ভাগ কৰি আছে।

জনসাধাৰণক ধৰ্ম-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে একেটা মঞ্চত গোট খুৱাই বৈপ্লৱিক-ক্ৰিয়া-কাণ্ডত জড়িত কৰাৰ অন্যতম পথ হ'ল সাংস্কৃতিক সমন্বয়। আনহাতে বিপ্লৱী-সাংস্কৃতিৰ উত্থানৰ সৈতে মানুহৰ যুক্তি প্ৰয়াসৰ সম্পৰ্ক থাকে। এনে অৰ্থত যুক্তি-প্ৰয়াসী বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ মানুহবোৰক একেলগে একত্ৰিত কৰিবলৈ হ'লে ইজনে-সিজনৰ কাষ চাপিব লাগিব আৰু পৰস্পৰে পৰস্পৰক বুজাৰ চেষ্টা কৰিব লাগিব। সমাজৰ যিকোনো স্তৰতে বৈপ্লৱিক-পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ হ'লে আমি প্ৰথমতে শ্ৰেণী-দৃষ্টিভঙ্গীৰ গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰিব লাগিব। কাৰণ, আমি যিসকলক লৈ শ্ৰেণী-সংগ্ৰামৰ সপোন ৰচোঁ, সেইসকল নিপীড়িত আৰু অৱহেলিত লোকৰ হাততেই থাকে বৈপ্লৱিক অস্ত্ৰ আৰু বিপ্লৱৰ পৰিস্থিতি সৃষ্টিৰ বাবে অপৰিহাৰ্য ক্ষোভ; যাক আমি বিদ্ৰোহী-মানসিকতা বুলিও কওঁ। অন্যায়, অবিচাৰ, শোষণ, নিপীড়ণৰ বিৰুদ্ধে শোষিত-নিপীড়িতসকলৰ মনত সৃষ্টি হোৱা ক্ষোভ আৰু তাৰ বিস্ফোৰণৰ দৰে শক্তিশালী শাণিত অস্ত্ৰ সম্ভৱত আন একোৱেই থাকিব নোৱাৰে। এই অস্ত্ৰক সঠিকভাৱে নিৰ্দ্দিষ্ট পৰিসৰত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ হ'লে নিপীড়িতসকলৰ মাজত চেতনা বৃদ্ধি কৰিব লাগিব। চেতনা বৃদ্ধি কৰাৰ প্ৰধান চৰ্ত হৈছে উপযুক্ত শিক্ষা। কাৰণ, যিমানদিনে জনসাধাৰণৰ ব্যাপক অংশ অশিক্ষিত হৈ থাকিব সিমানদিনে তেওঁলোকৰ ওপৰত প্ৰয়োগ কৰা নিৰ্যাতনৰ চাবি-কাঠি খোলাটো সম্ভৱ নহ'ব।

বিপ্লৱী-সংস্কৃতি সন্দৰ্ভত আলোচনাৰ পাতনি মেলাৰ পিছত প্ৰশ্ন হ'ব পাৰে সংস্কৃতি মানেনো কি ? সংস্কৃতি অৱসৰ-বিনোদনৰ এটা সামগ্ৰী অথবা বিলাসী প্ৰদৰ্শন নহয়। সংস্কৃতি হ'ল জীৱনৰ সৈতে যুক্ত এটা উপাদান, যাৰ সফল প্ৰয়োগে সমাজ এখনৰ গতি নিৰ্ণয় কৰে। সংস্কৃতিৰ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত স্থানীয় সমাজৰ অৱস্থাৰ মূল্যায়ন অৱশ্য প্ৰয়োজনীয় কথা। সমাজৰ স'তে খাপ নেখালে সংস্কৃতি অপ-সংস্কৃতিত পৰিণত হ'ব পাৰে। সংস্কৃতিৰ সফল প্ৰয়োগে শাসক-শোষক আৰু স্বৈৰাচাৰী শ... মুৰ-কামোৰণিৰো সৃষ্টি কৰিব পা... ইহুদি জাতি নিধনত আত্মনিয়োগ... ফেচিবাদৰ শিৰোমণিৰূপে পৰিচ... কৰা জাৰ্মানীৰ হিটলাৰে সংস্কৃতিৰ ... শুনিলেই হাতত পিষ্টল তুলি লৈ ... নিঃশেষ কৰাত লাগিছিল। এনে ... প্ৰকৃত সংস্কৃতিৰ গুৰুত্ব আৰু ... সেই কথা অতি সহজতে বুজিব পাৰি ... বিপ্লৱী গণশিল্পী বিষ্ণুৰাভাই ... কৃষ্টি' শীৰ্ষক আলোচনাত সংস্কৃতিৰ ... আগবঢ়াই কৈছিল যে, "... প্ৰয়োজনত যাৰ জন্ম, ... সংগ্ৰামত যি শকতি, জীৱন-যাত্ৰাৰ ... উদ্দেশ্য সিদ্ধিত যি মুকুতি ... কৃষ্টি, প্ৰকৃত সংস্কৃতি, (Real) ... কাল্চাৰ। জীৱন-যাত্ৰাৰ ঘাত-প্ৰতিঘাত... যেনেকৈ কৃষ্টিৰ ৰূপান্তৰ হয়, সংস্কৃতি... আলম লৈ জীৱন-যাত্ৰাও তেনেকৈ ... আগুৱাই যায়। গতিকে জীৱন-যাত্ৰাৰ ... লগত কৃষ্টি-সংস্কৃতি ওতঃপ্ৰোতভাৱে ... জড়িত।' ৰাভাৰ মতে, "অসমীয়া ... সংস্কৃতি আৰু সভ্যতা নিৰ্বাতি... নিষ্পেষিত দুখীয়া কৃষক ... অসমীয়াইহে আজিও অৱহেলিত... জীয়াই ৰাখিব পাৰিছে, বিবিলেক... আজিও আমি গৌৰৱ অনুভৱ কৰি... পাৰো, অসমীয়া বুলি জগতত চিনাকি... পাৰো। গতিকে অসমীয়া জাতিৰ ... এই হোজা দুখীয়া গাঁৱলীয়া ... হাততহে।'

অসমীয়া সংস্কৃতিৰ শ্ৰেণী... অৱস্থাত নিৰ্ণয় কৰি তাক সমাজ ... অস্ত্ৰৰূপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ বৈপ্লৱিক ... পদ্ধতি আজিও হাতত লোৱা হো... নাই। সেই কাৰণেই অৰ্থনৈতিক শ্ৰেণী... বিভাজন আৰু শোষণ যুগ যুগ ... অব্যাহত থকাৰ পিছতো বৈপ্লৱি... পৰিৱৰ্তনৰ কথা অসমৰ জনসাধাৰণে... গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিব পৰা নাই...

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই কোৱাৰ দৰে হকে যুঁজকাৰী জনগণৰ সৰ্বাত্মক মুক্তিৰ অৰ্থে আৰু শ্ৰেণীপ্ৰভু বুৰ্জোৱাহঁতৰ কবলে মুক্তি দিব নোৱাৰা মানে আজিৰ সমাজত প্ৰকৃত অৰ্থত মহৎ শিল্প-সাহিত্যৰ সৃষ্টি অসম্ভৱ', তেনেদৰে সমাজৰ নিপীড়িত আৰু অৰ্থনৈতিকভাৱে শোষিত লোকৰ প্ৰগতি আৰু সমৃদ্ধিৰ পথে মুক্তি দিব নোৱাৰিলে বাস্তৱিক অৰ্থত প্ৰকৃত আৰু বৈপ্লৱিক সংস্কৃতি গঢ়ি তোলা অসম্ভৱ।

অসমখন বিভিন্ন জাতি-গোষ্ঠীৰ মিলনৰ বাসভূমি। ইয়াৰ এটা জনগোষ্ঠীৰ লগত আন এটা জনগোষ্ঠীৰ জীৱন-যাত্ৰা আৰু সমাজ পদ্ধতিত ভিন্নতা থকা স্বত্বেও এওঁলোকৰ মাজত অৰ্থনৈতিক শ্ৰেণী-বিভাজনৰ ৰেখাডাল একেই। সেয়ে এওঁলোকৰ মাজত শ্ৰেণীগত অৱস্থান স্থিৰ কৰি এওঁলোকৰ সমাজ-জীৱনৰ লগত জড়িত সংস্কৃতি আৰু কৃষ্টিৰ এটা বৈপ্লৱিক জাগৰণ আনিব লাগিব আৰু তাৰ বাবে সকলো জনগোষ্ঠীৰ স্বাৰ্থৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি তেওঁলোকৰ অনুভূতিক শ্ৰদ্ধা জনাব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ শিক্ষাযো আমাক নতুন পথ-নিৰ্দ্দেশনা দিয়াত সহায় কৰিব পাৰে। তেওঁৰ মতে '....... যি অৰ্থনীতিৰ দ্বাৰা জনতাই সংস্কৃতি গঢ়িবলৈ সুবিধা নেপায় সেই অৰ্থনীতি অনুপযোগী; সংস্কৃতিক অৰ্থনীতি নহয়। সি দুষ্কৃতিমূলক অৰ্থনীতি।' জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালাই দুষ্কৃতিমূলক সংস্কৃতিৰ বাবে চিনাক্ত কৰিছে সাম্ৰাজ্যবাদ আৰু ধনতন্ত্ৰবাদক। 'এই দুযোটা পৃথিৱীৰ বুৰঞ্জীত সংস্কৃতিৰ ৰূপত ছদ্মবেশী দুষ্কৃতিৰ পূৰ্ণৰূপ' বুলিও তেওঁ অভিহিত কৰিছে। আনহাতে, সংস্কৃতিৰ সৈতে বিপ্লৱৰ সম্পৰ্ক ফহিয়াই দেখুৱাই তেওঁ কৈছে যে, 'ৰাজকীয় বা যাজকীয় শক্তি বা নকৈ মুখা পিন্ধি ওলোৱা সেই দুই শক্তিৰেই জনতাক ভুৰা দিয়া সংস্কৰণৰ পৰা জনশক্তিৰ হাতলৈ মানৱৰ সংস্কৃতিৰ সৃষ্টিৰ প্ৰধান আহিলা ৰাষ্ট্ৰক - শাসনযন্ত্ৰক আনিবলৈ যি জনতাৰ প্ৰচণ্ড চেষ্টা সিয়েই গণ বিপ্লৱ। আচল বিপ্লৱৰ উদ্দেশ্য সদায়েই সেই মহান সাংস্কৃতিক অৱস্থা সমাজলৈ অনাটোৱেই। সেই কাৰণেই সংস্কৃতিৰ সৈতে বিপ্লৱৰ সম্বন্ধ।' অৱশ্যে এই সংস্কৃতি জনগণৰ সংস্কৃতি (People's Culture) হ'ব লাগিব; ই বজাৰুৱা সস্তীয়া পণ্য সংস্কৃতি (Mass Culture) হ'ব নেলাগিব। কাৰণ, জনগণৰ সংস্কৃতিৰ সৈতে মতাদৰ্শগত সংগ্ৰামৰ বিপৰীতে বুৰ্জোৱা শ্ৰেণীৰ বিকাশ আৰু সমৃদ্ধিৰ পোষকতা কৰে। এনে পণ্য-সংস্কৃতি বা বুৰ্জোৱা-সংস্কৃতি খ্ৰীষ্টোফাৰ ক'ড্ৱেলৰ ভাষাত মৃত্যুমুখী কল্প-কাহিনী (Bourgeoise Culture is dying of a myth.) আৰু ই সাংঘাতিকভাৱে ৰুগ্ন (Seriously ill)।

এই মৃত্যুমুখী কল্প-কাহিনীৰ ৰুগ্ন-সংস্কৃতিৰ বিপৰীতে আমি বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ পথ কিদৰে সৃষ্টি কৰিম আৰু কোনেই বা এই দায়িত্ব ল'ব। এই সন্দৰ্ভত মাও চে তুঙে কৈছে ঃ "বিপ্লৱ আৰম্ভ হোৱাৰ আগতেই বিপ্লৱী-সংস্কৃতিয়ে মতাদৰ্শৰ দিশৰ পৰা বিপ্লৱৰ পথ প্ৰস্তুত কৰে। বিপ্লৱৰ সময়ত এই বিপ্লৱী-সংস্কৃতি সাধাৰণ বিপ্লৱী ফ্ৰণ্টৰ মাজত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু অৱশ্য প্ৰয়োজনীয় ফ্ৰণ্ট বিপ্লৱী-সাংস্কৃতিক কৰ্মীসকল হৈছে এই সাংস্কৃতিক ফ্ৰণ্টৰ বিভিন্ন স্তৰৰ সেনাধ্যক্ষ।"

মাও চে তুঙ, লেনিন, বিষ্ণুবাভা, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা আদি সমাজতাত্ত্বিকসকলৰ শিক্ষাৰ পৰা দীক্ষা লৈ আন্তৰ্জাতিক বিপ্লৱী-সংস্কৃতিৰ সৈতে সামঞ্জস্য ৰাখি আমাৰ দেশৰ, আমাৰ সমাজৰ সংস্কৃতিক স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰ ভিত্তিত শ্ৰেণীগত আৰু বিপ্লৱী চৰিত্ৰ প্ৰদান কৰিব পাৰিলে প্ৰকৃতাৰ্থত বিপ্লৱী-সংস্কৃতি হৈ পৰিব বিপ্লৱৰ আৰু মুক্তিৰ অন্যতম ৰণকৌশল।

* * *

সাহস এটা স্ব-বিৰোধী সংজ্ঞা। জীয়াই থকাৰ প্ৰবল বাসনাই যেতিয়া মৰিবৰ কাৰণে প্ৰস্তুতিৰ ৰূপ লয় তাকেই আমি সাহস বুলি কওঁ।

-জি.কে.চেষ্টাৰটন

অ- উপন্যাস

(নীলাঞ্জনা আৰু অমৰদীপলৈ মৰমেৰে)

: প্ৰস্তাৱনা :

নিৰ্ভেজাল অনুকৰণ অথবা চুৰি ।

আমেৰিকান সাহিত্যৰ এক উজ্জ্বল নক্ষত্ৰ উইলিয়াম তেৱাৰ
বাৰোজ। তেওঁৱেই প্ৰথমবাৰৰ বাবে উপন্যাস আৰু গল্পত 'কাট-
আপ্' নামৰ এক নতুন পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰে। আলোচনী অথবা
বাতৰি কাকতৰ আপাতদৃষ্টিত কোনো সংগতি নথকা কিছুমান
অংশ কেঁচিৰে কাটি উকা-কাকতত সেইবোৰ আঠাৰে জোৰা দি
মাজে মাজে নিজৰ বক্তব্যাত সংযোজন কৰি তেওঁ এক অদ্ভুত
ধৰণৰ লেখাৰ পদ্ধতি উদ্ভাৱন কৰিছিল যি এতিয়া কাট্-আপ্
পদ্ধতি বুলি জনাজাত।

এই উপন্যাসখনো প্ৰকৃততে সেই কাট্-আপ পদ্ধতিৰে
এক নিৰ্ভেজাল অনুকৰণ।----

লেখাৰ এটা বিশেষ কৌশল বা ফৰ্ম যেতিয়া এবাৰ প্ৰকাশ
হৈ ওলায়, তেতিয়া সি আৱিষ্কাৰক লিখকজনৰ এদিনীয়া সম্পত্তি
হৈ নাথাকে - সেয়া হৈ পৰে বিভিন্ন লিখকৰ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ
সঁজুলি; সি ৰূপান্তৰিত হয় একো একোটা গিনিপিগলৈ। অৱশে
লিখনী এটাৰ ফৰ্মলৈ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰিব পৰা ডাঙৰ সাহিত্যিক
মই নহয়। পদ্ধতিটোৰ জনপ্ৰিয়তাই বহুদিনৰ পৰাই মো
মোহাচ্ছন্ন কৰি ৰাখিছে- সেইবাবেই উপন্যাসখনৰ বাবে এ
পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ মই চেষ্টা কৰিছোঁ।

প্ৰথম বেদনাত এজন লিখক আৰু এখন উপন্যাসৰ ব্লু-প্ৰিণ্টৰ প্ৰস্তুতি পৰ্ব

ৰিণ্টুমনি দত্ত।
অষ্টম মানাসিক

...... এজন ঔপন্যাসিক প্ৰকৃততে এজন কাহিনীকাৰ। কাহিনীৰ জৰিয়তে তেওঁ জীৱনৰ বিভিন্ন ৰং-বিৰঙৰ টুকুৰাবোৰ যোৰা দিয়ে। ফলস্বৰূপে কেতিয়াবা সৃষ্টি হয় এক ৰঙীণ ক'লাজ অথবা এখন মায়াবী দাপোনৰ-য'ত আমাৰ স্মৃতি অথবা কল্পনা সমূহ প্ৰতিফলিত হয় এক অতুলনীয় অথবা মোহনীয় ৰূপত। সেই দাপোনত আমি দেখা পাওঁ সুঠাম যৌৱনৰ আঁৰৰ অস্থিচৰ্মসাৰ হৃদয়; হৃদয়তসংগোপনে গোট খাই থকা কেতবোৰ মিঠা সপোন আৰু অনানা বহুতো.....।

.... লিখাৰ সাৰ্থকতাও বোধহয় এইখিনিতেই।

.... বাস্তৱ আৰু কল্পনাৰ এটা মিঠা ককটেলৰ অবিহনে এই সাৰ্থকতাৰ সন্ধান কৰাটো মৰীচিকা খেদাৰ সমাৰ্থক।

কল্পনাত মই সিদ্ধহস্ত নহয়, তদুপৰি উপন্যাস লিখাৰ এয়া মোৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টা।প্ৰকৃততে উপন্যাস এখন লিখিবলৈ কি কি উপাদানৰ প্ৰয়োজন সেই বিষয়ে মই সম্পূৰ্ণ অজ্ঞ। তাতকৈও ডাঙৰ কথা, মোৰ এই প্ৰচেষ্টা স্বভাৱ প্ৰণোদিত নহয়; সম্পূৰ্ণৰূপে উদ্দেশ্য প্ৰণোদিত- (অমৰদীপ, তোক দিয়া কথা ৰাখিলোঁ)। তথাপিও উপন্যাসখনে কাৰোবাৰ মনত যদি অকণমাণো চিন্তাৰ খোৰাক দিব পাৰে, তেন্তে মোৰ প্ৰচেষ্টা সফল হোৱা বুলি ভাবিম।

এক ঃ লিখকৰ কিছুমান নিৰৰ্থক মন্তব্য

আজিকালি গল্প বা উপন্যাসৰ কোনো নিজস্ব সীমাৰেখা নাই, কোনো নিৰ্দিষ্ট সংজ্ঞা নাই। প্ৰথম কথা, মানুহৰ জীৱনৰ ধাৰাবাহিকতা নোহোৱা হৈছে। জন্মৰ পৰা মৃত্যু নামৰ সেই অৱধাৰিত শব্দটোলৈকে জীৱনৰ গতি নিমজ নহয়। জীৱনৰ প্ৰতিটো স্তৰতে সঞ্চিত হয় কিছুমান স্মৃতিৰ-তিতা আৰু মিঠাৰ এক ইনচেপাৰেবল মিশ্ৰণৰ। ইয়াৰ পৰাই জন্ম হয় গল্প, উপন্যাস, কবিতা আদিৰ। গতিকে জীৱনৰ ধাৰাবাহিকতাত প্ৰতিবন্ধকে দেখা দিয়াৰ লগে লগে গল্প-উপন্যাসৰ ধাৰাবাহিকতাও ক্ৰমাৎ হেৰাই গৈছে। ফলশ্ৰুতিস্বৰূপে উপন্যাস আজি পৰিণত হৈছে কিছুমান অসংলগ্ন ঘটনা বা গল্পৰ সমষ্টিত।

তদুপৰি মানুহৰ অনুভূতি সদায় আৰোপিত; শীলভদ্ৰই ক'বৰ দৰে সময় আৰু পৰিস্থিতিৰ এটা বিশেষ Function অথবা ফলন। বহুক্ষেত্ৰত ই নিৰ্ভৰ কৰে সমাজখনৰ সামাজিক মূল্যবোধ, অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক অবস্থাৰ ওপৰত।

গতিকে উপন্যাস বুলিলেই এটা সুপৰিকল্পিত কাহিনী, বোধগম্য ঘটনাক্ৰম, ঘটনাক্ৰমৰ সংগতি আদি আশা কৰাটো বৰ্তমান এক দুৰাশাৰ বাদে আন একো নহয়। এতিয়া আমাৰ সময় হৈছে নগ্ন বাস্তৱৰ সন্মুখীন হোৱাৰ। লিখা-মেলাৰ ক্ষেত্ৰত বৰ্তি থকা কিছুমান হিপক্ৰিচী শেষ কৰিবৰ সময় হ'ল নেকি?

..... এতিয়াহি কৈ পেলাওঁ, এই উপন্যাসখনত মোৰ অৰ্থাত লিখকৰ ভূমিকা সম্পূৰ্ণ অপাংক্তেয়। পৰিস্থিতিয়েই নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিছে সকলোবোৰ চৰিত্ৰৰ ভৱিষ্যত- তাত মোৰ কৰিব লগা একো নাই। কিন্তু উপন্যাসখনৰ ঘটনাৰাজিক সম্পূৰ্ণভাৱে পাঠকৰ হাতত গতাই দিয়াৰ পক্ষপাতী মই নহয়। সেইবাবে পাঠকে বিৰক্তি অনুভৱ কৰিলেও, উপন্যাসখনৰ মাজে মাজে মই ভুমুকি মাৰিম।

দুই ঃউপন্যাসখনৰ শুভাৰম্ভ-অমৰদীপৰ কবিতাৰ এটুকুৰাৰে

".....উৰিষ্যাত গোলাপী বিগেট্ৰিছ নামৰ এগৰাকী মহিলাই

বিশ টকাত নিজৰ সন্তানটি বিক্ৰী কৰিলে।"

".... নিহতসকললৈ এককালীন সাহাৰ্য "

"... কোটি টকীয়া ঘাটি বাজেট।"

".... আমানত কেলেঙ্কাৰী।" "... আই. এ. এছ. বিষয়াক শাস্তি।"

সভ্যতাৰ অসভ্য আৰ্তনাদবোৰ,
টুপী পিন্ধা বান্দৰবোৰৰ অট্টহাস্য,
জীৱন্ত নবকংকালবোৰৰ আৰ্তচিৎকাৰ -
মাতৃৰ ভ্ৰূণস্থ সন্তানটি কঁপি উঠিল।
সি হেনো জন্ম নলয় ...
...মানুহৰ ক্ৰমহ্ৰস্বমান দৰৰ গ্ৰাফবোৰ,
উন্নয়নৰ সোপান পৰিকল্পনাবোৰ,
প্ৰস্তাৱ সমৰ্থনৰ ব্যৱস্থাসমূহ-
নিবনুৱা যুৱক জন ত্ৰাসিত হ'ল;
সি হেনো আত্মঘাতী হয়..."

তিনি ঃ উপন্যাসখনৰ খচৰা প্ৰস্তুতি

এই উপন্যাসখন আৰম্ভ কৰাৰ সময়ত মই উপন্যাসখনৰ এটা খচৰা প্ৰস্তুত কৰি লৈছিলো। খচৰাটো আছিল এনেধৰণৰ-

ক ঃ এটা প্ৰেমৰ গল্পৰ এছোৱা

খ ঃ লামা দাৰ কথা (যোৱাবাৰ গৰমৰ বন্ধত ডিগবৈত ট্ৰেইনিং কৰিবলৈ যাওঁতে তাত আমাক থাকিবলৈ দিয়া গেষ্ট-হাউচটোৰ চকীদাৰ আছিল লামা দা। উপন্যাসখনৰ এই অংশত তেওঁৰ বিষয়ে লিখাৰ পৰিকল্পনা আছিল)

গ ঃ দৈনিক কাকত এখনত পঢ়া এটা বাতৰিৰ সাৰাংশ আৰু কিছুমান প্ৰাসংগিক চিন্তা

ঘ ঃ এটা ইন্টেলেকচুৱেল আড্ডা

ঙ : এটা সাধু আৰু এজন বিপ্লৱী

চ : আৰউইন শ্বৰ BOROUGH OF CEMETER-IES গল্পটোৰ অংশবিশেষ

ছ : বেশ্যা কেইজনীমানৰ কথা

এনেকুৱা আপাতদৃষ্টিত কোনো সংগতি নথকা সাত টুকুৰা বাৰে-বিংকৰা ঘটনাৰ সমাহাৰেৰে এখন উপন্যাস সৃষ্টি কৰাৰ দুৰাশাৰে এই খচৰাটো প্ৰস্তুত কৰিছিলো। উপন্যাসখনৰ সমাপ্তিৰ বিষয়ে তেতিয়াও ভবা নাছিলো; এতিয়াও ভবা নাই।

চাৰি :- প্ৰেম এটা হাইকু কবিতা

"-- দুবৰি ফুলাৰ বতৰত
চকুপানী হাঁহি হোৱালৈকে বাট চাবা।
ডালিম পকিলেই আমি যাম
প্ৰেমৰ স্বৰ্ণ-মন্দিৰলৈ,
আৰু গাম প্ৰেমৰ আবহ সংগীত,... "

"-- তথাপিতো সখা বুলি, বন্ধু বুলি এবাৰ যাক সাবটি ধৰিছো, মামা; শত শত কুৰু পুত্ৰ, সহস্ৰ পাণ্ডৱ, লক্ষ লক্ষ যাদৱ সেনানীয়ে নোৱাৰে ছিঙিব সেই বন্ধুত্বৰ ডোল, নোৱাৰে ছিঙিব সেই প্ৰীতিৰ বান্ধোন,-- '- সি সংলাপটো কৈ শেষ কৰাৰ লগে লগে 'আগৰ মানুহ বহি দিয়ক' জাতীয় চিঞৰবোৰ আৰু অজস্ৰ হাত-চাপৰিৰ কলৰৱে নামঘৰ মুখৰিত কৰি তুলিলে।

-আজি শঙ্কৰ জন্মোৎসৱৰ উপলক্ষে অমৰহঁতৰ নামঘৰত 'শকুনিৰ প্ৰতিশোধ' ভাওনাখন পাতিছে। অমৰেও এটা চৰিত্ৰৰ ভাও দিছে- কৰ্ণ। এমাহ জোৰা আখৰাৰ পিছত আজি ভাওনা।

সংলাপটো কৈয়েই অমৰে চাৰিওফালে এবাৰ চকু ফুৰালে- ক'ৰবাত কিজানি তাৰ চিনাকি চকুহাল দেখা পায়েই। নাই ক'তো দেখা নাপালে সি-ক'ৰবাত সম্ভৱ লাজতে আঁৰ হৈ বহি আছে।

-আজি এমাহমান আগৰ পৰা অমৰহঁতৰ 'ফাইলটোৰ' গাত থৰকাচুটি নাই। ইফালৰ পৰা সিফাললৈ দৌৰাদৌৰি, অ'ত নাটক বিচৰা, ত'ত ধনু বিচৰা- মুঠৰ ওপৰত এক অনাহক ব্যস্ততা। জন্মোৎসৱ আয়োজন কৰিবলৈ পতা সভাখনতে গাঁৱৰ বুঢ়াসকলে ভাওনাখন পতাৰ দায়িত্ব অমৰহঁতক দিলে। তেতিয়াৰ পৰা সিহঁতৰ গাত তত্ নাই। পাণ্ডুলিপি যুগুতোৱা, ভাওনাৰ চৰিত্ৰসমূহ ভাগ-বিতৰণ কৰা আদি সকলো কাম সিহঁতেই কৰিছে। সৰুৰেপৰা কণদাইটিৰ মুখেৰে কৰ্ণৰ সংলাপ শুনি অমৰৰ মনত এক দুৰ্বাৰ আকাংক্ষাই জন্ম লৈছিল- এই ভাওটো ল'বলৈ। গতিকে এই সুবিধাটো সি কোনোপধ্যেই তাৰ হাতৰ পৰা যাব নিদিলে।

আগতেও যেতিয়া গাঁৱত ভাওনা হয়, তেতিয়াও অমৰহঁতৰ অৱস্থা এনেকুৱাই হয়। কিন্তু তেতিয়া সিহঁতে কোনো ভাও নাপায়। সাধাৰণতে তেতিয়া সিহঁতৰ ভাগত কাৰোবাৰ বাবে কাঁড় বনোৱা, কাৰোবৰ ধনুত ৰঙা-নীলা কাগজ লগোৱা ইত্যাদি কাম পৰে। কিন্তু সিহঁতো সহজে এৰা ভকত নহয়- ভাও নোপোৱাৰ বেদনা আঁতৰাবলৈ সিহঁতে প্ৰফুল্লদাহঁতৰ ভঁৰালৰ আগফালটোকে বাচি লয় ভাওনা কৰিবলৈ। তাতে সিহঁতে ভাওবিলাক ভাগ-বতৰা কৰি জেওঁৰা খৰিক অস্ত্ৰ হিচাপে লৈ যুদ্ধ কৰে। অৱশ্যে চৰিত্ৰবিলাকৰ ভাগ-বতৰা কৰাটো সিহঁতৰ বাবে ইমান সহজ প্ৰক্ৰিয়া নহয়- ইয়াৰ কাৰণ মূলতঃ তিৰোতাৰ চৰিত্ৰকেইটা কোনেও তিৰোতাৰ চৰিত্ৰকেইটাৰ ভাও দিব নিবিচাৰে। ফলস্বৰূপে সৃষ্টি হয় এক খণ্ডযুদ্ধৰ। শেষত অৱশ্যে সিহঁতে এই চৰিত্ৰকেইটা বাদ দি ভাওনাখন কৰেগৈ।

সেইদিনকেইটাত দুপৰীয়া অমৰে মাক-দেউতাকহঁতে ভাত খোৱাৰ আগতেই লৰা-লৰিকৈ ভাত খাই বিচনাত কাতি হয়। চকুৰ পতা জপাই থয় যদিও কাণদুখন থিয় কৰি ৰাখে মাক-দেউতাকহঁত ভাত-পানী খাই বিচনালৈ অহাৰ শব্দ শুনিবলৈ। ঘৰৰ আন মানুহবিলাক টোপনি যোৱা গম পালেই সি হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে ওলাই যায় পদূলিমুখলৈ আৰু যেতিয়া দেখে যে তেতিয়ালৈকে কোনেও গম পোৱা নাই, তেতিয়া সি দৌৰ মাৰে প্ৰফুল্লদাহঁতৰ ভঁৰালৰ মুখলৈ। কেতিয়াবা যদি কেনেবাকৈ ধৰা পৰি যায়, তেতিয়া মাকে তাক ভালদৰে কাণমলা কেইটামান দি আকৌ শুৱাই থয়।

প্ৰফুল্লদাহঁতৰ ভঁৰালৰ সমুখত সিহঁত গোটেই কেইটাই লগ হৈ যাৰ যি বচন মনত থাকে তাৰেই সিহঁতে ভাওনা কৰে। প্ৰফুল্লদাহঁতৰ গৰুক দানা দিয়া টিনটোকে খোল হিচাপে লৈ সিহঁতে ভীমক প্ৰবেশ কৰায় আৰু ভীম হোৱাটোৱে বচন মাতে-"ভীম ভীম নকৰিবি ভীমৰ আগত, হাড়ে-মুৰে ভাঙি দিম গদাৰ কোবত।"

ভাওটো পাই অৱশ্যে অমৰ প্ৰয়োজনতকৈ অলপ বেছিয়েই সুখী হৈছে। অৱশ্যে ইয়াৰ এটা বিশেষ কাৰণো আছে। আজি দুমাহমান আগৰপৰা অমৰ প্ৰেমত পৰিছে। মানিকদাইটিহঁতৰ ঘৰত আজি দুমাহমান আগৰপৰা ছোৱালী এজনী আছেহি। এদিন দুপৰীয়া নৈত গা-ধুবলৈ যাওঁতে তাৰ ছোৱালীজনীৰ লগত 'চাৰিচকুৰ মিলন' ঘটিল আৰু তেতিয়াৰ পৰা 'প্ৰথম দৰ্শনতেই প্ৰেম'।(এই 'চাৰিচকুৰ মিলন'আৰু 'প্ৰথম দৰ্শতেই প্ৰেম' বাক্যদুটা সি অলপদিনৰ আগত উপন্যাস এখনত পঢ়িছে) সি তাৰ লগৰ ল'ৰাকেইটাৰ পৰা ইতিমধ্যে তাইৰ বিষয়ে সবিশেষ উলিয়াই লৈছে। তাইৰ নাম মমি-মানিক দাইটিহঁতৰ শেৱালি বাইদেউৰ ছোৱালী অৰ্থাৎ মানিকদাইটিৰ নাতিনীয়েক। ক্লাছ নাইনৰ পৰীক্ষা

হি বজাত ফুৰিবলৈ আহিছে ।

তাৰ প্ৰেমৰ কথাটো প্ৰথতে সি কাকো ক'ব পৰা নাছিল- প্ৰকৃততে এক প্ৰকাৰৰ লাজে তাক আগুৰি ৰাখিছিল । অৱশেষত এদিন সি সাহ-পিত গোটাই কথাটো ৰাজীৱক ক'লে । ৰাজীৱে তাক দিহাটো দিলে- তাৰ অভিনয় যদি ভাল হয়, তেন্তে ছোৱালীজনী তাৰ প্ৰেমত পৰাটো খাটাং । তেতিয়াৰ পৰা অমৰৰ ৰাতত্ত নাই । দিনে-ৰাতিয়ে তাৰ এটাই চিন্তা- কি দৰে অভিনয় ভাল কৰিব পাৰি । স্কুললৈ সি সদায় কিতাপৰ মাজত নাটকৰ বচন লিখা কাগজখন সুমুৱাই লৈ যায় । অকণমান অকলশৰীয়া মুহূৰ্ত পালেই বচন কেইটা আওঁৰায় । ভাওটো লওঁতেই মাকে তাক কৈয়াই দিছে-পঢ়াৰ সময়ত এইবোৰ কথা নচলিব । গতিকে ঘৰত সি একপ্ৰকাৰৰ বিশেষ সাৱধানতা অৱলম্বন কৰিব লগা হৈছে । তথাপিও অকনমান সুৰুঙা পালেই সি কিতাপৰ মাজত কাগজখন লৈ বচনকেইটা মুখস্থ কৰে ।

সম্ভৱতঃ ছোৱালীজনীও অমৰৰ প্ৰেমত পৰিছে । নহলেনো অমৰৰ চকুৱে চকুৱে পৰিলেই তাই লাজ লাজ হাঁহি এটা মাৰি আঁতৰি যায় কিয় ? সি পঢ়া উপন্যাসখনতো প্ৰেমৰ সূত্ৰপাত এইদৰেই হৈছিল ।

--- অৱশেষত অমৰৰ সেই বহু আকাংক্ষিত দিনটো আহি পালেই । তাৰ বাবে অনা পোছাকযোৰ তাৰ যথেষ্ট পছন্দ হৈছে । অৱশ্যে 'ড্ৰেছ' আনিবলৈ যাওঁতেই সি ফণীন্দ্ৰদাইহঁতক কৈ পঠাইছিল-তাক এযোৰ 'ৰয়েল ড্ৰেছ' লাগিব বুলি ।.....

--- তাৰ ভাও যতদূৰসম্ভৱ ভালেই হৈছিল । কাৰণ তাৰ প্ৰথম দৃশ্যটো শেষ হোৱাৰ লগে লগে গোটেই নামঘৰটো দৰ্শকৰ হাত-চাপৰিৰে মুখৰিত হৈ পৰিছিল । প্ৰতিটো সংলাপ কৈয়েই সি চাৰিওফালে এবাৰ চকু ফুৰাইছিল- কিজানিবা ক'ৰবাত তাৰ চিনাকি চকুযোৰ দেখেই । কিন্তু নাই- ক'তো দেখা নাপালে সি। সম্ভৱতঃ ছোৱালীৰ স্বভাৱজাত লাজটোৰ বাবে তাই ক'ৰবাত আঁৰত বহি আছেগৈ ।

পিছদিনাখন ৰাতিপুৱাটো তাৰ মুখৰ ৰং আঁতৰাওতেই গ'ল । ভাড়িবোৰ ইমান বেয়াকৈ আঠা দি লগালে- আঁতৰাওতে তাৰ মুখৰ ছাল ছিগি যাব যেন লাগিছিল । চাফ-চিকুণ হৈয়েই সি মাণিকদাইটিহঁতৰ পদূলিমুখ পালেগৈ- তাৰ ভাও মমিয়ে কেনে পালে তাৰ এটা খবৰ কৰাৰ আশাত । তাক চকা- মৰকৈ পদূলিমুখত দেখিয়েই মাণিকদাইটিহঁতৰ আইতাই মাত লগালে- " কোন ঔ সেইটো ? আমাৰ বাপুকণৰ ল'ৰাটো নহয় জানো? চাওঁ, অলপ এইফালে আহচোন ..." সি গৈ চোতাল পোৱাৰ লগে লগে বুঢ়ীয়ে তাৰ গালে মুখে হাত ফুৰাই কলে-"হেৰৌ, কালি পৰহিলৈকে কোলাতে সৰুপানী চুইছিলি; এতিয়াই ইমান ভাল ভাও কৰিব পৰা হ'লি নে ? মাৰৰ পেটতে শিকি আহিছিলি নেকি ঐ বোপাই ? হওক দে, মই সন্তোষ পালোঁ এতিয়া -- ।"

তাৰ মানে তাৰ ভাও সঁচাই ভাল হৈছিল । উঃ, এইবিলাক কথাকে যদি সি মমিৰ মুখৰ পৰা শুনিলেহেঁতেন-- । সুবিধাবুজি সি মাত লগালে, "আইও, খুড়ীদেউহঁত নাহি নেকি ?"....

"...... আছে অ' বোপাই, বৰাৰ টেঙা খাই আছে । যা তযো ভিতৰলৈকে যা, অকণমান খাব পাৰিবি । টোপনি খতিত ভাল লাগিব ।"....

সুবিধাটো পায়েই সি পোনচাটেই গৈ পাকঘৰ পালেগৈ । তাক খুড়ীয়েকে মুঢ়া এটাতে বহিব দিলে । প্লেট এখনত অলপমান ৰবাব টেঙা লৈ সি লাহেকৈ সুধিলে- "খুড়ী, ভাওনা কেনেকুৱা লাগিল ?"

".... কিনো ক'বি অ' । আমাৰ ফুটা কপালত তোৰ ভাও চোৱাটো লিখাই নাছিল হ'ব পায় ! ভাওনা চাবলৈ ওলাওঁতেই আমাৰ মমিজনী চুব নোৱাৰা হ'ল । তাইকনো অকলে এৰি যাওঁ কেনেকৈ বাৰু ? গতিকে মনৰ আশা মনতে মাৰ গ'ল । মানুহৰ মুখতহে শুনিছো, তোক ভাও হেনো বৰ ভাল হৈছিল .... ।"

খুড়ীয়েকে কোৱা বাকী কথাবোৰ তাৰ কাণত নোসোমাল । চক্ৰবৃদ্ধি হাৰ সুতৰ দুই পৃষ্ঠাজোৰা এটা অঙ্ক পৰীক্ষা হলত একঘণ্টা সময় জুৰি কৰি, শেষৰ অংশটোত যোগ-বিয়োগ কৰোতে ভুল কৰি অহা যেন লাগিছিল অমৰৰ ।

পাঁচ ঃ মানৱতাৰ মৃত্যু অথবা জন্মত এটা এপিটাফ অথবা অলপমান চেলিব্ৰেচন

"ইয়াত জীৱন মানে
আততায়ীৰ ছুৰীকাঘাতত নিহত যুৱকৰ
মৃতদেহৰ চৌপাশে উবুৰি খাই পৰি থকা
নিশাৰ কিছুমান উলংগ শব্দ;
ইয়াত হৃদয় মানে
বহাগ আহি থমকি ৰোৱা সৰু গাওঁখনৰ
বিহুৱা ডেকাৰ দেহ আৰু মনৰ ভিতৰলৈ
সোমাই যোৱা অসহ্য বিষটো ।
সকলোতে দেখিছোঁ-
জীৱনক জ্বলাই-গলাই
প্ৰচণ্ড ধুমুহা অনাৰ আয়োজন;...."
(ৰবীন্দ্ৰ বৰা-'ইয়াত')

ডিগবৈৰ সাতনং বাংল'ৰ কাঠৰ মজিয়াত বহি মানুহজনে মোক কৈ গৈছিল কথাবিলাক । বেদনা-গ্ৰস্ত চকুকেইটাৰ পৰা

দুটোপাল চকুলো বৈ আহিছিল- মানুহজনৰ গালৰ ওপৰেদি- কিন্তু সেই চকুকেইটাত নাছিল প্ৰতিহিংসাৰ দাবানল অথবা প্ৰতিশোধপূৰণৰ দুৰ্বাৰ ইচ্ছা । ....

যোৱাবাৰ গৰমৰ বন্ধত কলেজৰ পৰা ট্ৰেইনিং কৰিবলৈ গৈছিলো তৈজনগৰী ডিগবৈলৈ । আমাক থাকিবলৈ দিয়া হৈছিল এই বাংলা'টোত- আমাক মানে মই আৰু দুটা ল'ৰাক । ইংৰাজসকলৰ আভিজাত্য আৰু গৌৰৱৰ ধ্বজাবহনকাৰী, প্ৰকৃতিৰ আশীষধন্য ডিগবৈলৈ গৈ প্ৰথমে লগ পোৱা মানুহজনেই আছিল, পিছলৈ আমাৰ অতি মৰমৰ লামা দা- এই বাংলা'টোৰ চৌকিদাৰ । দিনে দিনে লামা-দাৰ লগত মোৰ ঘনিষ্ঠতা বাঢ়ি গৈছিল আৰু আহিবৰ সময়ত এদিন তেওঁ মোক কৈছিল তেওঁৰ জীৱনৰ এটা দুৰ্য্যোগপূৰ্ণ মুহূৰ্তৰ কথা-

"-- সেয়া ১৯৮৭ চনৰ কথা । ৰিফাইনেৰীত নতুনকৈ চাকৰিপোৱা তিনিজন ইঞ্জিনিয়াৰক থাকিবলৈ দিয়া হৈছিল এই বাংল'টোতে । তিনিওজন সৰু সৰু ল'ৰা- মোৰ ল'ৰাৰ বয়সৰ হ'ব । ল'ৰাকেইটা খুব মৰম লগা আছিল । সেইবাবে হয়তো প্ৰথমৰ পৰাই মোৰ পৰিবাৰ আৰু মই সিহঁতক খুউব মৰম কৰিছিলোঁ । আমিতো পঢ়া-শুনা নজনা মানুহ । সেইবাবে পঢ়া-শুনা মানুহলৈ ভক্তি ওপজে ।...

দুটা ল'ৰা-ছোৱালী, পৰিবাৰ আৰু মোৰ এটা সৰু পৰিয়াল । ল'ৰাটোৱে ৰিফাইনেৰীত যোগালী কাম কৰে; পৰিবাৰ আৰু ছোৱালীজনীয়ে ঘৰৰ কাম কৰে আৰু মই চকিদাৰ কৰোঁ ।

---- সেই বিশেষ দিনটোত ঘৰত ছোৱালীজনীৰ বাহিৰে কোনো নাছিল । পৰিবাৰ আৰু মই গৈছিলোঁ বিয়া এখন খাবলৈ; ল'ৰাটো গৈছিল তাৰ কামত । সেই ল'ৰাতিনিটাৰ হাততে ছোৱালীজনীৰ দ্বায়িত্ব দি গৈছিলোঁ । উভটি আহোঁতে দূৰৰ পৰাই দেখিলোঁ, আমাৰ ঘৰৰ চোতালত অজস্ৰ মানুহ । উৎকণ্ঠাত দৌৰি আহি যি দেখা পালোঁ, তাৰ আগতেই মোৰ মৃত্যু হোৱাহেঁতেন হয়তো মই শান্তি পালোঁহেঁতেন ।--- ছোৱালীজনী তাইৰ কোঠাৰ ভিতৰতে চিপজৰী লৈ ওলমি আছে । ... তাইৰ ওলমি থকা ভৰিদুখনত ধৰি কান্দি কান্দি মোৰ পৰিবাৰ অচেতন হৈ পৰিছিল । তাইক বুজোৱাতো বাদেই, মোৰ অশ্ৰুসিক্ত চকুকেইটাক বাধা দিবলৈ কোনো ভাষা বিচাৰি পোৱা নাছিলোঁ মই ।....

--- পিচদিনা গম পাইছিলো, সেই পশুতিনিটাই হেনো মোৰ ছোৱালীজনীৰ ইজ্জৎ কাঢ়ি ল'লে -- সিহঁত তিনিটা পলাল ।

----দুদিনমান পিছত সিহঁতৰ মাক-বাপেক আহিছিল মোৰ ওচৰলৈ । ক'লে বোলে, পুলিচত খবৰ দিব নালাগে; ল'ৰাকেইটাৰ জীৱনবোৰ ধ্বংস হৈ যাব । ময়ো ভাবিলো- মোৰ ছোৱালীজনীটো মৰিয়েই গ'ল । মই নো জীয়াই থকা মানুহকেইটাৰ জীৱনবোৰ কিয় ধ্বংস কৰোঁ ! ভৱিষ্যতে সিহঁতে ভাল হওক-তাকেই আশা কৰোঁ । মোৰ ল'ৰাটোৱে মানি ল'ব খোজা নাছিল । যি নহওক, ডেকা তেজতো । মোৰ লগত তৰ্কা-তৰ্কি কৰি সি ঘৰ এৰিয়েই গুচি গ'ল ।

--- মনত পৰিলে এতিয়াও মনটো বৰ বেয়া লাগে । বৰ মৰম লগা আছিল ছোৱালীজনী । সেই পোন্ধৰ বছৰ বয়সৰ ছোৱালীজনীকো কোনোবাই বেয়া চকুৰে চাব পাৰে, মই ভাবিবই পৰা নাছিলোঁ... ।"

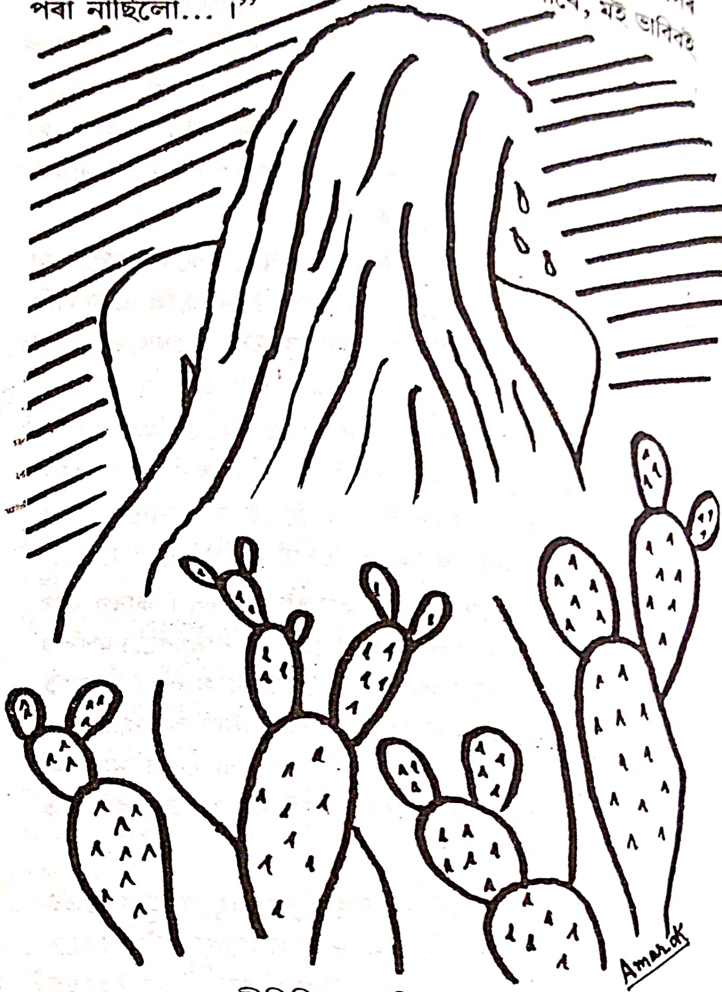

--- চকুপানীখিনি মোহাৰি মানুহজন গুচি গৈছিল আৰু মোক দি গৈছিল চিন্তাৰ কিছু সমল । মানুহৰ পাষাণ বিবেক আৰু উদাৰ, বিশাল হৃদয়ৰ এই মিশ্ৰিত কাহিনীটো মই বহুতসময়লৈকে হজম কৰিব পৰা নাছিলোঁ ।

--- আমাৰদৰে কিছুমান তথাকথিত শিক্ষিত মানুহেই পৰিয়ালটোলৈ নমাই আনিছিল কাল অমানিশা । অথচ কি নিবিড়ভাৱে পৰিয়ালটোৱে আকৌ আমাক আঁকোৱালি লৈছে।

...ৰ আহিছিল আমাৰ বিছনাৰ ওপৰত, আমাৰ তথাকথিত
...ৰ ওপৰত।

...ৰ অনুশোচনা এই মানুহজনে মোৰ স্মৃতিৰ টোপোলাত
...হৈ থাকিব।

দৃশ্য ?:- অৱনী চক্ৰৱৰ্তীৰ কবিতাৰ এটুকুৰা

"... মানুহজনীয়ে তপত ভাতৰ পাতত মুখ মাচায়।
... দিনৰ পাইপৰ অন্ধকাৰত উঠনিচাই
টোপোলা এটাত উত্তেজনা বান্ধি সাঁজলগা পৰত
ওলাই যায়। ৰাতিৰ আতিশয্যৰ টোপোলাটো আদিম
প্ৰিয়তমা ওঠ আছিল। বুকু পোলি থোৱা দৃষ্টি
এতিয়া সামাজিক কুৰ্ণী।
... প্ৰেমৰ কবিতা মোৰ ফালি পেলাওঁ।
গুৰিজ্জৰ হাতত গুজি দিওঁ জন্ম নিৰোধক।
মই নেকড়া নহয়। ইছাবেলা পেহীৰ জীয়েক নহয়।
...ী, শুহি লোৱা
তোমাক উজাৰি উদি কৰি লোৱা ৰাতি কেৰাহী।
এনেকুৱা কাঁহীতে আমি ভাত খাওঁ।
...ৰ সীহৰ দৰে এই সপোন।
আজিৰ ৰাতিৰ হাঁহাকাৰতে বিচাৰোঁ
ষীযোদ্ধেনৰ আঙুলি।"

দৃশ্য :- আৰউইনশ্বৰ BOROUGH OF CEMETER-IES গল্পটোৰ অংশবিশেষ

আৰ্থিক দুৰ্দশাৰ সময়। দিনৰ হাড়-ভঙা পৰিশ্ৰমৰ পিছত দুখী টেক্সিচালক কেইজনমান গোট খাইছে এখন বিয়েৰ বাৰৰ সমুখত। পৰিশ্ৰমৰ ক্লান্তি দূৰ কৰিবলৈ সকলোৰে ইচ্ছা অলপমান বিয়েৰ খোৱাৰ- অথচ সৰহসংখ্যকৰ ওচৰত এগিলাচ বিয়েৰ কিনিবো পইচা নাই। আৰ্থিক দুৰ্দশাৰে জৰ্জৰিত সেই টেক্সি চালক কেইজনৰ এজন- ইলিয়াচ্। গোটেই দিনটো টেক্সি চলাই তেওঁ পাইছে তিনি ডলাৰ পঞ্চাশ চেণ্ট। টেক্সিৰ মালিকক তাৰপৰা দিব লাগিব দুই ডলাৰ পঞ্চাশ চেণ্ট। তেওঁৰ বন্ধু পেলানগিওৰো একেই অৱস্থা। দৰিদ্ৰতাৰ নিৰৱচ্ছিন্ন হেঁচাত সিহঁত ক্লান্ত, অৱসন্ন। দিনৰ পিচত দিন এনেকৈয়ে চলি আছে।

হঠাৎ সকলোবোৰ পাহৰি দুয়োজনে বাৰত মদ খাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। পাহৰি গ'ল মালিকৰ কথা, ঘৰত প্ৰতীক্ষাৰত পৰিয়ালটোৰ কথা। বাৰটেণ্ডাৰক পকেটৰ সকলো পইচা দি উপস্থিত সকলোকে মদ দিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। মদখাই সকলোৰে পৰমানে স্ফূৰ্তি কৰিলে। তাৰপিছত দুয়োজন ওলাই গৈ নিজ নিজ গাড়ীত উঠি বিপৰীত দিশৰ পৰা গাড়ী চলাই আহি পৰস্পৰক খুন্দা মাৰিবলৈ ধৰিলে। বহুত সময় এইদৰে পৰস্পৰে পৰস্পৰক খুন্দা মাৰি দুয়ো নষ্টাৰে দুয়োখন গাড়ী সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস কৰি পেলালে। তেতিয়াৰে পুতুলি-পুতুলি হৈ দুয়োজনে নামি আহি পৰস্পৰৰ হাতত ধৰি জোকাৰিবলৈ ধৰিলে।

--- চমুকৈ গল্পটোৰ কাহিনীভাগ ইমানেই। গল্পটোৰ মানৱীয় দিশসমূহৰ বিষয়ে পাঠকক চিন্তা কৰিবলৈ স্বাধীনতা দি মই মুখ নোখোলা থাকিলোঁ।

আঠ :- লিখকৰ কিছুমান তিতা-মিঠা নষ্টালজিয়া

যোৱাবাৰ এইচিয়ানত এটা গল্প লিখিছিলোঁ। যদিও আগতেও বহুতো গল্প লিখিছিলোঁ, সেইবোৰে মোৰ বাকচৰ তল শুৱনি কৰাৰ বাহিৰে অন্য বিশেষ কাম কৰিব পৰা নাছিল। সাধাৰণতে কিবা এটা লিখাৰ সময়ত মই অলপ বেছি পৰিমাণে স্বাৰ্থপৰ হৈ যাওঁ। ফলস্বৰূপে লিখনীসমূহ সম্পূৰ্ণৰূপে আত্মজৈৱনিক হৈ পৰে। মোৰবোধেৰে লিখকৰ ব্যক্তিগত সম্ভ্ৰম-গোপনতাক আবৃত্ত ৰাখি স্ব-অভিজ্ঞতাক ব্যক্ত কৰিবৰ মাধ্যম হিচাপে আত্মজৈৱনিক লিখনীহে অধিক সুচল। তদুপৰি, মোৰ দৃঢ় ধাৰণা যে এই আটাইতকৈ ভালদৰে জনা বস্তুটো হ'লো মই নিজে। যি যি কি নহওক, এনে কেতবোৰ কাৰণতে মোৰ সৃষ্টিসমূহত ভিৰ কৰেহি জীৱনৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰত সন্মুখীন হোৱা কেতবোৰ স্ব-অভিজ্ঞতাই আৰু সেইবাবেই হয়তো ফুকন মহন্ত চাৰে এইবিলাকত কাহিনীৰ গুৰুত্বৰ অভাৱ অনুভৱ কৰে। এসোপামান নিজৰ কথাৰে কিবা এটা লিখাৰ নিজৰ স্বাৰ্থপৰতাত নিজেই লজ্জিত হওঁ। যোৱাবাৰেই প্ৰথম মোৰ গল্প কোনোবা আলোচনীত ওলাইছিল। গল্পটোৱে এইচিয়ানসকলৰ পৰা লাভ কৰা মিশ্ৰিত প্ৰতিক্ৰিয়া বিলাক আছিল এনেধৰণৰ-- "ৰিণ্টু, কি হ'ৰ' টিকা লিখিছ বে", "অই, পৰ্ণগ্ৰাফী মেগাজিনত লিখিবলৈ ল' বেচ ইনকাম কৰিব পাৰিবি", "ৰিণ্টু, গল্পটো বাৰু তোমাৰ অধঃপতিত জীৱনৰ এক লুক-ঢাক নোহোৱা দলিল নেকি ?", "ৰিণ্টু, বেচ সাহসী লিখনী এটা পঢ়িলো, ভাল লাগিল", ইত্যাদি।

যি কি নহওক, এই বিতৰ্কৰ মাজত থাকিও মই লাভ কৰিছিলোঁ এক প্ৰকাৰৰ তৃপ্তি-একপ্ৰকাৰৰ প্ৰশান্তি।

কৈশোৰতেই চিনাকি হৈছিলোঁ ফ্ৰয়েডৰ লগত- সেই বয়সত ভয়ঙ্কৰভাৱে নিষিদ্ধ 'যৌনতা' নামৰ শব্দটোৰ লগত। অৰ্ধজীৰ্ণ ফ্ৰয়েডীয় দৃষ্টিভংগীৰে ভৰা এটা স্পৰ্শকাতৰ মন লৈ প্ৰৱেশ কৰিছিলোঁ যৌৱনত। মাজে মাজে ভাবো, কৈশোৰৰ সেই অপৰিপক্ক চিন্তা- শক্তিৰে ফ্ৰয়েডৰ দৰে জটিল মনোবিজ্ঞানী এজনৰ মুখামুখি নোহোৱাহ'লেই হয়তো যৌৱন মোৰ বাবে হৈ

পৰিলেহেঁতেন অধিক মধুৰ, বেচ সংগোপনে ফ্ৰয়েডে নাৰী আৰু মোৰ মাজত তৈয়াৰ কৰিছিল এক অভেদ্য প্ৰাচীৰ। এই প্ৰাচীৰখনক আৰু কটকটীয়া কৰি পেলাইছিল এই মহাবিদ্যালয়খনে। লাহে লাহে সকলো নাৰীৰ চকুতে মই দেখা পাইছিলো কিবা এক অতৃপ্তিৰ বেদনা, একপ্ৰকাৰৰ wanton hunger.

এই অভেদ্য দেৱাল অতিক্ৰম কৰি মাজে মাজে এক অদৃশ্য শক্তিয়ে ভুমুকি মাৰিছিল মোৰ হৃদয়ত। ডিগবৈত থকাৰ সময়ছোৱাত এই প্ৰাচীৰখন আৰু শিথিল হৈ পৰিল। কিছুমান গোপন দুৰ্বলতাৰ সুযোগ লৈ সেই অদৃশ্য শক্তিটোৱে লাহে লাহে হৃদয়খনক তাৰ বশীভূত কৰি পেলালে। তাৰ বাৰম্বাৰ আঘাতত খহি পৰিল ফ্ৰয়েডে নিৰ্মাণ কৰা সেই যৌনতাৰ অভেদ্য প্ৰাচীৰখন। শ্বাসৰোধ কৰি এদিন আৱিষ্কাৰ কৰিলোঁ, এই দুৰ্বাৰ আক্ৰমণ মোৰ বাবে অতি তৃপ্তিদায়ক-অতি মধুৰ। লাহে লাহে উপভোগ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলোঁ এই মধুৰ আবেগটোক। কিন্তু-----

হয়টো দেৱচৌধুৰীয়ে ঠিকেই কৈছিল,- "যৌৱনৰ এনেকুৱা মুহূৰ্ত্তবোৰ ভয়ঙ্কৰভাৱে Vulnerable কাৰণ এনেকুৱা মুহূৰ্ততে মানুহৰ আৰম্ভ হয় মোহ গ্ৰস্ততা আৰু এই মোহগ্ৰস্ততাকে প্ৰেম বুলি প্ৰতীয়মান কৰাৰ বাবে বাৰে বাৰে নাৰী আৰু আৰু পুৰুষে চেষ্টা চলায়।

ন ঃ প্ৰসংগত এটা বাতৰি আৰু কিছুমান প্ৰাসঙ্গিক চিন্তা

দৈনিক অসম ঃ-

নগাঁও, ২৮ জানুৱাৰী, (নিজা বাতৰি দিওঁতা) ঃ- ছোৱালীজনীৰ নাম অনিমা দাস। বয়স ১৪ বছৰ। ঘাঁহী হাইস্কুলৰ নৱমমানৰ ছাত্ৰী। দেউতাক গাথিৰাম দাসে ঠেলা চলাই বহু কষ্টেৰে সংসাৰ চলাইছিল। এইবাৰ পৰীক্ষাৰ ফিজ ৭০ টকা দিব নোৱাৰাত অনিমাই পৰীক্ষাৰ ফল জানিব পৰা নাছিল। পৰীক্ষাৰ ফল নোপোৱাৰ দুখত অনিমাই চলন্ত অৱস্থাত থকা কপিলী ইণ্টাৰচিটী ৰেলৰ আগত শেনছোৱাৰ ওচৰত জাপ দি আত্মহত্যা কৰিলে। অনিমাই আত্মহত্যা কৰাৰ পিচত অনিমাৰ মৃতদেহ নগাঁৰৰ হয়বৰগাঁৱলৈ অনা হয়। হয়বৰগাৰৰ আৰক্ষীয়ে মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা কৰি মৃতদেহ পিতৃক ঘূৰাই দিয়ে যদিও চৰকাৰী চিকিৎসালয়খনত ৮০ টকা দিবলগীয়া হোৱাত এটা দিন পুনৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা কৰা গৃহত অনিমাৰ মৃতদেহ থৈ খুজি-মাগি ৮০ টকা যোগাৰ কৰি অৱশেষত দেউতাকে নিজৰ ঠেলাগাড়ী খনতেই অনিমাৰ মৃতদেহটো ঘাঁহীৰ ঘৰলৈ লৈ যায়গৈ। অনিমাৰ ঘৰত মাক অচিনবেমাৰত এটা বছৰ ধৰি শয্যাগত। জীয়েকৰ মৃতদেহ চিতাত তুলিয়েই গাথিৰাম পুনৰ ঠেলা লৈ নিজৰ জীৱন সংগ্ৰামত নামি পৰিছে।

--- এয়া মাথো এটা বিশেষ দিনৰ বাতৰি এখনৰ এটা বাতৰিহে। এনেকুৱা শত-সহস্ৰ বাতৰিয়ে আজি উপচাই পেলাইছে বাতৰি কাকতৰ প্ৰতিপৃষ্ঠা।

-উপন্যাসখনৰ এই অংশটোৰ নাম দিছিলোঁ "প্ৰসংগত এটা বাতৰি আৰু কিছুমান প্ৰাসঙ্গিক চিন্তা"। বাতৰিটো মই ওপৰোক্ত কাকতখনৰ পৰা পৰিবেশন কৰিলোঁ। বাতৰিটো পঢ়ি উদয় হ'ব পৰা চিন্তাখিনি অৰ্থাৎ 'প্ৰাসঙ্গিক চিন্তা' অংশটোৰ বিষয়ে আপোনালোকে ভাবক-লিখক হিচাপে এইকণ স্বাধীনতা মই আপোনালোকক দিলোঁ।

দহ ঃ- আডডাত এমুঠি ইণ্টে-টৰ্চাৰ আৰু এজন ঋতুদাৰ

উহ, কোনোমতে ট্ৰেইনখন পালেহি এথোন। কম দৌৰা-দৌৰিখন হোৱা নাই- ভাতকেইটাও শান্তিত খাবলৈ নাপালে সি। টোপনি চিকুণ পুৰা বুলি মানুহে এনেয়ে নকয়-তাকো এই নৱেম্বৰৰ বাতিপুৱা। ভাগ্য ভাল বুলিহে ট্ৰেইনখন পালেহি এথোন। এতিয়া শান্তিত বহিবলৈ পালেই হয়---।

সদায় সদায় বাৰু এই মানুহবোৰ ক'লৈ যায়- সি ভাবিলে। কেতিয়াও ভালদৰে বহিবলৈ চিট এটা পোৱা নাযায়। মানুহবোৰৰ বাৰু সদায় ইমান কি কাম ওলায় ?- অ' চিট এটা আছে। হ'ব, কোনোমতে কঁকালটো পোনাই বহি যাব পাৰিলেই হ'ব। চিটটোত বহিবলৈ গৈ হে সি দেখিলে, ইতিমধ্যে কোনোবাই চিটটো চাহেৰে একাকাৰ কৰি গৈছে। হ'ব, কিবা প্ৰকাৰে বহিব পাৰিলেহ হ'ল। পকেটৰ পৰা ৰুমালখন উলিয়াই চিটটো ভালদৰে মোহাৰি সি চাৰিওফালে এবাৰ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিলে। কোনেও তাক লক্ষ্য কৰা যেন নেদেখি সি ৰুমালখন পুনৰ পকেটত ভৰাই থ'লে। চিটটোতে হেলান দি বহি সি পকেটৰ পৰা চাৰ্মিনাৰ এডাল উলিয়াই তাত অগ্নি-সংযোগ কৰি কোঠাটোৰ চাৰিওফালে পুনৰ এবাৰ চকু ফুৰালে। প্ৰায়বিলাকেই অনা-অসমীয়া মানুহ। মাত্ৰ তিনিজন মানুহ তাৰ অসমীয়া যেন লাগিল। তাৰে এজনে একান্তমনে কিতাপ এখন পঢ়ি আছে আৰু বাকীদুজন কথাত মচগুল। চাৰ্মিনাৰটোত এটা দীঘলীয়া হোপা মাৰি সি মানুহজনৰ কথাবিলাকত মনোনিবেশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে -

"--- বুজিছা, কালি 'ক্ৰাইঙ -গেম' খন চালো- সেই যে লুই জৰ্ডানৰ চিনেমাখন। আয়াৰলেণ্ডৰ উগ্ৰপন্থী সংগঠন এটাৰ কাহিনী-লগত অলপমান স্টকহম চিনড্ৰম ভৰাই দিছে। কাহিনীটোত বিশেষ জোৰ নাই; কিন্তু direction সঁচাকৈয়ে টেৰিফিক্ হৈছে। অকল Direction ৰ জোৰতেই এখন সফল চিনেমা বনাইছে।"-এজনে ক'লে।

"--নহয় হে। এই অসমীয়া ডিৰেক্টৰ কেইটাই জোৰ-জবৰদাস্তি এটা Ideology Impose কৰিবলৈ যায়। মাধ্যমটোৰ

কলাত্মক দিশবোৰৰ প্ৰতি লক্ষ্য নাৰাখি অকল যদি নীতি-শিক্ষাৰ মাধ্যম হিচাপেহে তাক ব্যৱহাৰ কৰে, তেন্তে দৰ্শক বিৰক্ত হোৱাটোৱেই স্বাভাৱিক, নহয় জানো ? লুই জৰ্ডান, গডাৰ্ড বা বুনুৱেলৰ চিনেমা চোৱা-তুমি তেনেদৰে বিৰক্ত নোহোৱা । ইমানে বুজিলে যাব নালাগে, তুমি মৃণাল সেন বা ঋত্বিক ঘটকৰ কথাই জনাটোন । আদৰ্শ এটাতো কাকো জোৰ-জবৰদস্তি জাপি দিয়া বস্তু নহয় ।”

ট্ৰেইনখনৰ গতি লাহে লাহে কমি আহিল । ষ্টেশ্যান এটা পাই পালে সম্ভৱ। ট্ৰেইনখন ৰোৱাৰ লগে লগে চানাচুৰ, কিতাপ বিক্ৰী কৰা মানুহ ইত্যাদিৰে ডবাটো ভৰি পৰিল । চানাচুৰটোৰ লৰা ভজা-বাদাম এটকাৰ লৈ সি চোবাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে । মানুহ দুজনেও দুটকাৰ বাদাম কিনিলে ।

লাহে লাহে ট্ৰেইনখনে পুনৰ গতি কৰা আৰম্ভ কৰিলে । অনা-অসমীয়া মানুহকেইটাই নিজৰ ভিতৰতে গীত জুৰিছে-এটা অৰ্দ্ধ-বিহাৰী ভাষাত। কিতাপ পঢ়ি থকা মানুহজনে কিতাপখন জপাই টোপনি যাবলৈ চেষ্টা কৰিছে। মানুহজনো পুনৰ কথাত মগ্ন হ'ল। ট্ৰেইনখনৰ বিকট শব্দবিলাকক আওকাণ কৰি, সিয়ো পুনৰ নিমগ্ন হ'ল মানুহদুজনৰ কথা-শুনাত-

“--- এই অসমখনৰ কি হৈছে বাৰু ! কালি পেপাৰত পঢ়িলো ৰাস্তাৰ মাজতে পাচঁ-বছৰীয়া ছোৱালী এজনীক মাকৰ সৈতে কোনোবা অততায়ীয়ে হত্যা কৰিলে । মানুহ গৰাকীয়ে পানী বিচাৰি চিঞঁৰি আছিল । পানী অলপ মুখত দিয়াটো দেই, ওচৰে-পাজৰে থকা কোনো এজন মানুহে মানুহজনীক হস্পিতাললৈ নিয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তাটোও অনুভৱ নকৰিলে ।”

“--- নক'বা আৰু । বৰ্তমানৰ যুব-মানসিকতা যে কোনফালে গতি কৰিছে ঃ দেশখনক এটা পৰিবৰ্তনৰ প্ৰয়োজন হৈছে বুজিছা। এই বুদ্ধিজীৱীকেইটাই চৰকাৰ, ৰাজনীতি আদি কৰিয়েই মৰিব । এইবোৰ ঘটনাৰ প্ৰতি সিহঁতৰ কাণ-সাৰেই নাই। তুমি মই খুব বেছি ক' বহে পাৰো; বিপ্লৱ এটা যেতিয়ালৈকে mass নহয়,সিটো কেতিয়াও সফল নহয় ।”

“.... এই অধঃ পতিত যুব মানসিকতাৰ বাবে mainly এই সস্তীয়া ফৰ্মুলামাৰ্কা হিন্দী ছবিবোৰো কিছু পৰিমানে দায়ী বুজিছা। আঢ়ৈ-ঘণ্টা জুৰি ধৰ্ষণ, বোমাবৰ্ষণ, গুলীয়া-গুলী আদিৰে ভৰপূৰ চিনেমা এখন চাই অপৰিপক্ক মনবিলাক সেইবোৰলৈ আকৰ্ষিত হোৱাটো খুবেই স্বাভাৱিক। সস্তীয়া প্ৰেম, মৰা-মৰি,ধৰ্ষণ আদি নহলে চিনেমাই বনাব নোৱাৰে. সিহঁতে। কিমান ভাল ভাল বিষয় আগত পৰি আছে । এই ধৰা child labour -কেনে এটা appealing topic . কিন্তু এনেবোৰ মনদীয় বিষয়ক কোনেও পাত্তাই নিদিয়ে । আমি আকৌ গৰ্ব কৰো, আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত আটাইতকৈ বেছি চিনেমা নিৰ্মিত হয় বুলি ! Quality বিশিষ্ট চিনেমা তুমি এক শতাংশও বিচাৰি নোপোৱা । চীন বা টাইৱানৰ কথা ভাবাচোন; আমাৰ দেশতকৈ বহুত পিছত সিহঁতৰ তালৈ এই সংস্কৃতিটো গৈছে। অথচ সিহঁতৰ চিনেমা এতিয়া মানদণ্ডৰ ফালৰ পৰা কিমান আগবাঢ়ি গৈছে।”

ট্ৰেইনখনৰ গতি আকৌ লাহে লাহে কমি আহিবলৈ ধৰিলে । আৰু এটা ষ্টেচন আহিল সম্ভৱ ।

ট্ৰেইনখন ভালদৰে ৰ'বলৈ পোৱাৰ আগতেই চানাচুৰ, ফেৰীৱালা আদিৰে পুনৰ ট্ৰেইনখন ভৰি পৰিল। তদুপৰি নতুনকৈ উঠিবলৈ অহা যাত্ৰীবোৰে আছেই । মানুহবিলাকৰ বিশৃঙ্খল কোলাহলবোৰত সি এক প্ৰকাৰৰ অস্বস্তি অনুভৱ কৰিলে । ফেৰীৱালাটোৰ পৰা চাহ একাপ লৈ সি এটা চিগাৰেট জ্বলালে । অন্ধ বৃদ্ধ এগৰাকী উঠি দেহবিচাৰ গীত জুৰি য় কিবা এটা গাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে । সি পকেটত খেপিয়াই চালে, খুচুৰা পইচা বিচাৰি। আধলি এটা পাই বৃদ্ধজনলৈ আগবঢ়াই দিলে। মানুহদুজন বাদাম চোবোৱাত ব্যস্ত । বাদামৰ বাকলিবিলাকে ট্ৰেইনৰ মজিয়াখনত এক স্তুপীকৃত আকাৰ গ্ৰহণ কৰিছে ।

প্লেটফৰ্মত মানুহবিলাকৰ অনাহক ব্যস্ততা । কিছুমান দৃষ্টি বিভিন্ন ডবাসমূহৰ ওপৰত নিবদ্ধ। হয়তো অপেক্ষাৰত- কোনোবা আত্মীয়ৰ প্ৰতীক্ষাত। বাহিৰলৈ ভুমুকি মাৰি চাই সি সময় সম্বন্ধে এটা অনুমান কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিলে । এঘাৰ মান বাজিল সম্ভৱ। কোনোবা ষ্টেচনত ট্ৰেইনখন বহুসময় ৰখাই নথ'লে সি সময়তেই পাব লাগে ।

এজন তেৰবছৰ মান বয়সীয়া ল'ৰাই ডবাটো ঝাড় দিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। পোছাকত মলিনতা- দৰিদ্ৰতাৰ চাপ সুস্পষ্ট । মানুহদুজনে ভৰি দুটা অলপ দাঙি দি চাফাকৰিবলৈ সুবিধা কৰি দিলে । তেওঁলোক দুজনে কিবা কথা পাতি আছে । কিন্তু মানুহবিলাকৰ হুলস্থূলত সি একো শুনিবলৈ পোৱা নাই । সি মনত অলপ অনুসন্ধিৎসা অনুভৱ কৰিলে তেওঁলোকৰ কথাবিলাক শুনিবলৈ ।

ঝাড় দিয়া ল'ৰাটোৰ কাম শেষ হ'ল হ'ব পায় । সি যাত্ৰীবিলাকৰ ওচৰত হাত-পাতি তাক অলপ আৰ্থিক সাহায্য দিবলৈ অনুৰোধ জনাইছে। সি দুটকীয়া এটা পকেটৰ পৰা উলিয়াই ল'ৰাটোৰ হাতত দিলে । কিছুমান যাত্ৰীয়ে তাক পইচা দিছে; কিছুমানে খুচুৰা পইচা নাই বুলি কৈ তাক প্ৰতীয়মান কৰাবলৈ এশটকীয়া নোট এখন উলিয়াই দেখুৱাইছে ।

ল'ৰাটো লাহে লাহে গৈ সেই মানুহদুজনৰ ওচৰ পালেগৈ । আনমানুহবিলাকক কৰাৰ দৰে সি তেওঁলোককো অনুৰোধ কৰিলে । মানুহদুজন নিজৰ মাজত কথাত ব্যস্ত ।

বহুসময়লৈকে একো সহাঁৰি নিদিয়া দেখি ল'ৰাজনে আকৌ এবাৰ অনুৰোধটো কৰিলে- এইবাৰ অলপ জোৰকৈয়ে। মানুহদুজনৰ তেতিয়াও সহাঁৰি নাই। অকণমান সহায় হাতখন আগবঢ়াই থাকি ল'ৰাজন আনমানুহৰ ফালে আগবাঢ়ি গ'ল।

ট্ৰেইনখনে লাহে লাহে গতি কৰা আৰম্ভ কৰিলে। যেখীত্ৰালাবোৰ' ল'ৰাজন, চানাচুৰ সকলো লৰা-লৰিকৈ ডবাটোৰ পৰা নামি গ'ল। মানুহদুজনৰ কথা তেতিয়াও চলি আছে।

এইবাৰ কিন্তু সি তেওঁলোকৰ কথাবিলাকৰ প্ৰতি কোনো প্ৰকাৰৰ আকৰ্ষণ অনুভৱ নকৰিলে--- ।

এঘাৰ ঃ- সাহিত্যৰ মৃত্যু অথবা অপমৃত্যু, দেৱচৌধুৰী আৰু পাঠকলৈ এটি মুকলি প্ৰশ্ন

"---- সম্ভৱ কবি আৰু সমালোচক শ্ৰী নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্যৰ কোনোবা এটা প্ৰবন্ধত পঢ়িবলৈ পাইছিলোঁ যে পশ্চিমৰ কৰবাত ইতিমধ্যে কোনোবাই সাহিত্যৰ মৃত্যু ঘোষণা কৰিছে। কথাষাৰ পঢ়ি মই বহুতো সময়লৈ স্তব্ধ হৈ ৰৈ গৈছিলোঁ। .....

---দুৰ্ভাগ্যক্ৰমে সহজ পাৰ্থিব সফলতাৰ বাবে সাহিত্যক অপ্ৰাসঙ্গিক বুলি মনৰ এচুকত ভাবিবলৈ আৰম্ভ কৰা লোকৰ সংখ্যাটো দিনক দিনে বাঢ়ি গৈ আছে আৰু সচাঁকৈয়ে সেয়েহে মোৰদৰে সাহিত্যপ্ৰেমীয়ে কেতিয়াবা গভীৰ আতংকৰে ভাবিবলগীয়া হৈছে, সেই যে পশ্চিমত কোনোবাই সাহিত্যৰ মৃত্যু ঘোষণা কৰাৰ স্পৰ্দ্ধা দেখুৱাইছে, শেষত গৈ তেওঁৰ সেই নিদাৰুণ ঘোষণায়েই সত্য বুলি পৰিগণিত হ'ব নেকি ? ....

---গল্প, উপন্যাস অথবা কবিতাও আজিৰ পৃথিৱীৰ দ্ৰুতগামী মানুহৰ বাবে তেনে এক obsolete সামগ্ৰীলৈ ৰূপান্তৰিত হোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে নেকি যাৰ বাবে নিতান্ত স্বাভাৱিক ভাবে ঘোষণা কৰাৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে সাহিত্যৰ মৃত্যু ? সাহিত্যৰ মৃত্যু সংবাদে যদিওবা মোক প্ৰথমতে সম্পূৰ্ণৰূপে স্তব্ধ আৰু হতাশ কৰি দিছিল, তাৰ পিছত কিন্তু মই ভাবিবলৈ আৰম্ভ কৰিলোঁ- যদিহে সাহিত্যৰ সচাঁকৈয়ে মৃত্যু হয়, পৃথিৱীত যদি কেতিয়াও গল্প, উপন্যাস, কবিতা ৰচনা নহয়, তেনেহ'লে এই পৃথিৱীতনো এনে কি অঘটন ঘটাৰ সম্ভাৱনা আছে, যাৰ বাবে আমি যিকোনো প্ৰকাৰে সাহিত্যক জীয়াই ৰাখিবই লাগিব ? আৰু যদি কোনো অঘটনেই নঘটে; গল্প, উপন্যাস, কবিতা নপঢ়াকৈয়েও যদি পৃথিৱীৰ মানুহে বেছ দপদপাই জীয়াই থাকিব পাৰে, তেন্তে সাহিত্যৰ মৃত্যু হ'লেওনো তাত দুখ কৰিবলগীয়া কি আছে ! ......

--- ১৮৫৭ চনৰ চিপাহী বিদ্ৰোহৰ সময়ৰ কথা ।--- ছুটীৰ দিন আছিল সেইদিনা । --- সকলোকে আন্দামানৰ জিমখানাৰ পথাৰত একগোট হ'বৰ বাবে আহ্বান বতাহত ভাঁহি আহিল। সেই আহ্বান আছিল জাপানীসকলৰ। ---

--- অত্যাচাৰৰ ভয়ত সেই দ্বীপপুঞ্জৰ সকলো পাৰি... আহি গোট খালে জিমখানাৰ পথাৰত। চক্ৰাকাৰে থিয় হৈ ... শ শ আতঙ্কিত, স্তব্ধ মানুহক সঙ্গীনধাৰী জাপানী সৈনাই ... দি আছে আৰু সেই পথাৰৰ মাজত সকলোৰে ভয়াৰ্ত দৃষ্টি... সম্মুখত জাপানী সৈনাই শাস্তি-প্ৰদান কৰিছে এজন প্ৰতি... ভাৰতীয় মানুহক। কঁকালত এটা সৰু জাঙিয়াৰ বাহিৰে শৰীৰ... অইন কোনো বসন নোহোৱা মানুহজনৰ ওপৰত আহি পৰিছে... একোটা চাবুকৰ আঘাত আৰু প্ৰতিটো আঘাততে বহীৰ দ... ছিটিকি ছিটিকি পৰি মানুহজনে আৰ্তনাদ কৰিছে।

--- সেই ছটফটনি শেষ কৰি দিবৰ বাবে তাৰ ভৰি এখনে... মটমটাই ভাঙি দিয়া হ'ল। আকাশ বতাহ সকলো বিদীৰ্ণ কৰি... শৰীৰৰ সমস্ত শক্তিৰে মানুহজনে শেষবাৰৰ বাবে আৰ্তনাদ কৰি... উঠিল- পানী, পানী। ....

হঠাতে ভয়াৰ্ত সেই মানুহৰ জুমৰ পৰা মাত্ৰ আঠু পৰ্যন্ত... মলিয়ন কাপোৰেৰে আবৃতা এগৰাকী জংলী তৰুণী নাৰী চিংকাৰ... কৰি আগুৱাই গ'ল সেই মানুহজনৰ ওচৰলৈ, মূৰৰ ওপৰত জঁট... বান্ধি থোৱা চুলি, বুকুত ফটাছিটা ব্লাউজ।

--- জুমৰ পৰা কোনোবা এজনে দৌৰি গৈ ওচৰৰ এঘৰৰ পৰা লোটা এটাত পানী লৈ আহিল। তৰুণীজনীয়ে মানুহজনৰ হাতৰ পৰা পানীৰ লোটাটো লৈ আগবাঢ়ি গ'ল খোলা পথাৰত পৰি ৰোৱা লোকজনৰ ওচৰলৈ, কিন্তু পানীখিনি ঢালি দিয়াৰ আগতেই উন্মত্ত সেই জাপানী সৈন্য দুজনৰ লাঠি আহি পৰিল লোটাটোৰ ওপৰত। মাটিৰ ওপৰত পৰি বাগৰি গ'ল পানী।

ক্ৰমশঃ ক্ষীণ হৈ অহা কণ্ঠস্বৰেৰে পুনৰ লোকজনে গেঙনিৰ সুৰত উচ্চাৰণ কৰিলে- পানী, পানী তৰুণীজনীৰ চাৰিওফালে তেতিয়া শ-শ নিৰ্বাক, ভয়াৰ্ত, আতঙ্কিত অচিনাকি মানুহ। এক মুহূৰ্তৰ বাবে যেন সেই নাৰীৰ দুচকুত অগনি জ্বলি উঠিল আৰু তাৰ পিছ মুহূৰ্ততে কোনো ফালে ভ্ৰুক্ষেপ নকৰি নিজৰ বুকুৰ মলিয়ন ব্লাউজ এক টান মাৰি ফালি পেলালে আৰু দুগ্ধ ভৰ্তি এটা স্তন গুজি দিলে সেই তৃষ্ণাৰ্ত লোকজনৰ দুই ওঁঠৰ মাজত।"

---- মই এটা কথা গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰো যে সেই জংমী তৰুণীজনী অবিহনে এই বিশ্বত মানুহ কেতিয়াও মানুহ হৈ জীয়াই থাকিব নোৱাৰে আৰু সাহিত্য হ'ল সেই প্ৰধান (প্ৰায় একমাত্ৰ) শক্তি যিয়ে সেই তৰুণীজনীক জীয়াই ৰাখিব পাৰে।

সেই জংলী তৰুণীজনীক জীয়াই ৰাখিবৰ বাবেই জীয়াই থাকিব লাগিব, জীয়াই ৰাখিব লাগিব, জীয়াই থাকিব গল্প, উপন্যাস, কবিতা।

প্ৰসংগপ্ৰান্তৰত লিখক ঃ- দশম গুৱাহাটী গ্ৰন্থমেলাত এখন

সুন্দৰ, চিত্তাকৰ্ষক বেটুপাতৰ কিতাপ দেখি আগবাঢ়ি গৈছিলো জাৰ্নাল এম্প'ৰিয়ামৰ ষ্টলৰ ফালে। কিতাপখন হাতত লৈয়েই দেখিছিলোঁ, ছপা আখৰত মোৰ অন্যতম প্ৰিয় লেখক ফনীন্দ্ৰ দেৱচৌধুৰীৰ নাম। নাজানো কিয়, কিন্তু দেৱচৌধুৰীৰ কিতাপ খুলি ক'লেই মই হৃদয়ত একপ্ৰকাৰৰ উৎকণ্ঠা তথা আবেগ অনুভৱ কৰো। এই উৎকণ্ঠাই মোক সদায় বাধ্য কৰে একে বহাতে কিতাপখন শেষ কৰিবলৈ।

'হোমেন বৰগোহাঞি মুৰ্দাবাদ' নামৰ এই কিতাপখনো একে বহাতে শেষ কৰিছিলোঁ। আবেগৰ তাড়ণাতএমাহমান সময়ৰ ভিতৰতে চাৰিবাৰ পঢ়ি পেলাইছিলোঁ - সেই কিতাপখনৰে 'জংলী তৰুণী আৰু তৃষ্ণাৰ্ত মানুহ' তথা 'হোমেন বৰগোহাঞি মুৰ্দাবাদ' শীৰ্ষক ৰচনা দুখন পঢ়ি ইমানেই আপ্লুত হৈছিলোঁ যে পাঠকক দেৱচৌধুৰীৰ ভাষাৰে সাহিত্যৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্বন্ধে অৱগত কৰোৱাৰ লোভটো সামৰিব নোৱাৰিলোঁ। সেইবাবেই সেই ৰচনা দুখনৰ নিৰ্বাচিত অংশ কেইটুকুৰামান উপন্যাসখনৰ এটা অংশ হিচাপে বুটলি ল'লো।

শেষত এইচিৰ পাঠকসকললৈ এটি মুকলি প্ৰশ্ন, ওপৰৰ কথাখিনি পঢ়ি উঠি সাহিত্যৰ মৃত্যুৰ দৰে এটা হৃদয়বিদাৰক সংবাদ আপোনালোকে সহ্য কৰিব পাৰিবনে ?

বাৰ ঃ- মোৰ অৰ্থাৎ লিখকৰ কিছুমান অপ্ৰয়োজনীয় অথবা নিৰৰ্থক মন্তব্য

আগতেই কৈছো, উপন্যাসখনত মোৰ অৰ্থাৎ লিখকৰ ভুমিকা সম্পূৰ্ণ অপাংক্তেয়। উপন্যাসখনৰ কাহিনীভাগক (প্ৰকৃততে কোনো কাহিনীয়েই নাই) সম্পূৰ্ণ ৰূপে পাঠকৰ হাতত গতাই দিয়াৰ পক্ষপাতী নহয় বাবেই মাজে মাজে মই ভুমুকি মাৰিছো।

সৰুতে এটা কাহিনী পঢ়িছিলোঁ- নাৰ্চিচাছৰ বিষয়ে- নিজৰ প্ৰতি প্ৰয়োজনাধিক প্ৰেমেই যাৰ মৃত্যুৰ কাৰণ হৈছিল।-- আচলতে প্ৰতিজন মানুহেই কমবেছি পৰিমাণে নাৰ্চিচিষ্টিক। সকলো মানুহেই কম বেছি পৰিমাণে নিজকে ভাল পায়-হয়তোবা তাতে ক'ৰবাত মাত্ৰাৰ তাৰতম্য ঘটে। নিজক ভাল নোপোৱা মানুহে আনকো ভাল পাব নোৱাৰে- সেই কথা ধ্ৰুৰূপ। এনে মানুহবিলাকে নিজৰ ভিতৰত কঢ়িয়াই ফুৰে এক প্ৰকাৰৰ evil-ness; অপৰাধপ্ৰৱণতাৰ বীজ। অন্যহাতে নিজকে খুব বেছি ভাল পোৱা মানুহবিলাকো আত্মকেন্দ্ৰিক হয়। তেওঁলোকেও নিজৰ ভিতৰত সংগোপনে সাঁচি ৰাখে আন একপ্ৰকাৰৰ evilness। আনকো যে ভাল পাব পাৰি, সেয়া তেওঁলোকৰ সপোনৰো অগোচৰ। আত্মকেন্দ্ৰিকতাই তেওঁলোকৰ আত্মসন্মানবোধ ধীৰে ধীৰে লুপ্ত কৰি আনে। আত্মসন্মানবোধ ৰহিত মানুহ এজনে আনক সন্মান কৰাৰ প্ৰশ্নই আহিব নোৱাৰে।

তদুপৰি স্বাৰ্থহীনতাও প্ৰকৃততে এক প্ৰকাৰ ইনডাইৰেক্ট স্বাৰ্থপৰতা। ----

---- উপন্যাসখনত এতিয়ালৈকে যিমানবিলাক চৰিত্ৰৰ অঙ্কণ কৰিলোঁ, প্ৰতিটোৱেই কম বেছি পৰিমাণে স্বাৰ্থপৰ অথবা স্বাৰ্থহীন। প্ৰকৃততে মই নিজেই সন্দিহান-স্বাৰ্থপৰ হোৱাটো শ্ৰেয় নে স্বাৰ্থহীন হৈ ইনডাইৰেক্ট স্বাৰ্থপৰ হোৱাটো শ্ৰেয়।

তেৰ ঃ- প্ৰসংগত এজন বিপ্লৱী, এটা সাধু আৰু হেমাঙ্গ বিশ্বাসৰ কবিতাৰ এটুকুৰা

"এন্ধাৰ জুপুৰীত/ লেমৰ টিমিক-ঢামাক পোহৰত/
সুধিলোঁ, খুৱা কেনে পাইছে ?/
এটি ক্ষীণ আঙুলিৰে উদ্ধিত/ চেপাদি উলিয়াইছিল
মাথো / এযাৰ মাত / বৰ কষ্ট কমৰেড।"

[হেমাংগ বিশ্বাস]

স্কুটাৰখনৰ ষ্টাৰ্ট বন্ধ কৰাৰ লগে লগে চাৰিওফালৰ পৰা এজাক শব্দহীনতাই তাক পৰিবেষ্টিত কৰি পেলালে। হয়তো তাক পুৰণা মডেলৰ বাজাজ চুপাৰখনৰ বিকট শব্দবিলাকেহে ইমানসময়ে পৰিবেশটো শব্দমুখৰ কৰি ৰাখিছিল। আজি ষ্ট্ৰীট লাইটটোও জ্বলি থকা নাই, ফিউজেই হ'ল সম্ভৱ। সিহঁতৰ ক্লাবটো সম্পূৰ্ণৰূপে আন্ধাৰত ডুবি আছে, ওচৰৰ ঘৰটোৰ পৰা ভাঁহি অহা পোহৰৰ দুই এটা টুকুৰাই ঠাই ডোখৰত কিছু আলোকৰ যোগান ধৰিছে। বৰ্মনৰ দোকানখনো বন্ধ, সমগ্ৰ পথটোত তাৰ বাহিৰে এটাও জনপ্ৰাণী নাই; কেৱল টেলিফোনৰ খুটাকেইটাই সিহঁতৰ একাকীত্ব ঘোষণা কৰি পথটোক পহৰা দি থিয় হৈ আছে- নিশব্দময় এক লেণ্ডস্কেপ।

ক্লাবৰ বাকী সদস্যাকেইটা এতিয়াও আহি পোৱা নাই সম্ভৱ। চাৰ্মিনাৰ এডাল জ্বলাই সি সস্কুটাৰখনৰ ওপৰতে বহি ৰ'ল। দিনবোৰ কিবা বৈচিত্ৰহীন হৈ পৰিছে তাৰ বাবে- ৰাতি এটা বজালৈকে প্ৰেছত কাম, ৰাতিপুৱা ন-দহ বজালৈকে পৰ্য্যাপ্ত পৰিমাণে কপাহ আৰু পোহৰৰ অভাৱত কাঠৰ দৰেটান হৈ পৰা বিচনাখনৰ সান্নিধ্য, সন্ধিয়া হ'লেই ক্লাবলৈ অহা এয়াই তাৰ দৈনিক ৰুটিন। কোনো বৈশিষ্ট নাই। একঘেয়ামীৰে ভৰা জীৱনটোৰ প্ৰতি বিতৃষ্ণা ওপজিছে তাৰ। কেতিয়াবা ভাবে, সাংবাদিকৰ চাকৰিটো এৰি দিয়াই তাৰ বাবে শ্ৰেয় হ'ব সম্ভৱ! কিন্তু এই চাকৰিটো এৰিদিলে সি জানো অন্য চাকৰি পাব। তাৰ দৰ্মহাৰ সাতশটকাৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছে ভায়েকটোৰ ভৱিষ্যৎ; বেমাৰী দেউতাকৰ আয়ুস। সেইবাবে চাকৰিটো ত্যাগ কৰা সম্ভৱ নহয় তাৰ বাবে।

সন্মুখৰ পৰা অহা গাড়ীখনৰ হে'ড লাইটৰ তীব্ৰ পোহৰে চকু চাট মাৰি ধৰাত সি বাস্তৱলৈ ঘূৰি আহিল। বহুত দেৰি ভাবি আছিল সম্ভৱ; চিগাৰেটটো পুৰি আহি অন্তিম পৰ্য্যায় পালেহি। গাড়ীখনৰ পোহৰৰ তীব্ৰতাৰ পৰা চকুকেইটা ঘূৰাই লৈ সি পুনৰ অন্যমনস্ক হৈ পৰিল।

মৃদু শব্দ এটা কৰি গাড়ীখন তাৰ ঠিক কাষতেই ৰ'লহি। স্বাভাৱিক উৎকণ্ঠাৰে সি গাড়ীখনৰ ফালে ঘূৰি চালে। ড্ৰাইভাৰৰ ফালৰ ডাৰ্ক গ্লাছখন লাহে লাহে নামিবলৈ ধৰিলে। আন্ধাৰত সি আৰোহীজনৰ মুখখন ভালদৰে ধৰিব নোৱাৰিলে। দৰ্জাখন খুলি আগন্তুকজন লাহে লাহে তাৰ ফালে আগবাঢ়ি আহিল। "আৰে', এই যে প্ৰণব। ভূতৰ দৰে ক'ৰ পৰা ওলালিহি হঠাতে।"- আৰোহীজনৰ মুখখন দৃষ্টিগোচৰ হোৱাৰ লগে লগে সি চিঞৰি উঠিল।

স্কুলৰ বন্ধু প্ৰণবক বহুদিনৰ মূৰত হঠাতে দেখা পায় তাৰ মনটো উৎফুল্লিত হৈ উঠিল। বহুত সময়লৈকে পৰস্পৰে পৰস্পৰক সাবটি ধৰি থাকিল। লাহে লাহে তাৰ মনটো উৰা মাৰিছিল স্কুলৰ সেই মিঠা দিনবোৰলৈ---।

--- বন্ধুত্ব কি বস্তু জনাৰ আগতেই তাৰ বন্ধুত্ব স্থাপন হৈছিল প্ৰণবৰ লগত। যদিও সিহঁত দুয়োটাৰে মাজত মতাদৰ্শৰ আকাশ-পাতাল পাৰ্থক্য আছিল, তথাপিও খুবেই অন্তৰংগ আছিল দুয়ো। প্ৰণবৰ দুচকুত আছিল এমুঠি ৰঙীন সপোন নিজৰ আদৰ্শেৰে সমাজখনক নতুনকৈ গঢ়াৰ সপোন দেখিছিল সি। বিৰাট আশাবাদী আছিল প্ৰণব- হয়তো এই গুণটোৰ বাবেই সি প্ৰণবৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈছিল।

মেট্ৰিক পৰীক্ষা নিদিয়াকৈ প্ৰণব অন্তৰ্দ্ধান হৈছিল ঘৰৰপৰা। ঘৰৰ মানুহে বহুত বিচাৰ-খোচাৰ কৰিও তাৰ কোনো সম্ভেদ নাপালে। বহুতদিনৰ মূৰত সি তাঁলৈ এখন চিঠি দিছিল- সি হেনো নিষিদ্ধ উগ্ৰপন্থী সংগঠন এটাত যোগদান কৰিলে। অৱশ্যে খবৰটো তাৰবাবে বিশেষ আশ্চৰ্যকৰ নাছিল যোৱাৰ কিছুদিন আগৰপৰা প্ৰণবে তাক এটা আভাস দিছিল।

সেই চিঠিখনৰ পিছত তাৰ একো খবৰ পোৱা নাছিল সি। অৱশ্যে সি মাজে মাজে সম্পাদিত কৰিছিল প্ৰণবৰ নাম সম্বলিত কেতবোৰ বাতৰি, ---

এইবোৰ কথা মনত পৰাৰ লগে লগে একপ্ৰকাৰৰ অনুসন্ধিৎসাই তাক পুণৰ বাস্তৱলৈ ঘূৰাই আনিলে। মৌনতা ভংগ কৰি সি প্ৰণবক সুধিলে," তই উগ্ৰপন্থী সংগঠনটোত এতিয়া আছনে ?" তাৰ আকস্মিক প্ৰশ্নটোত ক্ষণিকৰ বাবে হতভম্ব হৈ পৰিছিল হয়তো প্ৰণব। এক অবুজ চাৱনিৰে বহুসময় তাঁলৈ একেৰাহে চাই থাকি সি ক'লে, " নাই। চাৰেণ্ডাৰ কৰিলোঁ। এই মেটেৰিয়েলিষ্টিক পৃথিৱীত আবেগ-অনুভূতি আদিৰ ক... নাই বুজিছ- যত সব হিপ'ক্ৰিচী। কোনো কাম নাই এই বিদ্ৰো... সংগ্ৰামৰ। সকলোতে ৰাজনীতিৰ মেৰপাক।--- "

--- আৰু কিবা-কিবি কৈ গৈছিল সি। কিন্তু তাৰ কাণত... নোসোমাল। তাৰ মনত পৰিছিল প্ৰাইমেৰী স্কুলত পঢ়া এটা... সাধুলৈ- শিয়াল এটাৰ এবাৰ আঙুৰ খাবলৈ মন যোৱাত সি... বিচাৰি বিচাৰি আঙুৰৰ গছ এজোপা উলিয়ালে। কিন্তু আঙুৰবিলাক বহুত ওপৰত আছিল । সি বহুসময় চেষ্টা কৰিলে-জঁপিয়াই আঙুৰ ছিঙিবলৈ। কিন্তু সফল ন'হল। ওভটি যাওঁতে সি মন্তব্য কৰি গ'ল-আঙুৰবিলাক টেঙা।

চৈধ্য :- মানুহ আৰু মানুহবিষয়ক কিছুমান অৰ্থহীন চিন্তা অথবা হস্তক্ষেপ

বিষয় : এইচি আৰু ছাত্ৰাবাস :- ৰেগিঙৰ ভয়ত পলাই ফুৰাৰ পৰা এই বিদায়ৰ মুহূৰ্তলৈকে সুদীৰ্ঘ চাৰিটা বছৰ ইয়াতে কটালোঁ। হয়তো জীৱনৰ আটাইতকৈ মূল্যবান সময়খিনি চাৰিবছৰীয়া এই সময়খিনিৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছে আমাৰ ভৱিষ্যত জীৱন। কি পালো, কি হেৰুৱালো, তাৰ উত্তৰ সময়ে দিব। এটা কথা নিশ্চিত, এইচিয়ে আমাক প্ৰকৃত অভিযন্তা হ'বলৈ নিশিকালেও, জীৱনৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰত সঞ্চিত অভিজ্ঞতাবোৰ এক নতুন ৰূপত চালি-জাৰি চাবলৈ শিকালে। আত্ম-সমালোচনা কৰিবলৈ শিকিলোঁ, আত্মসংশোধন কৰিবলৈও শিকিলোঁ। আত্মসংশোধনৰ বাবে নিজক প্ৰশ্ন কৰিবলৈ শিকিলোঁ। বুজি পালোঁ, আনক ফাঁকি দিয়াটো সহজ, কিন্তু নিজকে ফাঁকি দিয়াটো হয়তো পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ কঠিন কাম।

পৰিচিত হ'লো বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা অহা বিভিন্ন মতাদৰ্শৰ মানুহৰ লগত, অন্তিম উদ্দেশ্য একেই হ'লেও প্ৰত্যেকৰে একোটা নিজস্ব আদৰ্শ আছে- আছে একোটা নিৰ্দিষ্ট দৃষ্টিভংগী।

আৰু ছাত্ৰাবাস। বহুতো সপোন, বহুতো স্মৃতিৰ সাক্ষী ছাত্ৰাবাসবোৰ প্ৰকৃততে দূৰৰপৰা বুজিব নোৱাৰা এটা নিকায় অথবা system। নতুন বিচনা, টেবুল, চকী, কাগজ, কলম, চিগাৰেট আদিৰ স'তে স্বাক্ষৰিত এক অলিখিত চুক্তি। দিনং চিঞৰ-বাখৰ, দূৰৰ পথেদি পাৰ হৈ যোৱা কোনোবা বিপৰীত লিঙ্গক উদ্দেশ্য কৰা ল'ৰামতীয়া দুষ্টামি, নিশাৰ নিতাল ক'ৰিডৰ তাৰ মাজতে দূৰৰ পৰা ভাঁহি অহা কোনোবা বেসুৰা গানং ক'লি, ডাইনিং হ'লৰ বিনা কাৰণৰ হুলস্থূল -আদিৰ নামেই ছাত্ৰাবাস। আচলতে ছাত্ৰাবাস আৰু বহুতো কিবা-কিবি।

আৰু ছাত্ৰাবাস , জীৱন গঢ়াৰ কমাৰশাল এই ছাত্ৰাবাসবোৰেই আড্ডাক ৰূপান্তৰিত কৰে কেতবোৰ নতুন চিন্তাধাৰালৈ। সুপ্ত হৈ থকা বহুতো প্ৰতিভাক পথ প্ৰদৰ্শন কৰাৰ

ৰাটকটীয়া এই ছাত্ৰাবাসবোৰেই জন্ম দিয়ে পৰৱৰ্তী জীৱনৰ বহুতো শিল্পী-সাহিত্যিক অথবা খেলুৱৈৰ সপোন দেখা, সপোন ভঙাৰ ধনী এই ছাত্ৰাবাসবোৰে । প্ৰত্যেকটো নিদ্ৰাবিহীন নিশাতে প্ৰতিটো ক্ৰমতে জন্ম হয় কেতবোৰ মিঠা সপোনৰ । এই সপোনবোৰৰ দৈৰ্ঘ্য পিছদিনা পুৱালৈকে। মনৰ কোনোবা কোণত সঞ্চিত হৈ থকা এই সপোনবিলাকৰ নিৰ্জীৱ সাক্ষী ছাত্ৰাবাসবোৰে বহুদিনৰ পিছতো আমাক টানি নিব নষ্টালজিয়াবোধৰ এক মধুৰ মাদকতালৈ ।

বিষয় ঃ প্ৰেম আৰু যন্ত্ৰনা ঃ- মাজে মাজে বিভ্ৰান্ত, দিশবিহীন এই জীৱনটো পুনৰ নতুনকৈ আৰম্ভ কৰাৰ এক তীব্ৰ বাসনাই মোক পীড়িত কৰে । পুনৰ উভটি যাবলৈ মন যায় কৈশোৰলৈ । অৱশ্যে এই ৰচনাৰ মুখ্য উদ্দেশ্য স্মৃতিচাৰণ নহয় । বিষয়বস্তু প্ৰকৃততে অন্য কিবা-কিবিহে ।

সন্মুখত অন্তহীন সৌন্দৰ্য্য, অনন্ত বিস্ময় লৈ, ৰূপকথাৰ স্বপ্ন আৰু উৰ্মিল যন্ত্ৰণাৰ সমাহাৰ কৈশোৰতেই চিনাকি হৈছিলো প্ৰেম' নামৰ এই বিশেষ শব্দটোৰ লগত। হয়তো ঠিকেই, 'প্ৰেমেই হয়তো জীৱনৰ মূল উদ্যোগ' ।জীৱনটোও হেনো প্ৰেম আৰু কামনাৰ ককটেল । কৈশোৰৰ সেই প্ৰেমৰ সৈতে হোৱা নিষিদ্ধ চিনাকিটোৰ পিছতে চিনাকি হৈছিলো ফ্ৰয়েডৰ সেই বয়সত ভয়ংকৰভাবে নিষিদ্ধ যৌনতা নামৰ শব্দটোৰ। মোৰ অলক্ষিতেই মোৰ আৰু নাৰীজাতিৰ মাজত ফ্ৰয়েডে গঢ়ি তুলিছিল এক অভেদ্য দেৱাল ।

কিন্তু লাহে লাহে এই দেৱালখন খহিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে ।কিবা এক অদৃশ্য শক্তিয়ে বলপূৰ্বকভাবে বুকুৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰি হৃদয়খনত এক মিঠা মিঠা লগা পীড়া জাগ্ৰত কৰিলে। লাহে লাহে ময়ো উপভোগ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলো! এই মিঠা পীড়াবিধক । সেয়া অভিযান্ত্ৰিক মহাবিদ্যালয়ৰ দ্বিতীয় বৰ্ষৰ কথা ।

প্ৰয়োজনীয় প্ৰকৃত মৰম-চেনেহ পোৱাত অভ্যস্ত হ'লে জীৱনৰ প্ৰতি যি আত্মপ্ৰত্যয় জাগে আৰু ক'তো এই আত্মপ্ৰত্যয় পাব নোৱাৰি ।...........

"মনৰ এক চিৰস্থায়ী অতৃপ্তিৰ নাম প্ৰেম, হৃদয়ৰো কি যে আকাঙ্ক্ষা ! তোমাৰ শৰীৰ চুই অহা বতাহখিনিত ই হেনো চুমা খায় ! তুমিতো জানাই, প্ৰেমৰ অনুভৱ মানেই বুকুত এটা বিষ,, অথচ কি যে বাঞ্ছিত মধুৰ ।"

আৰু যৌৱন ঃ-কিবা এটা অস্থিৰতা, কিবা এটা অদম্য অনুভূতি। যৌৱনে কবিতা লিখে-মানুহ, ফুল আৰু জীৱনৰ মিঠা কবিতা । ই হৃদয়ৰ পৰা হৃদয়লৈ সেতু নিৰ্মাণ কৰে- প্ৰেমৰ, হয়তো জীৱনৰ আটাইতকৈ মধুৰতম সময়ছোৱা- এই যৌৱন, এইচিৰ পৰা বিদায় লোৱাৰ আগে আগে ভাবিছো ; হয়তো এই যৌৱনকালটোক উপভোগ কৰিবলৈ এইচিতকৈ ভাল স্থান আৰু একোৱেই হ'ব নোৱাৰে ।

বিষয় ঃ আত্মশোধন আৰু প্ৰতিশোধ ঃ- অপৰাধ সদায় দুই ধৰণে সংঘটিত হয়। অপৰাধ কৰি জীয়াই থাকিবলৈ এজনক সামাজিক পৰিবেশ অথবা পৰিস্থিতিয়ে বাধ্য কৰাব পাৰে অথবা এজনৰ স্বাভাৱিক অপৰাধ প্ৰবণতাই তেওঁক সকলো সময়তে উদ্বুদ্ধ কৰি ৰাখিব পাৰে । আলোচনাৰ বিষয় অপৰাধ নহয়; অপৰাধ এটা কৰাৰ পৰৱৰ্তী অৱস্থাছোৱাহে ।

অপৰাধ এটা সংঘটিত কৰাৰ পিছত প্ৰতিজন অপৰাধীয়েই সন্মুখীন হয় একপ্ৰকাৰৰ আত্মগ্লানিৰ। হয়তো কিছুমানৰ ক্ষেত্ৰত সেই আত্মগ্লানি আহে বহু পলমকৈ । 'অপৰাধ' নামৰ এই শব্দটোৰ পৰা অথবা অপৰাধ কৰাৰ আত্মগ্লানিটোৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ সহজ প্ৰক্ৰিয়া দুটা হ'ল নিজকে প্ৰতিটো কাম কৰাৰ আগত বা পিছত প্ৰশ্ন কৰা অথবা ডায়েৰী লিখা । পৃথিৱীৰ ভিতৰত আটাইতকৈ টান কাম নিজক ফাঁকি দিয়াটোৱেই । আত্মসংশোধনৰ বাবে এই উপায়টোতকৈ আন কিবা উপায় থাকিব নোৱাৰে বুলি মই মনে-প্ৰাণে বিশ্বাস কৰো। ডায়েৰী লিখাটোও আত্মসংশোধনৰ আন এক ভাল উপায় । প্ৰথমাৱস্থাত হয়তো প্ৰত্যেকেই নিজকে ফাঁকি দি নিজৰ বিষয়ে তিতা কথাবিলাক লিপিবদ্ধ কৰাৰ পৰা বিৰত থাকিব পাৰে; কিন্তু সেই মিছা কথাবোৰৰ আয়ুস খুবেই চুটি হয় । লাহে লাহে প্ৰত্যেকেই বিবেকৰ পৰা একপ্ৰকাৰৰ তাগিদা অনুভৱ কৰে, তিতা সত্যবিলাক লিপিবদ্ধ কৰাৰ বাবে ।

নিৰ্মম আত্মপ্ৰতিশোধো আত্মসংশোধনৰ আন এক ভাল উপায় ।

সুখ-দুখ আৰু অন্যান্য বিষয়ক ঃ- আত্মপ্ৰেম হৈছে অভ্যাসজাত পাপবোধৰ বিপৰীতধৰ্মী । এই আত্মপ্ৰেম সোমাই থাকে আত্মকেন্দ্ৰিকতাত - নিজকে ভাল পোৱাৰ অভ্যাসত আৰু আনৰদ্বাৰা ভালপোৱাৰ বাসনাত। অতিমাত্ৰা আত্মপ্ৰেম অথবা আত্মকেন্দ্ৰিকতা ভাষণ অনিষ্টকৰ । এনে মানুহবিলাকে নিজৰ ভিতৰত কঢ়িয়াই থাকে একপ্ৰকাৰৰ evilness অপৰাধপ্ৰৱণতাৰ বীজ । আনকো যে ভাল পাব পাৰি, সেয়া তেওঁলোকৰ বাবে সপোনৰো অগোচৰ। মানুহ অসুখী হোৱাৰ অন্যতম মূল কাৰণ এই আত্মকেন্দ্ৰিকতা ।

প্ৰতিযোগিতামূলক মনোভাৱ এটা অন্তৰত গভীৰভাবে কঢ়িয়াই থকা মানুহবিলাকো প্ৰায়ে অসুখী হয়। প্ৰতিযোগিতামূলক সফলতাকে মানব জীৱনৰ প্ৰধান সুখৰ আকাৰ বুলি ধৰি লোৱা মনোভাবটোৱেই এনে দুখবোধৰ কাৰণ । এই সমস্যা এতিয়া

অকল এজন ব্যক্তিৰেই নহয় আৰু কোনো মানুহেই ব্যক্তিগতভাৱে এই সমস্যা সমাধান কৰিবও নোৱাৰে। এই সমস্যাৰ উত্তৰ হৈছে মানুহৰ জীৱন-দৰ্শনৰ পৰাই। এই জীৱন-দৰ্শনৰ মতে জীৱনটোৱেই এখন অৰিয়া-অৰি, এখন কাজিয়া, এটা প্ৰতিযোগিতা, য'ত কেৱল বিজয়ীজনকহে পুৰস্কৃত কৰা হয়। প্ৰতিযোগিতাকে যদি জীৱনৰ চূড়ান্ত লক্ষ্য বুলি ধৰি লোৱা হয়, তেন্তে মানৱ-সমাজ হয়তো আৰু বেছি দিন নিটিকিব। ইয়াৰ মহৌষধি হৈছে এটা সুস্থ, সুনিৰ্দিষ্ট জীৱন বাচি লোৱা আৰু জীৱনৰ মানবীয় প্ৰমূল্যবিশিষ্ট বিষয়বোৰৰ ওপৰত বেছি ধ্যান দিয়া।

এইটো সত্য যে মানুহৰ সুখ-দুখবিলাক প্ৰায়ক্ষেত্ৰতে আৰোপিত-সময় আৰু পৰিস্থিতিৰ এটা বিশেষ ফলন (Function)। সুখ নিৰ্ভৰ কৰে আংশিকভাবে চাৰিওফালৰ ঘটনাবোৰৰ ওপৰত আৰু আংশিকভাবে নিজৰ ওপৰত। কিছুমান বস্তু মানুহৰ সুখবোধৰ বাবে অতীব প্ৰয়োজনীয়। প্ৰেম, বাসস্থান, আহাৰ, আদি কেতবোৰ সাধাৰণ বস্তুৰ অবিহনে অতি অসাধাৰণ মানুহো সুখৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব পাৰে।

ৰাছেলে কৈছিল-"যিজন সুখী মানুহ তেওঁ মণ্ময় নহয় তন্ময়; তেওঁ কল্পনাৰ বহণেৰে ধৰাক বাউলী নকৰে।তেওঁ সত্যক সদায় সত্য বুলিয়েই ভাবে।"

সুখী জীৱন প্ৰকৃততে শ্ৰেষ্ট জীৱনৰ সমাৰ্থক।

পোন্ধৰ ঃ- খচৰাটোৰ শেষ প্ৰস্তাবটোৰ ওপৰত যৎকিঞ্চিত- হে' নাৰী, তুমি অৰ্ধ-আকাশ

বেশ্যাৰ সম্বন্ধে ইতিমধ্যে বহুতো গল্প বা উপন্যাস লিখা হ'ল। হোমেন বৰগোহাঞিৰ 'সুবালা', দেবব্ৰত দাসৰ 'প্ৰতীক্ষা' আৰু বহুতো দেশী-বিদেশী লিখকৰ এনে চৰিত্ৰ এতিয়া প্ৰায়বিলাক পাঠকৰে পৰিচিত। প্ৰত্যেকজন লিখকৰে নিজস্ব শৈলীক বাদ দিলে সকলোবোৰ একধৰণৰ পাৰ্মুটেশ্বন-কম্বিনেশ্বন-আৰ্থিক দুৰ্দশা, প্ৰতিকূল পৰিস্থিতি, এজন খলনায়কৰ আবিৰ্ভাব আৰু এজনী বেশ্যাৰ জন্ম তেন্তে আকৌ এনে কাহিনীৰ প্ৰাসঙ্গিকতা ক'ত ? ---

এইটো প্ৰকৃততে কাহিনী নহয়-তিতা বাস্তৱহে। কিছুদিনৰ আগতে পুনাত পঢ়ি থকা এজন অসমীয়া ল'ৰাৰ সৈতে চিনাকি হৈ বহুতো কিবা-কিবি কথা পাতিছিলো । কথাপ্ৰসংগত তেওঁ কৈছিল উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে বাহিৰলৈ পঢ়িবলৈ যোৱা তাৰ দুজনীমান বান্ধৱীৰ কথা-সিহঁতৰ জীৱন সম্বন্ধীয় কেতবোৰ তিতা সত্য।

---- অসমৰ পৰা উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে যোৱা সেই অসমীয়া ছোৱালী কেইজনী হেনো পৰিণত হ'ল একোজনী বেশ্যালৈ। কিন্তু এই বৃত্তিটোক সাবটি লোৱাৰ কাৰণ বৰগোহাঞিৰ বা দেবব্ৰত দাসৰ কল্প-কাহিনীৰ নায়িকাৰ দৰে নহয়; সিহঁতৰ ভাষাত জীৱনটোক ভিন্ন ৰূপত উপভোগ কৰিব বিচাৰে সিহঁতে। সকলোৱে মাজত বিলাহি দিব বিচাৰে সিহঁতৰ দেহৰ স্বেদবিন্দুবোৰৰ সোৱাদ। খলা-বমা, প্ৰতিটো কেঁকুৰি উপলব্ধি কৰক নিৰ্মমভাৱে।---

--- হয়তো সিহঁতে বিচাৰে, সকলোৱে কওক, অসমীয়া ছোৱালীবোৰ খুবেই আগবঢ়া।---

-- হয়তো আৰু কোনো লেখকৰ কলমৰ পৰা নিগৰিত নহ'ব কোনোবা বেশ্যাৰ দুখৰ ৰাতিৰ এলিজি।-- অসমকো আৰু কোনেও হয়তো হাবি-জংঘলৰ দেশ বুলি নক'ব।

যোল্ল ঃ- নাৰী আৰু পুৰুষৰ বন্ধুত্ব সম্পৰ্কে মোৰ কেতবোৰ পৰীক্ষামূলক মন্তব্য

পশ্চিমৰ কোনোবা এগৰাকী বিদুষীৰ মতে,- " Men may be friends, but women can anly be acquaintances."

-নাৰী আৰু পুৰষৰ বন্ধুত্ব- আজিকালি বহুতৰে বাবে এটা গৰম টপিক। মই চিন্তাবিদ বা বুদ্ধিজীৱী নিশ্চয় নহয়; কিন্তু মই এজন সুবিধাবাদী। সেইবাবে এই আকৰ্ষনীয় বিষয়টোৰ ওপৰত অলপ মন্তব্য কৰাৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰিলো। অৱশ্যেই মোৰ এই মন্তব্যবিলাক পৰীক্ষামূলক।

ফ্ৰয়েডে মোৰ আৰু নাৰীৰ মাজত নিৰ্মাণ কৰা যৌনতাৰ অভেদ্য প্ৰাচীৰখন খহিবলৈ আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে মই এজনী ছোৱালীৰ লগত বন্ধুত্ব স্থাপন কৰিছিলোঁ। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যজনকভাবে নাৰীৰ লগত প্ৰথম বন্ধুত্বটোত মই চূড়ান্তভাবে বিফল হৈছিলোঁ। তেতিয়া কৰা ভুলখিনি চালি জাৰি চাই, মই আকৌ এজনী ছোৱালীৰ লগত বন্ধুত্ব কৰিলোঁ। যদিও প্ৰথমাৱস্থাত এই বন্ধুত্ব মোৰ বাবে এক এক্সপেৰিমেণ্ট আছিল, তথাপিও ছোৱালীজনী এতিয়া মোৰ প্ৰকৃতাৰ্থত খুউব ভাল বন্ধু।

এই সমগ্ৰ পৰীক্ষাটোৰ পৰা মই এটা হাইপ'থেছিছ ভাবি উলিয়ালোঁ-

"নাৰী আৰু পুৰুষৰ প্ৰকৃত বন্ধুত্ব তেতিয়াহে সম্ভৱ, যেতিয়া পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ পৰা এটা নিৰ্দিষ্ট ব্যৱধানৰ আঁতৰত থাকে। সমাজ, পৰিস্থিতি আৰু আমাৰ সমাজত নাৰীৰ স্থান- এই তিনিটা ফেক্টৰেই মূলত ঃ ইয়াৰ বাবে দায়ী।"

ইয়াৰ ক'ৰলেৰী (corollary) বিলাক হ'ল-

ক'ৰলেৰী ঃ এক ঃ- এনে বন্ধুত্বৰ দীৰ্ঘতা বা স্থায়িত্ব, পৰস্পৰৰ ওপৰৰ ফেক্টৰকেইটাৰ সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ পৰিসৰৰ লগত

সমানুপাতিক (directly proportional) ।

ক'ৰ'লেৰী ঃ দুই ঃ- ওপৰোক্ত ব্যৱধানটো, নাৰী আৰু পুৰুষ উভয়ৰে ওপৰোক্ত ফেক্টৰসমূহক উলংঘা কৰিবলৈ থকা সাহস আৰু পৰস্পৰৰ মনৰ বহলতাৰ লগত অসমানুপাতিক (indirectly proportional) ।

.... সেই ছোৱালীজনী মোৰ এতিয়া প্ৰকৃতাৰ্থত খুউব ভাল বন্ধু ।

----- পাঠকে হয়তো ইতিমধ্যেই বুজিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে, মই কিছুমান বাবে-বিংকৰা কথাৰে উপন্যাসখনৰ দীৰ্ঘতা বঢ়াই আছোঁ । কিছুমান বস্তুৰ ৰসতে নাম থোৱা ভাল ।

সোতৰ ঃ- এক আশাবাদী সমাপ্তিৰ পথত উপন্যাসখন

উদ্দেশ্য আছিল এখন উপন্যাস লিখাৰ; কিন্তু অভ্যাস নাছিল। অন্তিম পৰ্য্যায়ত উপনীত হৈ এতিয়া উপলব্ধি কৰিছো, এইখন উপন্যাস নহ'ল। কিবা এটা হ'লগৈ, কিন্তু কি হ'লময়ো নাজানো। 'সাদিন'ত অলপদিনৰ আগতে এটা লিখনী পঢ়িছিলোঁ, যাৰ সংজ্ঞা দিছিল লিখকে 'এন্টি-নভেল' বুলি। তাৰেই আহিঁত ময়ো এই উপন্যাসখনক (প্ৰচেষ্টাটোক) অভিহিত কৰিম 'অ-উপন্যাস' হিচাপে ।

উপন্যাসখনৰ খচৰাটো প্ৰস্তুত কৰোতে সমাপ্তিৰ বিষয়ে একো ভবা নাছিলোঁ, কিন্তু এতিয়া ভবাৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুভৱ কৰিছো। পাঠকক চিনিক্ এজনৰ দৰে এসোপামান তিতা কথা উপহাৰ দি প্ৰকৃততে মইও অসন্তুষ্ট । প্ৰকৃততে আৰম্ভণিতে মই উপন্যাসখনৰ ঘটনাৱাজিক এনেদৰে গতি দিম বুলি ভবা নাছিলোঁ; ইচ্ছা আছিল এখন বেলেগধৰণৰ উপন্যাস লিখাৰ । সেইবাবেই উপন্যাসখন আৰম্ভ কৰিছিলো এটি প্ৰেমৰ গল্পৰে । কিন্তু মানুহৰ চিন্তা আৰু অনুভূতিবোৰ হেনো পৰিস্থিতি আৰু পৰিবেশৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল - a function of cricumstance and surroundings. সময়ো এটা উলংঘা কৰিব পৰা ফেক্টৰ নহয় । কিছুমান অবাঞ্চিত পৰিস্থিতিৰ পাকচক্ৰত পৰিহে উপন্যাসখনে এনে গতি ল'লে ।

জোৰ-জবৰদস্তি গোটেই কাহিনীবোৰৰ এটা সংগতি আনি উপন্যাসখন সমাপ্ত কৰিব পাৰো । কিন্তু পাঠকবৃন্দ কিমানদূৰ সন্তুষ্ট হ'ব সেয়া এটা সন্দেহৰ বিষয় । গতিকে এটা নতুনধৰণৰ সমাপ্তি দিয়াই ভাল হ'ব সম্ভৱ !

জীৱন ক্ৰমাৎ জটিল হৈ আহিছে। মানুহৰ ব্যক্তিসত্বা আজি খণ্ডিত। আধুনিক জীৱনৰ নিৰৱিচ্ছিন্ন হেঁচাত মানুহ আজি ক্লান্ত, অৱসন্ন । তথাপিও আমি জীয়াই আছো আৰু জীয়াই থাকিব লাগিব ।

দুজনমান বন্ধু যে উপন্যাসখন আধা পঢ়ি কমেণ্ট দিলে-" পেচিমিষ্টিক উপন্যাস ", "ফান্টু কথা কিছুমান লিখি সময় নষ্ট কৰিছ কিয় ?" ইত্যাদি ।

মই পেচিমিষ্টি নহয় । মনটো অলপমান নিৰাশাবাদী হ'লেই মই সাধাৰণ পৰিঘটনাৰে মনটোক প্ৰবোধ দিওঁ- বৰ্তমানৰ প্ৰকৃততে কোনো অস্তিত্ব নাই । এতিয়ালৈকে যিখিনি লিখিলোঁ, সেয়া অতীত আৰু যিখিনি লিখিবলৈ বৈ আছো সেয়া ভৱিষ্যত । মাজতে বৰ্তমানৰ অস্তিত্ব ক'ত ?- আছে যদিও, সেয়া 1 / 100 th of a second ৰ বাবেহে । গণিতত আমি সূক্ষ্ম সংখ্যা প্ৰায়েই অৱজ্ঞা নকৰো জানো ?- গতিকে এতিয়াও আমাৰ হাতত সময় আছে, অতীতৰ ভুলসমূহ নিৰ্মমভাৱে পৰ্য্যালোচনা কৰি ভৱিষ্যতক এক সুন্দৰ ৰূপত গঢ় দিয়াৰ বাবে ।

--- এতিয়াও মই মানুহৰ ওপৰতে আশাবাদী । মই পুনৰুত্থানৰ সপোন দেখো- জাগৰণৰ সপোন দেখো । সপোন দেখো আমাৰ ঘূণে ধৰা সমাজ-ব্যৱস্থাটোৰ এক মেটামৰফচিচ কৰাৰ । ....

অৱশ্যে মোৰ দৰে এজন যুৱকে সমাজ-সংস্কাৰৰ সপোন দেখাটো হয়তো বহুতৰ বাবে হাস্যকৰ । সপোন দেখিবলৈও সম্ভৱ প্ৰয়োজন অলপমান নিজস্ব 'কিবা-কিবি 'ৰ । হয়তো সেই 'কিবা-কিবি' খিনিও মোৰ নাই । কিন্তু তথাপিও মই সপোন দেখো ... ।

"সাহিত্য সাহিত্যহে, বাস্তৱ নহয় । ই জীৱনৰ কাষ চাপি যাব পাৰিলেও জীৱনৰ লগত মিলি যাব নোৱাৰে । মানুহৰ সুখ-দুখ, মহত্ব-নীচতা, মাধুৰ্য-কদৰ্য, সংকীৰ্ণ-বিশালতাৰ ৰূপেহি বাস্তৱ আৰু সাহিত্য বাস্তৱৰেই শিল্প-সম্মত প্ৰতিকৃতি ।"

মোৰ এই সপোনবোৰক কোনোবাই ক'ব পাৰে 'পেটি-বুৰ্জোৱাসুলভ উষ্মা অথবা বুৰ্জোৱাৰ স্থূলতা' বুলি । ময়ো বিশ্বাস কৰো- সাহিত্যিক বা লিখক এজন সমাজ-সংস্কাৰক হ'ব নোৱাৰে । যিদৰে ৰাসায়নিক বিক্ৰিয়া এটা মাথো প্ৰয়োজনীয় ৰাসায়নিক পদাৰ্থকেইটাৰ উপস্থিতিত সংঘটিত হ'ব পাৰে,' কিন্তু এটা অনুঘটকৰ উপস্থিতিত বিক্ৰিয়াটো দ্ৰুতগতিত সংঘটিত হয়; ঠিক সেইদৰে সমাজৰ মেটামৰফচিচৰ প্ৰক্ৰিয়াটোক এজন লিখকৰ উপস্থিতিয়ে অনুঘটকৰ দৰে দ্ৰুতগতি প্ৰদান কৰিব পাৰে বুলি মই বিশ্বাস কৰো ।

--- মই এই উপন্যাসখনৰ খচৰাটো নতুনকৈ প্ৰস্তুত কৰিম- এক আশাবাদী সমাপ্তিৰ বাবে আৰু সেই খচৰাটোৰে লিখিম এখন নতুন উপন্যাস-----

ওঠৰ :- সমাপ্তি- এটা উক্তিৰে

"--- শব্দৰ জৰিয়তে মই শক্তি আৰু বুদ্ধিৰ অহংকাৰত মানুহে পাহৰি যাবলৈ আৰম্ভ কৰা প্ৰেম, সততা আদি পুৰণি সত্যবোৰ নতুনকৈ আৱিষ্কাৰ কৰিব খোজো। শব্দক ৰূপান্তৰিত কৰিব খোজো অসত্যৰ প্ৰতি এক অফুৰন্ত প্ৰতিবাদলৈ।....." (ফণীন্দ্ৰ কুমাৰ দেৱচৌধুৰী)

উনৈশ :- ক্ষমাভিক্ষা

প্ৰথমেই ক্ষমাভিক্ষা পাঠকৰ ওচৰত, উপন্যাসৰ নামত অলপমান ভেকো-ভাওনা উপহাৰ দিয়াৰ বাবে। ক্ষমাভিক্ষা লে... অন্যতম প্ৰিয় লেখক ধ্ৰুৱজ্যোতি বৰা আৰু দেবব্ৰত নাথক... (তেওঁৰ গল্পৰ নাম এটা হুবহু মাৰি দিছো) যাৰ লিখনীৰ প্ৰভা... হয়তো উপন্যাসখনত সুস্পষ্ট। ক্ষমাভিক্ষা অমৰদীপ, শৰ্মিষ্ঠা... নীলাঞ্জনালৈ- সিহঁতে বিচৰা ধৰণৰ উপন্যাস হয়তো এইখ... নহ'ল। উদ্ধৃতিৰ প্ৰাচুৰ্য্যই পাঠকক বিৰক্ত কৰিব পাৰে - সেইবাবে... পুনৰ ক্ষমাভিক্ষা বিছাৰিছো পাঠকৰ পৰা।

শেষত কবি অজিত বৰুৱাৰ ভাষাৰে কওঁ- হে' সহৃদ... পাঠক। কিবা লিখিলোঁ। □

● ● ●

কেৱল সংখ্যা বা আকাৰক লৈ দুশ্চিন্তা কৰাৰ কোনো কাৰণ নাই। এজন ক্ষীণ মানুহতকৈ এজন শকত মানুহক আমি বেছি শ্ৰদ্ধা নকৰোঁ। চাৰ আইজাক নিউটন জলহস্তীতকৈ বহুত বেছি সৰু আছিল; কিন্তু সেইবাবেই আমি তেওঁক জলহস্তীতকৈ কম গুৰুত্ব দিওঁনেকি ?

- বাৰ্ট্ৰাণ্ড ৰাছেল

● ● ●

১৯৮৮ চনৰ সাহিত্যত ন'বেল বঁটা বিজয়ী ইজিপ্তৰ উপন্যাসিক নাজিৰ মাহফৌজক এবাৰ সোধা হৈছিল - তেওঁৰ উপন্যাস ৰছনাৰ অন্তৰালত উদ্দেশ্য কি ? তেওঁ উত্তৰ দিছিল "মোৰ দুজনী জীয়ৰী আছে। সিহঁতক হাইহিলৰ জোতা কিনি দিব লাগে আৰু তাকে কৰিবলৈকে মই উপন্যাস লিখোঁ"।

● ● ●

অভিমত

কবিতা আৰু পাঠক

❑ ৰূপজ্যোতি হাজৰিকা
পঞ্চম ষাণ্মাসিক

"A picture is an image which presents an intellectual and emotional compcex."- কথাষাৰ কোনে কৈছিল মনত নাই। কিন্তু সচাঁই এক উত্তম চিত্ৰকলা শিল্পীজনৰ উদ্বেগ আৰু বুদ্ধিমত্তাৰ পৰিচায়ক। লিওনাৰ্ডো-ডা-ভিঞ্চিৰ 'মনালিছা' ইয়াৰ এক অন্যতম নিদৰ্শন। চিত্ৰশিল্পীৰ দৰেই এজন সাৰ্থক কবিয়ে এটা উন্নত মানদণ্ডৰ কবিতা লিখিবলৈ দুই-এটা অতিৰিক্ত উপাদান ব্যৱহাৰ কৰে কবি তাৰ অনুভূত উপাদান যদি চিত্ৰই যোগাব পাৰে তেন্তে সি এক উত্তম ছবি; অন্যথাই সি সাধাৰণ। এটা চিত্ৰকল্প কেতিয়াবা কবিতা হ'ব পাৰে; কেতিয়াবা ই সংগীতৰো ৰূপ লাভ কৰে। এইবোৰ কবিতাৰ বিষয়বস্তুৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

একো একোটা কবিতা কাৰোবাৰ বাবে কবিতা হ'বও পাৰে নহ'বও পাৰে। বহুতে কয়- কবিতা ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰি। পাৰিলে নোৱাৰি -তাৰ বিতৰ্কৰ জাল তৰি কি লাভ ? কিন্তু এষাৰ কথা সচাঁ-কবিতা উপলব্ধি কৰিব পাৰি। কবিতাক ভিন্নজনে ভিন্নদৃষ্টিৰে চায়। কবিতাত কোনোৱে বিচাৰে-অৰ্থসম্পদ, কোনোৱে বিচাৰে ধ্বনিশীলতা; কোনোৱে আকৌ বিচাৰে ব্যঞ্জনাময়তাৰ ঐশ্বৰ্য। পাঠক হিচাপে আমাৰ দৃষ্টিত ধ্বনি আৰু ব্যঞ্জনা কাব্যিক সৌন্দৰ্য সঁচা; কিন্তু অৰ্থ সম্পদবিহীন কেৱল ধ্বনিশীলতা ব্যঞ্জনাময় কবিতাই জানো সদায়ে পাঠকৰ মন যোগাবলৈ সক্ষম হ'ব ? আনহাতে ধ্বনি আৰু ব্যঞ্জনা আদি কাব্যিক সৌন্দৰ্যবিহীন কবিতা প্ৰৱন্ধৰ মাজত জাহ নাযাবনে ? ধ্বনি আৰু ব্যঞ্জনাৰে সৈতে অৰ্থ সম্পদৰ দ্ৰৱণ ঘটিলেহে কবিতা সঁচা অৰ্থত কবিতা হয় বুলি আমাৰ অনুভৱ।

কবিতা মনৰ সূক্ষ্মতম অনুভূতিৰ ভাষাশৈলী প্ৰযুক্ত অৰ্থপূৰ্ণ শব্দ-শৃংখল মাত্ৰ। মন আৰু দেহৰ মাজত সমন্ধ ৰাখি মানসিক চেতনাক জাগৃত কৰি তুলিব পৰা কোনো কবিতাৰ বিষয় বস্তুৱে যদি যিকোনো মানৱীয় স্তৰৰ বাৰ্তাবহন কৰি এক সাৰ্বজনীন আবেদন লাভ কৰিব পাৰে তেন্তে সি নিঃসন্দেহে এক উত্তম কবিতা। সেয়ে বিষয়বস্তুৱে কবিতাৰ আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য দিশ বুলি আমাৰ মত। কবিতাৰ ক্ষেত্ৰত কোনো নিৰ্দিষ্ট ধৰা বন্ধা নিয়ম নাই (যে কবিতাসমূহ এনেদৰেই লিখিব লাগিব) বাবেই বোধ হয় আধুনিক কবিতাৰ লিখকৰ সংখ্যা সৰহ। কনিষ্ঠ আংগিকৰ ওপৰত মাত্ৰাধিক গুৰুত্ব আধুনিক কবিতাৰ দোষ বুলি অভিযোগ কৰা দেখা যায়। বিষয়বস্তুৰ গভীৰতাৰ প্ৰতি গুৰুত্বহীনতা, মূলভাৱৰ ধাৰাবাহিকতাৰ অভাৱ, উদাসীন প্ৰতীকধৰ্মীতা আদিয়ে আধুনিক কবিতাক বিকলাংগ কৰি পোলোৱা দেখা যায়। বহুক্ষেত্ৰত কবিতা এটাৰ আচল ৰূপটো ধৰা পেলোৱাত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে -বিষয়বস্তুৰ পৰোক্ষ উপস্থাপন আৰু শব্দ প্ৰয়োগৰ কাৰ্পন্যই। কিন্তু সেই বুলিয়েই ঐশ্বৰ্যশালী শব্দৰ অযথা প্ৰয়োগেৰে কবিতাৰ সৌন্দৰ্য নষ্ট কৰাত আমি পক্ষপাতী নহওঁ। আধুনিক কবিতা বোৰত প্ৰাকৃতিক বস্তুৰ আলমত প্ৰতীক ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফলত তেনে কবিতা সহজবোধ্য হৈ পৰিছে যদিও তাত উপমা বা বিশেষণৰ ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰতীক প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত কিছু সাৱধানতা অৱলম্বনৰ প্ৰয়োজনীয়তাক নুই কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু কবিতা এটা বুজিবলৈ যদি যথেষ্ট গৱেষণা কৰিব লগা হয়, তেন্তে তেনে জটিল কবিতা পাঠকে এৰাই চলিব বিচাৰে। সেয়েহে, কবিতাৰ বিষয়বস্তুক যদি গদ্যৰ আকাৰত প্ৰকাশ কৰিব পাৰি তেন্তে তাক কবিতাৰ ৰূপ দিয়াৰ চেষ্টা নকৰাই যুক্তিযুক্ত।

কবিতা অৰ্থশূন্য শব্দ-সম্ভাৰ নহয় সচাঁ; কিন্তু অৰ্থ বা বক্তব্যৰ বাবে কেইজন পাঠকে কবিতা পঢ়ে ? এককথাত, কবিতা বাচ্যাৰ্থৰ আঁৰৰ ব্যঞ্জনাৰ্থই কলাগুণধৰ্মী আৰু ৰসোত্তীন কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হয়। কবি সকলে কবিতাৰ চিঞৱ, শব্দাংশ, বিষয়বস্তু আদিৰ প্ৰতি গুৰুত্ব দিয়াটো আমাৰ কাম্য।

বৰ্ত্তমানৰ যুৱ কবিসকলৰ কবিতাই বুজাই দিছে যে কবিতা এতিয়া একমাত্ৰিত হৈ উঠিছে। আধুনিক কবিতাৰ সম্পৰ্কত দুৰ্বোধ্যতাৰ অভিযোগ এতিয়া অৰ্থহীন হৈ পৰিছে। কিন্তু ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইৰ যুৱ কবিৰ মাজত থকা এটা বস্তুৰ অভাৱ অসমীয়া যুৱ কবিসকলৰ মাজত দেখা যায়, সেইটো হৈছে - নতুন নতুন 'ফৰ্ম'ৰ কবিতা লেখাৰ স্পৃহা। নতুন 'ফৰ্ম'ৰ কবিতা লেখাৰ প্ৰয়াসে কবিতালৈ বৈচিত্ৰ্য অনাৰ উপৰিও পাঠক সকলকো আকৃষ্ট কৰি তুলিব বুলি আশা কৰিব পাৰি। অৱশেষই, আধুনিক অসমীয়া কবিতাই পৰীক্ষামূলক স্তৰৰ পৰা উত্তীৰ্ণ হৈছে। বিষয়বস্তু আৰু আংগিকৰ ক্ষেত্ৰতো বলিষ্ঠ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। সেয়ে, আধুনিক কবিতাৰ ভৱিষ্যত সম্পৰ্কে আমি আশাবাদী হ'ব পাৰো

ঐতিহ্যমণ্ডিত তৈলচিত্ৰ

'মনালিছা'

◆ সুস্মিতা চক্ৰৱৰ্ত্তী
তৃতীয় ষাণ্মাসিক

'মনালিছা'- চাৰিটা আখৰেৰে গঠিত এটা অতি সাধাৰণ শব্দ। কিন্তু আজিৰ জনমানসত ই এক অসাধাৰণ জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। বিশেষকৈ কলামোদীসকলৰ মাজত বহুলভাৱে প্ৰচাৰিত আৰু সৰ্বজনসমাদৃত এই 'মনালিছা' শব্দটোৱে বিংশ শতাব্দীৰ হোটেল, ৰেষ্টুৰেন্ট, বানিজ্যিক কেন্দ্ৰৰপৰা আদিকৰি সকলোতে কৰা অবাধ ৰাজত্বই আমাক পুনঃ সোঁৱৰাই দিয়ে ইয়াৰ জনপ্ৰিয়তাৰ কথা ..... স্বীকীয় বৈশিষ্ট্যৰ কথা ....। এজনী ধুনীয়া, মৰমলগা, সুসজ্জিতা ছোৱালীক অনেক সময়ত বাষ্টাঘাটৰ বজৰুৱা ল'ৰাবোৰে এই নামেৰে জোকোৱাও পৰিলক্ষিত হয়। আনকি বিভিন্ন কবিতা আৰু গানতো ইয়াৰ বহুল ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা যায়।

ইমানখিনি আলোচনা-বিলোচনাৰ পিছত এতিয়া স্বাভাৱিকতে আমাৰ মনত প্ৰশ্ন জাগে- কি এই 'মনালিছা'? কিহে ইয়াক জনপ্ৰিয়তাৰ তুঙ্গত প্ৰতিষ্ঠিত কৰিছে - প্ৰকট কৰি তুলিছে এক বিতৰ্কিত ৰূপত? 'মনালিছা' হৈছে একে নামৰ এগৰাকী মহিলাৰ প্ৰতিকৃতি-শিল্পী লিঅ'নাৰ্ড-'ডা-ভিন্সিৰ জীৱনৰ কীৰ্তিস্তম্ভ। 'মনালিছা'- এক আশ্চৰ্য .... এক স্বপ্ন .... কলাজগতৰ এক আপুৰুগীয়া সম্পদ ....। সম্ভৱতঃ এই বিশাল বিশ্বচৰাচৰত নিজৰ অবিস্মৰণীয় ৰূপক অমৰত্ব প্ৰদান কৰিবলৈকে 'মনালিছা' বৰ্তমানে পেৰিছ চহৰৰ প্ৰখ্যাত আৰ্ট গেলেৰী 'LOUVRE' অত সু-সংৰক্ষিত হৈ আছে।

লিঅ'নাৰ্ড-ডা-ভিন্সি ইউৰোপৰ নৱজাগৰণৰ যুগৰ এগৰাকী উল্লেখনীয় কৰ্ণধাৰ। ষোড়শ শতিকাৰ প্ৰথম দশকৰপৰাই লিঅ'নাৰ্ড-ডা-ভিন্সিৰ এই তৈলচিত্ৰখনে জনমানসত প্ৰবল আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সক্ষম হয়, যাৰ মূলতে আছিল 'মনালিছা'ৰ মুখাবয়বত প্ৰস্ফুটিত হৈ উঠা সেই অনিন্দ্যসুন্দৰ হাঁহিটো। সময়ে সময়ে মনালিছাৰ মুখৰ এই আশ্চৰ্যজনক হাঁহিটোৰ বিভিন্ন ধৰণৰ ব্যাখ্যা চিন্তাশীল লোকসকলৰ দ্বাৰা উত্থাপিত হৈ আহিছে যদিও ইয়াৰ প্ৰকৃত অৰ্থ তথা তাৎপৰ্য আজিলৈকে অনাৱিষ্কৃত হৈয়ে থাকি গ'ল। লিঅ'নাৰ্ড-'ডা-ভিন্সিৰ মহৎ কলাসৃষ্টি 'মনালিছা' নিঃসন্দেহে পৃথিৱীৰ সৰ্বোত্তম প্ৰতিকৃতি।

ফ্লোৰেন্স চহৰৰ এগৰাকী ধনী ব্যৱসায়ী 'ফ্ৰান্সিস্ক' ডাচ জিঅ'কনডাৰ সহধৰ্মিনী মনালিছাক দবাচলতে অনন্যাসুন্দৰী বুলি কলে মিছা কোৱা হ'ব। কিন্তু তেওঁৰ মুখখন ইমান বেছি কমনীয় আছিল যে লিঅ'নাৰ্ড তেওঁৰ প্ৰতি প্ৰবলভাৱে আকৰ্ষিত হৈছিল আৰু ইতিমধ্যে ত্ৰিশটা বসন্ত গৰকা অন্তঃসত্ত্বা মনালিছাৰ প্ৰতিকৃতি নিৰ্মাণত গভীৰভাৱে নিয়োজিত

হৈছিল। প্ৰতিকৃতিখন দীঘলে ৭৭ চেণ্টিমিটাৰৰ আৰু বহলে ৫৩ চেণ্টিমিটাৰৰ হ'ব।

বাদ্যসংগীতৰ সুমধুৰ ধ্বনিৰ আবেশত লিঅ'নাৰ্ডই মনালিছাক বন্দনা কৰিছিল। এনে এক কমনীয় পৰিবেশত মনানন্দৰে পৰা মনালিছাই সময়ে সময়ে স্বকীয় সত্তাকো পাহৰি গৈছিল - যাৰ ফলস্বৰূপে তেওঁৰ মুখমণ্ডলত হঠাতে কেতিয়াবা প্ৰকাশিত হৈ উঠিছিল সেই আশ্চৰ্যজনক হাঁহিটো। লিঅ'নাৰ্ডই সেই হাঁহিটো নিজৰ মানসপটত আবদ্ধ কৰি লৈছিল। কিন্তু প্ৰতিকৃতিখনত ইয়াক প্ৰতিবিম্বিত কৰি তুলিবলৈ তেওঁক সৰ্বমুঠ ছয় বছৰ সময় লাগিছিল।

এইটো সঁচাকৈয়ে আশ্চৰ্যজনক কথা যে জীৱনৰ কিছুমান দুৰ্বল মুহূৰ্তত একমাত্ৰ নিজৰ মানসিক প্ৰশান্তিৰ বাবেহে লিঅ'নাৰ্ডই এই প্ৰতিকৃতিখন নিজৰ লগত ৰাখিছিল। মনালিছাৰ স্বামী জিঅ'কন্‌ডাৰে লিঅ'নাৰ্ডক এই প্ৰতিকৃতিখনৰ বিষয়ে সোধোতে লিঅ'নাৰ্ডই প্ৰতিকৃতিখনৰ অসম্পূৰ্ণতাৰ সুযোগ লৈ তেওঁক পুনৰ হাতে ঘূৰাই পঠাইছিল। পৰৱৰ্তীকালত ফ্ৰান্সৰ সম্ৰাটে 'মনালিছা' খন ক্ৰয় কৰিছিল যদিও প্ৰতিকৃতিখনৰ পৰা হোৱা বিচ্ছেদে লিঅ'নাৰ্ডৰ শাৰীৰিক অৱনতি ঘটোৱাৰ সন্দেহ পাই তেওঁ লিঅ'নাৰ্ডক পুনৰ প্ৰতিকৃতিখন ঘূৰাই দিছিল আৰু মৃত্যুৰ সময়লৈকে লিঅ'নাৰ্ডক প্ৰতিকৃতিখন নিজৰ কাষত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিছিল।

'মনালিছা' সম্পৰ্কে বিভিন্ন ধৰণৰ উৰাবাতৰি সময়ে সময়ে শ্ৰুতি গোচৰ হৈ আহিছে। কিছুমানে দাবী কৰিব খোজে যে মনালিছা কেতিয়াও জিঅ'কনডাৰৰ ধৰ্মপত্নী নাছিল। কাৰণ প্ৰতিকৃতিখনত তেওঁক বিধবাৰ সাজ পৰিধান কৰা দেখা যায়- লিঅ'নাৰ্ডে জীৱনকালত যিটো কাম তেওঁ কেতিয়াও নকৰিলেহেঁতেন। লগে লগে মনালিছাক কেন্দ্ৰ কৰি শুনা যায় অনেক ব্যৰ্থ প্ৰেমকাহিনী। কিছুমান আকৌ ক'ব খোজে যে 'মনালিছাৰ' স্ৰষ্টা লিঅ'নাৰ্ড' নহয় - অন্য কোনোবা এক অজ্ঞাত শিল্পীহে। তেওঁলোকে ক'ব খোজে যে প্ৰতিকৃতিখন জেলিয়ানোডা মেডিছিনৰ (GELIANODA MEDICINE) প্ৰভাৱ প্ৰেমিকহে আছিল। ঘৈণীয়েকৰ ভয়তেই হওঁক বা আন কিবা কাৰণতেই হওঁক, তেওঁ লিঅ'নাৰ্ডক এই প্ৰতিকৃতিখনৰ স্ৰষ্টা হিচাপে সৰ্বসাধাৰণৰ আগত ভাঙি ধৰিছিল। এই সকলোবোৰৰ উপৰিও সদ্যহতে ট'কিঅ' বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাধ্যক্ষ ড° হাবোৱা নাকাহোৰা আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকলে 'মনালিছা'ৰ ওপৰত গভীৰভাৱে পৰ্যবেক্ষণ কৰি মনালিছাৰ বাওঁচকুৰ কোণৰ এটা টেবল হলদীয়া বৰ্ণৰ চিহ্ন আৱিষ্কাৰকৰিছে। যিয়ে দেখুৱায় যে বাল্যাৱস্থাৰ পৰা অতিৰিক্ত মেদযুক্ত খাদ্য গ্ৰহণৰ ফলত মনালিছাৰ শৰীৰত 'CHOLESTEROL' নামৰ এবিধ পদাৰ্থ জমা হ'বলৈ ধৰিছিল- যাৰ পৰিণতিস্বৰূপে তেওঁৰ অকাল মৃত্যু ঘটে।

মনালিছা নামৰ মহিলাগৰাকীৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ ওপৰত কৰা বৈজ্ঞানিক সমীক্ষা তথা মন্তব্যৰ বিষয়ে আমাৰ কবলগীয়া বিশেষ একো নাই, যিহেতু তেওঁৰ ব্যক্তিগত জীৱন আমাৰ জ্ঞানৰ পৰিসৰৰ বাহিৰত। কিন্তু 'মনালিছা' চিত্ৰখনৰ অতুলনীয় সৌন্দৰ্য বিশ্লেষণ তথা অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা দাৰ্শনিক ৰহস্যৰ উদ্ঘাটনেই আমাৰ লিখনি আৰু পৰ্যবেক্ষণৰ মূল উদ্দেশ্য।

বৰ্তমান আমাৰ মাজত লিঅ'নাৰ্ড' অথবা মনালিছা -কোনোজনেই জীৱিত নাই। কিন্তু পাৰ্থিৱ শৰীৰৰ ওপৰত কৰা লিঅ'নাৰ্ড'ৰ অপূৰ্ব সৃষ্টিয়ে জনগণৰ মাজত অনন্ত কাললৈকে চিৰসুন্দৰৰ বতৰা বহন কৰি থাকিব- যাক হৃদয়ৰ গভীৰত ধাৰণ কৰাই আমাৰ প্ৰধান কৰ্তব্য হোৱা উচিত।

উৎস -ঃ (1) 'MASTERS OF MASTERS' (2) 'LEONARDO'S MONALISA' -আনন্দজ্যোতি বৰুৱাৰদ্বাৰা ৰচিত প্ৰবন্ধ। (3) অন্যান্য বাতৰি কাকত/আলোচনী।

* * *

কেৱল পুৰুষৰ সঙ্গত স্বৰ্গত থকাতকৈ মই ভালপোৱা তিৰোতাগৰাকীৰ লগত অশান্তিৰে ভৰা পৃথিৱীত থাকিব খোজোঁ।

-ৰবৰ্ট ইংগাৰছল

> কবিতা কি ধন, জানে কবিগণ
>
> \- কবিগুৰু ৰবিন্দ্ৰনাথ

তুলাচনীত তুলি দিওঁ নিজস্বসত্ত্বা

● মণিদীপা দেৱী
অষ্টম ষাণ্মাসিক

নিদ্ৰাবিহীন মাতাল ৰাতি
স্পন্দিত মোৰ স্বপ্নভঙ্গৰ স্বপ্নত আতুৰ বিমৰ্ষ প্ৰাণ;
তোমাৰ তুলিকাত এতিয়া কিহৰ ৰং ??

হয়তো আত্মাটো শূন্যত বিলীন কৰি, উন্মাদন তোমাৰ অন্তৰ্দৃষ্টিৰে
কেনভাচত আঁকি দিছা বাস্তৱ;
সেইয়া যে বেদনাৰ বিভিন্ন স্কেছ।

তুমি সাৰে আছা এতিয়াও !
জানো, মাজৰাতি তুমি সাৰে থাকা
ভাবাক্ৰান্ত হৃদয়, বিবেক আৰু বেদনাৰ নীৰৱ আলাপৰ
আন্ধাৰ-গহীন মাজৰাতি।

সুন্দৰ সৃষ্টিৰ চেতনাৰে
ব্যৰ্থ সন্ধানী মই
তোমাৰ সুৰৰ মূৰ্চ্ছনাত উৰ্বৰ বন্ধ্যা হৃদয়;
আলোকযাত্ৰা আমাৰ অভিনৱ পৃথিৱী চোৱাৰ।

তুমিও কৰিলা প্ৰকট
"নাৰী আৰু পুৰুষ সংজ্ঞা।"
সপোন দেখিলা কিয় আকাশৰ ৰংসানি পখিলা অকাঁৰ !
বিৰহতে নে ব্যৰ্থতাত উলমি ৰ'লোঁ মই
আৰু ওলমি থাকিল তোমাৰ দুচকুৰ প্ৰতিশ্ৰুতি।
মই মাথো জানিছিলোঁ
মাজৰাতি তুমিও সাৰে থাকা, ঠিক মোৰদৰে।

সেয়েহে অনুতপ্ত হৃদয়েৰে আজি
তুলাচনীত তুলি দিওঁ নিজস্ব সত্ত্বা।

দুহাতেৰে আলফুলে সৌন্দৰ্য সাৱটি
পুলকিত হৰ্ষত আকুল হৃদয় মোৰ
প্ৰকৃতিয়ে গালেমুখে ফাঁকুৱা ঘঁহিলে;
জনাতো নাছিলোঁ
সাগৰৰ নীলা ইমানযে গভীৰ !!
বিৰহী চৰায়ে শুনায় আত্মন্তৰী গীত -।

নিষ্পেষিত কবিতাৰ তুমি দুৰন্ত পাঠক ;
বকুল বোটল সেই নিসংগ গধূলি
পদধ্বনিত বাজে বীণ
চঞ্চল হিয়াৰ।
মন্দিৰৰ প্ৰাঙ্গনত আৰম্ভ আমাৰ
বিশাল বহ্মপুত্ৰৰ দূৰ্দান্ত যাত্ৰা
নতুন প্ৰত্যয় আৰু একেটি আশাৰ
একেখনি পালতৰা নাও, একেটি বঠা ----
অদূৰত ৰিণি ৰিণি শুনি, মন্দিৰৰ কাঁহ ঘণ্টা ধ্বনি
হৃদয়ত কঁপি উঠে বন্তিৰ শিখা;
নীৰৱে নীৰৱে
তুলাচনীত তুলি দিওঁ নিজস্ব সত্ত্বা।

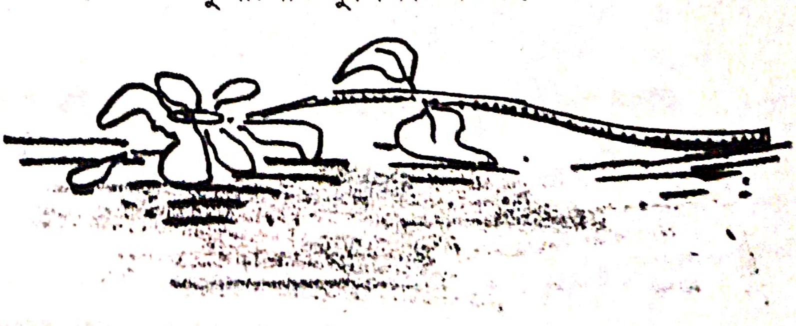

নিবনুৱা

● কমলজিৎ কলিতা
স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী

মই এখনি
ফুলনি কৰিছোঁ,
এজাক ভোমোৰাক
সংস্থাপন দিছোঁ।

মই এডৰা
ঘাঁহনি কৰিছোঁ,
কিছুমান নিয়ৰৰ টোপালক
সংস্থাপন দিছোঁ।

মই হৃদয়খন
খুলি দিলোঁ,
কিছুমান হৃদয়হীনক
সংস্থাপন দিবলৈ;
কিন্তু,
কোনোবাই মোৰ
হৃদয়খন আজুৰি
লৈ গ'ল,
আৰু মই নিজে
নিবনুৱা হ'লো ॥

ৰেগিং

● সঞ্জীৱ সমৰ ডেকা
পঞ্চম সাম্মাষিক

অশান্ত আকাশ, অশান্ত সন্ধ্যা।
মোৰ মৃত শৰীৰত হিংস্ৰ পশুৰ
আঘাত।
মৃত হৈ শ্বাস লোৱা এক জটিল
অভিজ্ঞতা, এক জটিল মনোকষ্ট।
অনভিজ্ঞ সময়ৰ অনভিজ্ঞ
অভিজ্ঞতা।
এইবেলি মোৰ জন্ম দিনত
মৃত হৈ শ্বাস ললোঁ।

ৰাজপথে আজি কয়

● ৰথীকান্ত গোস্বামী
অধ্যাপক, পদাৰ্থ বিজ্ঞান বিভাগ

জনতাৰ পিছে পিছে
ৰাজপথ যেতিয়া নিৰীক্ষণ কৰোঁ
আজিও মই দেখা পাওঁ
ফেনে-ফোটোকাৰে ফুঁপি উঠা
গৰ্জমান সমুদ্ৰ
বুলেটেৰে ক্ষত বিক্ষত
বিধ্বস্ত দেৱাল
ভোঙা বন্ধা তেজ
সেয়া যেন
বিশালতাত ব্যাপ্ত
যৌৱনক পণ কৰা
বহুবৰ্ণী জীৱন।

ৰাজপথৰ দৃষ্টিয়ে
মোৰ চকুত আঁকি দিয়ে
দৃঢ়তাত স্থিতপ্ৰজ্ঞ
উদ্বুদ্ধ স্বপ্নৰ তৰংগ
দেখিবলৈ পাওঁ
হিৰণ্যগৰ্ভ দিন
যৌৱন-উদ্দীপ্ত অহংকাৰত
প্ৰসাৰিত পোহৰৰ ঝৰ্ণা
স্বাধীনতাৰ বহুবৰ্ণ নিচান।

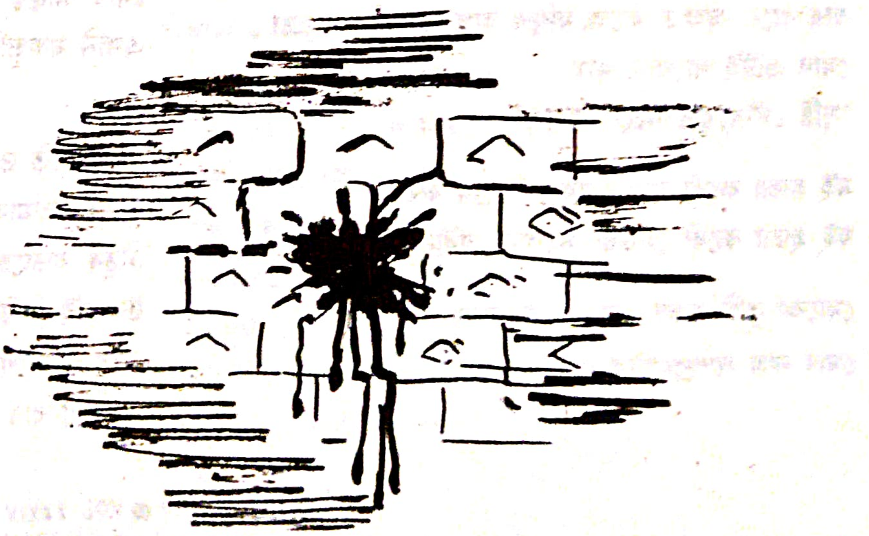

সাম্প্ৰদায়িকতা

● ইছমাইল হোছেইন
তৃতীয় ষাণ্মাসিক

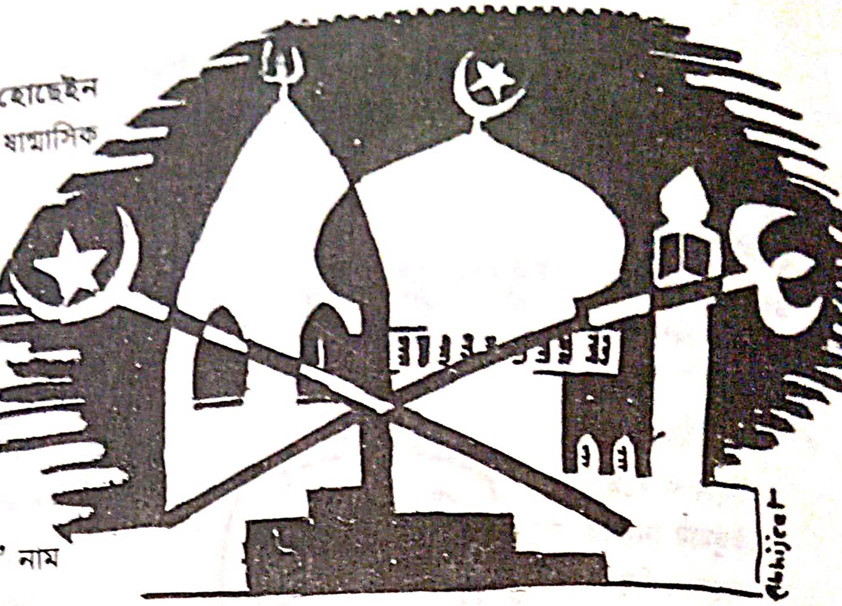

মোক পদাঘাত কৰা
যুগে যুগে তোমাৰ প্ৰজন্মৰ তেজত ঢালিছোঁ বিষ
মগজুত ৰোপন কৰিছোঁ বিভেদৰ বীজ
হে মানৱতা, মোক পদাঘাত কৰা

মোক দাহ কৰা
মই তোমাৰ ঘৰ আৰু বসতি জ্বলাইছোঁ
মন্দিৰ জ্বলাইছোঁ, মছজিদ জ্বলাইছোঁ
মন্দিৰৰ পৰা বিতাড়ণ কৰিছোঁ ‘হৰে কৃষ্ণ হৰে ৰাম’ নাম
মছজিদৰ পৰা ‘আজান’

মোক বেত্ৰাঘাত কৰা
মই ‘জামাত’ আৰু ‘সংঘ পৰিয়াল’ৰ প্ৰতিনিধি
মই ‘মুছলমান’ হৈ পৰিভ্ৰমণ কৰিছোঁ গাজীপুৰৰ পৰা পাকিস্তান
পাকিস্তানৰ পৰা থিতাপি লৈছোঁ ঢাকাত
আকৌ ‘হিন্দু’ হৈ সিন্ধু প্ৰদেশৰ পৰা আহিছোঁ অযোধ্যাত

মই মীৰাটত আছিলোঁ, মোৰাদাবাদতো আছিলোঁ
বোম্বাইতো খেলিছোঁ ধৰ্মৰ ৰণচালি
ৰামৰ কথা কৈ মহম্মদৰ বুকুত মাৰিছোঁ ছুৰী

বঙ্গ হৈ পৰিভ্ৰমণ কৰোঁতে মোক সোধা হৈছিল
শ্ৰীচৈতন্য আৰু কবীৰ কোন
অসমলৈ আহিব খোজোতে মোক সোধা হৈছিল
শ্ৰীশংকৰদেৱ আৰু আজান ফকীৰ কোন

মইতো এনে কোনো মহাপুৰুষৰ নাম নেজানো
যাৰে স্মৰণে কঢ়িয়ায় সম্প্ৰীতিৰ বতৰা
মইতো তেনে কোনো কথাই নেজানো
যাৰ বাবে অক্ষত থাকে মন্দিৰ অথবা মছজিদৰ চূড়া
মোৰ এটাই মাথোন কাম
‘সৃষ্টি সৌধবোৰ ধ্বংস কৰা।’

মই হত্যা কৰোঁ মাকৰ বুকুৰ শিশুৰ কথা
মই হত্যা কৰোঁ সেউজ-সপোন স্বাধীনতা

মোকো তুমি হত্যা কৰা হে মানৱতা
মোৰ নাম সাম্প্ৰদায়িকতা ॥

তিনিটা অনুচ্চ স্বৰ

● ৰশ্মি ছেত্ৰী
পঞ্চম ষাণ্মাসিক

(এক)

আজি ৰাতি হেনো গুৱাহাটী মহানগৰীত
এটি পাৰৰই ৰুণ দিয়া সকলোৱে শুনিছিল
লগে লগে বিজুলী চাকিবোৰ নুমাই গৈছিল;
তুমি বোধহয় অৱগত
ইয়াত পাৰৰ সংখ্যানো কিমান !

(দুই)

তুমি যিমানেই নোকোৱা,
মোৰ কাৰণে যে দূৰ-দিগন্তৰ অনুভূতিয়েই প্ৰিয়
আৰু সেয়াই মোৰ জীৱন
মোৰ অস্তিত্ব তাৰ অবিহনে
এখনি মৰুভূমিৰ সমান।

(তিনি)

যোৱাৰাতি তাই হেনো বৰফৰ ঘৰ সাজিছিল
আজি তোমাক মাতিবলৈ নৌ-পাওঁতেই ঘৰটো ভাঙি থাকিল।
নিঠুৰ বতাহে আনকি তাইৰ আঁচল খনো
উৰুৱাই নিছিল !
আৰ চৌপাশৰ উৰুঙা গছজোপাই অতি আনন্দেৰে
সকলোবোৰ দৃশ্য উপভোগ কৰি আছিল।

একাকীত্ব

● দীপিকা দেৱী
স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী

মই নিজৰ মাজতে সম্প্ৰসাৰিত হ'ব খোজোঁ চিৰকাল
নিজৰ মাজতে গঢ়িব খোজোঁ এখন আকাশ, এখন পথাৰ, এখন নদী
মই নিজৰ ভিতৰতে গঢ়ি লব খোজোঁ মোৰ পৃথিৱী ।

মোৰ সুখ, মোৰ দুখ,
মোৰ হাঁহি, মোৰ চকুপানী;
অনুভৱৰ প্ৰতি দিন, প্ৰতি ৰাতি সামৰি
একান্ত নিজাকৈ গঢ়িব খোজোঁ এটি ঘৰ ।

মই কবৰ দিব খোজোঁ তোমাৰ স্মৃতি বিজড়িত
প্ৰতিটো তৰা, প্ৰতিটো নক্ষত্ৰ
লাগিলে আন্ধাৰতে থাকি ৰ'ম চিৰকাল
দুচকুৰ লুণীয়া হ্ৰদত ডুবাই থ'ম হৃদয় ।
মই নিজৰ মাজতে সংকুচিত-সম্প্ৰসাৰিত হ'ম চিৰকাল ।

বয়ঃসন্ধি ঃ এক নষ্টালজিয়া

● কস্মী দাস
অষ্টম ষাণ্মাসিক

বতাহ, নুটুকুৰিয়াবা মোৰ দুৱাৰত
ৰূপালী ডাৱৰৰ সোণোৱালী পৰীৰ সাধু নুশুনাবা
বাস্তৱৰ ৰূঢ়তাত যে মই হেৰুৱালোঁ
কল্পনাৰ সোণালী চাবি কেছা
শৈশৱ যে এৰি আহিলো আইতাৰ বোকোচাত
এতিয়াতো- মই ৰাজকুমাৰৰ সপোন নেদেখো
কিহৰ বাবে কি হেৰুৱালোঁ মই !

নিৰৱতাই মোক জোকায়

● জয়ন্ত কুমাৰ দাস
সপ্তম ষাণ্মাসিক

আকাশ খন যেতিয়া আন্ধাৰ আছিল
গোটেই পৃথিৱীখনেই শুই আছিল,
ৰাতিৰ এই নিস্তব্ধতাৰ মাজতে মই আহিছিলোঁ
আইৰ চিনাকি মুখখন চাবলৈ ।

মোৰ আজিকালি কোনো ঠিকনা নাই
আগৰ ঠিকনাটোও মোৰ পৰা বহু দূৰত,
এনে এক নিস্তব্ধতাৰ মাজতে মই উজাগৰে থাকি
সিহঁতজাকলৈ জুমি জুমি চাই আছিলোঁ
কিজানিবা সিহঁত আকৌ আহে ।

যোৱাৰাতিটো মোৰ বাবে ধুমুহাৰ দৰে আছিল
ঘূৰ্ণী বতাহজাকে মোৰ মূৰৰ চকৰিটো ঘূৰাবলৈ
বাৰে-বাৰে চেষ্টা কৰিও বিফল হ'ল ।
যোৱা ৰাতিৰ ডবা-পিটা বৰষুণ জাকত
তেজৰ শিলপৰা দেখিলোঁ,
আৰু এই শিলবোৰৰ মাজতে দুটোপাল চকুপানীয়ে
টল্‌বল্ কৰি থকা দেখি
প্ৰেয়সীলৈ মনত পৰিল ।
মনৰ নিভৃত কোণত হেঁচি ৰখা মৰমবোৰ
তোমাক যাচিবলৈও ভয় লগা হ'ল;
কিজানিবা সিঁহতজাক আকৌ আহে
মৰমবোৰ জুলাই দিবলৈ ॥

যুদ্ধৰ সময়

● প্ৰশান্ত কুমাৰ বৰুৱা
সপ্তম ষাণ্মাসিক

(এক)

আৱৰ্তনৰ বাবে
মহাকালৰ গোপন গুহাৰপৰা
ওলাই আহে
যুদ্ধ বিধ্বস্ত সময়,

(দুই)

আমি চকু মেলি ৰৈ থাকোঁ,
হালধীয়া পোছাক পিন্ধি
আহিব বিশ্বাসী সময়,
আহি হাত পাতি ৰৈ থাকোঁ
প্ৰেমৰ নুপুৰ পিন্ধি
শিলনি ভাঙি
আহিব অনুভূতিৰ চেচাঁ সময়,

(তিনি)

আমি ৰৈ থাকোঁ
সময় আহিব
শিল ভাঙি
পানী ভাঙি,
সময় আহিব,
হাতে হাতে দি যাব
শ্ৰুতিময় নদীৰ ওঁঠ,
শিল্পৰ নিমজ্জ তুলিকা
জীৱনৰ মৃন্ময় ঠিকনা,

(চাৰি)

হাত পাতি, চকু মেলি
আমি যিমান পৰ ৰওঁ,
সৰা ফুলৰ সপোন লৈ
চাৰিওফালে দৌৰি ফুৰে
যুদ্ধ সন্ত্ৰস্ত বৰষুণ,
মাটি-বালি-শিল
একাকাৰ কৰি
বিয়পি পৰে
বুকুৰ ভিতৰৰ তেজ,

(পাঁচ)

আমি ৰৈ থাকোঁ,
চাঁকৈচকোৱা চৰাই উৰি আহে,
আমাৰ দেহৰ ডাল পাতলৈ,
বিষন্ন দিনৰ খেৰ-কুটাৰে
এটা বাহ সাজে ৰাতিৰ বাবে,
আমি ৰৈ থাকোঁ,
আমাৰ দেহৰ ডালে পাতে বগায়
সৰ্বনালী আকাশী লতা,

(ছয়)

আমাৰ ভৰিৰ তলুৱাৰ
শিপাই আগুৰি শিপাআগুৰি ধৰে
মাটিৰ ভিতৰৰ নিৰ্মোঘ আকাশ,
আৰু বিষাক্ত বৰষুণত
মাটিৰ ওপৰলৈ উঠি আহে,
আমাৰ বীৰ্য বিপাতিত সুবাস,

(সাত)

সাঁজ লগাৰ পিছত,
এন্ধাৰৰ সংকীৰ্ণ বাটৰ আঁৰত
চুৰী লৈ ৰৈ থাকে
হিংস্ৰ মহাকাল,
প্ৰেতাত্মাবোৰ ঘূৰি ফুৰে
গছবোৰৰ আঁৰে আঁৰে
আৰু প্ৰচণ্ড ধুমুহা বৰষুণ বাবে
সময়ে ডেইপুৰি নিয়া
আমাৰ কলিজাবোৰ
পলাই ফুৰে
গুহাই-গহ্বৰে,

(আঠ)

ধুমুহা আৰু বৰষুণৰ পিছত
নিৰ্মল আকাশ,
ফৰিংফুটা জোনাক,
আমি আমাৰ বহু ভিতৰলৈ জুমি চাওঁ,
আমি ক'ত ?
দেহৰ প্ৰতিটো কোণ বিচাৰি চলাথ
কৰোঁ -
আমি ক'ত,
কোনেও কাকো বিচাৰি নাপাওঁ;
এয়া কাল্পনিক জোনাক
বিশ্বাসঘাটক আকাশ,
আমি আমাৰ হাতবোৰ বিচাৰি নাপাওঁ
মাতবোৰ বিচাৰি নাপাওঁ
নাপাওঁ পোহৰৰ উজ্জ্বল চকু,
আৰু ভঙাপোহৰৰ টুকুৰাৰে
আমাৰ নগ্ন শৰীৰ,
যুদ্ধৰ বাবে,
আমাৰ ভিতৰৰ বহু নাক্ষত্ৰিক সময়
আমি নজনাকৈ সলনি হৈ যায়।

তোমাৰ কথা

● বেঞ্জামিন কামান

এক

মোৰ হৃদয়ৰ কম্পনবোৰ
তুমি বুজি নাপালা
মোৰ সম্প্ৰসাৰিত হাত দুখনক
তুমি সহাঁৰি জনাব নোৱাৰিলা ।
পাছত জানিছিলোঁ -

দুই

তোমাৰ হাত দুখন শিকলিৰে বন্ধা ।
কাকতত বৰ বৰ হৰফেৰে
প্ৰকাশ পাইছিল
তোমাৰ মুক্তিৰ খবৰ,
মোৰ দুচকুত
তিৰ্‌বিৰাই উজ্বলি উঠিছিল
কেঁচামাটিৰ গন্ধ থকা
দুটি অশ্ৰুকণা ।

গুৱাহাটীৰ ছবি

● নীলাঞ্জনা মহন্ত
পঞ্চম ষাণ্মাসিক

কিবা এটা উপলক্ষ্যত মেলিছিলোঁ
মোৰ বন্ধ দুচকু
দেখিছিলো - অতীতৰ একো নাই
উথলাবলৈ মোৰ বহল বুকু
কিন্তু, দোষিবওতো নোৱাৰো কাকো ।

সেয়াযে গুৱাহাটীৰে ছবি
ঠৰঙা পাহাৰৰ দাঁতিত ।
কাপোৰ সোলোকাই সিহঁতে
লাজমান পেলাইছে কাটি ।
সিহঁতৰ মাজতে দুটামান
নতুন যুগৰ পাহাৰ,
যেন, একোটাহঁত কংকাল,-
ছোমালিয়াৰ ৰূঢ় বাস্তৱ,
আমাৰ দুঃস্বপ্ন ।

সিহঁত এইখিনি পালেহিয়েই !
কোনোবাই কোৱাকুই কৰিছিল,
'এটা মৃত্যু মিছিল
কোনোবা নিশা
গুৱাহাটীলে' নামি আহিছিল ।।'

ৰাম গঁগৈ

(পথাৰৰ কবি ঁৰাম গঁগৈৰ স্মৃতিত)

❑ কৃষ্ণ পেগু
অষ্টম ষাণ্মাসিক

কিবা এটা অঘটনলৈ বাটকুৰি বাই বৈ গৈছিল মানুহজন ।
মানুহবোৰে ইজনে সিজনলৈ চাই কথা পতা নাছিল
সকলোৱে জুমি চাইছিল পথাৰখনক ।
ঠিক তেতিয়াই যেন শুনিছিলোঁ পথাৰত
সেউজীয়া উৎসৱৰ ঝংকাৰ

তুমি মহণ্ডা হাতেৰে চহাইছিলা মাটি ।
আধা ৰোৱা কঠিয়াবোৰ ৰুৱাই নহ'ল ৰোৱনীৰ
চতুৰ্দিশে বিয়পি পৰিল স্মৃতিৰ 'কোমল গান্ধাৰ'
বহু কথা নোকোৱাকৈ পথাৰ এৰি গুছি গ'ল মানুহজন ।

কিবা এটা অঘটনলৈ বাট চাই, বৈ আছিল দিনৰ কবিতা
যন্ত্ৰণা ! আপোনজনৰ বিয়োগত
একো নোকোৱাকৈ ঘৰ এৰি গুচি যায়গৈ কবি !
চতুৰ্দিশে বিয়পি পৰে স্মৃতিৰ 'কোমল গান্ধাৰ' ।

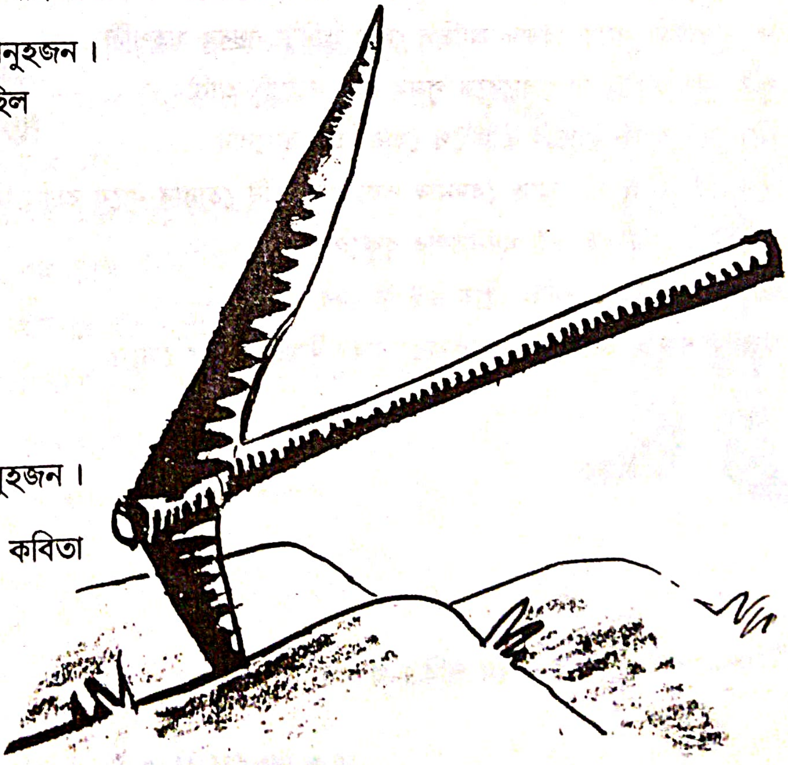

পৰিভ্ৰমণ

❑ কমলজিত মেধি
সপ্তম ষাণ্মাসিক

আমি খুপি খুপি পাৰ হওঁ মাটিৰ ঢাপবোৰ
মাটিৰ মানুহ মাটিলৈ উভতি যোৱাৰ বাবেই যেন আমাৰ এই পৰিভ্ৰমণ
আমি ইজনে সিজনৰ চকুলৈ চাওঁ
আৰু প্ৰত্যেকেই প্ৰত্যক্ষ কৰোঁ আস্থি-চৰ্মসাৰ আমাৰ কাঙাল ৰূপ
দূৰৰ নদীৰ পৰা বতাহ বলে, আহে বনৰীয়া ফুলৰ অচিন সুবাস
উপচি পৰে আমাৰ শৰীৰৰ বন্ধ্ৰবোৰ আৰু অনুভৱ কৰো
শিলবোৰ যেন গলিব ধৰিছে প্ৰাচীন এই নগ্ন উষ্ণতাত
এটা শিলৰ তোৰণৰ তলেৰে আমি পাৰ হওঁ-
ৰঙচুৱা বসন পিন্ধা এজন বৃদ্ধ ব্ৰাহ্মণ বৈ থাকে তাত
আৰু আমি প্ৰস্তুত কৰোঁ আমাৰ ইমানদিনৰ জীৱনৰ খতিয়ানবোৰ
আমাৰ সন্মুখত উদ্ভাসিত এই প্ৰাচীন শিৱ লিংগ
য'ত আমি নিক্ষেপ কৰোঁ বকুল ফুল আৰু বেলপাতবোৰ
প্ৰতিদানত উচ্চাৰিত হয় কেইটামান অস্পষ্ট ছন্দৰ
এক সুৰৰ ঝংকাৰে স্পন্দিত কৰে মোক
আৰু মই মুহূৰ্ততে নীৰৱ হৈ যাওঁ নিজৰেই একাকীত্বত
নিসংগতা আৰু আচৰিত এক বিষাদে ভৰাই তোলে মোক
যি নিসংগতা আৰু বিষাদ আছিল মোৰ কুৰিটা বছৰৰ সহপাঠী
খুপি খুপি মাটিৰ ঢাপবোৰেৰে পুনৰ নামি আহোঁ আমি
ওৰেবাটে পিন্ধি আহোঁ এৰি থৈ যোৱা আভৰণবোৰ
প্ৰিয় এই নিসংগতা আৰু বেদনাৰ পৰা এৰা এৰি হোৱাৰ বাবে আমি নিজক সাজু কৰো
আকৌ আহিম মই এই মদনাচলৰ বুকুলৈ
মই আকৌ সন্ধান কৰিম প্ৰিয় এই বিষাদৰ
আত্মাৰ শামুক আৰু কুমজেলেকুৱাবোৰৰ দীঘল শাৰীৰ সৈতে

*"মদনাচল" হাজোৰ এখন পবিত্ৰ পাহাৰ।

প্ৰেম Love

● চিন্ময় Chowdhury
অষ্টম Semester

প্ৰিয়া, হঠাৎ বাঢ়িল কিয় তোমাৰ মনৰ acceleration
change হ'ল কিয় তোমাৰ মনৰ direction ?
নে হৈছে কোনোবাৰ প্ৰতি তোমাৰ magnetic attraction ?
তুমি নাজানা মই বদলাই দিব পাৰো সেই পুৰুষৰ cross-section,
ইয়েই প্ৰমাণ কৰে Newton's third law of motion.
যে Every action has an equal and opposite reaction.
প্ৰিয়া, আজি তোমাৰ আৰু মোৰ মাজত হৈছে constant friction.
মই জানো যে তুমি দিব নোৱাৰা ইয়াৰ কোনো contradiction.
heat evolve হৈ আমাৰ মনৰ হয় আজি expansion.
সেয়েহে দুখ বেদনাৰে সৈতে অজি মোৰ আহিছে heavy emotion.
কিয়নো -
যদি তুমি মোৰ হ'লা হয়, আমি হ'লোহেঁতেন এক balanced equation.
মোৰ মনত পৰে-
নিদ্ৰাহীন ভাৱে যেতিয়া ভাবিছিলোঁ, তোমাক কেতিয়া পাম
ক'ব নোৱাৰ কিয়ে এক অদম্য স্পৃহাই বঢ়াইছিল মনৰ momentum.
প্ৰিয়া, মই এদিন নহ'লেই কমিছিল তোমাৰ হিয়াৰ velocity.
কিন্তু হঠাৎ সলনি হ'ল কিয় ইয়াৰ density.
তোমাৰ প্ৰেম আজি মোৰ বাবে এখন concave mirror.
এনেলাগে যেন তুমি এটি object বহু দূৰৰ
আজি মোৰ মনত তুমি টেঙালগা এক acidic solution.
মোৰ শিৰা-উপশিৰাত তুমি হলাহল সদৃশ এটা Morphine injection.
শুনা প্ৰিয়া, মোক চিৰদিনৰ বাবে তুমি এৰি গুচি গ'লেও—
মই নিতৌ চাম তোমাক, মনৰ টেলিস্কোপেৰে, হৈ গেলিলিও ।

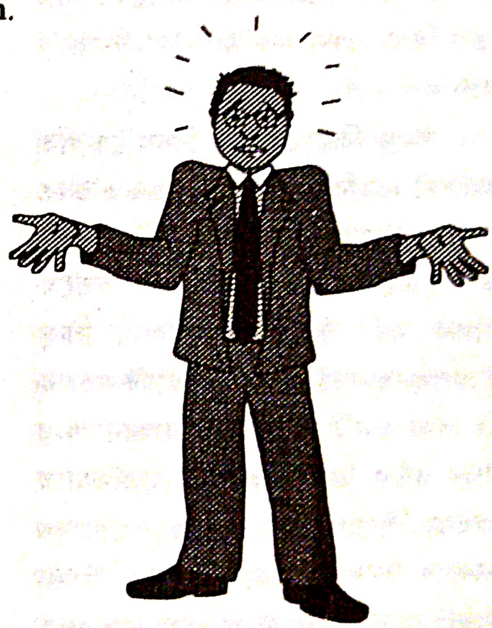

নিষিদ্ধ গ্ৰন্থ

○ কল্যাণ নাথ
সপ্তম ষাণ্মাসিক

ত্ৰিছৰ দেওনা পাৰ হোৱা এগৰাকী মহিলাই এখন চহৰৰ এটি ঘৰত কটকটীয়া নিৰাপত্তাৰ মাজত জীৱন কটাব লগা হৈছিল। নিৰাপত্তাজনিত কাৰণত তেওঁক ঘৰৰ বাহিৰলৈ ওলাবলৈ দিয়া নহৈছিল। পেছাত চিকিৎসক এই মহিলাগৰাকীয়ে ৰোগী চাবলৈও যাব নোৱাৰা হৈ পৰে নিৰাপত্তাজনিত কাৰণৰ বাবে। অৱশেষত জীৱনৰ মোহত তেওঁ নিজৰ দেশ ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য হ'ল। স্বাভাৱিকতে এটি প্ৰশ্নৰ উদ্ৰেক হয় যে কি কাৰণেনো তেওঁ ইমান ভাবুকিৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছে। এই মহিলাগৰাকী কোনো ৰাজনৈতিক বা দুষ্ট চক্ৰৰ নেতৃ নহয়, তেওঁ এগৰাকী সাধাৰণ লিখিকা, নাম তছলিমা নাছৰিণ। বাংলাদেশৰ এই লেখিকাগৰাকীৰ জীৱন সংকটাপন্ন হৈ পৰে তেওঁ লিখা এখন সৰু উপন্যাস 'লজ্জা'ৰ বাবে।

সমগ্ৰ বিশ্বতে চৰ্চাৰ বিষয় হৈ পৰা তছলিমা নাছৰিণৰ 'লজ্জা' ১৯৯৩ চনত প্ৰকাশৰ পিছত লেখিকা গৰাকীৰ নিজৰ দেশ বাংলাদেশত পঞ্চাছ হাজাৰতকৈ অধিক কপি বিক্ৰী হৈছিল। কিন্তু কিতাপখনৰ সাহিত্যিক মূল্য যিয়েই নহওক এই কথা অনস্বীকাৰ্য যে কিতাপখন সমগ্ৰ বিশ্বৰ চৰ্চাৰ বিষয় হৈ পৰে তেতিয়াহে যেতিয়া কিতাপখনৰ ওপৰত বাংলাদেশ চৰকাৰে নিষেধাজ্ঞা জাৰি কৰে। অকল সেয়াই নহয়, লেখিকা তছলিমা নাছৰিণক প্ৰাণে মৰাৰ ভাবুকি দিয়ে একাধিক মৌলবাদী সংগঠনে। মুছলিম মৌলবাদী-সকলৰ ৰোষৰ বলি হোৱা তছলিমা নাছৰিণৰ দোষ মাত্ৰ এয়ে যে তেওঁ কিতাপখনত ভাৰতৰ বাবৰি মছজিদ ধ্বংসৰ পিছত বাংলাদেশৰ সংখ্যালঘু হিন্দু সকলৰ ওপৰত চলা নিৰ্যাতন তেওঁৰ উপন্যাসৰ চৰিত্ৰৰ জৰিয়তে অংকন কৰিছিল। মৌলবাদীসকলৰ তুমুল বিৰোধিতা আৰু উৎকট প্ৰচাৰত সমগ্ৰ বাংলাদেশত তছলিমা নাছৰিণৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদৰ ঢৌ উঠে আৰু মৌলবাদীসকলৰ হুমকিত তেওঁ দেশ এৰি পলাবলৈ বাধ্য হয়।

অৱশ্যে সাহিত্যৰ ইতিহাসত গ্ৰন্থ নিষিদ্ধ হোৱা আৰু সময়ে সময়ে একোখন গ্ৰন্থই পৃথিৱীত আলোড়ন সৃষ্টি কৰা আৰু নিষিদ্ধ গ্ৰন্থৰ লিখক বিভিন্ন নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱা নতুন কথা নহয়।ইতিহাসৰ পাত লুটিয়ালে দেখা যায় যে বিভিন্ন কাৰণত গ্ৰন্থ ও লিখক যুগে যুগে নিৰ্য্যাতনৰ বলি হৈ আহিছে ; যদিও ৰাজনৈতিক আৰু ধৰ্মীয় কাৰণত নিষিদ্ধ হোৱা গ্ৰন্থৰ সংখ্যা বেছি। ৰাজনৈতিক নেতা আৰু ধৰ্মীয় মৌলবাদীসকলে নিজৰ গাত চেকা পৰা কোনো কাৰ্যই কেতিয়াও সহ্য নকৰে। পৃথিৱীৰ বহুতো বিখ্যাত লিখকৰ গ্ৰন্থ, আনহে নালাগে নবেল বটা বিজয়ী লিখকৰ গ্ৰন্থও, নিষেধাজ্ঞাৰ বলি হ'ব লগা হৈছে। ১৯৮৮ চনৰ নবেল বটা বিজয়ী ইজিপ্তৰ লেখক নেগিছ মাহফৌজৰ 'দি চিলড্ৰেন অৱ আৱাৰ ত্ৰলি' নামৰ গ্ৰন্থখনৰ বিৰুদ্ধে ইজিপ্তত ইমানেই হুলস্থুলৰ সৃষ্টি হৈছিল। সেইদৰে নবেল বটা বিজয়ী গেব্ৰিয়েল মিষ্ট্ৰাল আৰু পেবলো নেৰুদাৰ কিতাপ চিলিত নিষিদ্ধ হৈছিল। আন এজন নবেল বটা বিজয়ী লিখক গাৰ্চিয়া মাৰ্কুইজৰ কিতাপ কলম্বিয়াত নিষিদ্ধ হৈছিল।

পৃথিৱী বিখ্যাত বহু গ্ৰন্থকাৰৰ কিতাপ নিষিদ্ধিকৰণৰ কবলৰ পৰা হাতসৰা নাই। বিশ্ববিখ্যাত গ্ৰন্থকাৰ ডি এইচ্ লৰেণ্সৰ-'লেডী চাৰ্টেৰ্লিজ্ লাভাৰ' ইংলণ্ডত বহু বছৰ নিষিদ্ধ হৈ আছিল। দক্ষিণ আফ্ৰিকাত নেলচন মাণ্ডেলাৰ 'পাৰ্ট অৱ্ মাই চ'ল', ষ্টিভ বিকৰ 'আই ৰাইট হোৱাট আই লাইক্', পিটাৰ অব্ৰাহামৰ 'টেল ফ্ৰিদম' নিষিদ্ধতাৰ বলি হৈছিল। বিভিন্ন দেশত বিভিন্ন সময়ত নিষিদ্ধতাৰ বলি হোৱা আন কিছুমান বিখ্যাত গ্ৰন্থ হৈছে- চাৰ্লছ ডিকেঞ্চৰ 'অলিভাৰ টুইষ্ট', এডোৱাৰ্ড গিৱনৰ 'দিক্লাইন এন্দ ফল অৱ দ্য ৰোমান এম্পায়াৰ', ষ্টাইনবেকৰ 'গ্ৰে'পছ অভ ৰথ' আদি। ধৰ্মীয় বিশ্বাসৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰা বুলি প্ৰখ্যাত কবি শেলীৰ 'কুইন মে' নিষিদ্ধ হৈছিল। বায়ৰণে 'ডনজুৱান' লিখি ককৰ্থনা খাব লগা হৈছিল। জয়েছে তেওঁৰ 'ইউলিছিছ' গ্ৰন্থৰ বাবে যথেষ্ট হাৰাশাস্তিৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছিল। ৰাছিয়াত ষ্টেলিনৰ শাসনত বহু প্ৰখ্যাত লিখকৰ গ্ৰন্থৰ ওপৰত যি অত্যাচাৰ চলিছিল সি আন এক কলঙ্কৰ অধ্যায়ৰূপে ইতিহাসত পৰিগণিত হৈছিল। বিখ্যাত ৰাছিয়ান লিখক দস্তভয়েস্কিৰ গ্ৰন্থ ১৯৫৩ চন পৰ্য্যন্ত ৰাছিয়াত নিষিদ্ধ আছিল। ওঠৰ শতিকাত নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱা আন এজন প্ৰখ্যাত লেখক হৈছে ফৰাছী লেখক ভল্টেয়াৰ। তেওঁৰ মুঠ নখন গ্ৰন্থ নিষিদ্ধ হৈছিল। ইয়াৰে ভিতৰত সবাতোকৈ আলোড়ণ সৃষ্টি কৰা তেওঁৰ গ্ৰন্থখন হৈছে 'কাঁদিদ'। এই গ্ৰন্থখন পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশত অশ্লীলতাৰ বাবে নিষিদ্ধ হৈছিল। এইদৰে পৃথিৱীৰ বহুতো অখ্যাত-প্ৰখ্যাত লিখকৰ গ্ৰন্থ সময়ে সময়ে নিষিদ্ধতাৰ বলি

হৈছে আৰু কিমান লিখকে যে তেওঁলোকৰ লিখনিৰ বাবে অপদস্থ হ'ব লগা হৈছে তাৰ সীমা সংখ্যা নাই। নিষিদ্ধ গ্ৰন্থৰ ভিতৰত ১৯৮৮ চনত সমগ্ৰ বিশ্বতে আলোড়ণ সৃষ্টি কৰা ছলমান ৰুছদিৰ 'চাটানিক ভাৰ্ছেছ'ৰ কথা নিলিখিলে এই লিখনি নিশ্চয় আধৰুৱা হৈ ৰ'ব। গ্ৰন্থখনত ইছলাম ধৰ্মক অৱমাননা কৰা হৈছে বুলি ইয়াৰ বিৰুদ্ধে আৰু লেখক ছলমান ৰুছদিৰ বিৰুদ্ধে যি হুলস্থুলৰ সৃষ্টি হৈছিল সি সচাঁকৈ অভূতপূৰ্ব্ব। সমগ্ৰ বিশ্বৰে প্ৰায় সকলোবোৰ মুছলমান দেশ আৰু অন্যান্য কিছুমান দেশত নিষিদ্ধ হোৱা এই কিতাপখনৰ লেখক ছলমান ৰুছদিৰ ওপৰত মৃত্যুদণ্ড জাৰি কৰি সেইসময়ৰ ইৰাণৰ শাসক আয়াতুল্লা খোমেইনিয়ে ৰুছদিৰ হত্যাকাৰীলৈ ৩০ লক্ষ ডলাৰৰ পুৰস্কাৰ আগবঢ়াইছিল, যি এতিয়াও নিৰাপত্তাৰক্ষীৰ বেষ্টনিৰ মাজত জীৱন কটাব লগা হৈছে।

সমগ্ৰ বিশ্বতে বিভিন্ন দেশত কিতাপ নিষিদ্ধ হোৱাৰ দৰে ভাৰততো সময়ে সময়ে কিছুমান গ্ৰন্থই বিতৰ্কৰ জোৱাৰ তুলি আহিছে। ১৯২৪ চনত ভাৰতত আলোড়ণ সৃষ্টি কৰা এখন গ্ৰন্থ হৈছে পণ্ডিত চামুপণ্ডিৰ 'ৰংগিলা ৰচুল'। মুছলিম সমাজে প্ৰৱল বিৰোধিতা কৰা এই কিতাপখনৰ প্ৰকাশকে এজন মুছলীম আততায়ীৰ হাতত জীৱন দিব লগা হৈছিল। বিতৰ্কৰ ঢৌ তোলা আন এখন গ্ৰন্থ হৈছে নৰোকভৰ 'ললিতা'। তানন্তিন প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱাহৰলাল নেহৰুৰ বিৰোধীতা সত্বেও গৃহমন্ত্ৰী লালবাহাদুৰ শাস্ত্ৰীৰ গৃহমন্ত্ৰালয়ে 'ললিতা'ক নিষিদ্ধ কৰিছিল। ধৰ্মীয় কাৰণত ভাৰতত নিষিদ্ধ হোৱা আন এখন উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হৈছে আব্ৰে মেনম ৰচিত 'ৰামা ৰিটেল্ড'। নিষিদ্ধ হোৱা আন এখন উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হৈছে আৰ্থাৰ কোৱেষ্টলাৰ 'ডা-লটাছ'। ধৰ্মীয় উত্তেজনাৰ সৃষ্টি কৰা ছলমান ৰুছদিৰ আন এক গ্ৰন্থ 'শ্বেম' পাকিস্থানত নিষিদ্ধ হৈছে যদিও ভাৰতত নিষিদ্ধ কৰা হোৱা নাই। ভাৰতত বিতৰ্কৰ জোৱাৰ তোলা আন দুখন গ্ৰন্থ হৈছে লেৰি কলিন্স আৰু ডমিনিক লেপিয়েৰৰ দুখন গ্ৰন্থ 'চিটি অৱ জয়' আৰু 'ফ্ৰীডম এট্ মিডনাইট্'। বিগত বছৰটোত ভাৰতবৰ্ষত আলোড়ণ সৃষ্টি কৰা দুখন গ্ৰন্থ হৈছে প্ৰাক্তন ৰাষ্ট্ৰপতি ৰামস্বামী ভেংকটৰমনৰ 'মাই- প্ৰেসিডেন্সিয়েল ইয়েৰছ' আৰু কে গোবিন্দ কোট্টীয়ে লিখা মুখ্য নিৰ্বাচনী আয়ুক্ত টি এন্ শেষানৰ জীৱনী গ্ৰন্থ 'শেষান- এন্ ইন্টিমেট্ ষ্টৰী'। প্ৰথমখন গ্ৰন্থত প্ৰাক্তন প্ৰধানমন্ত্ৰী ৰাজীৱ গান্ধী সম্বন্ধে বিৰূপ মন্তব্য কৰা বুলি এচাম কংগ্ৰেছ-ই নেতাই গ্ৰন্থখন নিষিদ্ধ কৰিবলৈ উঠিপৰি লাগিছিল যদিও সফল নহ'ল। আনহাতে দ্বিতীয়খন গ্ৰন্থত শেষানে তামিলনাডুৰ দুজন প্ৰখ্যাত প্ৰয়াত ৰাজনৈতিক নেতা চি এন্ আন্নাডুৰাই আৰু এম জি ৰামচন্দ্ৰৰ বিৰুদ্ধে অসত্য আৰু মনেসজা অভিযোগ আনিছে বুলি গ্ৰন্থখনৰ বিৰুদ্ধে তামিলনাডুত বিতৰ্কৰ ঢৌ উঠে আৰু অলপতে মাদ্ৰাছ উচ্চ ন্যায়ালয়ে গ্ৰন্থখনৰ প্ৰকাশ সাময়িক ভাবে স্থগিত ৰখাৰ নিৰ্দেশ দিয়ে।

এইখিনিতে প্ৰশ্ন হয় এইদৰে কিতাপ নিষিদ্ধ হোৱাটো আৰু নিষিদ্ধ কিতাপৰ লেখক নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱাটো এক পৰম্পৰাত পৰিণত হৈছে নেকি ? নিষিদ্ধ কিতাপ এখন কি ভিত্তিত নিষিদ্ধ কৰা হয় ? নিষিদ্ধ কৰাৰ আগতে কিতাপখন সম্বন্ধে সকলো দিশ বিবেচনা কৰি চোৱা হয়নে ?

কিতাপ এখন নিষিদ্ধ কৰাৰ লগে লগে এটি কথা মনলৈ আহে যে কিতাপখন কি ভিত্তিত নিষিদ্ধ কৰা হ'ল। কাৰণ কিতাপ এখনত কেনেকুৱা পৰ্যায়ত লিখনি থাকিলে কিতাপখন নিষিদ্ধ কৰা হ'ব সেই সম্বন্ধে নিশ্চয় কোনো এখন দেশতে ধৰা-বন্ধা আইন-কানুন নাই। সাধাৰণতে দেখা

☆☆

এইখিনিতে প্ৰশ্ন হয় এইদৰে কিতাপ নিষিদ্ধ হোৱাটো আৰু নিষিদ্ধ কিতাপৰ লেখক নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱাটো এক পৰম্পৰাত পৰিণত হৈছে নেকি ? নিষিদ্ধ কিতাপ এখন কি ভিত্তিত নিষিদ্ধ কৰা হয় ? নিষিদ্ধ কৰাৰ আগতে কিতাপখন সম্বন্ধে সকলো দিশ বিবেচনা কৰি চোৱা হয়নে ?

সাধাৰণতে দেখা যায় যে যিকোনো এখন কিতাপৰ বিৰুদ্ধে সমাজত বিতৰ্কৰ সূত্ৰপাত হলেই সম্ভাব্য বিপদৰ পৰা ৰক্ষা পৰিবলৈ দেশৰ শাসকসকলে কিতাপখন নিষিদ্ধ কৰি দিয়ে। বিশেষকৈ সেই বিতৰ্ক যদি ধৰ্মীয় হয় তেন্তে মৌলবাদীসকলৰ প্ৰৰোচনাত প্ৰায়েই অশান্তিৰ সূত্ৰপাত হয়।

☆☆

ছলমান ৰুছ্দি ঃ বিতৰ্কৰ অন্ত ক'ত ?

যায় যে যিকোনো এখন কিতাপৰ বিৰুদ্ধে সমাজত বিতৰ্কৰ সূত্ৰপাত হলেই সম্ভাব্য বিপদৰ পৰা ৰক্ষা পৰিবলৈ দেশৰ শাসকসকলে কিতাপখন নিষিদ্ধ কৰি দিয়ে। বিশেষকৈ সেই বিতৰ্ক যদি ধৰ্মীয় হয় তেন্তে মৌলবাদীসকলৰ প্ৰৰোচনাত প্ৰায়েই অশান্তিৰ সূত্ৰপাত হয়। আৰু বহুক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে সমাজৰ এচাম মানুহক সন্তুষ্ট ৰাখিবলৈকে শাসকসকলে গ্ৰন্থ এখন নিষিদ্ধ কৰি দিয়ে। এনে কাৰ্যৰ দ্বাৰা এজন লিখকৰ মত-প্ৰকাশৰ অধিকাৰকেই যে কেৱল খৰ্ব কৰা হয় এনে নহয় ই আন এচাম গ্ৰন্থ প্ৰেমীকো হতাশ কৰে যিসকলে হয়তো গ্ৰন্থখন পঢ়িব বিচাৰিছিল বা পঢ়ি ভাল পাইছিল। আনহাতেদি যিকোনো এখন গ্ৰন্থৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰাসকলে গ্ৰন্থখন সম্বন্ধে বিশদভাৱে জ্ঞাত হয়নে নহয় সেয়াও সন্দেহৰ বিষয়। বহুক্ষেত্ৰত ধৰ্মীয় আৰু ৰাজনৈতিক গোড়ামিৰ বাবে বহুলোকে গ্ৰন্থ এখনৰ সম্বন্ধে একো নজনাকৈয়ে ধৰ্মীয় বা ৰাজনৈতিক এনে এচাম লোকৰ কথা মানি লৈ এখন গ্ৰন্থ নিষিদ্ধ কৰাটো কিমানদূৰ সমীচিন সেয়া এক বিতৰ্কৰ বিষয়। এনে পৰম্পৰা যদি চলি থাকিবলৈ ধৰে তেনেহলে অদূৰ ভৱিষ্যতে বহু ভাল গ্ৰন্থ অকাৰণতে নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱাৰ সম্ভাৱনা নুই কৰিব নোৱাৰি। আনহাতে আন এচামে যুক্তি দৰ্শাব খোজে যে এখন গ্ৰন্থই যদি সমাজৰ অশান্তিৰ কাৰণ হয়, তেন্তে গ্ৰন্থখন নিষিদ্ধ কৰাত আপত্তি কি হ'ব পাৰে। এইসকলৰ মতে যিহেতু সমাজত অশান্তিৰ সৃষ্টি কৰা প্ৰত্যেক কাৰ্য আইনৰ শাসনৰ দ্বাৰা দমন কৰা হয়, তেনেদৰে সমাজত অশান্তিৰ সৃষ্টি কৰা কিতাপ এখন নিষিদ্ধ কৰাটো কোনো অযুক্তিকৰ কথা হ'ব নোৱাৰে।

যি উদ্দেশ্যৰ বাবে গ্ৰন্থ এখন শাসকসকলে নিষিদ্ধ কৰে বা যাক সন্তুষ্ট কৰিবলৈ গ্ৰন্থ এখন নিষিদ্ধ কৰা হয় সেয়া ফলপ্ৰসু হয়নে ? দেখা যায় যে বহুক্ষেত্ৰত গ্ৰন্থ এখন নিষিদ্ধ কৰি দিয়াৰ লগে লগে গ্ৰন্থখনে পূৰ্বতকৈও বেছিহে প্ৰচাৰ পায় আৰু পাঠকৰ সংখ্যাও পূৰ্বতকৈ বাঢ়ি যায়। চোৰাং বজাৰত এনে কিতাপৰ দাম আৰু জনপ্ৰিয়তা মন কৰিবলগীয়া। যিখন গ্ৰন্থ হয়তো এখন সমাজৰ মুষ্টিমেয় পাঠক কেইজনমানহে পঢ়িলেহেতেন, নিষিদ্ধ হোৱাৰ লগে লগে সেই একেখন গ্ৰন্থৰ পাঠকৰ সংখ্যা কল্পনাতীত ভাবে বাঢ়ি যায়। কৌতূহলৰ বশৱৰ্ত্তী হৈ সকলোৱেই এনে গ্ৰন্থ পঢ়িব বিচাৰে আৰু গ্ৰন্থ লেখকজনৰ জনপ্ৰিয়তা পূৰ্বতকৈও বৃদ্ধিহে পায়। গতিকে গ্ৰন্থ নিষিদ্ধ কৰা সকল বা কৰিবলৈ বিচৰাসকল যে তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্যত সফল নহয়, সেয়া চিৰসত্য।

পৰিশেষত ক'ব পাৰি যে, যি কাৰণতেই গ্ৰন্থ এখন নিষিদ্ধ কৰা নহওক কিয়, নিষিদ্ধ হোৱাৰ আগতে গ্ৰন্থখনৰ সম্বন্ধে বিশদ পৰ্যালোচনা হোৱা উচিত আৰু এনে পৰ্যালোচনাৰ ভিত্তিতহে যিকোনো সিদ্ধান্ত লোৱা উচিত। ■

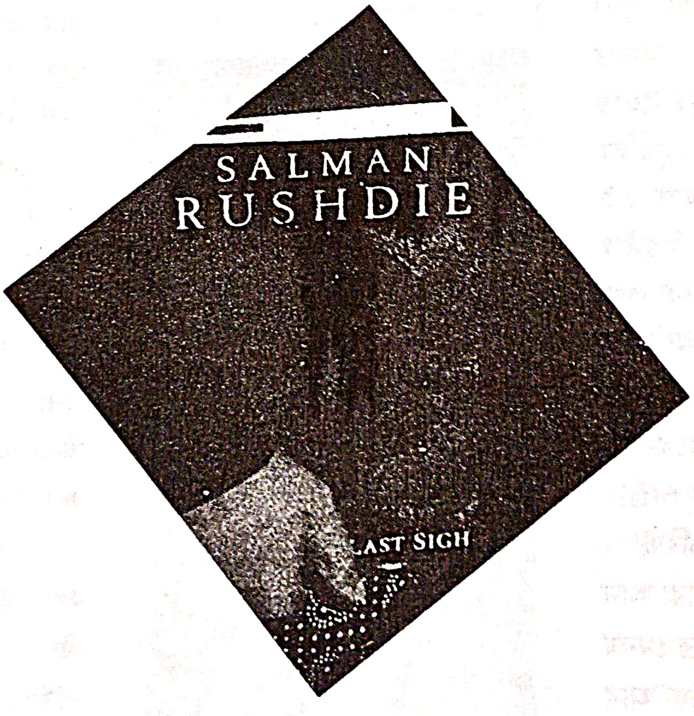

◆ ব্ৰজেন্দ্ৰ কুমাৰ তালুকদাৰ
অষ্টম ষাণ্মাসিক

তেতিয়া সন্ধিয়া প্ৰায় ৭-৩০ বাজিছিল। আজি কিছুদিনি ধৰি এই অঞ্চলত সন্ধিয়া ৭ বজাৰ পৰা ৮ মান বজালৈকে প্ৰায়ে এঘন্টা সময় ধৰি বিজুলী যোগান বন্ধ থাকে। শশাংক বৰুৱাৰ একমাত্ৰ ল'ৰা বাবা এতিয়াও ঘৰ আহি পোৱা নাই। বৰুৱাই উদ্বিগ্ন হৈ বাৰে বাৰে বাটলৈ ওলাই চাই আছে।

"বাবাই তোমাক সোনকালে উভতিব বুলি কোৱা নাছিল জানো ?" শশাংক বৰুৱাই ঘৈণীয়েকক ওচৰত গৈ সুধিলে।

"সি দেখোন বাৰ বজাত কলেজত নাম ভৰ্ত্তি কৰিয়েই পোনে পোনে ঘৰলৈ ওভোতাৰ কথা। ময়ো তাক বাৰে বাৰে সোনকালে উভতিবলৈ কৈছিলো।"

বৰুৱাৰ ঘৈণীয়েক মালতীয়ে ৰন্ধাৰ যা-যোগাৰ কৰি আছিল। তেওঁ কথাকেইষাৰ কৈয়েই আকৌ কামত ব্যস্ত হৈ পৰিল।

"সি এতিয়া আৰু সৰু ল'ৰা হৈ থকা নাই নহয়। অন্ততঃ আমি যে তাৰ বাবে চিন্তিত হ'ব পাৰো সেইখিনি সি বুজি পাব লাগে। আজিকালি যিহে দিনকাল, ক'ত কেতিয়া কি হয় কোনো জানে ? মইনো এতিয়া তাক ক'ত বিচাৰি যাওঁ ? দিনৰ দিনটো অফিচত, ঘৰখনলৈ আহিও অলপ শান্তি নাপাওঁ। চিন্তা কৰি মৰিলেহে হ'ব এতিয়া।"

বৰুৱাই কথা কেইটা একে উশাহতে কৈ পদূলি মুখলৈ চালে। নাই, সি এতিয়াও অহা নাই।

"এই গধূলিখন অমঙ্গলীয়া কথাবোৰ বলকিবলৈ আপোনাকনো কিহে পাইছে ? সি ইচ্ছা কৰিয়েই কিবা পলম কৰিছেনে ? গাড়ী মটৰত অহাৰ কথা, কিবা অসুবিধাও হ'ব পাৰে।

মালতীয়ে থিকেই কৈছে। গাড়ী-মটৰৰো কিবা অসুবিধা হ'ব পাৰে। কিন্তু বৰুৱাই মনটোক বাৰে বাৰে চেষ্টা কৰিও মনাব পৰা নাই। বৰুৱাৰ পৰিয়ালত হেমন্ত একমাত্ৰ ল'ৰা সন্তান। মৰমতে তাক ঘৰত আটায়ে বাবা বুলিয়ে মাতে। বৰুৱাৰ ছোৱালী তিনিজনী। ডাঙৰজনীক বিয়া দিয়াৰ বৰ বেছি দিন হোৱা নাই। বাকী দুজনীয়ে ওচৰৰে কলেজখনৰ স্নাতক মহলাত পঢ়ি আছে। বাবাই এইবাৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাত সুখ্যাতিৰে উত্তীৰ্ণ হৈছে। সি ওচৰৰে চহৰখনৰ ভাল কলেজ এখনত 'চিট' পাইছে। কলেজখনত নাম ভৰ্ত্তি কৰিবলৈ সি আজি তালৈ গৈছে।

শশাংক বৰুৱাই অশেষ চেষ্টা কৰিও মনটো দুশ্চিন্তাৰ পৰা

মুক্ত কৰিব নোৱাৰিলে। বৰুৱাই লাহে লাহে পদুলি মুখলৈকে গুলাই আহিল। বাহিৰত আন্ধাৰ ভালকৈয়ে হৈছিল। বৰুৱাৰ মনটো লাহে লাহে উভতি গৈছিল প্ৰথম যেতিয়া তেওঁ ইয়াত ঘৰ বন্ধা কাম আৰম্ভ কৰে সেই দিনবোৰলৈ তেতিয়া এই অঞ্চলটোত কেনে এক শান্তিপূৰ্ণ পৰিৱেশ আছিল! ৰাস্তাটো ঠেক আৰু খুব কম সংখ্যক মানুহৰহে আহ-যাহ আছিল। এতিয়া ৰাস্তাটো বহুত বহল হ'ল আৰু গাড়ী-মটৰ, মানুহ-দুনুহ আদিৰে ভৰি পৰিল। সময়ৰ লগে লগে সকলোৰে পৰিবৰ্তন হয়। তেওঁৰ বয়সো প্ৰায় ষাঠি বছৰমানেই হ'ল। চাকৰিটো যাবলৈও বৰ বেছি দিন নাই। জীৱনটোতনো তেওঁ কি কৰিলে? চাকৰি কৰাৰ প্ৰথমদিনবোৰত দৰ্মহা কম আছিল, কিন্তু এতিয়া বহুত বেছি হ'ল যদিও মাহটো কোনোমতেহে চলি যায়। বৰুৱাৰ লগত একেলগে কাম কৰা বহু কেইজন গাড়ী-মটৰো ললে। কিন্তু বৰুৱাৰহে আৰ্থিক অৱস্থাৰ তেনে কোনো পৰিবৰ্তন হোৱা নাই। ইয়াকে লৈ ঘৈণীয়েক মালতীৰ লগত মাজে সময়ে তেওঁৰ কাজিয়াও লাগে। কিন্তু বৰুৱা আদৰ্শত থকা মানুহ: তেওঁ কেতিয়াও দুৰ্নীতি নকৰে: কৰিব নোৱাৰে। সেইবাবেই তেওঁক অফিচত সকলোৱে ভয় আৰু ভক্তি সমানেই কৰে। অৱশ্যে দুই-এজনে পিছত ধাৰ্মিক যুধিষ্ঠিৰ বুলি উপলুঙাও নকৰাকৈ নাথাকে। আজিকালি মানুহবিলাকক বিশ্বাস কৰাই টান হৈ পৰিছে। হত্যা, ধৰ্ষন, বিভিন্নধৰনৰ অঘটন আদিৰ প্ৰকোপ ক্ৰমাৎ বৃদ্ধি পাই আহিছে। বাতৰি কাকত মেলিলেই এশ এটা দুৰ্ঘটনা। গুলীয়া-গুলী, পুলিচৰ অত্যাচাৰ, নাৰী নিৰ্য্যাতন, হোষ্টেলত ৰেগিঙত ল'ৰাৰ মৃত্যু, আদিৰে ভৰি থাকে। আজিকালি মানুহৰ মান-সন্মান, সম্পতি অথবা জীৱন একোৱেই নিৰপত্তা নোহোৱা হৈ পৰিছে। বৰুৱাৰ এইবোৰ সদায় পঢ়ি পঢ়ি অভ্যাসত পৰিনত হৈছে। আনকি বাতৰি কাকতত পোৱা অতি আশ্চৰ্য্যকৰ হিংস্ৰ আৰু অমানুষিক ঘটনটো পঢ়িলেও তেওঁ বিশেষ গুৰুত্ব নিদিয়ে। বৰুৱাই অকলশৰে পদুলি মুখত থিয় হৈ এইবিলাক ভাবি থাকিলেও তেওঁৰ মনৰ পৰা বাবাৰ চিন্তা আতৰ হোৱা নাছিল। সি যোৱাৰ সময়ত কৈছিল নামভৰ্তিকৰণৰ পিছত হোষ্টেলৰ ল'ৰাবোৰে ঘৰত আহিবলৈ বাধা দিয়ে হেনো। অৰ্থাৎ হোষ্টেল ললে হোষ্টেলত থাকিবই লাগিব। সি হোষ্টেলতে থাকিল নেকি বাৰু? শশাংক বৰুৱাৰ মনটো আকৌ স্বপ্নৰাজ্যলৈ গুছি গ'ল। কেইদিনমান আগতে বাতৰি কাকতৰ পঢ়া কিছুমান ঘটনাৰ ছবি তেওঁৰ মনত ভাঁহি উঠিবলৈ ধৰিলে। যেন এজন ল'ৰা, ঠিক তেওঁৰ ল'ৰা বাবাৰ সমানেই, প্ৰথম দিনৰ বাবে ছাত্ৰাবাসত ৰাতি থাকিবলৈ লৈছে। এনেতে কেইজনমান সুৰাসক্ত যুৱক তাৰ কোঠাত সোমাই পৰিল। এজনে চিঞৰি উঠিল - "ঐ কুকুৰ, তোৰ নাম কি?"

সি নামটো কলে।

তাৰ পিছত ল'ৰাজনক কিছুমান লাগ-বান্ধ নোহোৱা প্ৰশ্ন শুধি ব্যতিব্যস্ত কৰি তুলিলে। তাৰোপৰি প্ৰত্যেক প্ৰশ্নৰ শেষত তাৰ গাল আৰু পিঠিত যুৱক কেইজনৰ চৰ আৰু ঘোচা পৰিবলৈ ধৰিলে।

এনেতে ঢলংপলংকৈ আন এজন যুৱক সোমাই আহিল। মুখত চিগাৰেট। তেওঁ ল'ৰাজনক 'ঐ মক্কেল চিগাৰেট খা" বুলি চিগাৰেটটো মুখত গুজি দিলে। কিন্তু সি চিগাৰেটটো উলিয়াই পেলালে। লগে লগে ল'ৰাজনৰ গাত এটা গোৰ পৰিল আৰু সি মাটিত বাগৰি পৰিলে। আগন্তুকে অশ্লীল কিবা এটা কৈ জ্বলি থকা চিগাৰেটটো ল'ৰাজনৰ সোঁ চকুটোত গুজি ধৰিলে। লগে লগে ল'ৰাজনে "মৰিলো, মৰিলো" কৈ আৰ্ত্তনাদ কৰি উঠিল। ঠিক সেই মুহূৰ্ত্ততে বৰুৱাই "বাবা, বাবা" বুলি অস্বাভাবিক ধৰণে চিঞৰি দিলে।

"কি হ'ল দেউতা?"

বাবাই ৰিক্সাখনত বিদায় দি উঠিছিলেহে মাত্ৰ। ইফালে বিজুলী চাকিবোৰো ইতিমধ্যে জ্বলি উঠিছিল। শশাংক বৰুৱাই টোপনিৰ পৰা সাৰ পাই উঠা মানুহৰ দৰে হেমন্তৰ অৰ্থাৎ বাবাৰ ভৰিৰ পৰা মূৰলৈ চালে। হয় ঠিকেই আছে; বাবাৰ একো হোৱা নাই। তেওঁ বাবাক কিবা এটা কব খুজিলে, কিন্তু একো নকৈ ভিতৰলৈ সোমাই গ'ল।

✠ ✠ ✠

লণ্ডনলৈ যাওঁতে মাৰ্কটোৱেইনে এবাৰ চিত্ৰ শিল্পী হুইচ্‌লাৰৰ ষ্টুডিঅ'লৈ গ'ল। হুইচলাৰে তেতিয়া ছবি আঁকি আছিল। সেই ছবিখনৰ সমুখত থিয় হৈ আনন্দত আত্মহাৰা হৈ টোৱেইনে কলে ঃ কি অপূৰ্ব! তুমি কেনেকৈ ইমান সুন্দৰ ছবি আঁকা?

"ছবিবোৰ নুচুবা, ৰং এতিয়াও কেঁচা হৈ আছে।" -হুইচ্‌লাৰে ক'লে।

"ভয় কৰিব নালাগে। মোৰ হাতত গ্লাভ্‌চ আছে। তোমাৰ ছবিৰ ৰঙে মোৰ আঙুলিবোৰ নষ্ট কৰিব নোৱাৰে।"

বিপৰ্যস্ত শৈশৱ

☐ শ্ৰীশশাঙ্ক শেখৰ শৰ্মা
সপ্তম ষান্মাসিক

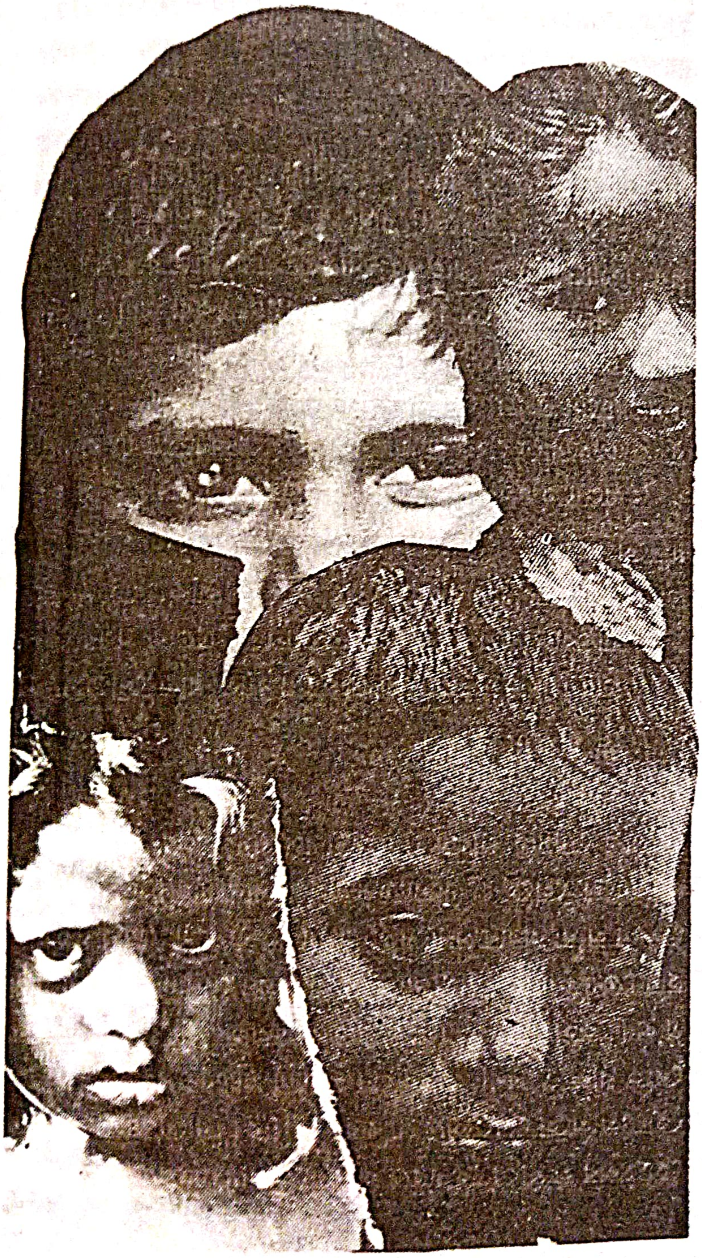

১৭ এপ্ৰিলৰ ৰাতিপুৱা। পাকিস্তানৰ এজন প্ৰতিভাবান শিশু শ্ৰমিকৰ উগ্ৰ প্ৰতিবাদ বন্দুকৰ গুলিৰ দ্বাৰা চিৰদিনৰ কাৰণে বন্ধ কৰি দিয়া হ'ল। ইকবাল মাজি (Iqbal Mashih) নামৰ এই বাৰ বছৰীয়া খৃষ্টিয়ান ল'ৰাজন সেইদিনা লগৰ দুজন বন্ধুৰ লগত চাইকেলত যাওঁতে লাহোৰৰ ওচৰৰ মাৰিটকে (Maritke) নামে ঠাইত কাৰ্পেট মাফিয়াৰ বহুদিনীয়া ষড়যন্ত্ৰৰ নিৰ্মম বলি হ'ল। ইকবালৰ দোষ হ'ল সি 'Bonded labour leberation front' নামৰ সংগঠনটোৰ সভাপতি এহচান উল্লা খাঁৰ সহযোগত পাকিস্তানৰ কাৰ্পেট মাফিয়াৰ বিৰুদ্ধে সৰৱ হৈ উঠিছিল। যোৱা নৱেম্বৰ মাহত চুইদেনত হোৱা আন্তৰাষ্ট্ৰীয় শ্ৰমিক সভাত (International Labour Conference) সি প্ৰকাশ কৰিছিল কেনেকুৱা নিঃকৃষ্ট পৰিৱেশত শিশু শ্ৰমিকক কাৰ্পেট গুঠিবলৈ ঘন্টা পিছত ঘন্টা ধৰি বাধ্য কৰোৱা হয়। কাৰ্পেট উদ্যোগত মালিক সকলে শিশু শ্ৰমিকৰ ওপৰত সৰ্বাধিক গুৰুত্ব দিয়ে কাৰণ সিহঁতৰ সৰু সৰু আঙুলিৰ দ্বাৰা খুব ভাল কাৰ্পেট গুঠিব পাৰি। তদুপৰি কোমল শিশু এটাক কম পইচা দি অনুপযুক্ত পৰিবেশত বহু সময় ধৰি কামত খটুৱাব পাৰি। ৪ বছৰ বয়সতে বাপেকে বেচি দিয়া ইকবালে ১০ বছৰ বয়সলৈকে কাৰ্পেট উদ্যোগত কাম কৰিছিল। গতিকে তাৰ নিজা অভিজ্ঞতাৰে পুষ্ট সাহসিক ভাষণে বহুতৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। তৃতীয় বিশ্বৰ এই সমস্যাটো ইমান নিখুঁত ভাৱে দাঙি ধৰাৰ কাৰণে আমেৰিকাৰ Action নামৰ জোতা কোম্পানীটোৱে ইকবালক $5,000ৰ 'Reebok Youth in Action Award' ৰে বিভূষিত কৰিছিল। তাৰ এই দুসাহসিক অভিযানৰ কাৰণে পাকিস্তানৰ কেইবাটাও কাৰ্পেট উদ্যোগ বন্ধ হৈ গৈছিল আৰু কাৰ্পেট মাফিয়াসকলে বিস্তৰ ক্ষতিৰ সন্মুখীন হৈছিল। সেয়ে এই শিশুটোক বন্দুকৰ গুলিৰে নিৰ্মম ভাৱে হত্যা কৰা হ'ল।

পকিস্তানৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী শ্ৰীমতী বেনজিৰ ভুট্টোয়ে যদিও সেইদেশৰ ৬ মিলিয়ন (১৮ বছৰৰ বা তাৰ তলৰ) শিশু শ্ৰমিকৰ হকে কাম কৰাৰ অঙ্গীকাৰ কৰিছিল এতিয়াও তেওঁ শক্তিশালী ঔদ্যোগিক ঘৰৰ (Industrial house) পৰা তীব্ৰ বাধাৰ সন্মুখীন হৈছে। প্ৰধানমন্ত্ৰীগৰাকীক বুজোৱা হৈছে যে পাকিস্তানৰ পৰা ৰপ্তানি হোৱা প্ৰধান পণ্য হৈছে কাৰ্পেট আৰু সেই উদ্যোগৰ পৰা যদি কম মজুৰিত খটুৱা শিশু শ্ৰমিকক আতৰাই দিয়া হয় ই পশ্চিমীয়া বজাৰৰ তিষ্ঠিব নোৱাৰিব আৰু পাকিস্তান বিস্তৰ ক্ষতিৰ সন্মুখীন হ'ব।

পাকিস্তানৰ দৰে ভাৰতবৰ্ষৰ চৰকাৰেও একে নীতিকে অৱলম্বন কৰা দেখা গৈছে। যোৱা জুন মাহৰ ১ তাৰিখে SACCS (South Asia Coalition on Child Servitude)ৰ সভাপতি

কৈলাশ সত্যাৰ্থিক হাৰিয়ানাৰ পুলিছে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছে। Sheena Exports নামক পানিপটৰ ব্যৱসায় প্ৰতিষ্ঠানটোৰ মালিক ৰাম প্ৰকাশ চুগ ৰ অভিযোগ মতে অভিযুক্ত সত্যাথআমীয়ে জাৰ্মেনীৰ Stern TVৰ সহযোগত এটা News documentary প্ৰকাশ কৰিছিল যাৰ বাবে ইউৰোপৰ কাৰ্পেট ব্যৱসায়ৰ এটা প্ৰধান প্ৰতিষ্ঠান IKEA, (a Sweden- based group) এ ইয়াৰ লগত থকা ১০ কোটি টকাৰ (over 5 million Deutsche marks) চুক্তি ভঙ্গ কৰিছিল । যদিও চুগে কৈছে যে documentaryটোত দেখুৱা শিশু শ্ৰমিক বোৰ তেওঁৰ কাৰখানাৰ নহয়, প্ৰতিষ্ঠান টোৱে পোৱা orderৰ আৰ্হিত এজন শিশু শ্ৰমিকে কাৰ্পেট গুঠি থকাটো কেমেৰাত স্পষ্ট ভাবে ধৰা পৰিছে। SACCSৰ সভাপতি গৰাকীৰ মতে কাৰ্পেট মাফিয়া সকল anti child labour movementৰ বিৰুদ্ধে একগোট হৈ পৰিছে আৰু পুলিচ তথা চৰকাৰেও তেওঁলোকৰ লগত হাত মিলাইছে। ইয়াৰ বাবে শ্ৰীসত্যাৰ্থী মাফিয়াসকলৰ ৰোষত পৰিছে। তেওঁক কোৱা হৈছে হয় তেওঁ অভিযোগ উঠাই লওঁক নহয় ভয়ঙ্কৰ বিপদৰ সন্মুখীন হ'বলৈ সাজু হওঁক।

ভাৰতবৰ্ষত শিশু শ্ৰমিকৰ সমস্যাটো নতুন নহয়। স্বাধীন ভাৰতত শিশুসকলৰ এনে এখন পৃথিৱী আছে যি ঘনঘোৰ আন্ধাৰে আবৰা য'ত লুকাই আছে শিশুৰ উৎপীড়ন তথা শোষণৰ নিদাৰুণ কাহিনী। দৰিদ্ৰতা ৰেপেচৰ কৱলৰ পৰা উদ্ধাৰ পাবলৈ হয় শিশুটোৱে মৃত্যুক আকোৱালি লয়, নহয় তাৰ ফুল কুমলীয়া হাতেৰে নিজৰ তথা ঘৰখনৰ ভৰণ পোষণৰ কামত লাগি যায়। ভাৰতত প্ৰতি বছৰে ২ কোটি ৫৫ লাখ শিশুৰ জন্ম হয়, ইয়াৰ ভিতৰত ২৫ লাখতকৈও অধিক শিশুৱে প্ৰথম বছৰতে মৃত্যুক আকোৱালি লয়। শুনিলে আচৰিত হ'ব লাগে যে ভাৰতবৰ্ষৰ অৰ্ধেক শিশুৱেই স্কুললৈ নাযায়। স্কুলত প্ৰৱেশ কৰা শতকৰা ৬৩ ভাগ ল'ৰা-ছোৱালীয়ে প্ৰাথমিক স্তৰতে শিক্ষা জীৱনৰ সামৰণি মাৰে । শতকৰা ৭৮ ভাগ শিশুৱে মধ্যম শ্ৰেণী নাপায়গৈ। শতকৰা ৪৯.২ ভাগ শিশুৱেহে পঞ্চমমানত প্ৰৱেশ কৰে এঘাৰৰ পৰা চৈধ্য বছৰৰ ভিতৰৰ শিশুৰ মাত্ৰ এক চতুৰ্থাংশইহে অষ্টমমানৰ দেওনা পাৰ হয়। কঠোৰ শিশু শ্ৰমিক আইনৰ অবিহনে আৰু বাধ্যতামূলক প্ৰাথমিক শিক্ষা ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন নকৰাৰ ফলত আজি ভাৰতৰ ৬ বছৰৰ পৰা ১৪ বছৰৰ ভিতৰৰ প্ৰায় ৮২.২ মিলিয়ন শিশুৱেই স্কুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰা নাই। অলপতে ILO (International Labour Organisation)ৰ এটা ঘোষণাত কোৱা হৈছে ভাৰতবৰ্ষৰ এটা ডাঙৰ সমস্যা হৈছে যে শিশু শ্ৰমে শিশুক স্কুলৰ পৰা আতৰাই লৈ গৈ নিৰক্ষৰৰ সংখ্যা বৃদ্ধি কৰিছে।

প্ৰকৃতিয়ে এটা শিশুক আন এটাৰ পৰা পৃথককৈ চিনাক্তকৰন নকৰে। এইটো ধ্ৰুৱ সত্য যে এটা শিশুৱে তাৰ মাক-দেউতাকৰ তাৰ ইচ্ছামতে বাছনি কৰিব নোৱাৰে। সি জন্ম লোৱা ঘৰখনৰ অৱস্থা আৰু আজিৰ সমাজে ভাগ কৰি দিয়া অধিকাৰৰ সীমাবদ্ধতাই শিশু শ্ৰমিক, অৱহেলিত শিশু, পৰিত্যক্ত শিশু, শিশু ভিক্ষাৰী আদি শব্দবোৰৰ জন্ম দিছে। চহৰৰ ৰাস্তাত দেখা উল্লেখিত ল'ৰাছোৱালীবোৰ বৃহৎ ৫কোটিৰো অধিক শিশু শ্ৰমিকৰ এটি সৰু অংশ মাত্ৰ। 'সোণালী শৈশৱ' বুলি কৈ গৌৰৱ কৰা উচ্চ, মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ শিশুৰ পৰিৱৰ্তে ইহঁতৰ শৈশৱ বুলি কোনো বস্তুৱেই নাই। পোহৰ নথকা বন্ধ কোঠাত বহি অস্বাস্থ্যকৰ ঔদ্যোগিক পৰিৱেশত, অতিশয় কম মজুৰিত ধলপুৱাৰে পৰা শেষ ৰাতিলৈকে ইহঁতে কাম কৰে। কোনো পুষ্টিকৰ খাদ্য শিশু শ্ৰমিকে নাপায়। অৱশ হৈ পৰা তাৰ হাতখন তাৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে চলাবলৈ শিশুটোৰ ওপৰত শাৰীৰিক অত্যাচাৰ চলোৱা হয়। ইয়াৰ বাহিৰেও এনে শিশু সঘনে উদ্যোগৰ লগত জড়িত বয়স্কলোকৰ যৌনবিকৃতিৰ চিকাৰ হয়। চুৰাট আৰু গুজৰাটৰ অন্যান্য ঠাইত হীৰা বা ৰাজস্থানত বিভিন্ন ঠাইত মূল্যবান পাথৰ চাফা কৰা কামত, অন্ধ্ৰপ্ৰদেশৰ মাৰ্কাপুৰৰ চিলঠ বনোৱা কাৰখানাত, তামিলনাডুৰ শিৱকাশীৰ জুইশলা উদ্যোগত উত্তৰ প্ৰদেশৰ মখুৰ্জাৰ কুমাৰৰ কাৰখানাত, ফিৰোজাবাদৰ কাঁচ উদ্যোগ সমূহত, উত্তৰ প্ৰদেশৰ মিৰ্জাপুৰ, ভাদই আৰু কাশ্মীৰ উপত্যকাৰ কাৰ্পেট উদ্যোগত আলিগড়ৰ তলাশিল্পত, তামিলনাডু আৰু ঝান্সীৰ ফট্‌কা উদ্যোগত আৰু ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ঠাইৰ বিড়ি উদ্যোগ সমূহত শিশু শ্ৰমিকৰ সহায়তেই উৎপাদন চলাই থকা হৈছে। সচৰাচৰ দেখি থকা ধাবাবিলাকত কাম কৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ডাঙৰ ডাঙৰ হোটেল বিলাকত কাম কৰা 'বয়' নামধাৰী এই শিশু শ্ৰমিকবোৰৰ ভৱিষ্যত বুলি একোৱেই নাই। ঘৰত বন কৰা ল'ৰাটো বা ছোৱালী জনীয়ে লোকৰ চাকৰ খাটোতেই জীৱনৰ মূল্যবান বয়সবোৰ পাৰ হৈ যায় । তদুপৰি এৰেহা খিনি খাব দিয়া, গৃহস্থৰ ল'ৰাটোৱে বা ছোৱালী জনীয়ে পিন্ধিব নোৱাৰা ফটা চিতা কাপোৰখিনি পিন্ধিব দিয়া, অস্বাস্থ্যকৰ পৰিবেশত দুৰ্গন্ধময় ৰুম এটাত জন্তুৰ দৰে ইহঁতক গড়ালত সোমাৱাই ৰখা সচৰাচৰ দেখা যায়। বিতৃষ্ণাৰে ভৰা সি বা তাইৰ কোমলমনৰ বিৰূপ প্ৰতিক্ৰিয়াবোৰৰ খবৰ কেইজনে ৰাখে ? ইয়াৰোপৰি বনকৰা শ্ৰেণীৰ শিশু শ্ৰমিক ছোৱালীবোৰৰ অধিকাংশই মালিক বা তেওঁৰ ঘৰৰ আন পুৰুষৰ সহজ চিকাৰ হৈ পৰে।

এই ল'ৰা ছোৱালীবোৰ অতি কম বয়সতে শ্বাসযন্ত্ৰ বা নলীৰ বেমাৰ, যক্ষ্মা, মগজুৰ বিকৃতি বা ভয়ানক চৰ্মৰোগত ভোগে। ইহঁত কেতিয়াবা শোকাবহ ঔদ্যোগিক দুৰ্ঘটনাৰো বলি হয়। যোৱা বছৰৰ অক্টোবৰ মাহৰ ঝান্সিৰ ফটকা উদ্যোগ এটাত হোৱা বিস্ফোৰণত মৃত্যু হোৱা ৭০ জন শ্ৰমিকৰ ৩০ জনেই

আছিল শিশু শ্ৰমিক।

দৰিদ্ৰতা যদিও এই দুৰৱস্থাৰ এটা প্ৰধান কাৰণ, তথাপি ই একমাত্ৰ বা মুল কাৰণ নহয়। প্ৰকৃততে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থা আৰু চৰকাৰকে ধৰি বুদ্ধিজীৱী সকলৰ উদাসীনতাই নিঃসন্দেহে এই ব্যৱস্থাটোক চলাই ৰখাত সহায় কৰিছে। নিম্নবৰ্গৰ শিশু ভাল স্কুললৈ যাব নোৱাৰে। কিতাপ-বহী তেওঁলোকে যোগাৰ কৰিব নোৱাৰে। অশিক্ষিত পিতৃ-মাতৃৰ বিদ্যাৰ প্ৰতি থকা অনাদৰে আৰু বহুক্ষেত্ৰত স্কুলৰ শিক্ষকে শিশুটোৰ সমস্যাবোৰ বিবেচনা নকৰি কঠোৰ ভাবে পাঠদান কৰিব যাওঁতে সি শ্ৰেণী বিমুখ হয়। হয় সি মাক-বাপেকৰ কথামতে কামত লাগে নহয় চহৰলৈ পলাই গৈ কেতিয়াবা অপৰাধ জগতত‌ো সোমাই পৰে। ইয়াৰোপৰি সাধাৰণতে দেখা যায় যে মাক-দেউতাকে বিয়া বা অন্য সামাজিক কামৰ বাবে লোৱা ঋণ পৰিশোধ কৰিবলৈ পেটৰ পোৱালিক উদ্যোগপতিৰ হাতত গিৰমিটিয়া কৰি ৰাখে। দৰিদ্ৰতা আৰু এনে কেৰোনে ধৰা সমাজ-ব্যৱস্থাৰ সম্পূৰ্ণ সযোগ অসাধু উদ্যোগপতিয়ে সদায় গ্ৰহণ কৰে। শিশু শ্ৰমিক অতি কম মজুৰিতে পোৱা যায়। ইহঁতক সকলো প্ৰকাৰে শোষণ কৰা সম্ভৱ। দৰিদ্ৰ পিতৃ-মাতৃয়ে অস্থায়ীভাবে হলেও আৰ্থিক সহায় পাই থাকে কাৰণে নিজৰ ল'ৰা-ছোৱালীক গেবাৰী খাটিবলৈ উদ্‌গণিহে দিয়ে। এইবোৰ কাৰণতে শিশু শ্ৰমিকৰ সমস্যাটোৱে আজি ভয়াবহ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। ১৯৮১ চনৰ তথ্য অনুসৰি ভাৰতত শিশু শ্ৰমিকৰ সংখ্যা আছিল ২৩.৫৯ মিলিয়ন। গাওঁ অঞ্চলত আছিল ৬.৩% আৰু চহৰৰ দাতি কাষৰীয়া অঞ্চলত আছিল .৫%। ১৯৭১ চনৰ লোকপিয়ল মতে ভাৰতবৰ্ষৰ অন্যান্য মজদুৰৰ ৫৯ শতাংশই ১৪ বছৰৰ তলৰ শিশু মজদুৰ। বৰ্তমানৰ পৰিসংখ্যা ইয়াতকৈ বহুগুনে বেছি। পৰিকল্পনা আয়োগৰ এক অনুমান অনুসৰি পাঁচবছৰৰ পৰা পোন্ধৰ বছৰ বয়সৰ মজদুৰৰ সংখ্যা অহা তিনি বছৰত এক কৌটি ৭৫ লাখৰ পৰা বাঢ়ি এক কৌটি ৮১ লাখ হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে। এইবোৰ চৰকাৰী তথ্য। বেচৰকাৰী তথ্যমতে বৰ্তমান ভাৰতত থকা শিশু মজদুৰৰ সংখ্যা ৮২.২ মিলিয়নৰো অধিক।

শিশু শ্ৰমিকৰ অধিকাৰ ৰক্ষা কৰিবলৈকে আমাৰ দেশত এতিয়ালৈ এক ডজনতকৈ অধিক আইন প্ৰণয়ন আৰু বলৱৎ কৰা হৈছে। ১৯৩০ চনৰ সৰ্বপ্ৰথম শিশু নিয়োজন অধিনিয়ম, ১৯৪৮ চনত কাৰখানা আইন কৰি ১৭ বছৰতকৈ কম বয়সৰ শিশুক কাৰখানাত কাম কৰোৱাত বাধা আৰোপ কৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত প্ৰথম মহত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ আছিল ১৯৮৬ চনৰ শিশু শ্ৰমিক প্ৰতিবন্ধক আৰু নিয়ন্ত্ৰণ আইন। এই আইনে ১৪ বছৰৰ তলৰ শিশুক ভয়ানক উদ্যোগ আৰু খনিত কাম কৰা বাৰণ কৰে। ইয়াৰ বাহিৰেও শিশু শ্ৰমিক মকৰল কৰিবলৈ অনুমতি দিয়া উদ্যোগসমূহত সিহঁতৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ ব্যৱস্থা এই আইনে সুনিশ্চিত কৰিবলৈ গাত লয়। তদুপৰি এই আইন উলংঘা কৰোতা সকলক তিনি মাহ শাস্তি তথা দুহেজাৰ টকা জৰিমণা কৰাৰ বিধান আছিল।

১৯৮৭ চনত শিশু শ্ৰমিকৰ ৰাষ্ট্ৰীয় নীতি গ্ৰহণ কৰা হয়। এই নীতিয়ে তিনিটা উপায়েৰে শিশু শ্ৰমিকৰ বৃহৎ সমস্যাটো সমাধানৰ চেষ্টা কৰিছে -

i) আইন সংশোধনৰ জৰিয়তে শিশু শ্ৰমিক আইন অমান্য কাৰীক কঠোৰ দণ্ড দিয়া হ'ব।

ii) শিশুৰ উন্নয়নমূলক আঁচনিৰ এই নীতি অধিক অৰ্থপূৰ্ণ কৰা হ'ব,

iii) উদ্যোগৰ পৰা উলিয়াই অনা শিশুক পুনৰ সংস্থাপিত কৰিবলৈ শিশুশিক্ষা, স্বাস্থ্য আৰু কাৰিকৰী প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ব।

সংবিধানৰ ২৩ আৰু ৩৯ নং অনুচ্ছেদত শিশুৰ শ্ৰম বাধা দিয়া সম্বন্ধে লিপিবদ্ধ আছে। নীতি নিৰ্দেশত উল্লেখ আছে যে চৰকাৰে শিশুৰ শোষণৰ বিৰুদ্ধে আইন প্ৰণয়ন কৰিব আৰু শিশুৱে যাতে বিপদপূৰ্ণ কাম নকৰে তাক বাধা দিয়াৰ চেষ্টা কৰিব।

আইন প্ৰণয়নৰ উপৰিও চৰকাৰে শিশু সকলৰ দৈহিক তথা মানসিক বিকাশৰ কাৰণে প্ৰচুৰ অৰ্থও ব্যয় কৰিছে। ১৯৮৬-৮৭ চনৰ বাজেটত পৰিয়াল কল্যাণ আঁচনিৰ বাবে ৫৩৪ কৌটি টকা ধৰা হৈছে। ১৯৯৩-৯৪ চনৰ বাজেটত এই শিতানত ১২৮০ কৌটি টকা ধাৰ্য কৰা হৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও জাৰ্মান চৰকাৰৰ আৰ্থিক সাহাৰ্যলৈ যোৱা বছৰৰ জানুৱাৰী মাহত আৰম্ভ কৰা হৈছে International programme for elimination of child labour. ইয়াৰ বাবে জাৰ্মানি চৰকাৰে পাঁচ কৌটি ড্ৰাকমাৰ অনুদান আগবঢ়াইছে। আন্তৰ্জাতিক শ্ৰম সংস্থাও শিশু শ্ৰম নিমূৰ্লকৰণৰ বাবে ইচ্ছুক। এই অনুষ্ঠানৰ জৰিয়তে প্ৰস্তুত কৰা আন এখন আঁচনি Child Labour Action And Support Project - (CLASP)ৰ কাৰণে জাৰ্মান চৰকাৰে ১.৩৮ লাখ ড্ৰাকমাৰ আন এটা অনুদানো আগবঢ়াইছে।

কিন্তু ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে দেশএখনত আইন প্ৰণয়ন আৰু প্ৰচুৰ অৰ্থ ব্যয় কৰিও যে একো সমস্যা সমাধান কৰিব নোৱাৰি, সেইটো সকলোৰে বাবে জ্ঞাত। ৰুগ্ন নিশৰতীয়া, ধাৰা নঙঠা ল'ৰা ছোৱালীবোৰে ৰাস্তাৰ কাষৰ জাবৰৰ দমত পুনৰ বেচিব পৰা সামগ্ৰী বিচৰা, জোতা ৰং কৰা, তেল বা বাছত ফেৰীৱালাৰ কাম কৰা, হোটেলত বাচন ধোৱা আদিয়ে ওপৰত উল্লেখ কৰা সকেলাবোৰ আঁচনিৰে ব্যৰ্থ ৰূপটোকে স্পষ্ট ভাবে দাঙি ধৰে। খুব বেছি এটা সহানুভূতিৰ চাৱনিৰ বাহিৰে আমাৰ সৰ্বসাধাৰণ

জনসাধাৰণে এই সকলৰ বাবে একোৱেই কৰিব নোৱাৰে। শিশু মজদুৰ আমাৰ সামাজিক তথা আৰ্থিক জীৱনৰ অভিশাপ বুলি জানিও আমি চকু মুদি আছো, আমি আমাৰ অমানৱীয়তা, উদাসীনতাৰ পৰিচয় দিছো। ইয়াৰ বিপৰীতে ভাৰতীয় শিশুৰ এই দুভাগ্যজনক অৱস্থাৰ প্ৰকৃত স্বৰূপটো উদঙাই দেখুৱাই তাৰ সমাধানৰ পথ দেখুৱাইছে মাৰ্কিন অধ্যাপক মাইৰণ ৱেইনাৰে। এই অধ্যাপক জনে চল্লিছ বছৰে এনে দুৰ্ভগীয়া শিশুৰ মাজতে কটাই একাণ পতীয়াভাবে তেওঁলোক সমস্যাবোৰ অধ্যয়ন কৰি ১৯৯১ চনত প্ৰকাশ কৰে "The Child labour and the state of India : Child labour education policy in comperative".

কেৱল মাত্ৰ গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰিয়েই এই অধ্যাপক জন শান্ত থকা নাই। ১৯৯২ চনৰ অক্টোৱৰ মাহত অধ্যাপক গৰাকীয়ে তামিলনাড়ু চৰকাৰৰ লগত যোগাযোগ কৰে। ৱেইনাৰে এই সমস্যাটো দূৰীকৰণৰ বাবে প্ৰথম পদক্ষেপ হিচাপে মুখ্যমন্ত্ৰী কুমাৰী জয়ললিতাক তামিলনাডুৰ ৰামানাথাপুৰম জিলাখন হাতত লবলৈ উপদেশ দিছে। তেওঁৰ মতে চাৰিটা ব্যৱস্থাৰে এই আঁচনিৰ সম্পূৰ্ণ সফলতা আশা কৰিব পাৰি।

i) প্ৰথমতে শিক্ষা বিভাগে খোজ কাঢ়ি পাব পৰা দূৰত্বৰ ব্যাসাৰ্দ্ধত এখন প্ৰাথমিক স্কুলৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব,

ii) শিক্ষক, পঢ়া কোঠালি অন্যান্য আহিলা-পাতি, খেলপথাৰ আদিৰে স্কুল সমূহ আকৰ্ষণীয় কৰি তোলাতো নিতান্ত প্ৰয়োজনীয় হ'ব,

iii) চৰকাৰে কিমান বয়সলৈকে শিক্ষা বাধ্যতা মূলক হ'ব সেইটো স্থিৰ কৰিব লাগিব। তেওঁৰ মতে চাৰিবছৰ একেৰাহে দিয়া শিক্ষাই জীৱনৰ বাবে নিৰক্ষৰতা দূৰ কৰে। সেয়েহে ছবছৰৰ বাবে শিক্ষা বাধ্যতা মূলক হোৱা উচিত।

iv) আইনৰ সহায়ত শিক্ষা বাধ্যতামূলক কৰি ইয়াক সম্পূৰ্ণৰূপে কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ কঠোৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। চৰকাৰী (Governmental) আৰু অনাচৰকাৰী (Non Governmental Organisation or NGO) দুয়ো ধৰণৰ অনুষ্ঠানে এই কামত সহায় কৰা উচিত।

তামিলনাড়ু চৰকাৰে অধ্যাপক জনৰ পৰামৰ্শ সমূহৰ প্ৰতি আশানুৰূপ সঁহাৰি জনাইছে। ৰাজ্য চৰকাৰে প্ৰাথমিক শিক্ষাবাধ্যতামূলক কৰিবলৈ এখন আইন প্ৰণয়ন কৰাৰ সিদ্ধান্ত ইতিমধ্যে ঘোষণা কৰিছে। এই আইনে দুবছৰৰ পৰা এঘাৰ বছৰৰ শিশুক বিনামূলীয়া প্ৰাথমিক শিক্ষা প্ৰদান কৰিব আৰু পিতৃ-মাতৃক ল'ৰা ছোৱালী স্কুললৈ পঠাবলৈ বাধ্য কৰিব, লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কিতাপ আৰু স্কুলীয়া সাজ পোছাক বিনামূলীয়াকৈ যোগান ধৰা হ'ব।

শিশু শ্ৰম এনে এটা অভিশাপ যাৰ ফলত বৃজন পৰিমানৰ শিশু আৱদ্ধ হৈ আছে সভ্য সমাজৰ অন্ধকাৰ গহ্বৰত। শিশু শ্ৰমে শিশু শ্ৰমিকসকলৰ সোনালী শৈশৱ কাঢ়ি লৈ তেওঁলোকক দৰিদ্ৰতা অৰ্ধহাৰাত জীৱন কটাবলৈ বাধ্য কৰি মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ সকলো পথ বন্ধ কৰি সমাজখনক খুটি খুটি খাবলৈ ধৰিছে। যিমানে শিশু শ্ৰমিকৰ সংখ্যা বাঢ়িব সিমানে দেশৰ প্ৰগতিত অপ্ৰতিৰোধ্য বাধা আহি পৰিব। কেৱল ইমানতে শান্ত নাথাকি শিশু শ্ৰমে সমাজৰ আৰু ২ টা প্ৰধান ক্ষতি কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছে -

১) যদিও দুখীয়া সকলে লাভৰ কাৰণে কম বয়সীয়া, কোমলীমতীয়া সন্তানক উদ্যোগত কাম কৰিবলৈ লগাইছে, প্ৰকৃতপক্ষেই প্ৰাপ্ত বয়স্ক শ্ৰমিকক উদ্যোগৰ পৰা আতৰাই আনিছে। কাৰণ উদ্যোগপতি সকলে শিশু শ্ৰমিক সকলক কম মজুৰিতে খটুৱাবলৈ পাই যোগ্য প্ৰাপ্তবয়স্ক শ্ৰমিকক আতঁৰাই পঠাই তেওঁলোকক অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত কৰিছে তথা বহু লোকে নিবনুৱা হৈ পৰিছে।

২) শিশু শ্ৰমে পৰিয়াল পৰিকল্পণাৰ সকলোবোৰ আঁচনি ধ্বংস কৰি পেলাইছে কাৰণ যিমানে সন্তান বেচি হ'ব ঘৰখনৰ আয় সিমানে বাঢ়িব।

বন্ধ শিশু শ্ৰমিক (Bonded child labour) আৰু শিশু শ্ৰমিক (Child Labour) ৰ সমস্যাবোৰ বৰ্তমান ইমান জটিল হৈ পৰিছে যে অনতিপলমে শিশু শ্ৰম সম্পূৰ্ণ নিৰ্মূল কৰিব নোৱাৰিলে ভাৰতবৰ্ষৰ অৰ্থনীতিৰ গঢ়াখহনীয়া হোৱাটো নিতান্ত সত্য। কিয়নো পশ্চিমীয়া দেশ সমূহে হেঁচা দিছে যে তেওঁলোকে শিশু শ্ৰমিকৰ দ্বাৰা উৎপাদিত সকলো ভাৰতীয় বস্তুৰ আমদানি শীঘ্ৰেই বন্ধ কৰি দিব। ইতিমধ্যে পশ্চিমীয়া মাধ্যম সমূহ ভাৰতৰ শিশু শ্ৰমৰ বিৰুদ্ধে সোচ্চাৰ হৈ উঠিছে। অলপতে BBC. Television ত এটা অনুষ্ঠান পৰিবেশন কৰা হৈছিল। সেই অনুষ্ঠানটোত তামিলনাড়ুৰ তিৰুপুৰৰ (Tirupur) বস্ত্ৰ উদ্যোগত কাম কৰা শিশু শ্ৰমিক সকলৰ দুৰৱস্থা অতি কৰুণ ভাৱে দেখুওৱা হৈছিল। উল্লেখযোগ্য যে এই বস্ত্ৰ নগৰী খনৰ পৰাই ভাৰতবৰ্ষৰ সৰহভাগ কপাহী চাৰ্ট (Cotton T-shirt) বিদেশলৈ ৰপ্তানী কৰা হয়। সেইদৰে ভাৰতৰ কাৰ্পেট উদ্যোগ ভীষন বিপদৰ সন্মুখীন হ'ব লগাত পৰিছে। জাৰ্মেনীৰ Stern T.V.এ পৰিবেশন কৰা অনুষ্ঠানত কাৰ্পেট উদ্যোগত শিশু শ্ৰমিকসকলক কামত খটুৱাটো স্পষ্ট ভাৱে দেখুওৱা হৈছে। কোম্পানীটোৱে (Sheena Ex-ports) জাৰ্মেনীৰ পৰা পোৱা অৰ্ডাৰৰ এটা আৰ্হি অনুসৰি শিশু শ্ৰমিকে কাৰ্পেট গুঠি থাকোতে Stern T.V.ৰ কেমেৰাই এটা ফুটাইদি ধৰা পেলায় আৰু যোৱা ফ্ৰেব্ৰুৱাৰী মাহত জাৰ্মেনীত এটা ২০ মিনিটৰ অনুষ্ঠানত ইয়াক দেখুওৱা হয়। ইয়াৰ লগে লগে

ভাৰতীয় কোম্পানীটোৰে প্ৰায় ১০ কোটি টকাৰ আধিক (Over 5 milion Deutsche Marks) Contract টো হেৰুৱায়। ইতিমধ্যে জাৰ্মেনী আৰু আমেৰিকাই ঘোষণা কৰিছে যে শিশু শ্ৰমিকৰ দ্বাৰা উৎপাদিত নোহোৱা বুলি প্ৰমাণিত হ'লেহে ভাৰতীয় কাৰ্পেট তেওঁলোকে ক্ৰয় কৰিব। পশ্চিমৰ এই হেঁচা অব্যাহত থাকিলে যে ভাৰতবৰ্ষৰ অৰ্থনীতি দুৰ্বল হৈ পৰিব সি ধ্ৰুৱপ। এয়ে কাৰণত অনতিপলমে শিশু শ্ৰমিকৰ সমস্যাটো নিৰ্মূল কৰাটো ভাৰতবৰ্ষৰ কাৰণে অতিশয় জৰুৰী হৈ পৰিছে।

পশ্চিমীয়া দেশসমূহ ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে প্ৰগতিশীল দেশসমূহৰ পৰা শিশু শ্ৰমিক নিৰ্মূল কৰণৰ ক্ষেত্ৰত কিমান আগ্ৰহী, সেই বিষয়টো অৱশ্যে সন্দেহৰ উৰ্দ্ধত নহয়। বহুতেই ইয়াৰ মাজত তেওঁলোকৰ নিজা স্বাৰ্থ জড়িত হৈ আছে বুলি ক'ব বিচাৰে। Cotton T-shint, Carpet আদিৰ ব্যৱসায়ত দেশবোৰৰ দ্বাৰা উৎপাদিত বস্তুৰ মূল্য ভাৰতীয় বস্তুতকৈ বেছি হয়, আৰু সেয়ে ভাৰতৰ লগত ফেৰ মাৰিব পৰা নাই। কিয়নো সেই ভাৰত আজিও একাধিপত্য চলাই গৈছে, কিন্তু পশ্চিমীয়া দেশসমূহে অত্যাধুনিক যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰ কৰিও এই ব্যৱসায়ত গ্ৰাহক ইয়াৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত নহয়। ইয়াৰ বিপৰীতে ভাৰত, পাকিস্তান আদি উন্নয়নশীল দেশে শিশু শ্ৰমিকক কম মজুৰিত খটুৱাই কম মূল্যাতে T-shint, Carpet আদি সামগ্ৰী বজাৰত উলিয়াই দিব পাৰিছে। পশ্চিমৰ এই হেঁচাই ভাৰতৰ দৰে দেশক এই বজাৰৰ পৰা চিৰদিনৰ বাবেই বহিস্কাৰ কৰিব পাৰে। ইয়াৰ ফল ভাৰতৰ দৰে দুখীয়া দেশৰ বাবে কিমান দুখঃদায়ক হ'ব সি পাঠকৰ বাবে সহজেই অনুমেয়।

শিশু শ্ৰমিকৰ সমস্যাটো চিৰদিনৰ বাবে নিৰ্মূল কৰিবলৈ চৰকাৰৰ উপৰিও আৰু বহুতো বেচৰকাৰী অনুষ্ঠান (Non governmetal organisation) আগবাঢ়ি আহিছে। এই বিষয়টো বৰ্তমান ভাৰতৰ বাবে ইমান প্ৰাসঙ্গিক হৈ পৰিছে যে প্ৰতিজন সচেতন নাগৰিকে শিশু শ্ৰমৰ বিৰুদ্ধে জেহাদ ঘোষনা কৰিছে। যোৱা মে মাহৰ ১২ তাৰিখে অন্ধ্ৰপ্ৰদেশৰ প্ৰায় ৫০ খন গাৱঁৰ প্ৰায় ১,২০০ বন্ধক শিশু শ্ৰমিকক (Bonded Child Labour)ক M.V.. Foundation নামৰ এটা বেচৰকাৰী অনুষ্ঠানৰ কৰ্মকৰ্তাই উদ্ধাৰ কৰে। এই শিশু শ্ৰমিকবোৰক সিহঁতৰ অভিভাৱকক পইচা দি বছৰটোৰ এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ কাৰণে ফুলৰ বাগিছাৰ পৰা ফুল ছিঙা কামত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। তদুপৰি বহুতো কণ কণ শিশু ছাগলীৰ জাক ৰখা, বিস্কুট পেক কৰা আদি কামতো নিয়োজিত আছিল।

শিশু শ্ৰমিকক কেৱল কামৰ পৰা মুক্ত কৰিলেই যে এই সমস্যাটোৰ সমাধান নহয় সেই কথা সকলোৱে জ্ঞাত। কিন্তু হাজাৰ জন মুক্ত শিশু শ্ৰমিকক পৰিকল্পিতভাৱে শিক্ষা দি এটা সুন্দৰ জীৱন যাপন কৰিবলৈ আগবঢ়াই লৈ যোৱাটোও ইমান সহজ কথা নহয়। শিশু শ্ৰমিক সকলৰ শিবিৰ এটা সুচাৰুপে, পৰিকল্পিত ভাবে পৰিচালনা কৰিবলৈ প্ৰয়োজন হয় প্ৰচুৰ অৰ্থ তথা আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টাৰ। এনে এটা মহৎ কাম যথেষ্ট কষ্টৰ সন্মুখীন হৈও চলাই গৈছে হাইদৰাবাদৰ বেচৰকাৰী অনুষ্ঠান M.V. Foundationৰ কৰ্মকৰ্তাসকলে। ১৯৯৫ চনৰ মে মাহৰ ১২ তাৰিখে মখিলাকে (Mokhila) ধৰি ৫০ খন গাৱঁৰ পৰ M.V. Foundationৰ Volunter, R. Jagnnathan ৰ নেতৃত্বত উদ্ধাৰ কৰা ১২০০ শিশু শ্ৰমিকক সংগঠনটোৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰা ৪০ টাতকৈও অধিক শিবিৰত ৰখা হৈছে। অন্ধ্ৰপ্ৰদেশৰ ২ খন জিলাত প্ৰতিষ্ঠা কৰা এই শিবিৰবোৰ পৰিচালনা কৰিবলৈ সংগঠনটোৰ ৪৫০ জন কৰ্মকৰ্তা আছে। এই শিবিৰবোৰত শিশু সকলৰ দৈহিক বিকাশৰ বাবে উপযুক্ত পুষ্টিকৃৰ আহাৰৰ যোগান ধৰা হয়। মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ বাবে সংগঠনটোৱে নিজাকৈ স্কুল পৰিচালনা কৰে। লগতে খেলা-ধূলাৰ মাজেৰে বিভিন্ন কাৰিকৰী শিক্ষা কৌশলগত ভাৱে শিশুসকলক শিকায় সংগঠনটোৰ অক্লান্ত কৰ্মীসকলে। সকলোতকৈ উৎসাহ জনক বিষয় হৈছে এনে দুঃসাহসিক কাম কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছে M. V. Foundationৰ Project director Shanta Sinha ; এগৰাকী মহিলা। অন্ধ্ৰপ্ৰদেশৰ প্ৰায় ১৭.৫ লাখ বন্ধক শিশু শ্ৰমিকক মুক্ত তথা উপযুক্ত শিক্ষাৰে আগবঢ়াই নিয়াৰ তেখেতৰ এই পদক্ষেপ সঁচাই অতিকে প্ৰশংসনীয়।

শিশু সকলেই দেশৰ ভবিষ্যতৰ আশা আৰু বিশ্বাসৰ আধাৰ। গতিকে দেশৰ ভবিষ্যত, এই শিশুসকলৰ ভবিষ্যতৰ কথা প্ৰতিজন নাগৰিকে চিন্তা কৰিব লাগিব। শিশু শ্ৰমিক দেশৰ পৰা নিৰ্মূল কৰি প্ৰতিজন শিশুকে দেশৰ সুনাগৰিক হিচাবে প্ৰতিষ্ঠিত কৰিবলৈ হ'লে প্ৰতিজন নাগৰিকৰ পৰা প্ৰয়োজন হ'ব আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টাৰ, বিকাশ তথা পৰিণত কৰাৰ অদমণীয় উৎসাহৰ। দেশৰ আৰ্থিক বিকাশ তথা সামাজিক প্ৰগতিৰ স্বাৰ্থত আমি প্ৰতিজন নাগৰিকৰ পৰা শিশু শ্ৰম নিৰ্মূল কৰাৰ উদগ্ৰ আহ্বান বিচাৰো। ❑

দিনে আঠ ঘন্টাকৈ কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি এদিন তুমি নিশ্চয় সকলোৰে ওপৰত 'বছ' হ'ব পাৰিবা। কিন্তু এবাৰ 'বছ' হোৱাৰ পিছত তুমি দিনে বাৰ ঘন্টাকৈ কাম কৰিব লাগিব।

-ৰবাৰ্ট ফ্ৰষ্ট

❑ ৰূপজ্যোতি হাজৰিকা
পঞ্চম ষান্মাসিক

অৰুণোদয়াদিত্য

বাতৰিকাকতখনত বোমা বিস্ফোৰণৰ বাতৰিটো দেখি চক্ খাই উঠিলোঁ। জগৰকেইটাইও তাকে আলোচনা কৰি আছে। বিভিন্নজনৰ বিভিন্ন মত। মনত বহুতো ঢৌৱে হেন্দোলনি তুলি গ'ল। সকৰে পৰা একে পৰিবেশত থকা সত্ত্বেও মানুহৰ মানসিকতা বেলেগ বেলেগ হয়, কিয় ? আজি ক'ত সেই উদয় ? ক'ত সেই আদিত্য ?? অৰুণ-উদয়-আদিত্য একেখন গাঁৱৰে ল'ৰা। সৰুৰে পৰা একেলগে পঢ়িছিল। সকলো কামতে সিহঁতৰ সমান সমান অংশ তিনিওটাক যদি একেলগে এটা মানুহ বুলি ধৰা যায় তেন্তে কোনোবাটো তাৰ হৃদয়, কোনোবাটো মগজু, কোনোবাটো শৰীৰ। কেতিয়াবা তাৰ ওলোটা চৰিত্ৰৰ। 'পাৰ্মুটেচন-কম্বিনেশ্বন' কৰিলে কিমানটা বিভিন্নৰূপ ! কি অদ্ভুত মিল !

মই বা অৰুণ

"অমিতাভ জ্ঞান জ্বলে, তোমাৰ শৰীৰ জ্বলে
মমৰ শিখা জ্বলে,
মৌমাখিৰ প্ৰেমৰ ক্লীৱতা জ্বলে --------------।"

নৱকান্ত বৰুৱাৰ এটা আচৰিত কবিতা। "বোধিদ্ৰুমৰ খৰি"। যিজোপা বৃক্ষৰ তলত বহি বুদ্ধদেৱে বোধ লাভ কৰিছিল সেইজোপা বৃক্ষই হ'ল বোধিদ্ৰুম। জ্ঞান আমাক কিহৰ বাবে লাগে ? যিমানেই জ্ঞানী হয় সিমানেই বৃদ্ধি হয় মানুহৰ অহংকাৰ। মানুহ যিমানেই সভ্য হ'ল, যিমানেই বিজ্ঞানৰ ক্ৰমোন্নতি হ'ল, সিমানেই মানুহ হৈ পৰিল অশান্ত। ইজনে সিজনক অনায়াসে আঘাত কৰিব পৰা হ'ল। মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধ উপেক্ষিত হৈয়ে ৰ'ল। সেই আদিম মানুহতকৈয়ো ভয়ংকৰ হৈ পৰিল মানুহৰ সত্ত্বা ! এই মানুহৰ জঘন্যতম সত্ত্বা !!

ইমান জ্ঞান লৈ কি কৰিম ? কৰিছোৱেই বা কি ? 'হায়াৰ ছেকেণ্ডাৰী' পাচ কৰাৰ পিছত ইয়ালৈ গুছি আহিলোঁ। এইখন মহানগৰলৈ। মহানগৰ- মানুহে সহজতে পাব পৰা মৰুভূমি। এইখন গুৱাহাটী মহানগৰ। 'বি ক্লাচ চিটি'। এতিয়া ইঞ্জিনিয়াৰিঙৰ তৃতীয় বৰ্ষ পালোহি আৰু অলপ দিনৰ পিছত পাচ কৰি ওলাই যাম। হয়তো দেউতাৰ জমা টকাৰে এটা চাকৰি পাম। হুঁ ! কিন্তু ক'ত মোৰ জ্ঞান ? মোৰ মূল্যবোধ ? চব টকাৰ কোবত ধূলিসাৎ। টকাক কেন্দ্ৰ কৰি ঘূৰিছে ভূ-মণ্ডল; আমাৰ জ্ঞান, মূল্যবোধ, প্ৰেম সকলো। মেথিউ আৰ্ণল্ডে কৈছিল- 'ধন আৰ্জন জীৱনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য নহয়। মানুহৰ জীৱনত বুদ্ধি আৰু জ্ঞানৰ প্ৰসাৰ, সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি স্পৃহা, সামাজিক চেতনা আৰু এখন আনন্দপূৰ্ণ মধুৰ সমাজ গঠন, এই সকলো অন্তৰৰ সত্য উপলব্ধি কৰি সন্তুষ্টি লাভ কৰাই জীৱনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য।' চাকৰি পোৱাৰ পিছত মোৰ জীৱনৰ উদ্দেশ্য কি হ'ব বাৰু ?

উদয়

"বিফল যৌৱনা কোনো গাভৰুৱে নাভাবেনে
কোন সেই কবি
ছন্দৰ তুলিৰে আঁকে অশ্ৰুক্লান্ত জীৱনৰ
সোণোৱালী ছবি ?" - দেৱকান্ত বৰুৱা।

সিদিনা উদয়ক লগ পালো। বহুদিনৰ মূৰত তাক লগ পাইছোঁ। চেহেৰা সলনি হৈ গৈছে। দুই এডাল চুলিও পকিছে। মূৰত এবোজা চিন্তা কঢ়িয়াই ফুৰা যেন লাগিল তাক। গণেশগুৰিৰ বজাৰৰ পৰা 'মেইন' ৰাস্তালৈ বুলি খোজ কাঢ়ি কাঢ়ি বহু কথাই পাতিলো। হঠাৎ সি ৰৈ গ'ল।

"আৰে, ৰ'লি কিয় ?"

"ন'ৰম ? দেখা নাই উজুতি খাই তেজ ওলাইছে ! আচৰিত ইমান তেজ জানো মোৰ আছে ? মোৰ তেজবোৰ ইমান ৰঙা

কেনেকৈ হ'ল ?" "হেৰৌ, তোৰ মোৰ তেজ ৰঙা নহয়, মন্ত্ৰী-MLAৰ হ'ব নেকি ? সিহঁতৰ তেজ নীলা বুজিছ ? দেখা নাই সিহঁতে গোটেই পৃথিৱীখনকে নীলা দেখে।"

অলপদূৰ যোৱাৰ পিছত সি আকৌ বৈ গ'ল। মই তাৰ ওচৰলৈ চালো। সি কাষৰ ৰেচনৰ দোকানখনলৈ চাই আছে।

"মই বাৰু পাগল হ'লো নেকি ?"

"কিয় ? কি হ'ল ??" মই সুধিলোঁ।

"ৰেচনৰ দোকানৰ চাউল নিবলৈ আহিছোঁ বন্ধৰ দিনা ? আজি বোলে কিবা 'ষ্ট্ৰাইক', চব বন্ধ।" আকৌ খোজ ললোঁ। সি ক'লে- "ষ্ট্ৰাইক কৰি এই পেটৰ ভোকটো বন্ধ কৰিব নোৱাৰিনে ? পেটৰ চিন্তা নাথাকিলে কলপাত পিন্ধিও লাজ ঢাকিব পাৰি দে চোন।"

"এইটো কুৰি শতিকা। যিমানেই কম কাপোৰ পিন্ধিবি সিমানেই ভদ্ৰ সমাজত স্থান পাবি।"

"একেবাৰে নিপিন্ধিলে কি হ'ব বাৰু ?"

"কি হ'ব আৰু ? তোক-মোক পাগল বুলি ফাটেকলৈ নিব আৰু মন্ত্ৰী, MLAৰ জীয়েক পুতেকহঁতে তেনে কৰিলে ভদ্ৰ সমাজে অনুকৰণ কৰিব।" "কিবা উপায়েৰে জেলত সোমাব নোৱাৰিনে ? অন্ততঃ পেটৰ চিন্তাটো কমিব।"

"মাৰে ইমান কষ্ট কৰি পঢ়ালে হাকিম মুন্সিফ হ'বি বুলি। এতিয়া আকৌ তই জেলত সোমোৱাৰ কথা চিন্তা কৰিছ ?"

উদয়ৰ শৈশৱতে দেউতাক ঢুকাল। দেউতাকৰ সা-সম্পত্তি কিছু আছিল। মাকে মাটি-বাৰী বিক্ৰী কৰি পঢ়ালে। "হায়াৰ ছেকেণ্ডাৰী"টো পাচ কৰিলে। তাৰ পিছত আৰু নোৱাৰিলে। চাকৰি বিচাৰি চকীদাৰৰ চাকৰি এটাও নাপালে। ধনীৰ দুলাল আৰু চকীদাৰৰ চাকৰি ? হুঁ ! এতিয়া গণেশগুৰিত আদা-নহৰুৰ দোকান দিছে। কোনোৰকমে যাতে ঘৰখন চলে ? ভায়েক-ভনীয়েক কেইটাৰ মুখলৈতো চাবই নোৱাৰি।

মানুহৰ কিয় এনে হয় ? ভগৱান ইমান নিষ্ঠুৰ নে ? ক'ৰবাত পঢ়িছিলোঁ - লিছবনত এটা ধৰ্মীয় উৎসৱৰ দিনত বোলে প্ৰাৰ্থনাৰ বাবে সমবেত হৈছিল শ শ মানুহ ; হঠাতে অহা ভূমিকম্পই বোলে গীৰ্জাৰ ভিতৰতে প্ৰাণ ললে শ-শ আবাল বৃদ্ধ বনিতাৰ; মাকৰ কোলাতে মাংসপিণ্ডত পৰিণত হ'ল একো একোটি শিশু। ভগবান সঁচাকৈয়ে দয়াময় নে ?

আদিত্য

"Youth is the wonderful luxurious spring.
The time of activity and bubbling strength"

--ভিচাৰিয়ান বিলেনস্কি

নিজৰা পাৰ-চাপৰাৰী পথ। অকলে খোজ দিছোঁ। ভাবিছো-ক'ত বিলেনস্কিৰ youth ? ক'ত আজিৰ যুৱশক্তি ? উপযুক্ত তদাৰকতাৰ অভাৱে-পাশ্চাত্য সংস্কৃতিৰ অন্ধ-অনুকৰণে আজি আমাৰ জাতীয় কলা-কৃষ্টিক টেটু চেপি ধৰিছে। বিভিন্ন বিজ্ঞাপন, VIDEO, VCR আদিৰে অৰ্দ্ধনগ্ন, অৰ্দ্ধাবৃত নাৰী নানা 'ফাইট'ৰ সমাহাৰে আজি যুৱসমাজক- যি পথলৈ লৈ গৈছে তাতে সৃষ্টি হৈছে কিছুমান অসামাজিক কাৰ্যৰ। ক্ৰমবৰ্দ্ধমান নিবনুৱা সমস্যাৰ বাবেও কিবা এটা কৰাৰ পৰা বিৰত হোৱা অনেক যুৱক-যুৱতীয়ে অবাবত সময় নষ্ট কৰি মানসিক স্থিৰতা হেৰুৱাইছে। তাতে জন্ম হৈছে- যুৱশক্তিৰ ডাঙৰ ব্যাধিটোৰ। অপসংস্কৃতিৰ পয়োভৰে আমাৰ মোহনীয় জাতীয় জীৱনক কলুষিত কৰিছে। চাৰিওফালে উত্তেজনাময়, বিশৃঙ্খল পৰিবেশ- সমাজৰ বাবে এটা প্ৰত্যাহ্বান।

"অৰুণ।" - কাৰোবাৰ মাতত উচপ্ খাই উঠিলোঁ। দাড়িৰে ভোবোকাৰ মুখৰ এটা ল'ৰা। চকুত টোপনি খতিৰ স্পষ্ট চিন। মোৰ চিনিবলৈ বেছি পৰ নালাগিল। আদিত্য। সেই আদিত্য-মোৰ, উদয়ৰ আদিত্য।

দেউতাকে দিন হাজিৰা কৰি পঢ়ুৱাইছিল। 'হায়াৰ ছেকেণ্ডাৰী' পাছ কৰাৰ পাছতে দেউতাক ঢুকাল। আদিত্যৰ হাকিম হোৱাৰ স্বপ্ন কেনিবা হেৰাল। তাৰ ঘৰখন সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ বলি হ'ল। মাকৰ অকাল বিয়োগ ঘটিল। ভনীয়েককো কোনোবা দুৰ্বৃত্তই ধৰ্ষণ কৰি নৃশংসভাৱে হত্যা কৰিলে। আৰু সি ? সমাজৰ উচ্চ পদস্থ মুখা পিন্ধা কিছুমানৰ অমানৱতাৰ বলি হ'ল সি যি মুখা পিন্ধা ব্যক্তিয়ে দিনত সমাজৰ, দেশৰ উন্নতিৰ, একতাৰ বাবে মৌসনা ভাষণ দিয়ে আৰু ৰাতি হ'লে সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ অগ্ৰণী হৈ পৰে, তাৰ ভনীয়েকৰ নিচিনা নিষ্পাপ কিশোৰীক ধৰ্ষণ কৰি সমাজত বিভীষিকাৰ সৃষ্টি কৰে। ক্ষোভ আৰু বেদনাৰে জৰ্জৰিত মন এটা লৈ সি গাঁও এৰি গুচি গ'ল; এতিয়া সি কোনোবা সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠনৰ সদস্য। কথাবতৰাৰ পৰা গম পালোঁ সি গণেশগুৰিলৈ আহিছে- কিবা সংগঠনৰ কামত। কামটো হেনো এতিয়াও secret হৈ আছে, কালিলৈ open হৈ যাব। তাৰ কথাবোৰ মোৰ কিবা ৰহস্যময় যেন লাগিল। চাহ খাবলৈ বুলি দুয়ো ওচৰৰে এখন ধাবাত সোমালোঁ। চাহ কাপত চুমুক দি দি সি বহু কথাই ক'লে- তাৰ সংগঠনৰ কথা, জাতীয়তাবাদৰ কথা, স্বাধীন অসমৰ কথা--।

"আদিত্য, 1946 তে বৃটিছে জৱাহৰলালক সুধিছিল" আমি গুচি গ'লে তোমালোক কেনেকৈ চলিবা ? তোমালোকৰ মাজত তয়াময়া ৰণ হ'ব ----।" এতিয়া মই তোক সুধিছো- অসমক ভাৰতবৰ্ষৰ পৰা বিচ্ছিন্ন কৰি আনিলে সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিৰ হাতোৰাৰ পৰা আমাৰ স্বাধীনতা ৰক্ষা কৰা সম্ভৱ হ'বনে ?"

"অসমীয়াক কি লাগে ? কিহৰ বাবে আমাৰ সেনানীয়ে যুঁজিছে, মৰিছে ? আমাক লাগে বাচি থকাৰ এটা উপায়; নিজৰ মাটি জলবায়ুৰ ওপৰত সাৰ্বভৌমত্ব ।" মোৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰত সি বেলেগ কথাহে ক'বলৈ ধৰিলে "যিখন দেশত বিদেশী নাগৰিকে ভোট দান কৰিব পাৰে; সেই দেশৰ সংবিধানৰ কিবা মূল্য আছে বুলি তই ভাব নেকি ? এজন প্ৰবাসী ভাৰতলৈ আহিবলৈ 'ভিছা' লাগে কিন্তু লাখ লাখ বিদেশী নিৰ্বিবাদে অসমলৈ আহিব পাৰে । এয়াই তোৰ দেশৰ সংবিধানৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ ? আমাৰ তেলৰ কথাকে চা- এখন অংগ ৰাজ্যক এনেকৈ নগ্ন আৰু নিৰ্লজভাৱে শোষণ কৰাৰ নজিৰ আৰু ক'ৰবাত আছে ?"

"কিন্তু তোৰ যি দাবী তাৰ কথা কৈছো - ৰাজনৈতিক সাৰ্বভৌমত্ব মানি ল'লেও অৰ্থনৈতিক ভাবে 'স্বাধীন অসম' সাম্ৰাজ্যবাদৰ বহতীয়া হৈ নপৰিবনে ? ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰযন্ত্ৰৰ ঔপনিবেশিক চৰিত্ৰৰ পৰা মুক্তি পাবলৈ কৰা 'স্বাধীন অসম'ৰ দাবী কাৰ্যকৰী হ'লে অসমত সাম্ৰাজ্যবাদৰ পোহাৰ নেমেলিবনে ?"

সি নীৰৱে ৰ'ল । মই তাৰ মুখলৈ চালোঁ । সি চকু কেইটা ডাঙৰকৈ মেলি দিছে । চকুৰ মণিৰ ভিতৰত ধাবাৰ পিছফালৰ সক খিড়িকিখন; তাৰ ফাঁকেৰে দূৰত ডুবিব ধৰা বেলিটো । জাপিৰ মাজতো তাৰ মুখখন ৰঙা হৈ উঠা যেন লাগিল । তাৰ চকুৰ মণিৰ ভিতৰত জ্বলি থকা বেলিটো যেন ৰঙা- যেন মদাৰ ফুলৰ ৰঙকো চেৰ পেলাব ।

উপসংহাৰ

বাতিপুৱা বাতৰি কাকতখনৰ 'হেড্‌লাইন' । গণেশগুৰিৰ বজাৰত বোমা বিস্ফোৰণ- কেইবাজনো নিহত । মই নবালৰিকৈ মৃত ব্যক্তিৰ তালিকাখনলৈ চকু দিলোঁ । প্ৰথমতেই আছে -উদয় তালুকদাৰ (২১), হাজো । মই আৰু চাব নোৱাৰিলোঁ । এখন বিভংস ছবি মোৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠিল । মোৰ আৰু বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল - পৰহি আদিতাই 'এতিয়ালৈকে secret হৈ আছে,, কালিলৈ open হ'ব বুলি' কি কামৰ কথা কৈছিল । ছিঃ । সিহঁতে উদয়হঁতৰ দৰে আদা-নহকৰ বেপাৰী কেইটাৰ হত্যা কৰি দেশ উদ্ধাৰিব খুজিছে ? মোৰ মূৰটো আচন্দ্ৰাই কৰা যেন লাগিল । আৰে, উদয়ৰ মাক-ভায়েকহঁতে হাত মেলি মোৰ ফালে আহিছে; ইহঁতে মোক টেটুত চেপি মাৰিবচোন এতিয়া ! মই পলাইছো, দৌৰিব ধৰিছো । মই ঘামিছো; আঃ ইমান গৰম !

● ● ●

নৱেম্বৰ, ১৯৬৩ চন । ত্ৰিশ হাজাৰ মানুহৰ উপযোগী মস্কোৰ চাইকোভস্কী হলত লাখ লাখ মানুহৰ সমাগম, এখন কবিতা আবৃত্তিৰ সমাবেশ অনুষ্ঠিত হৈছে । ডেকা কবি আন্দ্ৰেই ভজনেচেনস্কীয়ে তেওঁৰ "খহিপৰা তৰা" শীৰ্ষক কবিতাত পপীয়া তৰাক "শান্তিদূত"- "Messenger of peace" বুলি অভিহিত কৰি কবিতাৰ বক্তব্যৰে ক'ব ধৰিছে- 'অলেখ তৰালিৰে - া তৰা বছা সুবিমল আকাশখনৰ পৰা মই আহিছোঁ । আমি আকাশৰ পৰা পৃথিৱীত কোনটো মানুহ, কোনটো অমানুহ চাই ছোঁ । কিন্তু দূৰ্ভাগ্যবশতঃ আমাৰ চকুত খুব কম সংখ্যক মানুহে ধৰা পৰিছে । বাকীবোৰ মানুহৰূপী দৈত্য । পাপ, হিংসা, কূৰ্চ্চুট, কপট, বিদ্বেষ আদি পিশাচৰ গুণবোৰেৰে সিহঁত বিভূষিত । পৃথিৱীয়ে তীব্ৰভাৱে উন্নতি কৰিছে বুলি মানুহে গৰ্ব কৰে । কিন্তু ক'তা, পৃথিৱীৰ দিনে দিনে নৈতিক অৱনতি হোৱাহে আমি দেখিবলৈ পাইছোঁ আৰু সেইকাৰণেই মই আকাশৰপৰা সাৱধানবাণী লৈ নামি আহিছোঁ । ইমানতে তোমালোকে হিংসা-হিংসি আৰু যুদ্ধং দেহিভাববোৰ পৰিত্যাগ কৰি পৰস্পৰে ভাই-ভাই ভাব লোৱা, নহ'লে আমাৰ খং উঠিব লাগিলে আকাশৰ পৰা বজ্ৰপাতেৰে তোমালোকক সমূলি শেষ কৰি পেলাম ।" তেওঁৰ কবিতাটি শুনি লীনা নামৰ এগৰাকী গাভৰুৱে সুধিলে- "পুৰণি গতানুগতিক কবিতাৰ পৰা আঁতৰি গৈ নতুন বস্তুৰ সন্ধান দিবলৈ তুমিও এটা খহি পৰা তৰা নেকি ? ডেকা কবি আন্দ্ৰেই হাঁহি মাৰি তপৰাই উত্তৰ দিলে- "তোমালোকৰ গেলেৰীত বহি ইমানবিলাক তৰাই তিৰবিৰাই আছা, কিন্তু তাৰ ভিতৰতে তুমিয়েই কেৱল নতুন কথাৰ সন্ধানত তাৰ পৰা খহি পৰি প্ৰশ্ন সুধিলা, এতেকে তুমিও খহি পৰা তৰা নহয় জানো ?"

—— ৰামধেনুৰ পৰা

● ● ●

নেহেৰু পাৰ্কৰ গোলাপ কেইজোপাৰ মাজৰ বেঞ্চখনত ৰাজীৱে এঘণ্টা-দুঘণ্টাকৈ তিনিঘণ্টা চন্দনাৰ অপেক্ষাত পাৰ কৰিলে। নাই, চন্দনাৰ দেখা দেখিয়েই নাই। চন্দনাক কথা দিয়া মতে সি ঠিক দুই বজাত পাৰ্কলৈ আহিছিল। চকীদাৰজন পাৰ্কত তেতিয়া অকলে আছিল। বতাহত হালিজালি থকা ৰঙা-বগা গোলাপৰ ফুলবোৰে হাঁহি-হাঁহি তাক যেন স্বাগত জনাইছিল। তালপাতবোৰক লৰিবলৈ এৰি দি দেৱদাৰু গছবোৰে সশব্দে হাঁহিছিল।

◆ প্ৰতাপ হাজৰিকা
অষ্টম ষাণ্মাসিক

পাৰ্কখন এতিয়া বিভিন্নজনেৰে ভৰি পৰিছে। অথনি নীৰৱ হৈ থকা নেহেৰু পাৰ্কখন এতিয়া ল'ৰা-ছোৱালী বোৰৰ হাঁহিৰ শব্দত মুখৰ হৈ পৰিছে। সি মন কৰিলে, তাৰ সন্মুখৰ বেঞ্চখনত বহা যুৱক-যুৱতীহালে গাতে গা লগাই বহি নিজৰ কথাত মচগুল হৈ খিলখিলাই হাঁহিছে। চন্দনা যদি এতিয়া তাৰ কাষত থাকিলহেঁতেন! ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে এটা দীঘল হুমুনিয়াহ ৰাজীৱৰ বুকুৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহিল। তাৰ মানে চন্দনা এতিয়া ঘৰখনৰ মানুহবোৰৰ লগত মিলিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। তাইৰ ঘৰখনৰ মানুহবোৰে বিচৰাৰ দৰে তাই তেন্তে তাক এৰি অন্য কাৰোবালৈ যোৱাত মত দিছে। তেনে হলেও আচৰিত হ'বলৈ একো নাই। তাৰদৰে এটা সাধাৰণ চাকৰিয়াললৈ ....। ফিৰ ফিৰকৈ বলা চেঁচা বতাহ জাকৰ দৰে ভাৱবোৰে ৰাজীৱৰ দেহত বিন্ধি গ'ল।

সি ঘড়ীলৈ চালে। পাঁচ বাজি পোন্ধৰ মিনিট। তাৰমানে সি চন্দনালৈ পূৰা তিনিঘণ্টা পোন্ধৰ মিনিট বাট চালে। কেৰাচিন তেল ঢলা খৰিত ডমৰুকৈ জুই জ্বলাৰ দৰে হঠাতে ৰাজীৱৰ খং উঠি আহিল। আৰু সি বহি থকা বেঞ্চখনৰ পৰা উঠি গজং গজংকৈ পাৰ্কৰ পৰা ওলাই আহিল। নাই, সি আৰু চন্দনাৰ বাবে ৰৈ নাথাকে। অপেক্ষাৰো এটা সীমা আছে। চন্দনাক হয়তো সি মিছাতে বেছি ওপৰলৈ তুলিছে। মিছাতে হিয়াৰ মনিকূটত ঠাই দিছে। চকু দুটা ঢুলঢুলীয়া কৰি তাই কালি তাক যেনেদৰেহে কৈছিল,- "মই আহিম ৰাজীৱদা। ঠিক দুইবজাত। কোনেও বাধা দি মোক ৰাখিব নোৱাৰে।" কথাবোৰ ভাবি ভাবি ৰাজীৱে খৰকৈ ৰঙাগড়া পথেদি খোজ আগবঢ়ালে। ঘৰলৈ এতিয়াই যাবলৈ তাৰ মন নাই। চন্দনাৰ অনুপস্থিতিয়ে তাৰ মনৰ ঘৰ-দুৱাৰ ইতিমধ্যে ভাঙি পেলাইছে। সি নিবেদিতাহঁতৰ ঘৰলৈ খোজ আগবঢ়ালে। কিজানি নিবেদিতাই তাৰ ভাঙি চিঙি যোৱা ঘৰ-দুৱাৰ পুনৰ নিৰ্মাণৰ ভাৰ লয়। এতিয়া যদি চন্দনাক সি বাটত লগ পায়, তেন্তে তাইৰ গালত এটা চৰ সোধাই ক'ব- এঘণ্টা নহয়, দুঘণ্টা নহয় তিনিঘণ্টা পোন্ধৰ মিনিট অপেক্ষা কৰোৱালি! ৰাজীৱে ভোব ভোবালে।

গান্ধীপাৰ্কৰ ওচৰত ৰাজীৱ থমকি ৰ'ল। কেইছেকেণ্ডমানৰ বাবে তাৰ হৃৎপিণ্ডটোও স্তব্ধ হ'ল! আলিবাটৰ পৰাই সি ঠিক দেখিলে আমজোপাৰ তলৰ বেঞ্চখনৰ এচুকত চন্দনা বহি আছে। ঘনে ঘনে ৰুমালেৰে গাল মচিছে। হয়তো চকুপানী! ৰাজীৱৰ তেতিয়াহে মনত পৰিল সি চন্দনাক গান্ধীপাৰ্কত লগ পোৱাৰহে কথা কৈছিল। আজি আগবেলা টিভিটোত নেহেৰুৰ কথা শুনি শুনি সি গান্ধীৰ নাম পাহৰিয়েই গৈছিল।

OOO

নাট্যাভিনয়ত ট্ৰেজেডি বিচাৰ

◆ দেৱকুমাৰ মহন্ত
সপ্তম ষাণ্মাসিক

সুৰাৰ দেৱতা ডায়'নিচাচ, যাৰ আন এটা নাম বেক্কাচ। চিমিলিৰ পুত্ৰ ডায়'নিচাচেই হ'ল ট্ৰেজেডি প্ৰধান উৎস। থীব্‌চৰ প্ৰতিষ্ঠাতা কদমুচৰ কন্যা চিমিলি। এওঁৰে প্ৰেমত পৰিল দেৱতা প্ৰধান জিউচ। এই কথা জিউচৰ পত্নী জুনোই গম পাই স্বাভাৱিকতে চিমিলিৰ প্ৰতি ঈৰ্ষান্বিত হ'ল আৰু সেই ঈৰ্ষাৰ জুইত জাহ গ'ল চিমিলি। জিউচে চিমিলিক হেৰুৱালে হয় কিন্তু চিমিলিৰ গৰ্ভজাত সন্তানক, তেওঁৰ ঔৰসজাত পুত্ৰক জুনোৰ ঈৰ্ষাগ্নিৰ পৰা ৰক্ষা কৰিলে। আগতীয়াকৈ জন্মহোৱা এই সন্তানক জিউচে নিজৰ কৰগুণ ফালি তাৰ ভিতৰত সুমুৱাই থ'লে। জিউচৰ এই সন্তানেই হ'ল ডায়'নিচাচ। জীৱনৰ প্ৰাৰম্ভিক সময়খিনি এন্ধাৰত কটোৱা ডায়'নিচাচৰ জীৱন সদায় আনন্দ মুখৰ নাছিল। জীৱনত তেওঁ বহুতো অলিে আহুকাল বাধা বিপৰ্য্যয়ৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছিল। ডায়'নিচাচৰ জন্ম মৃত্যুৰ কথা সুৱৰি তেওঁৰ ভক্তসকলে যি প্ৰশস্তি আৰু বিলাপগীত গাইছিল তাৰ পৰাই উৎপত্তি হয় ট্ৰেজেডিৰ। ট্ৰেজিডিৰ উৎস বিচাৰি গ'লে আন কিছুমান কাহিনী আৰু ভাৱধাৰাৰ সৈতে আমাৰ পৰিচয় ঘটে কিন্তু এই ক্ষুদ্ৰ লিখনিত তাক প্ৰতিফলিত কৰা সম্ভৱপৰ নহয়।

নাটবোৰত সাধাৰণতে দুই ধৰণৰ পৰিণতি দেখা যায় এবিধ মিলনান্তক বা কমেডি আনবিধ বিয়োগান্তক বা ট্ৰেজেডি। আমাৰ বহুতৰে ধাৰণা যে, দুখবিপৰ্য্যয়ৰ কাহিনী এটাক নাটকীয় ৰূপ দিলেই ট্ৰেজেডি হৈ উঠে, আচলতে ই তেনে নহয়। ইয়াৰ ভিত্তি অইনহে। ই ভয় আৰু সহানুভূ... উদ্ৰেক কৰা দেখা যায়। ইয়াৰ উদ্দেশ্য বিস্ময় ভাব জগোৱা। ট্ৰেজেডিত যি ৰসৰ সৃষ্টি হয় সি ভয় আৰু শোচনা জগাই তোলে। প্ৰকৃততে ট্ৰেজেডি কোনো মানুহৰ অনুকৰণ নহয়, ঘটনাৰহে। একো সময়তে ভালেমান চিত্ৰই প্ৰাধান্য লাভ কৰা কমেডিৰ বিপৰীতে ট্ৰেজেডিক একক চৰিত্ৰৰ নাটক বুলি ক'ব পৰা যায়। কিয়নো ট্ৰেজেডিত এটা বা দুটা চৰিত্ৰই প্ৰাধান্য লাভ কৰা দেখা যায়। ট্ৰেজেডিত আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰ হ'ল নায়ক বা নায়িকা। ট্ৰেজেডিৰ নায়ক বা নায়িকাৰ গাত এক বিশেষ ধৰণৰ অসাধাৰণত্ব পৰিলক্ষিত হয় আৰু এই কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰৰ অসাধাৰণত্বই নাটকীয় সুবিধা প্ৰদান কৰে। ট্ৰেজেডিৰ সংজ্ঞা নিৰূপণ কৰিবলৈ গৈ এৰিষ্টটলে লিখিছে যে- ট্ৰেজেডি হ'ল জীৱনৰ গহীন গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু যথেষ্ট পৰিমানে ব্যাপক, স্বয়ংসম্পূৰ্ণ কাৰ্যাৰ অনুকৰণ। এৰিষ্টটলে ট্ৰেজেডিক ছটা ভাগত ভাগ কৰিছে। ভাগ কেইটা হ'ল- কাহিনী, চৰিত্ৰ, চিন্তাধাৰা, ভাষা, সংগীতআৰু দৃশ্যসজ্জা। কাহিনীতেই ট্ৰেজেডিৰ উৎস নিহিত থাকে আৰু সেইবাবেই কাহিনীয়ে ট্ৰেজেডিৰ প্ৰাণ। মঞ্চসজ্জা কৌশলে যি দৰে দৰ্শকৰ আবেগক তৰংগায়িত কৰিবলৈ সমৰ্থ হয় সেইদৰে সুৰ, চন্দ, লয় আদি সাংগীতিক সুষমাই ট্ৰেজেডিৰ আকৰ্ষণীয় গুণ বৃদ্ধি কৰে। ভাষা হ'ব লাগে বিষয়বস্তুৰ গুৰুত্ব আৰু গাম্ভীৰ্যৰ সতে খাপ খোৱা। আকৌ ডঃ সাধন কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্যই ট্ৰেজেডিৰ শ্ৰেণী বিভাগত বৈজ্ঞানিক শৃঙ্খলাবোধৰ পৰিচয় দিবলৈ গৈ বিশেষ বিষয়ৰ ভিত্তিত ট্ৰেজেডিৰ শ্ৰেণী বিভাগ কৰিছে।

১। ভাৱ প্ৰাধান্যৰ ভিত্তিত -
- বিস্ময় প্ৰধান বা হাই ট্ৰেজেডি
- ভয় প্ৰধান বা হৰ'ৰ ট্ৰেজেডি
- শোচনা প্ৰধান বা পেথেটিক ট্ৰেজেডি

২। কাহিনী উৎসৰ ভিত্তিত-
- পৌৰাণিক
- ঐতিহাসিক
- সামাজিক
- গাৰ্হস্থ্য

৩। বিষয়বস্তুৰ ভিত্তিত
- 'পেচন' ট্ৰেজেডি
- ''ৰিলিজিয়াচ'' ট্ৰেজেডি
- 'ৰিভেঞ্জ' ট্ৰেজেডি
- 'কন্‌স্‌পিৰেচন' ট্ৰেজেডি

৪। বৃত্ত গঠন বৈশিষ্টৰ ভিত্তিত
- ক্লাচিকেল ট্ৰেজেডি
- ৰোমান্টিক ট্ৰেজেডি

৫। উপস্থাপন ৰীতিৰ বৈশিষ্টৰ ভিত্তিত
- ৰিয়েলাচ্‌টিক ট্ৰেজেডি
- আয়দিয়ালিচটিক ট্ৰেজেডি
- চিম্বলিক ট্ৰেজেডি

৬। উপসংহাৰৰ ভিত্তিত

- বিয়োগাত্মক ট্ৰেজেডি
- মিলনাত্মক ট্ৰেজেডি

ট্ৰেজেডিৰ কাহিনী গ্ৰন্থনক এৰিষ্টটলে দুই শ্ৰেণীত ভাগ কৰিছে। সৰল ট্ৰেজেডিৰ কাহিনী পোনপটীয়াভাৱে পৰিণতিৰ ফালে আগবাঢ়ে আৰু জটিল গ্ৰন্থনত কাহিনীক পৰিণতিৰ ফালে আগবঢ়াই নিয়া হয় শ্লেষ আৰু ঢাক খাই থকা সত্য উদ্ঘাটনৰ যোগেদি। অভিনেতাই ট্ৰেজেডিত মানুহৰ বেদনাভৰা জীৱনৰ অভিজ্ঞতাৰ ৰূপায়ন সাৰ্থক কৰি তুলিবলৈ হ'লে কাৰ্য্যৰ অনুকৰণৰ যোগেদি তাৰ কৰুণ আৰু ভয়ংকৰ পৰিণতি প্ৰতীয়মান কৰিব লগা হয়। যদিও কাৰ্য্যই চৰিত্ৰটো সাঙুৰি লয়, চৰিত্ৰ মুখ্য নহয় গৌণহে হৈ পৰে। ট্ৰেজেডিত কাহিনীৰ পৰিসৰ নিৰ্দ্দিষ্ট হোৱা দেখা যায়। কিয়নো ই বেছি চুটি বা দীঘল হ'লে প্ৰকৃত ৰস সৃষ্টিত ব্যাঘাত জন্মে। এৰিষ্ট'টলৰ মতে কাহিনী গ্ৰন্থন জটিল হোৱাটো বাঞ্ছনীয়, কাৰণ এনে গ্ৰন্থনতহে ভয় আৰু পুতৌ উদ্ৰেক কৰিব পৰা গুণ বেছি থাকে ফলত সংবেদন গভীৰ হয়। ট্ৰেজেডিৰ নায়ক অসৎ হ'ব নোৱাৰে, কাৰণ জানি শুনি, ইচ্ছা কৰি বেয়া নীতি বা গৰ্হিত কাম কৰিলে স্বাভাৱিকতে তেওঁ দৰ্শকৰ সহানুভূতিৰ পৰা বঞ্চিত হয়। আনহাতে মৃত্যু ট্ৰেজেডিৰ বাবে অপৰিহাৰ্য্য নহয়। মৃত্যুতকৈ বেছি তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ হৈছে মৃত্যুক গ্ৰহণ কৰিবলৈ নায়ক কিভাবে আগবাঢ়ি গ'ল সেইটোহে। ট্ৰেজেডিত নায়াক নিষ্ঠাৰে জীৱনৰ এন্ধাৰ ফালটোৰ সন্মুখীন হয় পোহৰৰ সন্ধানত, যাৰ ফলত নায়কে বহুতো বিপৰ্য্যয়ৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হয়। এই বিপৰ্য্যয়ে নায়কক সমবেদনাৰ পাত্ৰ কৰি তোলে। এই সমবেদনাৰ ভাৱে আমাক ট্ৰেজেডিৰ নায়কৰ ওচৰ চপাই তেওঁৰ অভিজ্ঞতাৰ অংশীদাৰ কৰে। নায়কক আপোনা যেন লগাৰ পিছত তেওঁৰ দুখত সমভাগী হৈ পৰিণতি সম্বন্ধে শংকিত হৈ উঠাটোৱেই ট্ৰেজেডিয়ে উদ্ৰেক কৰা ভয়ৰ প্ৰকৃত ৰূপ।

প্ৰাৰম্ভিকতে নাট্যকাৰ সকলে ট্ৰেজেডিৰ নায়ক ৰজা বা সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ হব লাগিব এই মনোভাৱেৰে নাট ৰচনা কৰিছিল, কিন্তু সময়ৰ লগে লগে আমাৰ চিন্তাধাৰাৰ পৰিবৰ্ত্তন হৈছে। এই পৰিবৰ্ত্তিত চিন্তাধাৰাই আমাৰ সংস্কৃতিলৈ বাস্তৱৰ ঢল নমাই আনিছে যাৰ ফলত নাট্যকাৰ সকলে, সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ মানুহকো নায়কৰ আসনত বহুৱাবলৈ আগবাঢ়ি আহিছে। ইয়ে নায়কক আৰু অধিক দৰ্শকৰ ওচৰ চপাই আনিছে যাৰ ফলত সাম্প্ৰতিক কালতো নাট্যাভিনয়ত ট্ৰেজেডিয়ে এক বিশেষ স্থান দখল কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

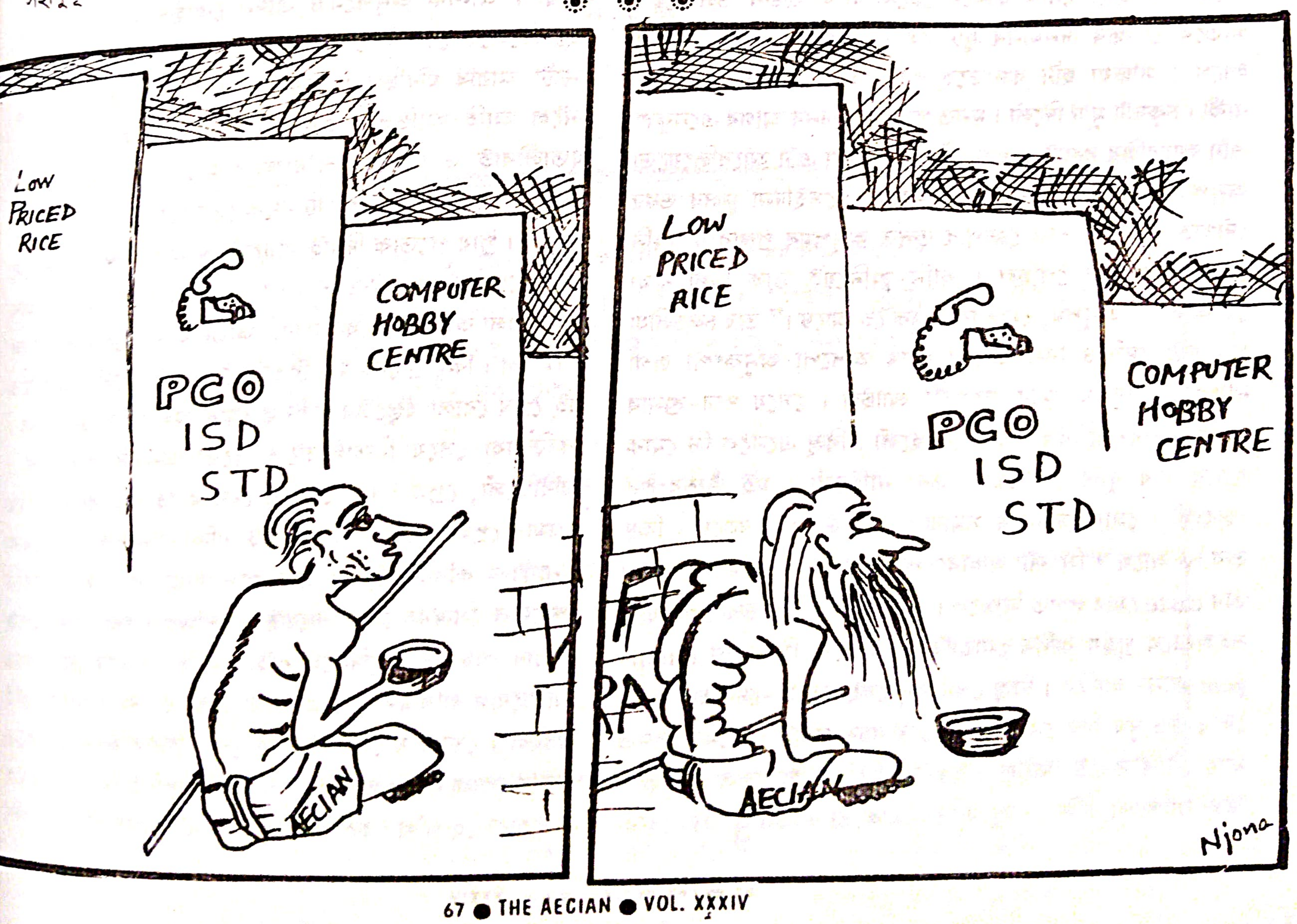

যেতিয়া আবেলি নামে

◆ জ্যোতিস্মিতা ঠেঙাল
স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী

গো টেই দীঘলীয়া বাটছোৱাৰ দুযোকাষে শাৰী শাৰী কৃষ্ণচূড়া। বাছৰ পৰা খিৰিকিৰে লাহেকৈ মূৰটো উলিয়াই ওপৰলৈ চালোঁ। কৃষ্ণচূড়াৰ ৰঙা ৰঙা ফুলবোৰে যেন আকাশৰ নীলাৰ লগত লুকা-ভাকুহে খেলিছে। দূৰৈত সেউজীয়া পাহাৰটো। দুই এজোপা সোণাৰু গছ ফুলেৰে ওপচি হালধীয়া হৈ পৰিছে। এনেকুৱা এটা মনোৰম পৰিবেশত মনটো পাতল পাতল লাগিল। বাছত অহা প্ৰায়বোৰ মানুহেই টোপনিয়াই আছিছে। অৱশ্যে ইমান দীঘলীয়া ভ্ৰমণটোত প্ৰায়বোৰ মানুহেই ভাগৰুৱা হৈ পৰিছে। মই কিন্তু সিমান ভাগৰ অনুভৱ কৰা নাছিলোঁ। আজি এবছৰৰ মূৰত ঘৰলৈ আহিছোঁ। প্ৰতিটো মুহূৰ্ত্ততে চকুৰ আগত ভাঁহি উঠিছে মা-দেউতা, দাদা-নবৌ আৰু অকণমানি ভতিজাটোৰ মুখখন। বিশেষকৈ মোৰ ভাবি স্বামীজনৰ কথা ভাবি মনৰ কোনোবা এটা চুকত অজান পুলক অনুভৱ কৰিছোঁ।

আজি এসপ্তাহ আগতে মাৰ পৰা চিঠি এখন পাইছিলো। মাযে লিখিছিল, মোৰ কাৰণে হেনো ল'ৰা এজন ওলাইছে-গতিকে পোন্ধৰ দিনমানৰ ছুটী লৈ যেনেতেনে ঘৰলৈ আহিব লাগে। সন্ধিয়া ছটা বজাতহে ঘৰ পামগৈ- এতিয়াও দুঘন্টা বাকী। চকুদুটা মুদি দিলোঁ। মনত পৰিল বহুদিনৰ আগৰ এনেকুৱা এটা আবেলিৰ কথাই। এৰা, ঠিক এনেকুৱা এটা আবেলিয়েতো অনুপম আহিছিল মোক লগ ধৰিবলৈ। সেইদিনা ফুলৰ ভৰত দোঁৰাই থকা ৰাধাচূড়া জোপাৰ তলত অনুপমৰ প্ৰস্তাৱটো শুনি মোৰ হাঁহি উঠি গৈছিল। জানি-শুনিয়েই তাক মিছা কথা কৈছিলোঁ- "অনুপম, মোৰ বিয়া ঠিক হৈ আছে।" তাৰ চলচলীয়া চকু দুটা দেখিও কিয় জানো মোৰ অলপো অনুকম্পা জগা নাছিল। অনুপম মোৰ সহপাঠী আছিল। সেয়ে পঢ়া-শুনাৰ ক্ষেত্ৰত তাৰপৰা কিছু সহায় লৈছিলোঁ। কিন্তু এনেকৈ সি মোক প্ৰস্তাৱ দিব বুলি কেতিয়াও ভবা নাছিলোঁ। মই উচ্চবংশৰ ছোৱালী। মোৰ দেউতাৰ সমাজত এটা উচ্চস্থান আছে। কিন্তু তাৰ কি আছে? সি এটা সাধাৰণ পৰিয়ালৰ ল'ৰা আৰু বিশেষকৈ তাৰ caste মোৰ লগত নিমিলে। গতিকে দেউতাই তাক কেতিয়াও সহজভাবে গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিব। অৱশ্যে সি ভাষণ intelli-gent মানিব লাগিব। কিন্তু সেই বুলিয়েই মই মা-দেউতাৰ মনত কেতিয়াও দুখ দিব নোৱাৰোঁ। তাৰপিচৰ পৰাই সি মোৰ লগত মাত-বোল কমাই দিছিল। হয়তো সি গম পাইছিল মই তাক মিছা মাতিলোঁ বুলি। কিন্তু ক'তা মোৰতো এতিয়াও বিয়া হোৱা নাই। মা-দেউতাই মোৰ কাৰণে বহুঠাইতে দৰা বিচাৰিছে। হয়তো কিছু ভাগৰিও পৰিছে। হঠাৎ অনুপমৰ চলচলীয়া চকুদটা মনত ভাহি উঠিল। সি বাৰু বিয়া পাতিলেনে নাই........। যাঃ কিবোৰ যে ভাবিছোঁ। নিজৰ ওপৰতে খং উঠি গ'ল। চকু মেলি দেখিলো বাহিৰৰ শাৰী শাৰী দোকানবোৰ লাইটৰ পোহৰত জলমলাই উঠিছে।

দাদা বাছষ্টেণ্ডত বৈ আছিল। ঘৰ পায়েই ভতিজাটোৰ লগত ব্যস্ত হৈ পৰিলোঁ। মা আৰু নবৌ পিছদিনাৰ আলহী সংকাৰৰ বাবে আয়োজনত লাগিছিল। যিয়েই নহওঁক আলহীকতো সন্তুষ্ট কৰিবই লাগিব। ভাত খাই উঠি মা আৰু নবৌৰ লগত বহুত সময় কথা পাতিলো। নবৌয়ে জোকাইছিল, "কাইলৈ কিন্তু ভালকৈ কথা পাতিবা দেই। অন্ততঃ হাঁহিটো ধুনীয়াকৈ .... " কিয় জানো মোৰ লাজ লাগি গৈছিল। কলেজত পঢ়োতে লগৰ ছোৱালীবোৰে প্ৰায়েই কৈছিল মোৰ হেনো হাঁহিটো ধুনীয়া। আনকি অনুপমেও এদিন কৈছিল। বিছনাত পৰি বহুদেৰিলৈকে টোপনি যোৱা নাছিলোঁ। খেলিমেলি ভাববোৰে মনটো আৱৰি ধৰিছিল। চন্দন বৰুৱা - নামটো বাৰে বাৰে মনলৈ আহি আছিল। হঠাৎ মিতালীবালৈ মনত পৰিল। মিতালীবাই ভালপোৱা ল'ৰাজনৰ নামতো চন্দন বৰুৱাই আছিল। University-ত পঢ়ি থাকোতে মিতালীবা মোৰ ৰুমমেট আছিল। প্ৰায় প্ৰত্যেক দিনাই বাইদেউ চন্দনদাৰ লগত ফুৰিবলৈ ওলাই গৈছিল আৰু উভতি আহি চন্দনদাৰ কথা কৈ কৈ মোৰ কান ঘোলা কৰিছিল। কেতিয়াবা কেতিয়াবা কথাবোৰ শুনি ভাল লাগিছিল। কিন্তু প্ৰায়েই মই বিৰক্তি বোধ কৰিছিলোঁ। আচলতে এই প্ৰেম বোলা বস্তুটোৰ ওপৰত মোৰ অলপো আস্থা নাছিল। কেতিয়াবা সেয়ে মিতালীবালৈ পুতৌ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। ভাবিছিলোঁ, প্ৰেম ! যদি চন্দনদা বেকাৰ হৈ বহি থাকে দেখিম তোমাৰ প্ৰেমৰ দৌৰ ! মিতালীবাই এদিন চন্দনদাৰ লগত মোক চিনাকীও কৰি দিছিল। ওখ-পাখ অমায়িক কথা-বতৰাৰে চন্দনদাক সিদিনা মোৰ ভালেই লাগিছিল। পাছ কৰি ওলাই যোৱাৰ পিছতো কিছুদিনলৈ বাইদেৱে চিঠি পত্ৰৰে মোৰ লগত যোগাযোগ ৰাখিছিল। প্ৰতোখন চিঠিয়েই চন্দনদাৰ কথাৰে ভৰ্ত্তি আছিল। শেষৰ ফালে বাইদেৱে দুখ কৰিছিল চন্দনদাই হেনো চাকৰি পোৱা নাই। তাৰপিছত বাইদেউৰ লগত মোৰ যোগাযোগ নোহোৱা হৈ গ'ল। হঠাতে ভাব হ'ল, সেই চন্দনদাই এই চন্দন

নহয়তো ! মনটো কঁপি উঠিল। ধেৎ ! কিবোৰ যে ভাবিছোঁ। দুমান বছৰ হৈ গ'ল, মিতালীবা আৰু চন্দনাদাৰ নিশ্চয়ই বিয়া হ'ল। চকুদুটা মুদি জোৰকৈ টোপনি যাবলৈ চেষ্টা কৰিলোঁ।

ৰাতিপুৱা উঠিয়েই মুৰ তিয়াই গা ধুই দিলোঁ। আগদিনাৰ মেলিমেলি ভাববোৰ মনৰ পৰা আঁতৰি গ'ল। বুলবুলক কোলাত লৈ আগফালৰ ফুলনি পালোঁগৈ। কচুমচু, ইন্দ্ৰমালতীবোৰ ফুলি জকমকাই আছে। নবৌৰ এইবোৰত খুব চখ। বিভিন্ন ৰঙৰ গোলাপবোৰৰ গোন্ধত মনটো ভাল লাগি গ'ল। দীঘলীয়াকৈ উশাহ টানি ললোঁ। দুপাহমান ছিঙি ললোঁ- ড্ৰয়িংৰুমত সজাব লাগিব। মৌ-মাখিবোৰে ইপাহ-ফুলৰপৰা সিপাহত পৰি মৌ চুহি ফুৰিছে। বুলবুলক কোলাৰ পৰা নমাই দিলোঁ। পখিলা এটা দেখি সি ধৰিবলৈ দৌৰ দিলে। বুলবুলটো বৰ মৰমলগা হৈছে। কালিৰপৰাই মোক আমনি কৰি আছে, সি বোলে পাইলট হ'ব, তাক এৰোপ্লেন এখন কিনি দিব লাগে। আবেলি ঘৰৰ আগত গাড়ী এখন ৰোৱাৰ শব্দ শুনি সচকিত হৈ উঠিলোঁ। বুকুখন দুৰু দুৰু কঁপি উঠিল। দেউতা আগবাঢ়ি গ'ল দুৱাৰ খুলি। নবৌ ব্যস্ত হৈ উঠিল মোক লৈ। নবৌৰ নিৰ্দেশতেই যোৱাবাৰ পূজাত লোৱা দামী শাৰীখন পিন্ধিলোঁ। অনিচ্ছাসত্বেও কিছু সাজ-সজ্জা কৰিব লগা হ'ল। এটা সময়ত ড্ৰয়িং ৰুমৰ পৰ্দা ঠেলি চাহৰ প্লেটখন লৈ সোমাই গলোঁ। দাদাই চিনাকি কৰি দিলে- এয়া চন্দন বৰুৱা। মুৰ তুলি চালোঁ - হঠাৎ যেন মোৰ ভৰিৰ তলৰ পৃথিৱীখন আঁতৰি গ'ল। কিহবাই যেন ভিঙিত সোপা দি ধৰি মোক বোবা কৰি পেলালে। যন্ত্ৰবৎ নমস্কাৰ দি কাষৰ ছোফাখনত বহি পৰিলোঁ। মা-দেউতা দাদা সকলোৱে আমাৰ দুজনক অকলে থৈ ভিতৰলৈ গ'ল। কিছুসময়ৰ নীৰৱতাৰ পাছত চন্দনদাই কিছু আড়ষ্ট কণ্ঠেৰে ক'ল, "তুমি বুলি জনাহ'লে মই নাহিলোহেঁতেন নীলাক্ষি"। কোনোমতে হাঁহি মাৰি সুধিলোঁ, "মিতালীবাৰ কি হ'ল চন্দনদা ?" "মিতালীয়ে ডাঃ অৰুণাভ দত্তক বিয়া কৰালে।" আৰু পাতিবলৈ একো কথাই বিচাৰি নেপালোঁ। এক নীৰৱতাই ৰুমটো আগুৰি ধৰিলে। এটা সময়ত আলহীয়ে বিদায় ল'লে। দৌৰি গৈ ৰুমত সোমাই দুৱাৰখন মাৰি দিলোঁ। ওলাই অহা চকুপানীখিনি কোনোমতে বাধা দিব নোৱাৰিলোঁ। আঃ এতিয়া যদি অনুপম আহিলেহেঁতেন !

***

এই পৃথিৱীত তিনিজন মানুহে হাঁহিব জানিছিল। প্ৰথমজন পুৰণিকলীয়া গ্ৰীছ দেশত আছিল। তেওঁৰ নাম এৰিষ্ট ফেনছ। দ্বিতীয় জন স্পেইনত আছিল। তেওঁৰ নাম ছৰ্ভোন্‌টিছ। তৃতীয়জন জনবুলৰ দেশত আছিল। তেওঁৰ নাম জনাথন চুইফ্‌ট। চতুৰ্থ জনৰ নাম নক'লেও হ'ব। কাৰণ তেওঁ তোমালোকে হাতে ঢুকি পোৱাতে অৰ্থাৎ তেওঁৰ নিবাস জকাইচুকতে।"

-কৃপাবৰ বৰবৰুৱা

আপুনি যদি সমাজৰ পৰা আতঁৰত থাকি অকলশৰীয়া জীৱন যাপন কৰিব খোজে তেন্তে মহানগৰত আশ্ৰয় লওক। আজিৰ দিনত সহজতে পাব পৰা মৰুভূমি হ'ল এই মহানগৰবোৰেই।

-আলবেয়াৰ কেমু

EMPLOYMENT SCENARIO OF ENGINEERING STUDENTS IN ASSAM

❑ Dr. P.K. Bordoloi
Sri B. Goswami,
NTMIS, Nodal Centre
Assam Engineering College

WITH painfully slow industrial development in the state, the employment prospects of engineering and technology students within the state is grim for a number of disciplines. A few corrective steps, if implemented, may enhance the employability of the outgoing students.

1. INTRODUCTION

Engineering education is one of the key elements of human resource development which in turn is one of the supporting pillars of national economy. With the opening up of the Indian economy to global environment, all sorts of responsibilities and challanges are being thrown upon the technical education system of the country, the supplier of technical knowhow and manpower to the nation. What matters most is the quality of the end product of technical education & its optimal utilization in national building.

Since the days of the first technical institute established at Guindy, Madras, during the first decade of this century, technical education in India has come a long way and the volume of growth, to say the least, is spectacular. Today, India boasts of having the third largest technical manpower in the world. However, in quality, accountability and excellence, there is much to be desired and accomplished.

In our country, as elsewhere, the technology and knowhow mostly flows out of the technical institutions in the form of students getting employed in industries and technical organizations after successful completion of a defined curriculum. Other modes of transfer of technology, knowhow and manpower from technical institutions are institute-industry interaction, continuing education, consultancy services etc. The employment opportunities of engineering and technology students and the salaries and perks offered to them by the employing agencies are the prime indicators of the robustness and health of an economy. The present article examines the employment scenerio of engineering and technology students in the state of Assam over the years. The information is based on date routinely collected by the National Technical Manpower Information System (NTMIS) Nodal Centre at Assam Engineering College.

2. A BRIEF HISTORY OF THE NTMIS NODAL CENTRE

In order to review the present and future status of the nation's need with regard to the technical manpower during the coming decades and to suggest re-orientation and improvement to the existing programmes, the Ministry of Education and Social Welfare, Government of India set up a working group in November 1977. The committee suggested the establishment of a National Technical Manpower Information System (NTMIS) with a lead centre in the Institute of Applied Manpower Research (IAMR), New Delhi and a number of Nodal Centres distributed over the country.

The Nodal Centre at Assam Engineering College is one of seventeen similar Nodal

Centres established in the country since the inception of NTMIS and was established in 1983. Its jurisdiction is the state of Assam. One other Nodal Centre in the N.E. Region is located at North Eastern Regional Institute of Science and Technology (NERIST) in Naharlagun of Arunachal Pradesh and covers the other states of the region. The Nodal Centre at Assam Engineering College collects data on various aspects of technical education from the Universities and institutions in the state, imparting technical education from the diploma level upwards. These data are supplemented with additional ones for the industries obtained from the Board of Practical Training, Calcutta, which again comes under the framework of NTMIS. It may be mentioned at this point that with the All India Council for Technical Education (AICTE) becoming a statutory body acquiring near absolute control of technical education in the country, the NTMIS with all the Nodal Centres and Boards of Apprenticeship Training has come under direct administrative control of the AICTE.

3. A BRIEF HISTORY OF TECHNICAL EDUCATION IN ASSAM

In comparision to the national level, the history and development of technical education in Assam is both brief and low key. In Assam, before independence, there were only a couple of technical institutions providing junior level courses in selected field. In 1920, the maiden institution, later name as the Assam Textile Institute was established in Guwahati. In the year 1927, the other pioneering institution, which came to be known as Prince of Wales Institute of Engineering and Technology (POWIET) was set up at Jorhat. Both of these institutions were established against the backdrop of national awakening and awareness for rejuvenation of the home industries. Till independence, there was no further development or facilities available in technical education. Seats, which were few and inadequate in number were allocated to Assam at institutions located outside the state.

With the launching of the five-year plans for socio-economic regeneration, the dearth of technical manpower began to be increasingly felt with the establishment of the Assam Engineering Institute in Guwahati in 1948 which provided a diploma course in Civil Engineering, a path was laid for technical education in the state. In the same year diploma courses in Electrical Engineering, Mechanical Engineering and Automobile Engineering were introduced at the POWIET, abolishing the trade courses in engineering offered by it earlier. In 1956, these institutions were upgraded to Polytechnics with conventional course in Civil, Mechanical and Electrical engineering. The courses were remodelled under the pattern laid down by the AICTE. This was followed, over a period of two and a half decades, by opening of four more polytechnics including a Girls' Polytechnic at Guwahati. The proposed Government Polytechnics approved by the AICTE, to be established at Tezpur and Diphu, have not yet materalised.

Opening of a school of Arts and Crafts and upgrading of Assam Textile Institute with the introduction of a diploma course in Textile Technology took place in 1973. The former was upgraded to College of Art and Crafts in 1987. Under the Ministry of Textiles, the Institute of Handloom Technology was established at Guwahati in 1982.

At higher level, the first engineering college, namely the Assam Engineering College was established in Guwahati in 1955. This was followed by Jorhat Engineering College at Jorhat in 1960 and the Regional Engineering College at Silchar in 1977. Classes in the sixth Indian Institute of Technology, to be set up in North Guwahati got started from the 1995 academic session. In addition to these technical institutions, the university departments also offer courses, both undergraduate (UG) and postgraduate (PG) in some technical subjects/disciplines.

4. EMPLOYMENT AGENCIES/SECTORS IN THE STATE

The engineering students after obtaining their diploma or degree seek employment in a number of activities and sectors of employment. For the state of Assam, the important industrial and commercial activities required to be performed in course of employment are mainly-

* Exploration,
* Mining and quarrying,
* Manufacturing,
* Processing
* Maintenance/repairing,
* Construction,
* Agriculture/Plantations,
* Electricity, gas, water and Senitary services,
* Administration,
* Health,
* Transportation,
* Storage,
* Education and other services,

The employers of engineering and technology students may be categorised into the following agencies or sectors.

* Central Government,
* State Government,
* Central Government undertakings,
* State Government undertakings,
* Local bodies,
* Public sector,
* private sector,
* Partnership firms,
* Co-operative sector/socities,
* Autonomous/Semi autonomous bodies.

Recruitment to the jobs may take place just prior to or after the completion of the final examinations depending on the attitude priorities and methodology adopted by the employment agencies. The recruitment and or appointment is normally chanalised through the

* Employment exchanges,
* Assam Public Service Commission (APSC)
* Selection Boards constituted by the employers,
* Training and Placement office.

5. THE INDUSTRIAL SCENERIO

One need not go for to see that Assam and the North Eastern region as a whole is left far behind industrially and commercially by the rest of the country. Even after 40 years of independence and eight five-year plans, this part of the country failed to achieve in the industrial front particularly in the manufacturing sector. Things are not looking up even after opening up of the economy and the market, in the form of inflow of investment either foreign or domestic. A number of factors may have contributed to this stalemate.

1. Geographical location and topography.

(a) Assam does not provide an easy gateway for the industrial products to reach the major consumers or the export market.

(b) Assam is land-locked and with a narrow bottleneck created by Bangladesh, the access to a sea port is difficult.

(c) many parts of the state are hilly and floodprone.

2. Poor transport and telecommunication facilities.

3. There are serious problems of illegal immigrants, insurgency and general law and order.

4. The industrial infrastructure is poor.

5. There are no strategic planning and sincere effort on the part of the state govermment to woo industrialists to set up business in the state.

6. There is a shortage of skilled labour and management personnel.

Assam thus provides a very dismal picture of the organised industrial sector. Excepting minor expansions or diversifications of the existing industries like the BRPL or the Numaligarh Oil Refinery is in the process of implementation. The much publicized Gas Craker project at Tengakhat is still on paper.

Assam is devoid of large manufacturing industry. Although, small- scale manufacturing units are comming up, they are mostly in the private sector. They are unorganized, offering poor employment potential and carrier prospects. They fail to provide job security and attract the bright and smart engineering students to their fold.

6. THE ABSORPTION PATTERN OF GRADUATE AND DIPLOMA ENGINEERING STUDENTS

The absorption or employment pattern of engineering students of degree and diploma levels in different employment sectors within Assam is indicated in Tables 1,2 and 3. The informations are presented for a maximum of five years for dearth of space. The following points are worth noting.

* The number of student follow-up years is two-and-a-half. Thus the year of passing of 1992 covers students employed up to the middle of 1995.

* The term 'rate of absorption' refers to the sped of securing employment for the employed students. It should in no way be confused with the actual number of students getting employed.

* The P.G. degree/diploma holders passing out from the engineering colleges and university departments are excluded from this review for lack of reliable data due mainly to poor feedback.

The following important observations can be made from the available data.

1. Over the passing-out years 1988-92 (Table-1) the employment opportunities are generally bright for Chemical Engineering, Electronics and Telecommunication Engineering, Computer Science and Pharmaceutical Science in the degree level. This is followed by Electrical and Mechanical Engineering. The Civil engineers have the worst prospect of employment. For diploma holders Textile Technology and Pharmacy have been consistently doing well, followed by Handloom Technology and Secretarial Practice. In other disciplines, the absorption is generally poor.

2. Over the passing out years of 1990-92, among the employment sectors, the private, public and state government sectors contribute significantly towards employment of graduate engineers. While Electronics and Telecommunication engineering graduates are mainly absorbed in the private sector, the civil engineering graduates find employment mainly in the state government departments and undertakings. The contribution of the central government sector is not so encouraging. The picture is similar for diploma holders whose absorption is highest in the state government sector.

3. The speed of employment (Table-3) is best for Electronics & Telecommunication engineering students among engineering graduates. The rates are not consistent with the other branches. Although the chemical engineering graduates have the highest prospect of getting employed, their absorption rate is the lowest.

In the diploma level the picture is hazy. While no discipline is emerging as the outright winner, Pharmacy, Computer Engineering, Textile Technology and Chemical Engineering are leading the way.

7. ENHANCING EMPLOYMENT PROSPECTS

With rapid advances in the field of engineering and technology as well as diverse needs of the modern industries and society, a number of steps may be incorporated in the technical education system of Assam to

TABLE - 1

OUTTURN AND PERCENTAGE OF ABSORPTION OF DEGREE AND DIPLOMA HOLDERS
FROM 1988 to 1992
(Absorption within 2½ years from year of passing out)

Year of passing out / Subject code	DEGREE 1988 O	PA	1989 O	PA	1990 O	PA	1991 O	PA	1992 O	PA	DIPLOMA 1988 O	PA	1989 O	PA	1990 O	PA	1991 O	PA	1992 O	PA
01	178	55.6	175	44.6	197	51.3	189	33.9	209	30.6	379	24.5	541	14.6	457	17.3	378	14.0	353	10.8
02	85	60.0	80	72.5	110	55.5	96	50.0	135	46.7	152	17.8	192	10.9	91	20.9	130	6.2	108	7.4
03	160	68.1	167	57.5	170	75.3	166	46.9	188	42.6	153	18.9	196	10.7	112	32.1	98	15.3	88	28.4
04	25	60.0	23	52.2	19	78.9	16	66.7	15	86.7	12	50.0	24	20.8	17	29.4	16	12.5	22	9.1
05	26	88.5	44	70.5	45	91.1	43	51.6	59	72.9	18	55.6	34	44.1	30	40.0	39	12.8	39	15.4
06	-	-	-	-	-	-	-	-	57	85.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
07	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	71.4	5	60.0	9	22.2	12	16.7
08	-	-	-	-	13	100.0	15	66.7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84	73.8	72	33.3	55	100.0	38	78.9	38	100.0
10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	16	68.8	21	76.2	37	67.6	30	100.0	29	75.9
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	61.9	26	-	15	26.7	35	42.9	17	41.2
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	61.5	14	28.6	12	33.3	11	63.6	17	35.3
13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	25.5	18	66.7	25	-	2	-	19	36.8
Total	474	62.7	489	55.6	554	64.8	524	44.3	670	46.6	899	30.3	1145	17.6	856	28.3	786	21.2	742	22.2

Code used in Tables

O- Outturn of students, PA- Percentage of absorption, 01- Civil Engineering , 02- Electrical Engg.
03- Mechanical Engineering, 04- Chemical Engineering, 05- Electronics & Telecommunication,
06- Computer Science, 07- Computer engineering, 08- Pharmaceutical Science, 09- Pharmacy,
10- Textile Technology, 11- Handloom Technology, 12- Secretarial Practice,
13- Architectural Assistantship.

TABLE- 2: ABSORPTION OF ENGINEERING STUDENTS PASSING OUT FROM STATE INSTITUTIONS BY VARIOUS AGENCIES

Sector	Central Govt.			State Govt.			Local Body			Public Sector			Private Sector			Co-operative Sector			Others		
Year of Passing out / Subject Code	90	91	92	90	91	92	90	91	92	90	91	92	90	91	92	90	91	92	90	91	92
A. DEGREE																					
01	7	4	2	47	15	30	2	9	4	11	10	7	23	22	17	-	-	-	11	4	4
02	6	10	-	13	7	9	-	4	6	19	15	23	19	10	17	2	-	6	2	2	2
03	4	5	6	19	3	14	-	2	-	54	23	29	43	36	29	-	2	-	8	7	2
04	2	-	-	-	-	3	-	-	3	10	8	4	3	2	3	3	3	-	-	-	-
05	7	-	10	7	2	-	-	2	-	7	3	7	20	13	20	-	-	-	-	2	8
06	-	-	5	-	-	3	-	-	10	-	-	16	-	-	10	-	-	-	-	-	5
08	-	-	-	8	7	-	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	3	-	-
Total	26	19	23	94	34	59	2	17	23	101	61	86	110	84	96	2	2	6	24	15	13
B. DIPLOMA																					
01	8	5	6	51	27	16	2	3	4	4	5	6	10	9	4	-	2	-	4	2	2
02	2	3	3	3	-	-	-	-	-	9	5	3	3	-	2	-	-	-	2	-	-
03	5	-	-	7	3	8	-	2	-	5	5	2	14	5	13	-	-	2	5	-	-
04	2	-	2	-	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
05	2	2	-	2	-	-	-	-	-	5	2	6	2	-	-	-	1	-	1	-	-
07	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
09	-	-	-	40	19	38	-	-	-	4	4	-	11	7	-	-	-	-	-	-	-
10	-	-	-	3	10	7	-	-	-	8	8	4	8	5	2	6	7	7	-	-	2
11	-	-	2	4	12	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	-	-	2	2	4	2	2	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3
Total	19	10	15	114	77	78	4	5	4	38	37	25	48	26	27	6	10	9	13	2	7

TABLE NO. – 3

DISCIPLINEWISE ABSORPTION SCENARIO IN DEGREE & DIPLOMA LEVELS (IN DECENDING ORDER) FROM (1988 to 1992) (RATE OF ABSORPTION OVER 2 ½ YEARS FROM YEAR OF PASSING OUT)

SL. NO.	SUBJECT CODE									
	DEGREE LEVEL					DIPLOMA LEVEL				
	1988	1989	1990	1991	1992	1988	1989	1990	1991	1992
1	05	05	05	05	05	04	07	09	09	07
2	01	01	03	08	01	05	10	10	04	04
3	02	03	08	01	03	12	12	11	07	10
4	03	04	02	03	02	01	13	12	11	09
5	04	02	01	02	06	02	04	01	10	13
6	-	-	04	04	04	03	01	03	02	02
7	-	-	-	-	-	13	09	02	01	01
8	-	-	-	-	-	09	02	04	12	05
9	-	-	-	-	-	10	05	07	05	11
10	-	-	-	-	-	11	03	05	03	02
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12

enhance the employability of the engineering students. These are-

1. Advance studies/specialization,
2. Diversification of engineering courses,
3. Industrial Training,
4. Entrepreneurship development.

Data available with the authors indicate that the percentage and the rate of absorption significantly increase for post-graduate degree holders among engineering students. Therefore, a graduate student can significantly enhance his job prospects by acquiring a P.G. degree or diploma in an appropriate specialization. Introduction of post-graduate programmes in various disciplines/organizations in the engineering colleges of Assam should not only benefit the students but also the institutions in matters of staff and institutional developments. Of special importance and relevance will be the diversification of the engineering courses presently offered at the technical institutions of the state. To bypass the resource crunch and to avoid straining the existing infrastructural facilities, some of the existing and less prospective disciplines in some of the institutions may have to be closed down and replaced with new ones. Some of the new subjects/disciplines suggested for diploma level are :

* Plastic technology,
* Tea plantation and manufacture,
* TV/Video Engineering and Production,
* Oil exploration and drilling,
* Construction technology,
* Wood plantation & Technology,
* Hospital machinery and Medical Instrumentation,
* Leather Processing and Products.

The following disciplines will be particularly attractive for girls.

* Food preservation and Processing,
* Costume design and Dressmaking,
* Interior decoration,
* Office Management

Some of these disciplines may also open up new avenues for selfemployment which is gaining momentum among the young technocrats. The subjects are also in conformity with the present and possible future trends in the industrial activities in the state.

At degree and higher (Post graduate degree/diploma) levels the following disciplines are expected to ensure a better and faster absorption.

* Financial Administration,
* CAD/CAM
* Instrumentation & Control,
* Man-made Fibre Technology,
* Information Technology,
* Advanced Construction Technology,
* Safety and Reliability,

Engineering and technology involve the implemention of scientific ideas and methods into reality. Special emphasis should, therefore, be given to practical and laboratory works and field training of students.

Industrial training may also be made an integral part of the course curriculum. A close co-operation between industry and technical institutions would be essential to implement such a scheme and make it a success. The benefits to the students will be in a number of ways.

* The students will be exposed to the industrial work culture,

* They will be able to appreciate the interdependence of theory and practice.

* They will be familiar with the current technological trends and developments.

The industries themselves will discharge an important social obligation and at the same time spot the real talents among students for future employment.

Self-employment is also an important aspect of absorption of engineering students. It can relieve pressure from the near-saturated job market, open up new and challanging avenues for the self-employed and create new job opportunities. Right attitude, courage, technical skill, financial support, managerial abilities are some of the important parameters required for success in entrepreneurship. The technical institutions can contribute significantly by establishing 'Entrepreneurship Development Cells' in the institutions and creating awareness and motivation among the outgoing students. A few selected students may be properly trained and made familiar with the intricacies of entrepreneurship development like planning, project preparation, feasibility studies institutional finance, marketing etc. The umbilical cords should be maintained between the institution and the budding entrepreneurs as they progress in their endeavour.

8. CONCLUSION

Due to a painfully slow industrial development of the state, the employment prospects of engineering and technology students in most of the disciplines, excepting Chemical engineering, Electronics & Telecom. Engg., Pharmacy, Pharmaceutical Science, Textile Technology & Handloom Technology are poor. Among employment sectors, private, public & State government sectors are the major employers. The employability of the outgoing students can be enhanced if a number of steps suggested are initiated in right earnest. □

☹ Miss Suranjeeta Khound
Seventh Semester

MY sister's birth snatched away the aura of single child pampering & catering that I had come to regard as my exclusive privilege.

Warm within its coocoon, now & then I did wish for a little kid brother to lord over and pull ears, but a girl ! Never ! That meant sweet pigtails and cuddling ! And trouble !

And, Omigosh ! There she was, a perfectly cherubic face and to top it an angelic expression with pink cheeks ? Unfortunately, the effect was a scene stealer and everybody fell in love with her at first sight.

I had known it ! That a girl would topple over my serene reign, that too an unflinching one of total supermacy, over the household. A SISTER ! Bah !

The first time I saw her, she was lying besides mum in that spick & span mission hospital where papa & I went to see her. She was no larger than a folded newspaper & pa said no, I couldn't hold her, she might fall. As if -------- !

An strange sense of trembling emotions I experienced, the foremost among them awe & wonder, as she curled her tiny fist around my ring finger. Had I also been that tiny when the stork brought me, I wanted to know.

And placing the coin Pa handed me, beside her, for luck, we came back home, still bowled over by that vulnerable hundle of baby clothes.

At home, once I had time to reflect, out of the spell of her charms, I decided that she was okay. But once she came home, everyone said she would soon, I would firmly put her in her place and not give her even a second glance. If she dared to worry me,

why I'd pack her off to the hospital where she belonged. But ! she came home & from that day on my kingdom was under siege. Ma & Pa's world no longer revolved around every new song I learnt, every new doodle I drew. Guests no longer listened with enraptured expressions as I was made to recite "brown girl in the ring" or "Una Paloma Blanca " with gestures. Rather they'd be preoccupied with that tiny thing, my sister ! Or worse still go googoooo----gaagaa------- exclaiming over & petting her.

Everyone was so naive ! They'd rush off the minute she started shrieking, to see if she was hurt or had pins sticking to her sides. Only I could guess that all that bawling was for no reason other than attracting attenton. Pa too was taken in by her tricky charms ! He started bringing her toys & dolls, spoiling her even more than she already was. I was, oh, so mad ! Little did I know that as she grew up it'd grow worse.

For horrow of horrors ! She started talking ! Walking was bad enough but this was 'definitely a nightmare ! She'd be good & quiet & listen patiently to every thing going on around and then, all of a sudden, she'd open her mouth & say something. Even if, it was no more than 'da-da' or 'ma-ma', it'd have people flocking & applauding for more. She was growing up to be a pain in the neck.

I tried pointing out to ma & pa that she'd be happier in the hospital and never ever cry there. But that brat had bewitched then blind ! They refused!

Things came to a head when she started attending wursery school. Nursery rhymes & childish songs, she'd stand & recite with dimpled smiles & twinkling eyes. It rocked the very foundations of my kingdom & my previously loyal subjects too turned liaitors. Devoted patrons & smitten audiences who had jostled for favours as I took my own pleasure is deigning to bestow a smile or a gracious nod or some pert retort, now turned to her before patting me. Indeed, the grocer, the milkman, the postman & the newspaperboy started showering lollipops & candies on her. Though I had my share, her's was the first choice. She was the younger, it was explained to me. Pooh ! If you ask me, elders ought to be the ones to choose.

Like a martyr, I conceded after a while & tried being nice to her. To tell the truth, I was beginning to be a li'l scared of the frowns & raised eyebrows that came my way every time, I uttered a word against her.

But, to no avail ! She didn't understand that the things I told her, like what she ought to wear, what to read, why she sught to give me her thing while I couldn't, were for her own good. What if she was small, she should have known that as I was the elder, she owed allegiance to me and as such I ought to decide things for her and she ought to obey me. But no ! she insisted on having the first choice of toys & games & the more sweets. Rotten kid ! So, there were tantrums ! Belligerence ! Sulks ! Tears ! All these & lots more ! Ma & pa have enough grey hair to testify to the fact.

Childhood somehow, was over in a snap, what with spats every twenty seconds and cries of 'ma' & 'pa' resounding the halls of our home. They despaired of ever having a home quiet as their neighbours.

The teens too tripped by gaily on rosy wings. I passed out from school & entered college. Amidst the changes, somewhere along the way, sis too changed & became a better person to live with. (May be she realised her faults, no doubt thanks to me, as I took every opportunity of pointing them out to her.)

She stopped being a nuisance everytime I was trying to paint. I stopped trying to decide what colours she ought to use is her pictures. She stopped wanting to read the same book as I did at the same time. I started letting her share my teeny weeny library. She no longer rifled threu my Rnick-knacks is my absence. I stopped checking her trinkets to see if any were mine while she was elsewhere.

And I stopped sulking everytime she was given a candy or a toy. Somehow I even realised that ma & pa loved me no less coz of loving her. Suddenly, one bright, sunny day, we were friends ! WE !!!

She doesn't seem so bad now. Ma & Pa too don't need to chide me for making her cry. In fact I think she's more than okay for a sis.

At times, when I return to my hostel, she tells me, "Put on a sweater. It's cold out there. And don't splash around with freezing water. You'll catch a cold." Or things like that.

Why she's nice !

So I tell her, "Study well, sis. And you can wear that blue pullover of mine that you love so much with your jeans to your friend's b'day. You look good in that....". And so on. Also, "Bye ----- Take care---- I'll miss you, ...". ❑

CARTOON BY DIPAL

CHANGES REQUIRED IN THE CONSTITUTIONAL SET UP OF INDIA

—Some Observations—

Article

A. Majumdar
Sixth Semester

INDIA as an independent nation state is going to complete half a century of its existence. A lot of complex developments starting from the partition of the country have taken place in these five decades and we have reached some kind of a phase of transition of our history at the end of the twentieth century.

After attaining independence we had opted for a parliamentary democratic set up of British style, or the Westminster model as it is commonly known. This was quite natural as our national leaders were immensely influenced and inspired by the British system. Unlike most Asian and African countries (including our own neighbours) we have had a continuous experience of democracy, inspite of a lot of difficulties and faults. Though we cannot ignore this success of democracy in India and the apparent stability it has provided, it would be wrong to turn a blind eye to inherrent contradictions of the system which has resulted in growing instability and gradual degeneration in various spheres of our national life. An introspection into this situation would give rise to a number of questions. One of which is about the relevance of British type of parliamentary democracy in a vast country like India. Obviously demands have been raised by several quarters for a switch over to the presidential form of government.

It is believed that a well knit two party system can ensure the successful functioning of parliamentary democracy. This is the reason it has been successful in countries like Britain or Germany (erstwhile F.R.G.). The Indian political scenario had been dominated by one single party for a long time since independence. But this one party domination has gradually eroded in the course of time at both national and regional levels, and a multiparty system has emerged instead of an effective two party system. This is because the various sections of a large and diverse population of the country are becoming more and more conscious about their rights and identities, which has resulted in the multiplication of socio-political formations in the country. This reality has to be accepted and the legitimate aspirations of all sections of the people has to be accommodated and properly represented in the appropriate fora. A two party system in not going to emerge in the near future though it may be possible at regional levels. Given this situation, no party is going to win a majority of seats in a general election in new future. Minority governments or the coalition governments of parties with divergent interests and views, are bound to be shortlived, and premature dissolution of parliament or legislatures would become a frequent affair. This would certainly promote horse trading, splits, defections, opportunistic alliances for capturing power. This is actually happening in the country today. So it would be quite justified to seriously consider a changeover to the presidential system.

But that system also has some difficulties of its own. Some people say that this system would lead to dictatorship. But such things usually happen in small countries where it is possible to use the mighty armed forces to overrun the parliament and the entire opposition. Such a development is not expected in case of a large country like

India. Restricting the tenure of any individual president to just one or two forms will also be helpful to prevent a perpetual autocratic rule. Another difficulty is the possibility of lack of understanding between the president and legislature who would be elected separately. There is also the complications associated with the direct election of the executive president in a multi candidate contest with a large electorate. In case of no candidate getting the majority of votes polled, a second round polling would be necessary which would be certainly an expensive affair.

These difficulties can be avoided to some extent by linking the presidential poll with the parliamentary polls. The two largest parties emerging out of the parliamentary elections may be allowed to field candidates for presidency, and a clear verdict will come out from the straight contest, reducing the complication to a large extent. Election of the executive president for a fixed term will provide stability. Also the almost simultaneous election of the parliament will ensure best possible understanding between the executive and legislature. For properly deciding who are the two most popular parties it would be better to follow the principle of proportional representation for the parliamentary election. A similar system should be extended to the state level also for providing stability. This would certainly reduce the frequency of the imposition of president's rule in the states.

Another feature of the Indian constitution is the federal structure. But it seems that the founding fathers of the constitution were not in favour of a full fledged federal system. The preamble of the constitution makes no mention of 'federalism'. This indicates the reluctance to accept 'federalism' as one of the basic tenets of the constitution.

Another feature of the Indian constitution is the federal structure. But it seems that the founding fathers of the constitution were not in favour of a full fledged federal system. The preamble of the constitution makes no mention of 'federalism'. This indicates the reluctance to accept 'federalism' as one of the basic tenets of the constitution. This will also be evident from the composition of the 'union list' and 'state list' which defines the jurisdiction of the union and the states. But developments in different parts of the country have proved that this half hearted federalism is not capable of meeting the hopes and aspirations of the people of the country. In different parts of the country demands were raised for autonomy of regions or ethnic groups within the states or even for seperate states. But there is no definite policy to deal with such matters. Time has come to extend the federal system also within the states. Autonomous units should be created within all states (except for very small states) under a uniform policy instead of carving out new smaller states. The 'union list' and 'state list' should be amended to facilitate devolution of power uniformly through different levels. Such a policy perhaps could have prevented the division of the state of Assam in the past.

In recent years much hue and cry have been heard about the revival of traditional panchayat bodies at local level. There are talks of giving more powers holding regular elections, and granting constitutional status to such bodies. But what is happening in the growing politicialisation of such bodies and these institutions are gradually being reduced to mere extended hands of ruling parties of the states. Such developments are actually damaging the inherrent spirit of such institutions which have sustained the Indian society through eyes. Empires had come and fallen but local institutions survived through turmoils and crisies. This was possible because of the inherrent self reliance and self accountability of such institutions. These things have to be properly

emphasised. The local bodies have to be self reliant in functioning, free of political interference, and if possible they should be allowed to conduct their own elections. We must remember that even great emperors did not interfere in the functioning of the Panchayat bodies. Mahatma Gandhi in 'Hind Swaraj' had visualized each village of the country to be a self sufficient republic. We have to work for that vision of the Mahatma coming true.

We must develop a system which suits us best, otherwise there will be difficulties. But mere structural changes are not enough to solve the problems of the country. Success of any system depends upon the men associated with it. After all, as Swami Vivekanannda had remarked "A nation is great not because the parliament enacts this or that, but because the men are good." ❐

'Children Learn What They Live'.

If Children live with criticism, they learn to condemn.

If children live with hostility, they learn to fight.

If children live with fear, they learn to be apprehensive.

If children live with fairness, they learn justice.

If children live with tolerance, they learn to be patient.

If children live with security, they learn to have faith in themselves and in those around them.

☆ Dorothy Law Nolte

Feature

SCIENTIFIC BASIS OF HOMOEOPATHY

Prof. Nabendu Nag
M.E. Deptt.
Assam Engineering College

ABSTRACT :

The main aim of this article is to establish the scientific basis of different aspects of homoeopathic drugs based on Avogadro's principle, Herschel experiments on infrared reabsorption, Valence shell electron pair repulsion theory (VSEPR), Inductive Chemistry, Wave-mechanics, Heisenberg's principle of Indeterminacy, Quantum Mechanics, Einstein's law of photo-chemical equivalence, Bunsen Roscoe law, Dr. R.R. Sharma's analysis and experiments, NMR Spectra analysis by R.B. Smith Jr. and G.W. Boericke, Laser Raman Spectrum (LRS) analysis by Borison and Vinh, Optical Spectrum by Gustave de Bon.

1. INTRODUCTION

"Homoeopathy has stood the test of time as a therapeutic art and is backed by overwhelmingly persuasive observational evidence. But its science is yet to be elucidated to the satisfaction of the orthoscientists and adherents of scientific medicine".

In this article it is proved that Homoeopathy is very much scientific.

2. NUMBER OF DRUG MOLECULES IN THE THERAPEUTIC DOSES.

The probability of finding one drug-molecule in a dose of decimal potency 'X' is

$$N_d = P_d = \frac{6.022}{Mw} \times 10^{-(x-20)} \qquad \text{................ (i)}$$

and for centisimal potency 'X' is

$$Nc = Pc = \frac{6.022}{Mw} \times 10^{-2(x-10)} \qquad \text{..................(ii)}$$

where N, P and Mw stand for number of drug molecules, probability and molecular weight of the drug. The condition starts with 1mg in therapeutic dose volume of 0.005 ml and as per Avogadro's principle, one gram mole of any substance contains 6.022×10^{23} molecules.

Therefore, one molecule of NaCl, for example, (Mw = 58.46 and density = 2.165 gm/ml) with 100% probability would be found in 5×10^{35} litres of 30c 5×10^{405} litres of 200c and 5×10^{2005} litres of 1000c.

So, here it is impossible to find any drug moleculer in the therapeutic doses in centisemal potencies 30c, 200c, 1000c etc; so no toxic affect due to homoeopathic drug on living being.

3. DRUG POTENTISATION

All the media in homoeopathic use are lactose, water and alcohol have – OH group in common. The central atom of – OH group is oxygen. It has got two lone pair electrons and two bond pair electrons. Due to this - OH group in dipole molecules in water, lactose and alcohol have lonepair electrons whose chemical activities with respect to energy are different from the valence electrons. As per VSEPR theory the lone-pair lone-pair repulsion is more than the lone-pair bond pair repulsion which in turn is stronger than the

bond pair bond pair repulsion.

Herschel was the first to measure the infrared absorption by sea water, distilled water and oddly enough by gin and brandy. The absorption can occur only if there is a change in the magnitude and direction of the dipole-moment of the bond. Like-wise a transition from lowest level to the second level etc. would occur at a particular frequency. The most useful range lies between 4000cm^{-1} and 400cm^{-1}. The -OH group's frequency is 3700cm^{-1} and most of the alcohols have got 3600cm^{-1} in practice.

Therefore, water, lactose and alcohol act like sensitising agent or sensitiser through which a photo-chemical transition of any molecule of any substance is possible. This is a fact already observed in Photo-Chemical reaction.

In homoeopathic potentisation, excited lone-pair electrons of the media like water, lactose and alcohol due to their high repulsion, come in close proximity of the outer sheath of the drug-molecules causing resonant perturbation and thus make the media fit to attain the energy of the valence electron of the drug molecules to mimmick the same chemical activity.

The lone pair-electron will experience a force of repulsion whose spin is parallel to the spin of inducing electron in the drug-molecule. This induced molecule then joins the original drug molecule in inducing other different molecules and to resonate with one another. The process may be repeated for a new higher potency.

3.1 MECHANISM OF POTENTISATION

Quantum Theory proposes that if there is a collision between a photon and a receptor (atom, ion or molecule) there is a finite probability that the energy may be transferred to receptor in discontinuous process. The energy levels of atom or molecule are also quantized. They are able to absorb radient energy only through an increase in electronic energy that is by promotion of an electron to higher energy level.

The photon is absorbed by a molecule of the media and the energy obtained is transmitted to a molecule of the drug in intermolecular collisions. To accomplish them frequent collisions are required between the molecules, that is with sufficiently high pressure succussions are to be performed in homoeopathic drug potentization as is done in other photo-chemical transition.

4. LONE-PAIR ELECTRON AND ITS ENERGY-LEVEL

The Schrodinger wave equation in for an electron of mass 'm' free to move in the X-direction over a distance 'L' is

$$\frac{d^2\psi}{dx^2} + \frac{8\pi^2 m}{h}(E-U)\psi = 0 \quad \text{......} \quad \text{(iii)}$$

with usual notations.

The total energy En at quantum number 'n' will be

$$E_n = \frac{n^2 h}{8mL^2} \quad \text{................} \quad \text{(iv)}$$

when potential energy

$U = 0$ for $0 < x < L$ and

$U = \infty$ for $0 > x > L$

The difference in successive energy level

$$\Delta E = E_{n+1} - E_n = 2(n+1)h^2/8mL^2 \quad \text{...................} \quad \text{(v)}$$

It is a fact that the valence electron is confined only to definite energy orbitals and the lone pair-electron is comparatively freer. From eq. (iv) and Eq. (v) it is found that for confined shorter distance (L) movement by valence electron causes the bigger energy gap between two successive energy levels and for much freer lone pair electron the gap will be very less in between two successive energy levels.

Therefore lone-pair electron is much freer to be raised to higher energy level. So, it is

the lone-pair electrons which is responsible for minimicking the chemical specificity of the drug molecule in homoeopatic potentised media.

5. LIFE OF THE POTENTISED HOMOEOPATHIC MEDICINE

When valence electron is raised above its ground state of energy to the higher one, it immediately returns to the ground-state within 10^{-6} to 10^{-12} seconds. The life of excited state Δt is related to the excitation energy ΔE according to the Heisenbarg's principle of Indeterminacy,

$$\Delta E . \Delta t = \frac{\hbar}{2\pi} \quad \ldots\ldots\ldots\ldots\ldots \text{(vi)}$$

In case of valence electron ΔE is large; so, Δt is of the order of 10^{-6} to 10^{-12} second. But for lone pair electrons which are responsible for homoeopathic drug potentization, energy level are closely spaced means ΔE is of negligible small value. Therefore from equation (vi) it appears that Δt is of very high value and it is found that high potency homoeopathic drugs can retain their medicinal activity for a long-time.

6. QUANTITY POTENTIZED, RADIATION POWER AND TIME REQUIREMENT.

Photochemical transitions comply with the postulate of Einsteins (law of photo-chamical equivalence) that one quantum of absorbed light is required for each primary event of photochamical transformation. The number of molecules that react is related to the absorbed quanta. The number N of molecules of the substance that undergo a photo-chamical transformation on absorbing one unit of light energy is

$$N \propto \frac{1}{h\gamma} = \frac{\lambda}{hc} \quad \ldots\ldots\ldots\text{(vii)}$$

The mass of the substance transformed is

$W_1 = N.M_W$ Where M_W is the mass of the molecule.

In homoeopathic potentization only photo-chemical transition and transfer of energy is considered.

As per Bunsen-Roscoe law (reciprocity law) the amount of substance W_2 that reacts in a photochemical transformation is proportional to the radiation power $\varnothing$, the exposer time t, thus

$W_2 = K \varnothing t$, Where K is the constant of proportionality depending upon the kind of reaction. According to Bunesen-Roscoe law W_2 = constant when

$$(\varnothing_1\, t_1)_{c\,=\,\text{constant}} = (\varnothing_2,\ t_2)_{c\,=\,\text{constant}}$$

Wher C is the concentration of chemical transformation. This law violated only if the primary photochemical event is complicated by secondary non-photochemical rection which never occurs in homoeopathic drug-potentisation.

Therfore, quantity of drug potentzid, the time of exposer of particular rection etc can be mafhematically evaluated for each individual case. Here in homoepathic potentization transition from one state of energy to another specific enagy state is considered as photo-chemical transformation under the infrared of near infrared radiation.

7. EXPERIMENTAL EVIDENCES.

7.1 NMR SPECTRA :

Nuclear Magnetic Resonance Spectra (NMR) of alcohol, simple dilution of sulplur in alcohol as studied by R.B. smith Jr and G.W. Bocricke, in Hahnemanian Gleanings, 41, 99-116, 1974, clearly indicates that resonant promotion of lone-pair electrons, during dynamization process alters the energy-states of electrons, the forces of repulsion among four orbitals of oxygen, and the magnitude of the effcetive magnetic field. Therefore the concentration of unpromoted normal –OH group in the succussed potencies falls which reduces the height of -OH peak. The CH_3 and CH_2 peaks are not affective because the concentration of alcohol molecules is not affected by

dynamization process. The electronic cofiguration of the sulphur atom is $3s^2\ p_x^2\ p_y^1\ p_z^1$ and the 3d orbitals are vacant. This atom exhibits variable valancy of 2, 4, 6 because the $3S^2$ and $3P_x^2$ paired electrons get unpaired by filling the 3d vacancies. Every valance elec-tion itslef can be excited to various energy levels. Therefore, the homoeopathic potentization process can alter the energy states of the lone-pair electrons and the effective magnetic field acting on the diluent medium, to variable extent in wide limits. This is the cause of broadening of the –OH peak in NMR sepctrum of the succused homoeopathic drug. (Fig-1). But with this experiment it is not clear that alcohol has acquired the chemical specifity of the drug sulphur as a result of impacted succussions.

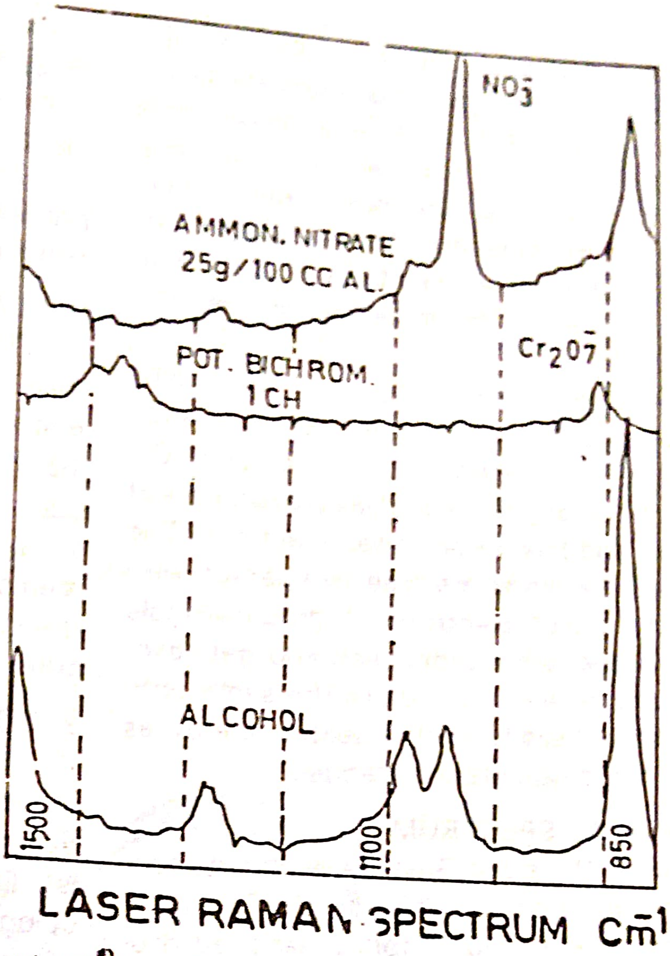

Fig 2 Laser Raman Spectrum of alcohol, potentized *potassium bichromate* in alcohol, potentized *ammonium nitrate* in alcohol. Adapted from Boiron and Vinh, Hahnemannian Gleanings, *43*, 455-467, 1976.

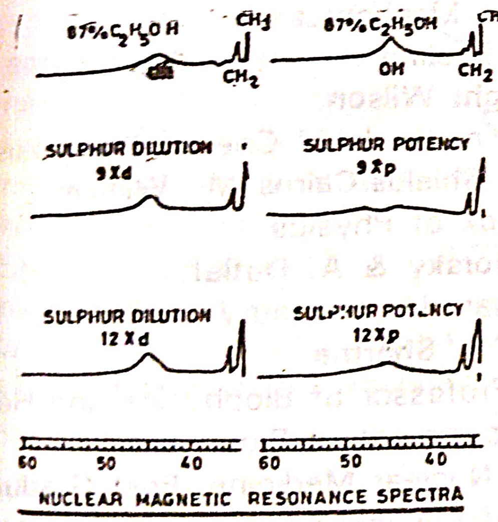

Fig 1 Nuclear Magnetic Resonance Spectra of alcohol, potentized *sulphur* in alcohol and simple *sulphur* dilution in alcohol. Adapted from Smith and Boericke, Hahnemannian Gleanings, *41*, 99-116, 1974.

7.2 LASER RAMAN SPECTRUM (LRS)

J. Boiron and CL, Luu, D. Vinh have extensively studied the leaser Raman Spectra of homoeopathic medicines, (Fig-2) The Raman spectrum of alcohol disappears almost completely from the 1CH successed potentized dilution of potassium bichromate ($K_2\ Cr_2\ O_7$) in alcoholand that of $K_2\ Cr_2\ O_7$ (at 900 cm^{-1}) appears in place of alcohol. Again potentized dilution of ammonium nitrate at 25gm per 100cc alcohol, the peaks of Raman spectrum of alcohol ($CH_3\ CH_2\ OH$) significantly reduced in height and a new peak (NO_3) has appeared.

It is a fact that the Raman spectra provide the same information about a molecule as is obtainable from infrared-spectra. Therefore it

is clear from the LRS analysis that the potentization processes induce spectral specificity of the solute in the diluent medium. It is also well-known that optical spectra are produced by the same outermost valence-electron which mediate the chemical properties. Induction of spectral specificity is, therefore, indicative also of the induction of chemical specificity.

The valence electrons of all the atoms (H,C,O) of $CH_3 CH_2 OH$ molecule are already engagged in Co-valent bonds. In $CH_3 CH_2 OH$ molecule the oxygen atom has two orbitals of lone pair and two of bond pair electrons. The lone pair electrons are free to interact with outer sheath of electrons of drug-molecule during ptentization processes and get resonantly promoted and acquire the same optically or chemically exchangeable energy as that of the drug/solute molecule.

7.3 OPTICAL SPECTRUM

French Physicist Gustave de Bon demonstrated that Sodium Chloride (NaCl) in 1M potency means 100^{1000} fold potentized dilution when sprayed into vacuum produced the sodium spectrum.

The enrgy state of the drug (NaCl) which is carried to the high potency in alcohol etc. when sprayed into vacuum get depromoted and emit photons of the same amount energy as these molecules gain during promotion which is optically or chemically of same exchangeable energy.

8. MECHANISM OF DRUG ACTION

By applying the rules of Quantum-Mechanics it may be concluded that if the frequency of the enrgy obtained by depromotion of the potentized molecules becomes in tune with the absorption band of desease creating molecules of the affected cells of the living body, the potentized drug can seperate the desease causing molecule and neutralise its affects by changing its energy state.

Therefore, the symptoms created by ingestion etc. on healthy being by some material drug in poisonus dose, its potentized homoeopathic dose may cure a patient having the similar symptoms. It is because the same frequency range of the drug lie in the absorption band of molecules causing the desease symptoms of a patient.

Therefore the law of homoeopathy as promulgated by the great Hahnemann "similia similibus curantur" is valid.

8.1 EXPERIMENTAL EVIDENCE

The experiment conducted by Dr. R.R. Sharma showed that Alloxan induced diabetic mellitus cured with homoeopathic potentized 100^{30} fold potentized Alloxan but could not cure with another diabetic causing agent streptozotocin's potentized homoeopathic medicine. Reverse also showed the same result. Unsuccussed dilution also did show no cure.

9. CONCLUSION :

More scientific research works in the field of Homoeopathic Science by the groups of Scientists including Biophysicists, Bio-chemist, Engineers from different fields, Pharmacologists, Physicians from different branches of specialisation including surgeons can improve this homoeopathic technique of health-management to treat the patients through most economic and non violent-way.*

REFERENCES

1. Quantum Mechanics
   - **Linus Pauling**
   - **E. Bright Wilson.**
2. Modern methods of Chemical analysis
   - **Pecsok/Shields/Cairns Mc William**
3. Handbook of Physics
   - **B. Yavorsky & A. Detlaf.**
4. Molecular Homoeopathy
   - **Dr. R. R. Sharma**

Formerly Professor of Biophysics and Head of the Department of Biophysics (Including Nuclear Medicine, Post Graduate Institute of Medical Education & Research, Chandigarh.)

(DR. R.R. SHARMA IS RECENTLY NOMINATED FOR NOBEL PRIZE BY COLOMBIA UNIVERSITY FOR HIS RESEARCH WORK "MOLECULAR HOMOEOPATHY")

An evening with her

Chinmoy

I met her on the pavement. I know her from a distance. I hurried- but the pavement was busy with home going crowd- it was evening.

A hot summer day it was, and the hours were long. Even when it was near six the sun was still as brought as ever. But a cold breeze rose from the river bed, it carried the freshness of monsoon. I could stay home no longer and stepped out, as if to find her.

And there she was, alone, walking at a very slow pace. It wasn't difficult to catch up with her. The crowd parted to let me pass through them, as the sea did, when Moses led his men to the promised land.

I touched her arm softly. She stopped, and turned to me, on her rosy lips a smile was curved in recognition. She held my hand and pressed it. She was going to the river side park. We walked side by side, feeling the warmth of each other and the freshness of monsoon air.

We sat on the moist green, a little off the crowd, she stretched her arm and let the weight of her upper parts rest on her hands, leaning against them. I sat stooping forward to have a better look at her face. In her white attire she looked like an Olympian goddess. She was smiling and looking indifferently at the clouds gathering in the western sky. I didn't quite like her indifference, but liked the assuring smile- it meant that everything was as they should be, or as I like them to be. She knew very well what I liked.

The breeze was hard. It caressed her dark hair coming clown her shoulder. She was marvellously silent. The flowers around us did not speak as well. They nodded and bowed to courting image, like the daffodils of Wordsworth, just as much happy. She too was visibly happy. But I was not satisfied. Breaking the pure ancient silence, as Adam did in the garden of Eden, I asked awkwardly, "you are silent" !

She gazed back at me for moments, without a word, then inclined towards me and took my hands in hers and again pressed it. I said "The world is too small for me".

She smiled, she did not agree. I asked her, why. She explained, "For I have found you here. When you are with me, I care nothing, not even our grudging parents."

- "But you know, love is not enough....... we'll have to live and we need money."

- "Oh stop talking nonsense. You can't impress me that way".

I can't help thinking it. You are so beautiful. So rich and intelligent. It is sheer selfishness on my part to think of you. But God rnows it is absolutely impossible to forget you."

- "You know it hurts me ".

"I am sorry. But I am not worthy of you. All the world is aware of it."

She drew me closer and put her hand on my mouth stopping me. In the light of the setting sun, tears glittered in her eyes. She fixed her eyes on mine and asked, "Do you love me ?".

I hesitated. I did not know what she was up to. She was trying to prove something, but what, I did not know.

. "Do you love me ?".

- "Well, even if I do------".

- "Oh ! God is there, and we can wait."

- "We don't know how long ".

- " We have no alternative, so we must".

- "But our parents ?".

- "I have told you God is there ! Why don't you believe me ?".

"So you're determined to suffer ?".

- "Yes, and with you."

The sky was clear again. And the evening star was smiling on us. We were silent again. ❐

GRAFFITI

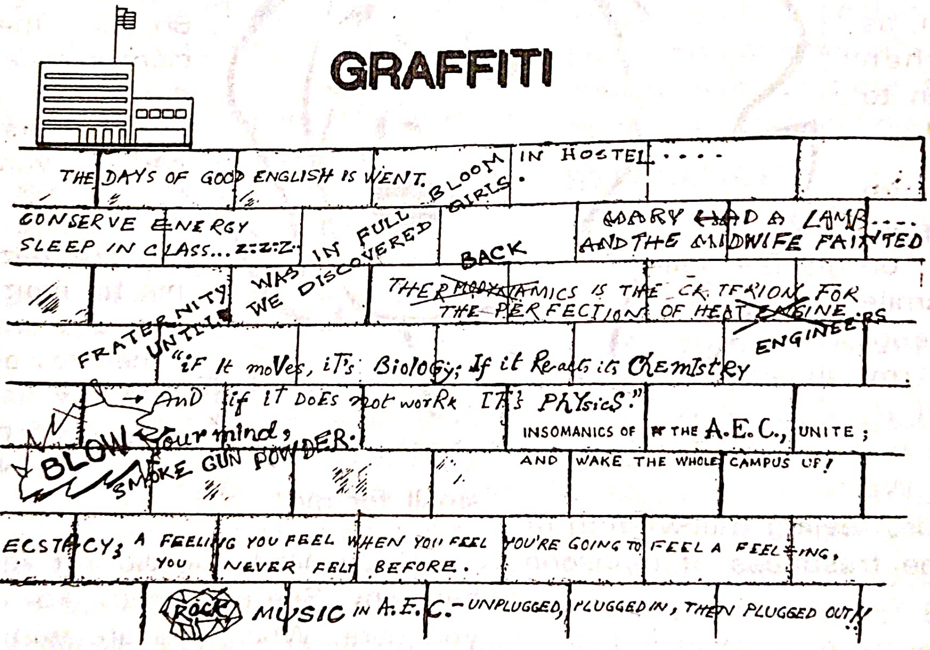

By — Sabyasachi Chakraborty 2nd Sem MCA
& Lunse Millik 7th. Sem, Civil Engineering.

Almanac

CALENDAR - ITS FORMATION AND DEVELOPMENT

Collected by-

Wahidul Amin
Fifth Semester

THE main difficulty of a good calendar lies in the fact that the earth travels round the sun in 365 days. But actually it takes 365¼ days 5 hours 48 mins 46 seconds which is less than 365¼ days by just over 11 minutes.

Our difficulty is that seasonal year or the time taken by the earth to go round the sun is not the exact multiple of the day, the time taken by the earth to rotate on its axis. Of course the day and the seasonal year are astronomical periods and nobody can alter them, but the week, the month, the hour are merely man-made.

There is a very interesting history of calendar. We may start with Julius Caesar who was interested in calendar reform because he found himself in Northern Gaul putting his army into winter quarter in the midst of a blusting snow storm and was amazed to find that the calendar marked spring instead of winter. Voltaire says, "Roman general always triumphed, but they never knew on what day they triumphed". Hence when he became the dictator in Rome he decided in 46 B.C. on the advice of the astronomer Sosigenes of Alexandria to take the Length of the seasonal year and declared that every year should consist of 365 days, but that each fourth year should consist of 366 days, called leap year. The old calendar had got a new shape from 46 B.C. This was known as the "year of confusion". Actually the seasonal year is 11 minutes less than 365¼ days. If 11 minutes is multiplied by 128, the result is 24 hours. This means that in 128 years the Julian calendar fell into an error by one day.

For lovers of Arithmatic we might add that the Julian year is 365.25 days, whereas the real year is 365.2422 days, a difference of 0.0078 days or 11 minutes.

There is a further interesting point. At the time of Caesar's reforms it was arranged that the vernal equinox (or the day when night and day were of equal length and regarded as the beginning of spring) should be on March 25th. This Julian calendar went on for 16 centuries until 1582 when Pope Gregory XIII, finding that by that time the vernal equinox had receded to March 11th and realising that this gradual retrogression would continue, determined to put the vernal equinox back to March 21st and not March 25th as originally settled by Caesar, probably on the grounds that it had occured on March 21st in A.D.325 at the time of first great Council of the church, the council of Nicaea. Hence he declared that he would drop 10 days out of the calendar and in fact October 4th was followed by October 15th. He was advised by the Astronomer Clavius and others.

It is essential to add that the vernal equinox is really the moment when the sun gets to a particular point i.e. the first point of Aries which is the intersection of the celestial equator with the eclipti. Actually in 1953, it occured at 10 p.m. on March 20th. That is why March 21st is taken as the approximate date. In 1954 it occured at 4 a.m., in 1958 at 3 a.m. and in 1959 at 9 a.m., all on March 21st.

Gregory wanted to avoid error occuring in future and determined that in 400 years there should be 97 leap years, not 100.

Thus according to him a century year is not a leap year unless it is divisible by 400 i.e. 1900 was not a leap year, though 2000 is. But we must have to bear this in mind when we say that any year divisible by 4 is a leap year. This Gregorian adjustment meant that the seasonal year i.e. the time the earth takes to go round the sun is about 26 seconds only less than the average calendar year.

The small alteration was only accepted by Roman Catholic countries. Indeed England did not adopt this calendar until 1752, but that time it was necessary to drop 11 days not 10 days out of the calendar and hence September 3rd of that year was returned as September 14th. This is said to have been followed by riots and shouts of "Give us back our 11 days", perhaps due to that the workers were being defrauded of their wages. The change was really due to the pressure given by the E'arl of Chesterfield, famous for the letters to his sons.

It is interesting to note that American celebrated the birthday of George Washington on February 22nd though he was actually born on February 11th, according to the calendar then in existance. Further, when the Americans bought Alaska from Russia for 7200,000 dollars in 1867 they had by that time to drop 12 days out of the Alaskan calendar, as the Russians still kept to the old style and did so until the Revolution of 1917.

Many millions of Mohammedans still keep the lunar month of 29½ days. This means 354 days in a year. The months are alternately 29 and 30 days. Indeed 34 of their years approximately equal 33 years of ours which depends on sun. Hence the ecclessiastical festivals rapidly change seasonally.

Now we come to our man-made months which can be arranged to suit convenience apart from astronomical considerations. Julius Caesar arranged the length of the months admirably. He ordered that starting from January they should consist of 31 and 30 days alternately i.e. January 31, February 30, March 31 and so on. This gives 366 days in a year and hence he ordered that in a non-leap year, i.e. 3 years out of 4, February should only have 29. But his successor Augustus handled the matter. To commemorate his great uncle, he ordered that the fifth month called Quintilis should be called July; (the fifth because then the year started in March). He demanded also that the Sixth month Sextilis should be called August after himself. Unfortunately however this month, August had only 30 days whereas July had 31 days. Hence to equalise the honour, he gave it 31 days taking one from February. This meant that July, August and September all had 31 days, so he took a day from September and gave it to October and a day day from November gave to December. Thus finally we get the calendar as follows -

30 days have April, June, September and November
All the rest have 31 days.
Except February alone
Which half but 28 days clear
And 29 days in each leap year. ❐

Retrospect

Chemistry And Chemical Art Among The Ancients

Dr. Kali Prasad Sarma
Department of Chemistry A.E.C.

Modern Chemical Science is a culmination of long process of development over 5000 years of history and can be divided into three stages. The first stage of development encompass all the contributions made by the ancient metal-workers, jewellers, potters, craftman, perfumers etc. These people were highly skilled technicians and they used chemical techniques to produce some of their day-to-day requirements. In the second stage, this chemical art was, however, somewhat rationalized by the scientific philosopher known as alchemists in the early centuries of Christan era. Although, the discoveries of the alchemists contributed to a better understanding of metals and their compound, yet it (alchemy) contained a mystical and semimystical elements and could not achieve their goal. The basis of modern chemistry has started in the last stage of development in the eighteenth century when the scientific discoveries led to the formulation of exact chemical principles. In this article an attempt will be made to highlight a few aspects of the development of Chemical science which took place in the ancient times and to see how primitive people acquired chemical knowledge from natural phenomena and made various efforts to develop technique to meet some of their material needs.

Repeated observations of the hardening of clay under sunlight or in fire led to the first experiment in making earthenware dating back to about 9000 years ago [1] is an beautiful instance of man's practical knwoledge. Although, the evidence of using fire by man to save themselves .from cold and animal was much older, the use of fire for making earthenware may be considered as the begining of chemical science.

The progress from pottery to use of metal was a great achievement in man's early history. The original impetus of working of metals may have come from the fact that the metal tools are far more durable than bone, stone and clay. Although, people were acquainted with the native gold, silver copper and iron from very early times, as they were obtained in the sands of some river it is mystry how the ancient people were able to pull off the reduction of metallic ore as early as 3000-4000 B.C. The Egyptian first extracted copper by adopting a carbon reduction method from malacite ore in the peninsula of Sinai that dates back to 3400 BC[2]. The reduction of copper from its ore was the first metallurgical operation that was learnt by men. They probably acquired the knowledge of reduction of metallic ore by imitating the natural one as occuring in forest fires or volcanic. Similarly, bronge was made directly by reducing a mixture of ore containing both copper and tin. The chemical analysis of the old copper objects done by Prof. J.Sebelian[3] shown that in most of the countries excepting Egypt and Mesopotamia, these were made of both Copper and tin. In India also bronge implements of early date have been found along with those of Copper[4]. This goes to prove that in trying to prepare copper they also produced bronze. The Bronze age was followed by the iron age and iron is the third metal in succession where Carbon reduction method was adopted. The method of reduction of iron oxide to iron was an elaborate process and required sufficiently high temperature that may be the reason behind the late development of iron metallurgy. Similarly, Palestinian sites dating back to 1200 B.C. apparently obtained brass from a mixture of Copper and Zinc containing ore[2] and mercury was known to the Egyptian at 1500 B.C. and the ancient Hindu and Chinese literature show reference to this element. On the other hand extraction and use of Zinc from its ore calamine[5] and silver[6] (sanskrit; rasaka) were first known to Indians. Besides extraction and use of metals (as metal pot and other tools) ancient people also knew the art

of making coloured and glazed pottery which had started before 3000B.C. in Mesopotamia. The alkali used in its manufacturing was natron. The colouring was achieved by using various metallic oxides. The fine coloured glass bead con-

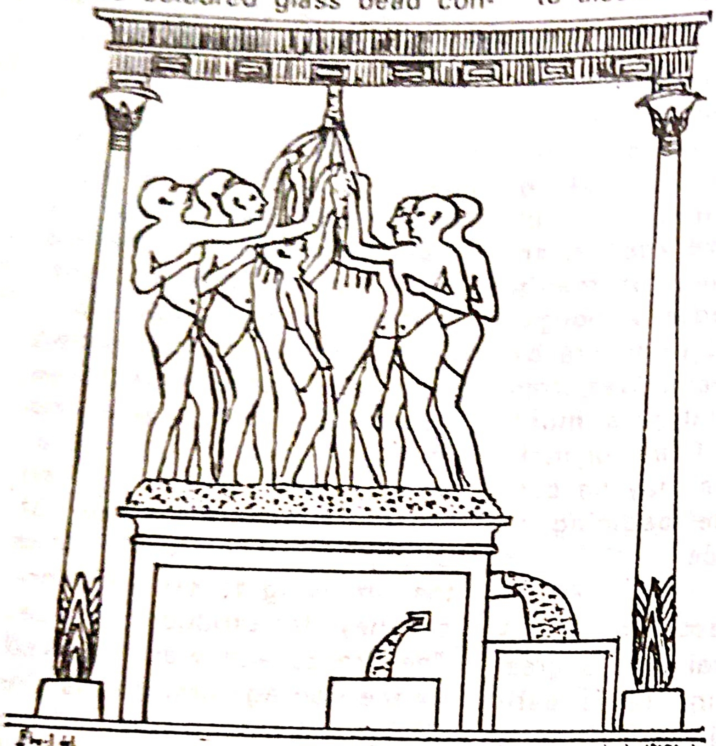

Fig. I - Ancient Egyptian Wine Press

taining copper compounds[2] was known to Egyptians as early as 4000 B.C. In fact pottery and glass manufacturing was the beginning of early Chemistry.

Among the list of other substances used by the ancient people are beer, alcohol and bread[7-9]. These substances were very important items of diet from the prehistoric times[9]. It would however, be difficult to give the exact Chronological order of discovery and its method of preparation. The use of earthenware which could hold liquid for long time may have possibly helped men to observe the chemical changes that took place (fermentation) in some sugar-containing liquid.

Such fermentation process was a mere coincidence rather than an intention. People were unware about the fermentation or about the air-borne yeast. But they knew the art of converting sugar-containing liquid to alcohol by adding the necessary Zyamase from their saliva. Similarly, the ancient people were familiar with the art of making both leavened and unleavened bread and used yeast at a very early date.

Studies made by archaeologist on porous bread found in tombs, shows the presence of dead yeast cells. yeast decomposes sugar contaning substances, producing alcohol and carbon dioxide, Which is clearly a chemical process. There are varis types of painting in the tombs of making wine, beer and bread (Fig-1) On the othere hand different types of dye used for painting in the tombs and cave are still remaining bright (Fig-2) This clearly shows the Ingenuity of the ancient people in transforming one substance to another new and the antiquity of chemistry. The use of blue dye indigo in anciant civilization was a highly skilled proces and much admired by all because of its superior beauty and remakable durability. The dye was obtained from indigo plant by the Egyptian more than 4000 yrs ago[10]. They dyed all kinds of fabrics. The process of dying fabrics with indigo need considerable exacting chemical manupulation. The freshly cut plants were allowed to ferment with water to decompose the glucoside (indican) into gluccose and indoxyl (indigo white) and subsequent oxidation of the latter produce indigo blue. In dyeing, indigo is reduced to the soluble leuco form. The fabrics are then immersed in this solution and exposed to the air. When the indigo white is oxidized into blue indigo. Although, the exact method and the chemicals used by the ancient people are not known yet the process of reduction must have been known to them. Various types of natural dyes were applied to cotton with the help of a mordant. Pliny[2] describes a process of dyeing the fabric with the aid of metallic compound such as alum and salts of iron, copper and tin. Pliny also describe a process of obtaining a polish by the ancient Egyptian by heating a mixture of Copper one third (1/3) part, silver one part and sulphur one part[11]. Moreover, the early Egyptians smeared black or green pigment around their eyes, as is known from the predynastic graves. The green pigments were malachite and black pigments were made from lead sulphider antimony sulphide, copper oxide and manganese dioxide. The ancient people especially in Egypt, Arabia, India, China and mesopotamia used inks. Which have retained its colour to the present. Most of the black inks contains carbon and the Ebers papyrus red ink has been found to contain red lead. This was commonly

used as a pigment in painting. All these ideas of transforming one material to another (sometimes a new one), were of

Fig.-2 Drawing of a painting from the caves of the Trois Freres in the Ariege district of southern France.

enormous importance in enlarging the tanner's knowledge of physical and chemical properties of matters and this knowledge helped them to tann skins into very fine leather with the help of vegetable extractivas.

The use of medicine for combating deseases is very old. Indian Ayurvedic medicine is quite ancient. Most of the natural drugs require either no chemical treatment or at most only pharmaceutical manipulation before use. Besides herbal drugs Indian materia media consists of few minerals like mercury, sulphur, arsenic, lead, copper, gold for remedies of various desease. However, in the preparation of few drugs such as alum, bread, beer, charcoal, copper, verdigris, vinegar, wine involved chemical reactions and ancient people knew the art of preparing all these. The Egyptian presists knew the method of preparations of hydrocyanic acid which was known to them as "penality of death"[12]. Arabian medicine had a much closer relations with Chemistry. Many of the modern medicine now in use are of Arab origin.

It is evident from the above discussions that people started making keen observations on the properties of matter from the end of Palaeolithic age. They were acquainted with at least nine of the Chemical elements (such as gold, copper, silver, lead iron, tin, mercury, sulphur and carbon) and some chemical substances before the rise of alchemy. Notwithstanding, this fact it would be myopic to ramify ancient practical knowledge as chemical science as these were not based on certain chemical principles. The people who made such contributions never thought of themselves as chemists. They acquired this entensive and varied knowledge by imitating natural phenomenon which had resulted in the development of practical aspects of chemistry and their contributions were inseperable part of their cultural life. ❑

REFERENCES

1.Encyclopaedia Britannica 14, 893, (1977)

2. Energy and the Chemical Industry; R.M. Ringwald; Chemistry and industry, 9, 281, (1982)

3. The Chemical Composition of the Prehistoric Bronzes; J. Sebelien; Nature, 100, (1924)

4. Ancient India; V.D. Mahajan; (1990).

5. Antiquity of Hindu Chemistry; P.C. Ray; Studies in the History of Science in India Edited by D. Chattopadhaya 1, 339, (1982)

6. D.N. Jha; Ancient India An Introductory Outline; (1977).

7.Encyclopaedia britannica 19, 875, (1977)

8. Encyclopaedia Americana 29, 44 (1984)

9. The History and Romance of bread; C.H. Lawall, Am. Jour. Pharm., 431 (1932)

10. Encyclopaedia Americana 15, 67 (1984)

11. B.K.C. Bailey, "The Elder Pliny's Chapters on Chemical subjects". Part I, Arnald & Co., London, 131 (1929)

12. C.H. La Wall; "The Chemist as a detective "Am. J. Pharm; 102, 299 (1930).

Acknowledgement : I would like to record my gratitude to Prof. H. Gohain, G.U. for his critical reading of the article.❑

VIRTUAL REALITY

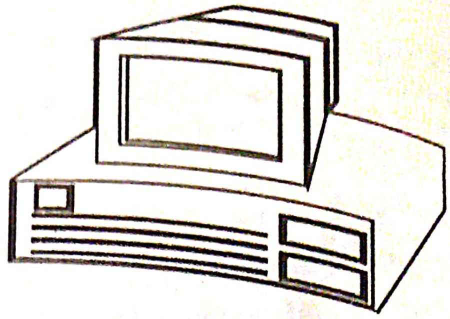

Anit Dhekial Phukan
Fifth Semester

Virtual Reality is a combination of various interface technologies that enables a user to intuifively interact with an immersive and dynamic computer generated environment.

Real work is today using virtual reality. Engineers are contriving ghosts of theirdesigns to evaluate them from the inside out, obviating the need for early prototypes. Although virtual reality has become a popular buzzword with "firvolous" connotations, its ability to immerse users in interactive three-dimensional worlds is of great relevance for many scientific and industrial endeavours.

Perhaps one reason for the lack of public knowledge is that some companies are keeping their efforts under wraps to protect their competitive advantage. This secrecy indicates how important the nascent filed has become.

Virtual environments have been around for decades, mainly in expensive flight simulators and military displays. What is new about 'virtual reality' is that the necessary computing power and displays are more affordable and new peripherals such as data gloves have become available, generating still further dimensions of immersion and interactivity.

In prosaic terms, VR endeavours to create a very natural interface between humans and computers, where communication can take the form of moving 3-D imagery, spatial sounds, and even physical forces-from motion to crude touch, (smell is also being examined.) The better systems can be so responsive and render imagery so fast that the user can feel immersed in the synthetic environment.

This has all sorts of entertainment possibilities, like immersive video games and films, and many practical ones, too. For instance, the ability to do 'soft designs' of cars or space stations that engineers can literally enter (rather than view from the window of a computer) might result in better products at lower cost.

There are many nwtations of virtual environments. The computer generates all that is seen by the user. Another approach, called augmented reality, enhanecs the real world by computer generated overlays. For instance, a worker might ask the computer to display the correct electrical connection while he is looking at the actual aircraft wiring with see-through goggles. Some 'virtual presence' work goes beyond video conferencing to sense and manipulate objects from aftar. Such applications include monitoring a robot on Mars or diagnosing casualties near hazardous front lines.

TOOLS OF THE TRADE

At the very least, a virtual reality (VR) system consists of a display, a tracking device for interactivity, a computer image generator, a three-dimensional database, and application software. The several types of displays available are suited to different tasks.

The most basic and economical costing several thousand dollars and not including the computer, is the computer monitor approach, with liquid-crystal shutter glasses

and tracker. The monitor display changes according to the user's head movements as tracked by a device atop the monitor. Glasses enable 3-D viewing of imagery. The small field of view of this system prevents a sense of immersion but, on the other hand, allows slower frame rates and hence sharper imagery. Also, the risk of nausera is less compared to more immersive displays.

The greatest sense of immersion is provided by the head-mounted display (HMD), which blocks out the real world and even allows the user to assume a new body form, such as that of a fish. There are also see through HMDs that display a combination of the virtual and real worlds, known as augmented reality. Room like VR-systems use multiple large-screen projection displays, forming a partial cube that can engulf groups of viewers.

High-end graphics workstations or specialised computers usually generate the virtual scene from a 3-D database that is often derived from some unique modelling package- like computer aided design software and/or a finite element analysis program. The rendering component transforms the abstract numerical representations into easily interpreted images, usually composed of coloured polygons. The final result is two stereo images that are transmitted to the display.

Most of today's tracking systems, which may sit atop workstations or be suspended from ceilings, use either magnetic fields or ultrasound to measure the position and orientation of objects like HMDs or data gloves. The tracking transmitter emits a continuous signal that hits the object being tracked and is translated into six-degree of freedom measurements of position and orientation for the computer.

Of the various input devices used on VR, the wired glove is often the most useful. Its user can touch or grasp both virtual and real objects without undue difficulty. Information from sensors that measure the bending of finger and hand joints is related to the position of the glove, which is tracked seperately. In immersive VR, the wired glove is represented in the virtual scene, typically as a disembodied, floating hand. The computer processes the tracking information and other inputs from the user and regenerates imagery at a frame rate that creates the impression of a continuously changing scene (around 30Hz is usually enough). VR application software, designed or tailored by the user, ties all of these varied pieces together.

VR has the potential of revolutionizing design and manufacturing. It can lead to savings in time and money, better market response, and better products.

☞ Virtual prototyping will reduce or eliminate the need for costly physical prototypes.

☞ Engineering analysis will become more efficient through the integration of simulation results with virtual prototypes. For example, even crash tests can be visualised in 3-D. Eventually, it will be possible to alter designs and see the immediate effects.

☞ Operational simulations will permit the direct involvement of human beings in performance and ergonomic studies. For instance, passengers of various sizes will be able to comment on the convenience and look of a virtual car's interior. Immediate design modifications will get immediate feedback.

☞ Virtual simulation of assembly, production and maintenance tasks will reveal possible problems at an early stage of the design process.

☞ Support of assembly and maintenance through augmented reality will reduce job training and increase work force flexibility.

☞ VR as a communications tool will assist concurrent engineering teams in exploring all aspects of a design. ❐

Poetry, it has been said, belongs to a past age of minority leisure and literacy and consequently is in its dying stages, if not almost in the grave.

- Steinbeck

To A Brighter Day

Bidisha Nath
Seventh Semester

On a solitary eve,
When the sun goes down,
I often cherish
The golden glances
That it leaves behind
Amidst the crimson sky.
With views stretched
Towards horizon
I await in my front yard
Eagerly, for it to come again
And cheer up
The morosid world.
What a fate of beatitude !
You could but have imagined,
When the day halted
And, to their abode
The heavenly minstrels flew back
or, the advancing night
Bestrewed darkness
O'er the blushing rose.
But,
The misty pain,
I wish——
You could have ever imagined,
That sprouts deep in my heart
Everytime the lights go off !

The stars remain far,
Out of reach;
The moon, too mild
To thwart off ——
An enthralling melancholy
And so,
There I await
Eagerly,
For a new morn
To break in a brighter day
Where from,
The sun won't go away ....

Feelings

Nazreen Rahman
Third Semester

When I trailed
The sunbathed beach
I saw
The feet etched
In the golden sand.

A fervour wrapped me
In a blanket of
Nostalgia
Memories I cherish
Memories I forget

The sun returned
To slumber
I saw the shadow
Lingering across the
Edge of feet
And then
Erased
By the waves
That kiss the feet

I saw the Colossus
Of the epitome
Of life
Buried deep in the sands

And the spur of waves
Echoed
Through the multitude of
Silence

And
The etched path
Stands in the bare
Stretched sand
To be dried
In the blazing sun
Or
Wiped by the waves
Forever.

☆ ☆ ☆

My Struggle

Tanushree Borgohain
Fifth Semester

Lost in the wilderness,
Of dreams and ambitions
Clutched by views which
depths of time could not change.
Comes a plaintive cry,
A weak voice, striving to live.
Always running from
Yet unknown in crowd.
The shricks piercing the silence
through the eerie blues.
Unheard by any,
It fades away thou.
Every man for himself
Searching light whose
Brilliance seldom illuminates
Humanity like a floating light.
Thay shadows shelter none.
And I am all alone,
Alone to wage my struggle
Turned down by coldness
With my shattered hopes,
Yet, I chase mirages
Of new horizons
Seen in my dreams.
An endless battle
A hapless man,
Dare with life wonder
There might be a paradise
Beyond my sight
Between two lights
To light my path
And lead my way
I seek for a new tomorrow
But its just another day.

☆ ☆ ☆

Charisma

Tridip Basumatary
Fifth Semester

Like the mountains high;
Like the Oceans deep;
In my lonely heart;
You are, only the lit.

Like the tree;
In the autumn bleak;
Desolate and deserted;
But, thrives to live.

I, sitting in my table;
Listen to your husky voice;
Leaves me sad;
With tears ! eyes dead !!

Like the cool breeze;
Like my mother's fingers;
You woke me up;
Whenever, I am discouraged.

Oh girl ! But, why tears ?
In your eyes;
Is it the thirst of love ?
Is it the for care ?

Broken wings !
Desperate struggle !
You were the only one ;
To say, I belong.

Endless Wait

Shyamal Baishya
Fifth Semester

If you could read me,
I bet, never would you have said those words,
Words that made my heart cry.
But, never bring those tears in your eyes,
You don't know, its millions for someone.
Someone who loved you.

As days rolled on, I moved on,
With a heart broken,
Always searching for someone,
Someone like you !
With that magical smile,
Some to sit beside me, by the foe.
Now I feel, it was all in vain.
I swear, there's nobody like you,
Nobody like you dear.

Still the dawn breaks and still the horizon get red,
But I don't know why its so dark
And my heart shattered.
I know my end is near
For which, I don't have the slightest fear,
May be it was "His" wish
May be it was "Her" choice.
There's yet something in those eyes.
But,
If you could read me..... !

WILD CRIES

Sanjeev Kr. Das

As I flow down the valley,
Across the mountains, smashing at the rocks,
Sometimes bending here,
Sometimes dividing into two there,
Till I reach the plains,
Where everything is
Calm and quiet.
But this used
To be the site only a few many years ago
When the harmony used to
Be beautiful and just right.

It used to be green everywhere,
As if it was the only colour
Left in this world, I swear.
Birds of all variety and size
Built nests to hide.
The air used to be filled with
The calls of the mates.
Under the hot
The wild and the free souls
Quenched their thirst in my banks.
The rhinos moved carefree,
Everything appeared as if,
God made it only yesterday.

And I know how the cried,
That November night.
As the blades went deep,
Other's watched helplessly.
It fell on the ground
With a loud noise.
And they knew by then
The end was near
And they had no choice.
That night was cold and I was frozen.

As the sun came up next morning,
I saw another one falling.
Didn't feel like melting,
Any more.
The birds stoped calling
And the beasts were
Never seen roaming.
While the rhino was left dead,
the room got well decorated.
Dust fell on me, the was high,
And my tear drops, started flowing
Down the valley
Once again.

THE INDIAN IDEAL OF SECULARISM

❑ *Nayan Kumar Kalita*
Eighth Semester

"SECULARISM" means equality of all religions in the eyes of the constitution. The concept of secularism was generated, first of all, in Britain and France in the 16th century. Then the Church enjoyed the total political supremacy and recurring clashes between the Catholics and Protestants were the order of the day. But gradually people realised that it was not fair to get involved in religious conflicts all the time and as a solution of it, they adopted secularism as one of its organs. The principles of secularism are enshrined in the constitution of India vide articles 25 and 26. Further, the 42nd amendment of the constitution added the word 'SECULAR' to the preamble of it. It gurantees every citizen of this country the right to worship in any manner he or she chooses. The temple, the mosque, the gurdwara and the church all enjoy equal status in any case.

India, even after nearly half-a-century of being a secular state, fails to project a crystal-clear and unambicuous portrait of secularism. No doubt that the concept of secularism in unhandicapped form is very noble and laudable. But, does mere inclusion of secularism in the constitution really reflect an undistorted social picture of the nation ? Is it admirable to make no individual or collective endeavour to achieve the goal of secularism in practical sense ? Never. But still, it is so. Religious fundamentalism still gets preference to peace and harmony of the nation. Once Gandhiji said "I believe with my whole soul that the God of the Koran is also the God of Gita and that we all are (no matter what name designated) children of the same God." Today, these Gandhian principles of ahimsa and peaceful coexistence lay shattered as relics of the past. Gandhiji has just become a hero of tales. Now we don't anymore believe in the spirit of what we ask others to emulate. It is the tragedy that puts our credentials as a secular state in question.

The fatal blow to the Indian ideal of secularism was felt with the demolition of the 464-years old historic Babri Masjid in Ayodhya. This event virtually polarized the nation into Hindus and non-Hindus. Communalism & fundamentalism, whether or not in fascistic shape, always destroys the good in our traditions. Honour for democracy and religions of others is what lacked by them. They sabotage the constitution at the very first opportunity. But what is more tragic that the contingent of communalists & fundamentalists is being led by none but our political leaders. Exploitation of religion for political vantage has become an integral part of the political process. We know that unity is strength. We also know that the conflicts on the basis of religion, language, caste etc. leads to disintegration of the nation. We also know that religious bigotry practised by us only weakens our pillar of unity. But in the hour of need, we fall to our raw emotions and sentiments. We just know to preach, not to practice.

The blame for the rupture of secularism in India can't straightaway be pushed to the illiterate masses. No doubt, these people are very religious, or more specifically, they are even superstitious, but not communal. Wherease the educated section, which is least religious, tend to be communal. They are people who engineer the slaying of secularism via the uneducated mass for their

own interest, economic and political. With such circumstances prevailing around us, it may be said that we are not even remotely secular. In other words, the constitutional secularism has failed to generate any positive impact on the Indian society which is witnessing regular communal clashes today.

Some others give a totally antagonastic view to what has been commented upon secularism in India. They project a very optimistic opinion that incidents like that in Ayodhya is not an implication of humiliation of secularism, but merely an aberration or disorder in the routine affairs of the nation, which is not unrecoverable. The Ayodhya event is compared with the rise of Sikhs over the military attack on Golden Temple (operation Blue Star) and massacre of Sikhs in 1984. Punjab, after this aberration, is back to normal and now noone talks of secession in the border state only few days back Simranjit Singh Mana spoke about secession.

Even though the population of India consists of 85% of Hindus, yet we restrained ourselves from proclaiming it a Hindu State, unlike Pakistan (which is an Islamic state) or Nepal (which is the solitary Hindu state on the planet.) The optimistic say that the reason for it was very simple : we follow and transmit the age-old virtues of compassion and tolerance, the values which have come to us from the times of Buddha, Mahavira and Ashoka. They say that secularism is not only enshrined in the constitution, but also enshrined in our blood. Polluted and misguided elements, of course, exist everywhere. But this doesn't mean that secularism in India has suffered a set back. These elements must be tackled tactfully by all of us to prove the triumph of secularism in India.

Whatever be the angle of interpretation of the religious fundamentalism and communal conflicts arising from time to time, everyone should admit that they leave a bitter impact and an unerasable stigma on the nation. A nation of 850 million can't be expected to function without harmony and unity. it is said that religion, in fact, is realisation. Realisation has taught us to dispel our doubts borne out of ignorance and live in harmony. The concept of secularism is, of course, not a total failure in India. We venerate all religions. There is no state religion as such. We are neither pro-God nor anti-God. What we require is not to make religion exhibitionistic and force other to toe our line of thinking. We also require openness in our approach towards our own religion as well as that of others. The nation is not ruled by Hindu trident or Islamic sword or the christian cross. To live with peace and harmony, we need to realise the sacrosanct principles of all religions and precepts of secularism in practice. In the long run, what every Indian needs to do is to dedicate himself or herself to establish the forces of secularism and voice of sanity in a perfect manner and further strengthen them. If such deliberate efforts don't come up immediately, the Indian ideal of secularism will continue to find itself in scepticism. ❐

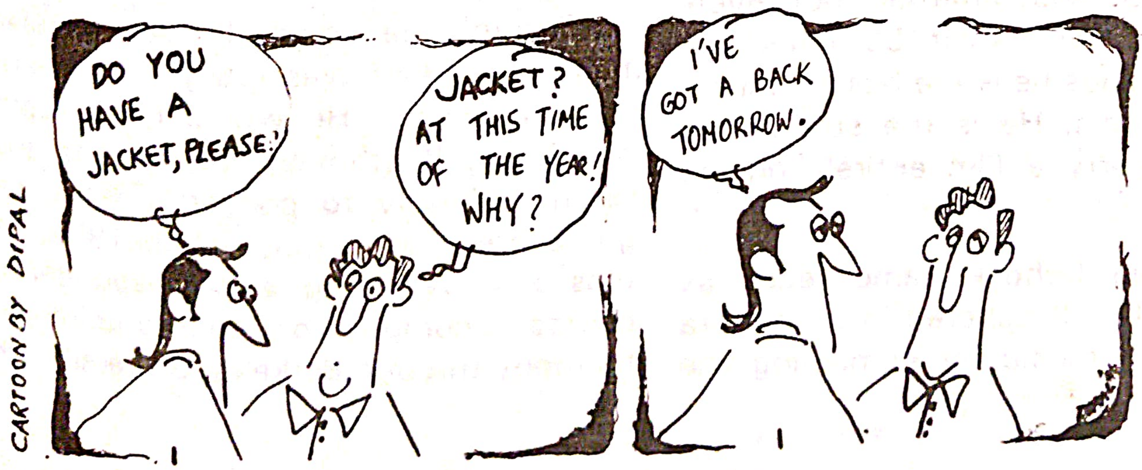

Ilaiyaraja

Taking Music to Her Majesty

❑ Pallab Kumar Borah
Seventh Semester

IT was a proud moment for this melody king from the south as he made his way into the pages of history. Indeed, from being a street singer with no formal musical training, to becoming the first Asian composer to compose a symphony for the Royal Philharmonic Orchestra (RPO) of London is no mean achievement. It is more gratifying when one considers the fact that the Queen herself is the patron of RPO.

Coming from a peasant family of Pannaipuram in Madurai district of Tamil Nadu, he and his two brothers Gangai Amaram and Bhaskar migrated to Madras in search of a future in music and films. They were rejected outright by the then famous music director, M.S. Viswanathan who told them that they had no future unless they learnt Western Music.

Today after 18 years in the industry and having scored the music for over 700 productions, Ilaiyaraaja not only eclipsed M.S. Viswanathan but even nullified him. With over 55 films per year on his hands he is the busiest music director in India. He is the sole music director to carry a film entirely on his shoulders.

Ilaiyaraaja (whose name reads as "prince" in Tamil) ushered in a new era in Tamil film music by combining the best in Carnatic, Hindustani, folk and Western Orchestral music. He has given Tamil film music a range, depth and character it never had before, in its 65 year history. His music, however is not for the connoisseurs alone. At a time when classical carnatic, and western music were thought to be only for the upper strata of society, he popularised them and made them go down well with the masses. In Sindhu Bhairavi, he demonstrated that classical music would also be appreciated by the masses if the lyrics were in a language they could understand. He has completed his maiden attempt in composing carnatic classical music. He has also composed seven Krithis in Tamil and Sanskrit.

He has turned the tables on Hindi film music and it is now Bombay, which steals tunes from the South and not vice-versa. Popular numbers, like those from Beta and and Bol Radha Bol can be traced back to the maestro's work.

Though he reigned over popular music, his heart was really for western classical music. He would go in-depth into Bach, Beethoven and Brahms and listen endlessly to concerts. When he got a break as a guitarist in 1973, he was already doing a correspondence course in composition, counterpoint and harmony through Berkeley University. He

was sound in theory even then and with a thorough study of the range and possibilities of every instrument, he became the perfectionist that he is today.

What has kept other composers at bay is the amazing speed with which he composes. He is known to flood directors with many tunes, from which the directors then have to choose. Many a director have confessed, that at times it becomes very ticklish to shoot a scene which blends well and lives upto the musical score of Raja. He can even write seven or more parts at the same time without the aid of a piano or any other instrument, so much so that the co-ordinator of RPO, Ian Maclay began addressing him as the 'maestro'. The RPO had made a specific request to Raja to compose a score for it. Normally it insists on the complete score being sent to them at least three months in advance, but not in his case.

Raaja's sojourm into western music began with his first non-film western score- 'How to name it'. This caught the eye (or rather ear) of Paul Mauriat who invited him to Hong Kong and introduced him to the audience, as a man from India, the world should watch. Later, he went to Vienna, and sitting at the piano used by Beethoven himself, he composed the first few bars of the symphony, and then he quietly slipped out of Madras (away from the hounding directors and producers) and sitting incognito in Kochi wrote his first opus. But writing for a 77-piece orchestra was not easy, and he had to re-write it four times. What is significant about the symphony, is that, it is not fusion music (Indian and Western combined) but western classical to the core. There are no Indian instruments in it.

The symphony is named 'Grand Symphony No.1'. Its re-recording began on July 19th, 1993 at the Walthamstow Town Hall studio in London, and completed in a month. The recording was conducted by John Scott, better known for his music in movies like Antony and Cleopatra. The London-based record company Pyramid International released this album under their label.

Despite such achievements, the maestro remains humble. "It's all His and I am merely an instrument or medium," says he. Though the medium is mortal, his music will certainly be immortal.

[A symphony is a major work for orchestra with one or more movements in sonata form. A sonata is a type of instrumental composition that arose in Italy in the 17th century at first merely designating an instrumental piece as contrasted to a piece with voice, called a cantata. It was standardised by Alessandro Scarlatti at the end of the 17th century into three sections. Mozart later synthesized it into four movements. Others like Beethoven, Brahms and Bruckner introduced more modifications. A phillarmonic orchestra is one which performs a symphony. A symphony is written for four instruments (quarlet) or five instruments (quintet).] ❐

Reactive Power Management

Tech-talk

Ms. Bobby Richong
Eighth Semester

Reactive power plays a vital role in the efficient, stable and optimal operation of an electrical power system. Reactive power managment, thus, is getting increasing importance and attention from the power system engineers.

1.0 INTRODUCTION

The present day power systems are highly complex spreading over vast areas involving large numbers of transmission lines and continuously changing loads. The control of such a system is not simple as there will be a continuous imbalance either in the active on reactive power generation. While active power imbalance causes frequency deviations, reactive power imblance causes voltage fluctuations. Considerable work has been carried out in active power control strategy (Load Frequency Control and Automatic Generation Control) . Control of reactive power has received attention only in the recent past. Till a few years ago, voltage control was the sole aim of reactive power control. However, it is realised that voltage control also results in the variation of power system losses. In these present days of energy crisis, system loss minimization by suitable control of reactive power has received attention in the management of electrical energy.

Before addressing Reactive Power Management it is essential to define Reactive Power for a purely sinusoidal, single frequency voltages and current, the concept is simple. Reactive current is the out of phase (quadrature) current with the voltage. The product of this out of phase current and voltage is known as the reactive power or wattless power or idle component of apparent power. There exists a simple right-angled triangle relationship between active, reactive and apparent powers.

Normally, there are two basic types of reactive power flows in a power system.

(i) Reactive power consumed by loads.

(ii) Reactive power consumed within the network.

Depending on the amount of VAR requirements, consumers of Reactive power can be grouped under the following headings:

(i) Consumer with low powerfactor and steady load:-

The group includes continuously running fan drives, field supplies of DC motor etc. and shunt reactions of dynamic power compensation equipment.

(ii) Consumer with large reactive power requirement and fluctuating load as well as non- sinusoidal current requirements:

This group includes thyristor convertor fed DC drives, induction and electric arc furnaces, welding machines and other power electronic devices.

2.0 NEED FOR VAR MANAGEMENT :

A need for evolving a suitable strategy for a reactive power control have been well recognised particularly in the context of rapid increase in load demand. Before a decade or so, reactive power control was a relatively trouble free aspect of power system operation but now it has gained much more importance due to the following reasons :-

* The requirement for more efficient operation of power systems has increased with the escalating prices of fuels. For a given distribution of power, the losses in the system can be reduced by minimizing the total flow of reactive power.

* The extension of transmission network has been curtailed in general by high interest rates and in particular, by the difficulty of acquiring right of way (ROW). In many cases, the power transmitted through older circuits has been increased requiring the application of reactive power control increases to restore stability margins.

* The requirement of a high quality supply has increased due to increasing use of electronic equipments. By quality of supply we mean maintaining the voltage at its rated rms values with negligible amount of harmonics and maintaining the system frequency within a small band around the nominal value. By controlling the reactive power in a system, the quality of supply can be improved.

* The development and application of dc transmission schemes have created a requirement for reactive power control on the ac sides of the convertor to stabilize the voltage and to assist the commutation of the convertors.

3.0 FEATURES OF REACTIVE POWER MANAGEMENT

The voltage in a power system is influenced by local factors such as voltage levels, configurations of transmission and distribution lines and load characteristics. Thus the problem associated with reactive power/voltage control is, how to determine the scheduled (desired) value and how to maintain these values by the operation of regulating devices when excessive voltage deviations due to load fluctuations are encountered, when regulating devices are operated at generating plants and sub stations for the purpose of voltage control, reactive power flow also changes. In overhead lines, reactive power flow is accompanied by large values of voltage drop. In fact, reactive power may have to be supplied from both sides of a long line just to cover its losses. Reactive power injections from loads are also widely dispersed over most buses. These also must be covered by the controlling sources of reactive power. When reactive power shortage develops because of the loss of generation or load or transmission on the system, the voltage profile may drastically go out of bound and even the phenomena of voltage collapse or voltage instability may develop. A way of addressing these concerns with other related factors such as inflation, fuel shortage etc. is known as Reactive Power Management.

Reactive Power Management by Electric Utilities under steady state and dynamic system conditions can be sub-divided into the following categories :

(i) Reactive Power Planning

(ii) System Operation Planning

(iii) Reactive Power Dispatch.

3.1 REACTIVE POWER PLANNING :

Reactive Power Planning is an integral function of reactive power management. The objective in reactive power planning is to minimize the cost of necessary reactive power equipment to enable the power system to operate in an acceptable manner in the event of any one of a collection of contigencies occuring. This problem involves determining both the optimal installation of reactive support which satisfies every contingency in a simultaneous manner and individual despatches of the reactive support. In brief, Reactive Power Planning is concerned with the installation or removal of reactive power equipment in a power system.

3.2. SYSTEM OPERATION PLANNING :-

It is concerned with the improvement of operating practices utilizing existing reactive power equipment. This planning is per-

formed for system conditions anticipated to occur a few days to a year in to the future.

3.3 REACTIVE POWER DISPATCH AND CONTROL :

It determines the actual equipment operation. Reactive power dispatch can be defined as the control of generation excitation, variable transformer top settings, and adjustable VAR compensating devices to improve the system voltage profile. The associated analysis is performed in seconds to hours prior to its implementation.

The utility objectives for each management category are two fold :

1. Security.
2. Economics.

A power system is said to be 'secure' if it is able to sustain a disturbance without violating any of its load and operating limits. In practice, the degree of security that can be planned into a power system is limited by economic considerations. Both planning and operations must maintain security while maximizing economy.

4.0 BENEFITS OF REACTIVE POWER MANAGEMENT

The application of reactive power management to improve power system operations has many identified benefits to an electrical utility. Some of them are discussed below :

4.1 COST SAVINGS DUE TO REDUCED SYSTEM LOSS :

Reduction in total system losses has the benefit of lowering the generation fuel cost. Since real power of generation must supply both system loads and losses, fuel cost will decrease when system losses decreases.

4.2 IMPROVED POWER FACTOR AND REDUCED VOLTAMPERE RATING OF MACHINES

Total line-losses are dependent on the squares of MW and MVAR transmitted on the line. These losses are also inversly proportional to the square of the transmission/distribution voltage. Thus if transmission/distribution voltage levels are fixed, it is necessary to bring down as far as possible the MVAR flowing along the transmission/distribution to minimize loss. This would result in reduced MVA rating of the generator and hence the size of the generation will be smaller. Apart from it, this would naturally mean improved power factor of the system.

4.3 IMPROVED VOLTAGE PROFILE :

With the control of reactive power, the general voltage profile is flattened. This is important because the voltage profile is a measure of the flow of reactive power in a power system. The advantage of having a flat voltage profile is that the insulation is uniformly stressed at all points.

4.4 IMPROVED POWER SYSTEM SECURITY

Power system security is improved through better utilization of reactive resources, thus having greater reactive reserves available for system conditions which require sudden reactive demand increases. Although many different conditions can cause a sudden increase in system reactive demand, the substantial increase in loading of already heavily loaded EHV lines, following the tripping of another EHV line, would generally cause the greatest increase in system reactive demand. This condition can be alleviated by reactive power dispatching.

4.5 IMPROVED INTERCHANGE TRANSFER CAPABILITY :

Transmission equipment loading decreases due to reduced reactive power flow. Unloading allows higher real power capability which allows increased interchange transfer capability. Interchange transactions are big business for utilities, so reactive power dispatching is attractive as a means of facilitating such transactions especially if they can be performed with no major equipment purchases.

4.6 IMPROVED SYSTEM OPERATION :

The primary responsibility of system operators is supervision of real power generation and active power and reactive power flows in the system, with due regard to the maintenance of correct voltage levels. Operators sometimes tend to maintain high reactive power reserves in order to avoid overloads due to different reasons which can result in uneconomical operation. A reactive power dispatching strategy can give an operator an improved guideline for reactive power flows, reserve levels and voltage control so that power system operation is economical.

5.0 REACTIVE POWER COMPENSATION :

The voltage profile of a power system i.e. maintaining the voltage at individual network nodes is determined mainly by the reactive power flow in the system. Consequently, it is one of the major duties of the reactive power compensation system to. Control the reactive power flow during steady state conditions to provide an optimum voltage profile of the system with respect to the transmission losses and maintain voltage limits at individual network nodes. In order to avoid, temporary over voltage during faults and disturbances in the system, steady state reactive power flow conditions should be maintained as far as possible or restored as quickly as possible. Another objective of reactive power compensation in high voltage systems is to adjust the reactive power in feed in such a way that the transmission capability of the lines, particularly where relatively long lines are involved, is utilized to an optimum.

5.1 LOAD COMPENSATION

Load compensation involves the management of reactive power which has mainly three objectives :

(i) Power factor correction

(ii) Improvement of Voltage Regulation

(iii) Load Balancing

Power factor correction usually means the practice of generating reactive power as close as possible to the load which requires it, rather than supplying it from a power station. Most industrial loads have lagging power factors. The load current, therefore, tends to be larger than is required to supply the real power alone. Only the real power is ultimately useful in energy conversion and excess load current represents a waste to the consumer, who has to pay not only for the excess cable capacity to carry it but also for the excess Joule loss produced in the supply cables. The supply utilities also have good reasons for not transmitting unnecessary reactive power from generator to loads. The reason being their generators and distributing networks cannot be used at full efficiency, and control of voltage in the supply system can become more difficult. The utility supply tarriffs are generally divided into two parts- one for the maximum demand and other for energy charges. As the demand tarriff is based on KVA maximum demand, a penalty for low power factor is built in the tarriff as the KVA demand will be higher if the power factor is low. It is therefore economical for Industrial Consumer to improve power factor of their load by suitable reactive power compensation. Improvement of voltage regulation is another objective of load compensation. Voltage regulation becomes an important and sometimes critical issue in the presence of loads which vary their demand for reactive power. All loads vary their demand for reactive power, although they differ in their range and mode of variation. In all the cases the variation in demand for reactive power causes variation in the voltage at the supply point, which can interfere with the efficient operation of all the plants corrected to that point, giving rise to the possibility of interfere between loads belonging to different consumers. The most obvious way to improve voltage regulation would be to strengthen the power system by increasing the size and number of generating units and by making the network more clearly

interconnected. This approach would be in general be economic and would introduce problems associated with high fault levels and switchgear ratings. It is much more practicable and economic to size the power system according to the maximum demand for real power and to manage the reactive power by means of compensator and other equipments which can be deployed more flexibily than generating units and which make no contribution to fault levels.

The third main concern in load compensation is load balancing. Most ac power systems are three phase and designed for balanced operation. Unbalanced operation gives rise to components of current in the wrong phase sequence (in negative and zero sequence components). Such components can have undesirable effect, including additional losses in motors and generating units, oscillating torgues in ac machines, increased ripple in rectifires, malfunction of several types of equipment, saturation of transformers and excessive neutral currents.

In load compensation, load reactive power demand and power factor improvement can be affected by :-

i) Series Compensators.

ii) Shunt Compensators.

iii) Synchronous condenser.

iv) Powerfactor Improvement Capacitor Bank.

In the present day power system, it is a common practice for generators to control the reactive power. Now controllable compensating equipment is used for obtaining a favourable reactive power flow e.g. shunt reactors to compensate excess capacitive power of transmission line under no load, or shunt capacitors for local compensation of inductive reactive power at consumer points on series capacitors to compensate the inductive reactive power due to active power transfêr via lines or transformers. Where this equipment is not adequate or controllable reactive power compensation is required to sustain voltage within limits, synchronous condensers are used sometimes. The different compensating equipments for improved voltage profile and power factor improvement stated above are described below :-

5.1.1. SERIES COMPENSATION :

The Central concept in series compensation is to cancel part of the reactance of the line by means of series capacitors. The effect of this compensation are valuable in two classes of applications :

(1) On radial feeders to reduce voltage drop and light flicker.

(2) On the feeders to increase the ability of the feeder to transfer power and help the stability of the system.

5.1.2. SHUNT COMPENSATION :

Shunt compensation involves the connection of -

(1) Shunt capacitor across an inductive load so that the reactive VAR transmitted over the line are reduced, there by the voltage across the load is maintained within desirable limits.

(2) Shunt reactors across capacitive loads or lightly loaded lines to absorb some of the leading VAR to control the voltage across the load within certain desirable limits.

5.1.3. SYNCHRONOUS CONDENSER :

A great advantage of the synchronous capacitor is its flexibility for use in all load conditions because it supplies VARS when over excited i.e. during pear load conditions and it consumes VAR when under excited during light load conditions. The reactive power generated by the motor is controlled by varying the d.c. field excitation of the rotor, under excitation providing inductive MVAR and over excitation yielding capacitive MVAR.

5.1.4. POWER FACTOR IMPROVEMENT (PFI) CAPACITOR BANK :

For power factor improvement, capacitor banks are usually installed, the installed rating will invariably be more than the required compensating rating to take care of the voltage rise across capacitors due to effect of series reactor, harmonic loading and system voltage and frequency variation. For capacitor banks connected to High-Voltage system, series reactor must be used :

(a) for limiting the inrush current on energisation of the bank and

(b) to suppress the harmonics in order to prevent harmonic over loading of the bank as well as to avoid undesirable parallel resonance with the system reactance.

For a PFI capacitor banks, the general practice is to use a reactance in the range of 6% of capacitor reactance.

6.0 THYRISTOR BASED COMPENSATION SYSTEMS

An electric power system is never in equilibrium for very long. Frequent changes disturb the equilibrium so that the system is almost always in transition between equilibrium or steady state conditions. Voltage fluctuations caused by time varying reactive power loads cannot be compensated by fixed capacitor or reactor installations. In order to compensate the fluctuating reactive power, thyristor based systems are being used presently.

6.1. STATIC VAR COMPENSATOR : (SVC)

Static VAR Compensator are solid-state controller that regulates reactive (volt-ampere) power along a transmission line by switching various combination of capacitors and inductors in parallel with the line. The SVC uses thyristor values to rapidly add or remove shunt connected reactors and or capacitors often in co-ordination with mechanically controlled reactors and /or capacitors.

6.2. STATIC CONDENSER

The static VAR compensator that uses thyristor switches is already a firmly established piece of equipment for voltage control. In the years to come, however, it will be out performed by another concept called the static condenser, or statcon. In essence, the statcon is a three phase inverter that is driven from the voltage across ad.c. shortage capacitor and whose three output voltages are in phase with the ac system voltage. When the output voltages are higher (or lower) than the ac system voltages, the current flow is caused to lead (or lag), and the difference in the voltage amplitudes determines how much current flows. In this manner, reactive power and its polarity can be controlled by controlling the voltage.

The performance of a STATCON is superior than the conventional SVC because the most reactive power that can be delivered from the STATCON equals the voltage times the current, whereas in the case of its predecessor, the SVC, it is the square of the voltage divided by the impedence. Consequently, if the voltage is depressed, the STATCON can still deliver high levels of reactive power by using its overcurrent capability. With the static VAR compensator, on the other hand, the reactive power capability falls off steeply as a functions of the square of the voltage just when it is needed most. Thus, depending on the application the rating of the statcon required will be much smaller than the rating of a comparable static VAR compensator.

7.0 HIGH POWER FACTOR EQUIPMENT :

The total reactive power flow in a power system is mainly contributed by the loading equipment connected to the system. A large variety of domestic and industrial equipments like discharge lamps and tubes, a.c. motors, high frequency ovens and furnace fans and blowers; electronic frequency converting equipment etc. generates and inject lagging reactive power into the system.

Reactive power is generated at the loads due to :

(i) Magnetising currents

(ii) Waveform distortion or harmonics generation.

(iii) Delayed triggering or semi conductor/vacuum tube devices.

(iv) Electromagnetic induction phenomenon.

The large volume of reactive power thus generated which is mainly logging in character, can be significantly reduced by using more efficient and high power factor equipment. Serious attention and steps have already been taken in this direction.

Some of the measures that may be taken are

(i) Adopting improved designs and materials of fabrication.

(ii) Uses of electronic chokes and starters for discharge lamps and controllers for motors, furnaces etc..

(iii) Adopting the right philosophy and techniques of control of electronic converting and inverting equipment.

(iv) Selection of appropriate rating of equipments in relation to the load demand.

(v) Judicious use of equipment demanding large quantity of reactive power -

(vi) Introducing power factor correction equipment at the premises of the loads.

8.0 CONCLUSION :

The present trend is to design and operate power system with not only the highest practical efficiency but also the highest degree of security and reliability. And electric utilities are increasingly interested in maximizing the utilization of existing transmission equipment and network and minimizing the optimal management provides electric utilities with an opportunity to take a further step in this direction.

The trend in world wide generation and transmission suggests that reactive power compensation is becoming increasingly important. This follows from a wide commitment to ac transmission, together with economic factor which necessitate the maximum utilization of generation and transmission facilities. What is of most interest to the transmission planner are the new options opened up by the technology for controlling power and exchange the usable capacity of present lines through voltage and current upgradings impedence modification and phase angle regulation. Reactive power management is an adequate tool for utility engineers and planners of distribution and transmission networks to achieve these objectives directly or indirectly.❐

[THIS ARTICLE IS PREPARED UNDER THE SUPERVISION OF DR. P.K. BORDOLOI, PROFESSOR E.E., FOR A CLASS SEMINAR OF THE SAME TITLE]

REFERENCES :

1. MILLER - REACTIVE POWER CONTROL IN ELECTRIC POWER SYSTEM.

2. CHOUDHURY T, MUKHOPADHAY R.K., CHOUDHURY S.P., CHOUDHURY S, REACTIVE POWER COMPENSATION IN INDUSTRIAL POWER SYSTEM- FROM THE PROCEEDINGS OF THE 6TH NATIONAL CONFERENCE ON POWER SYSTEM, 1990.

SHANGWTHE

Kamal Brahma
Sixth Semester

HAR gejerni jice bajiswyao ang jebla baiksayao dongmwn obla ang gaokhounw sansonw hayakhwimwn ang besebang gwbarwi Salaigashini dongmwn. Shanni habafarikhou maokhangnanni ang Pan Bazarni mwnse Barao habdwngmwn, ese drinks khalamnw hwnnanwi ang shanni haba maonaifwrni mengnaifwr khou hwkharnw. Mansini gwswni mengnaikhou kwkharsnw jwbut gwra, Dehani mengnai furni khrui Nathai ang juji dwngmwn angni gwswni mengnai furkhou hwkhar sarnw. Ang mwnthi slabakhwiswi, mablabanw lwng naya bangdrai jalangdwngmwn arw khorokhou ese mandaonai baidi mwndwngmwn. Gwswkhou hwbthanw haywini thakai ang arwbao ese lwngbaonani Barnifrai wngkhar bwnaiswi arw angni bikekhou salainw lanaiswi.

Jebla ang, angni thagra khulisim fwigashinw dongmwn obla ang mwnthirnai baidiywi gouhati mahanwgwra daokha basrinai baidi sirsrai jajw baimwn arw shanni khwma bunglainai gari-motor, mansi-dumsi raobw gwlamwn janw hagou gaswi mohanwgwrni swdrwmafwra simang furiyao gelehwijwbbaimwn. Lamajing jingyao safa sanwiswlo, sanao maginanwi, binanwi jagra, lamajingao jirai nanwi dongmwn. Jeno biswrsw mohanwgwrkhou nedwng suthurni akhainifrai rwikha khalamnw. Lama lama, biguryao khwmwn gwiywi swima manwiswya, lanjai swmaoswmao lama barsola gasinw dong, janw hagou udwini kharao marao thinnayao biswrbw janai adar nagir nangdwng arw baidi baidi.

Bibdinw sannai arw salainaijwng ang jebw homslbnw hayakhwimwn, mablabanw ang angni thagra khulikhou mwnhwidwng. Ang ganeshgurini japorighogyao thayw, nho dong angha gonse, angnw lunai arw baidisina. Jebla ang nho ao souhwidwng obla khati-khalayao jibw gwiya, khali mafa-manwi emfou fwrnilo swdwb, Ji-ji-jaja. Ang Angni gharikhou garajyao dwnhwinawi nhosingao hablangaswi. Fisa junior Goyariya undubainwn, angni Mrs. alo angkhou nena dongmwn nama, undayakhwimun arw baidisina...... .

Ang angni undugrarumao sidda thangnaiswi arw gongse cigarati saonaiswi. Ang wngkhamjala hwnna bundwng, baidibaidi-------. Ang sigarate khou khugao lana doe maba sannanwi gwlao bwhabnaiswi arw ukhunduikhou sho hogersar naiswi-.

"Hello, Rongjali".

"Hai."

"Bobenifrai fwikgw"

"O! Libraryao gangnwisw bijab naidwngmwn ang, bijab gwiya, beni khainw ese note lirhwidwngmun. bobeyaoba thangnw wngkhardwng nama, swmkhwrda ?

"Nonga, thanga, nwngkhounw lwgw homnw collegeyao fwidwngmwn ang, nathai nwngkhou lwgw mwnaswi, arw nwngni lwgwonju bungnaikhai besim fwidwng ang Rongja thou ese beraihwini."Bibdi bungnawi ang angni gharikhou start khalamnaiswi arw Rongjalikhou lananwi Panbazarni Picadilly Resturent-sim fwinaiswi arw ase janai lwnghai khalamnaiswi.

" Rongali ma lanw ? Gudung na gusu"

" As you like"

" then O.K.,

Bibdinw jwng sanwini gejerao gwsw gwrwblainaya gwranifrai gwra jalangdwngmwn. Jebla District Libraryao Boro foraisa afatni Gwdan Foraisha borainai shan jadwngmwn obla ang sigang Rongali Bora Khou lwgw mwndwngmwn Obla O be'yw Cotton Collegeyao T.D.C. Ist yearao English aidayao mung thisonjendwngmwn, binekhainw, jebla byw stageyao thangna sinaithijayw obla ang mwnthi hadwngmwn. Obla ang Gauhati Medical Collegeni jwbtha bwswrni foraisa. Bwi somnifrainw jwng sanwini gejerao lwgw homlainai, saogari nainai, bibar bariyao berai lainai- baidi baidi habafariyero agan hwbw dwngmwn.

Athikhalao ang Gouhati, Pan Bazarni MMC hospitalo haba maogasinw dong arw jiebla ang MMC Hospitalyao sigang mung thisonfwidwngmwn obla Rongjaliya Part-II anjadkhou sethi thakhw lananwi utribaimwn.

"May I come in "

" Oh ! Rongja fwi fwi"

"Swmkhwrda, judi nwngha khamaniya ese khombla, ang Dispuryao thanggoumwn"

"Oh ! jagwn manw thangnw hayajanw".

Dose unao jwng sanwibw office nifrai Dispur hwnna agan surnaiswi Nathai jwbwt dukhugnnang bathra jayaswi, jebla Panbazar Flying Overkhou barw obla angni Ronjaynangnikhrui bangsin dukhu mwnnangnaiswi Beni unao jwng mane Rongjakhou hospitalyao Brwiji sansw nenang dwngmwn, cenao Rongiakhou noyao langnai janaiswi. Tebla ang hospitalayao dutyao fridwngmun obla sase bithang Dr. Sarmaya angkhou bungdwngmun. Miss Rongjaliya arw bima mother mwnnai nonglia. Be raokhou khwnananwi angni khoroyao shar-onthai, gwswyao barhunkha bardwngmwn.

Beni wnnifrainw ang Rongajwng bara lwgw hom lainai jayakhwiswi. Ang dorshi dorshi thagra janaiswi arw gejer gejer baryao habnanwi drinks khalamgrajayaswi Untharao noni mansini narsinnayao arw angni saikhonayao ang gubun rao raigra subungni Sikhla khou haaba lanaiswi arw bibdinw jeblabw genggreng-gungrwng-- Aidwi hah ! Cigarateya mablabanw ashiyao kham hwibaimwn.

Habpisa Houa Dao

Raju Mashahary
Sixth Semester

Dupang bwthwrni hor khwmsiao,
Okhanaisi swrangsi
Gwsw khwmsi-dorsi
Gabw manw nwng habpisa houa dao ?
Lananwi boseba daha gwsw gwrbwao
Dongo nwngha mani daha
Birbai bainw manw haya
Muluk songsarao birdo-birdo gidingbainanwi
Gabw manw nwng haoria
Boro pwrkou nunanwi ?
Gaojwngao ona-oni khou
Hangmasurw duharu nunanwi phisakhou
Ayo tharwinw nwng onsuli Boro bima
Jwnwm hwdwngmwn makhaso jwhwlao godoma;
Bir dwimalu mwn baidi-
Jaolia dooan swmdwn adi
Gwmwrlang phindwng horkab buhum bikhaniprai
Harini onai-ogen mwher fainayao.
Gabjrikhang phwiyw dabw nwng
Onsaipwiyw bimani raojwng nwng
Gwdwhab undusri langnai
Boro phisapwrkhou.
Nongmargou tar bima nwngw
Dukutia Borophwrni angw,
Dongo nwngni gwrbwao dahani daodab,
Phwrmaiphwiyw oraibw onnaini radab.

Duga

Mahesh Narzary
Sixth Semester

Si Si Si.............
Makou Lananwi subunga
Jayw duga
Be buhumao !

Thabai Thagwnda ?
Mwnbai Thagwnda
Dugani bwi besenkou
Be buhumao ?

Sannanwi naiyakwi
Gaodi swr;
Nunanwibw nuakwi
Mulukni nem khanti.

Jugami asar khanti
Mulukni be........
Danw dong danw gwiya
Teobw duga.

Si Si Si.............
Benwda subungni bujinaiya
Hagwnda nwng gosongnw
orai jugami be buhumao.

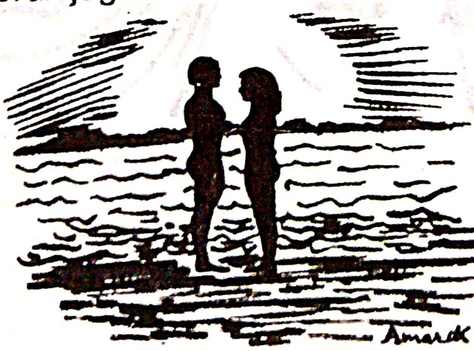

Phwimal

Phungkha Boro
Eighth Semester

Phwidwngmwn nwng roje -
Mwgthangao minislu
Mohor lananwi angjwng.

Hordwngmwn nwng -
Gwjwn radab
Angni sayao !

Roje nwngni ma
Mijhing angni sayao ?
Dong nwngha angnao,

Gidit phwtainai-
Natai roje,
Nwng somni

Phakonao baonanwi-
Thangbai nwng !
Angkhou gwtar bubliyao.

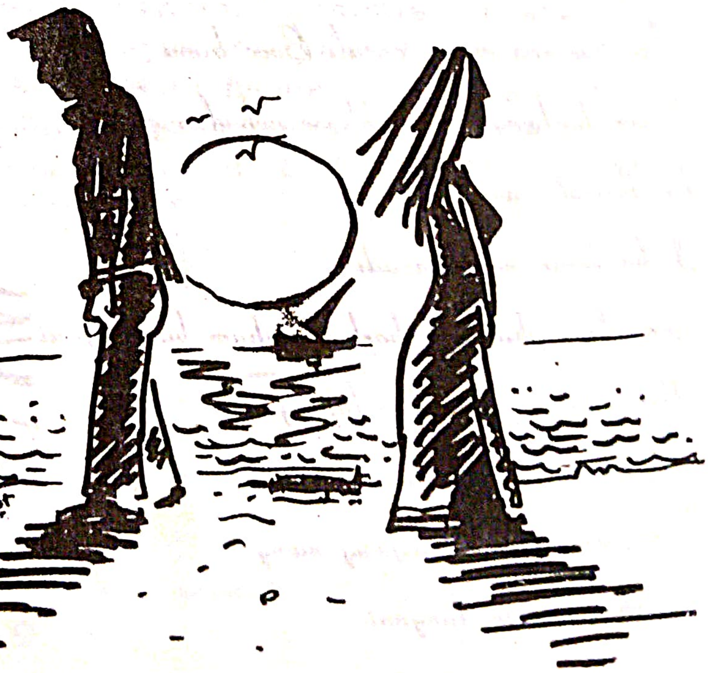

From our old desk

WORDS OF WISDOM

Extracts from the speech delivered by Pandit Jawaharlal Nehru, Prime Minister of India in the opening ceremony of our college on the 16th January, 1958.

"Well, you know how important Engineering in its various forms is today. .... Iam glad that you have started this college, and infact you have rather delayed. .... I forget, I was reading somewhere that in the third Five year Plan, we will require five hundred thousand engineers, it is a very large number. At the present moment, there is the census, a very full census of engineers senior, junior etc. and I think, the figure of engineers in India of all types are 72 thousands. It seems that this is apparently a large figure, but nevertheless, it is not enough even to-day and to reach the mark in the third Five Year Plan, we want five hundred thousand engineers. You can imagine how dafficult a task it is, for young men and women.

Prime Minister Nehru delivering speeches in the opening ceremony of Assam Engineering College on the 16th January, 1958, with a few of the audience inside the college auditorium.

We talk about putting up big oil plants, steel projects, river valley schemes, requiraing not only large number of engineers, but highly trained engineers of experience. Now, there are all these big plants being put up in various parts of India and it takes several years to put up all the plants. A steel plant takes five or six years but the engineer that works in a steel plant will take ten years in training. It takes more time to train human being than putting up bricks and morter structures and machinery. We talk now in India of all kinds of difficulties, foreign exchange, lack of external or internal resources and all that. But really, the most important thing is not money, it is human beings and if we can get over our difficulties about money, we cannot get over our difficulties about trained manpower .... I think we do not want good engineers only but good human beings and good citizens. So the engineer should be good citizen. A man who does a solid piece of work is more likely to be a good citizen than a man who does not. Work is a most important factor in making a person a good citizen, ... we have in India a period of fairly rapid change. We have to give up old ways, adopt new ways. Now if we break too much of the old, then we get uprooted. If you remain with the old all the time then you

From our old desk

WORDS OF WISDOM

Extracts from the speech delivered by Pandit Jawaharlal Nehru, Prime Minister of India in the opening ceremony of our college on the 16th January, 1958.

"Well, you know how important Engineering in its various forms is today. .... Iam glad that you have started this college, and infact you have rather delayed. .... I forget, I was reading somewhere that in the third Five year Plan, we will require five hundred thousand engineers, it is a very large number. At the present moment, there is the census, a very full census of engineers senior, junior etc. and I think, the figure of engineers in India of all types are 72 thousands. It seems that this is apparently a large figure, but nevertheless, it is not enough even to-day and to reach the mark in the third Five Year Plan, we want five hundred thousand engineers. You can imagine how dafficult a task it is, for young men and women.

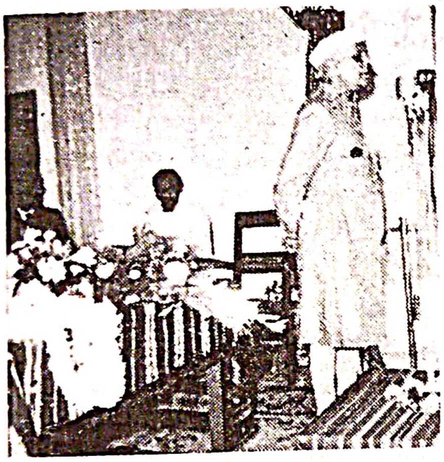

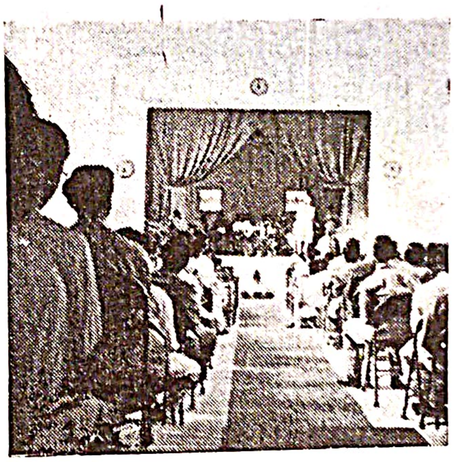

Prime Minister Nehru delivering speeches in the opening ceremony of Assam Engineering College on the 16th January, 1958, with a few of the audience inside the college auditorium.

We talk about putting up big oil plants, steel projects, river valley schemes, requiraing not only large number of engineers, but highly trained engineers of experience. Now, there are all these big plants being put up in various parts of India and it takes several years to put up all the plants. A steel plant takes five or six years but the engineer that works in a steel plant will take ten years in training. It takes more time to train human being than putting up bricks and morter structures and machinery. We talk now in India of all kinds of difficulties, foreign exchange, lack of external or internal resources and all that, But really, the most important thing is not money, it is human beings and if we can get over our difficulties about money, we cannot get over our difficulties about trained manpower .... I think we do not want good engineers only but good human beings and good citizens. So the engineer should be good citizen. A man who does a solid piece of work is more likely to be a good citizen than a man who does not. Work is a most important factor in making a person a good citizen, ... we have in India a period of fairly rapid change. We have to give up old ways, adopt new ways. Now if we break too much of the old, then we get uprooted. If you remain with the old all the time then you

cannot go ahead, then you simply remain static and stagnant. We have to find a middle way and yet not being completely uprooted and we have to think all these problems in the larger perspective. If you want to know India of today, you cannot ignore what is happening in the world. We can not understand India's problem fully unless we know what is happening in the world. You can not deal with the problems of Assam unless you see them in the perspective of India. You cannot isolate, it is true. Probably many works in Assam have to be done like any other parts of India. Nevertheless, you and all of us must have this picure of India. I may injure my little finger but the little finger is not hurt, it is my whole body that suffers. .... Keep that in mind, then think of Assam. Here on the North-East Frontier of India touching great countries, touching Burma and China and that part of the Chinese states which is Tibet. It is a border, it is frontier state and a frontier state has always some responsibilities. Because these border territories were jungle, mountaneous, rather inaccessible and across the border all conditions were uncertain, nothing happened to the borders. Now conditions have changed. You know, there are vital moving communities accross your border, and on its side also. Therefore in a purely political sense, the importance of Assam has grown more.

Recently, we have discovered more oil in Assam and probably we shall discover evern more. Now, that is certainly an advantage to Assam and yet oil is a very dangerous and slippery thing. You know, there is more trouble in the world about oil than probably about most other things. All the countries of Western Asia have become the place of conflict and of jealousy and envy and all great powers are hovering over them. Why ? Because they have oil. It is a dangerous thing to have oil and yet we cannot do without it in this world. .... I hope, that having oil, we shall try to keep avoid all these slipperiness and trickiness of oil because it has a very bad reputaion. ...... It is necessary first to train our people, only then we can advance. I suppose, in course of time this Engineering College will train Oil Engineers or whatever thay are called- I don't know. Because that is going to be a particular industry in Assam which will undoubtedly grow. Any how, lam happy to be associated today with this opening ceremony of Assam Engineering College. Engineers are above all builders. We have got to build India, we have got to build Assam, and I hope the young men and women who go through this college will build well and truely."

[The extract is compiled from the AECIAN. Vol.II (1957-58), edited by Purnananda Kalita.]

George Washington had more ready wit than history seems inclined to credit to him and could very competently hold his own in repartee. One day, as he sat at table after dinner, he complained that the fire burning on the hearth behind him was too large and uncomfortably hot. "But, sir," rejoined a guest, "it behooves a general to stand fire."

"But," came the instant reply, "it does not be come a general to receive it from the rear."

অলপমান আলাপ ঃ স্ৰষ্টাৰ সৈতে

○ ৰিন্টুমণি দত্ত

তোমালৈ মোৰ এটি অনুৰোধ আছে। সময়টো তুমি স্থিৰ কৰি দিব নোৱাৰা নে ? .... নহ'লে যে মোৰ জীৱনৰ পৰা শৈশৱ আঁতৰি যাব- ই হয়তো হাত-বাউল দি মাতিব কৈশোৰ, যৌৱন আদিক। ... মই শৈশৱটোক হেৰুৱাব নিবিচাৰো। চোৱা, মই এতিয়া কিমান প্ৰশান্তিৰে শুই আছো, ... সময় যদি গতিশীল হয়, তেন্তে অনতিপলমে যে মই কৈশোৰত উপনীত হ'ম। .... মই যে সকলো কথা বুজি পোৱা হৈ যাম। দেখিবলৈ পাম, পৃথিৱী আৰু ইয়াৰ বাসিন্দাৰ কদৰ্য ৰূপটো ...। হয়তো মোৰ চকুৰ আগতেই ধৰ্ষিত হ'ব কোনোবা নাবালিকা .... একে জাতৰ

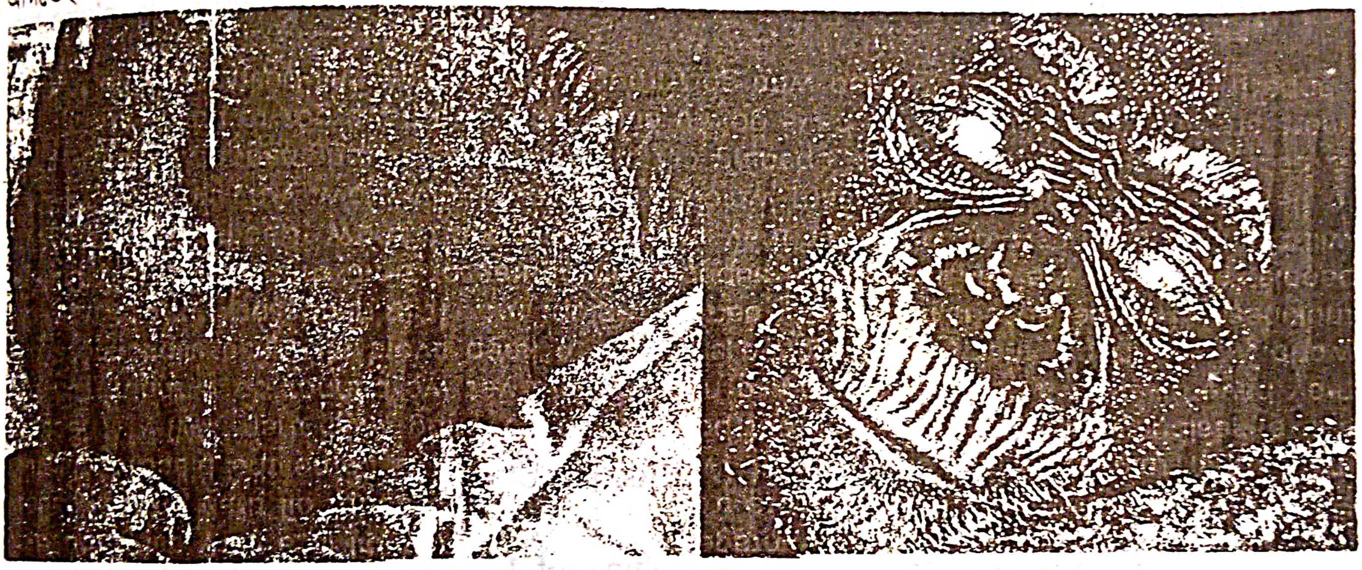

কোনোবা তথাকথিত 'বিবেকধাৰী' মানুহৰ দ্বাৰা। .... হয়তোবা ধৰ্ষিত হ'ব ফুট পাথৰ বাসস্থান হিচাপে লোৱা কোনোবা আশী বছৰীয়া বৃদ্ধা। ....ছোমালিয়াৰ সেই কণমাণি শিশুবোৰে অলপমান খাদ্যৰ কাৰণে হাহাঁকাৰ কৰি শেষত 'মৃত্যু' নামৰ সেই অৱধাৰিত শব্দটোক আকোঁৱালি ল'ব। ... হয়তোবা দেখিবলৈ পাম লক্ষ্মীদেৱীক নগ্ন অৱস্থাত কোনোবা 'হৰ্ষদ মেহতাৰ' মখমলৰ শয্যাত। .... পঢ়িবলৈ পাম, "নগাঁৱত কোনোবা বিপ্লৱীৰ মৃতদেহক ৰবৰৰ টায়াৰেৰে সৎকাৰ কৰা হ'ল", "বিহাৰত অনাহাৰত আশীজন মানুহৰ মৃত্যু", "মণিপুৰৰ জাতি সংঘৰ্ষত সত্তৰ জনৰ দেহহানি" আদিৰ দৰে কদৰ্য্য বাতৰিৰ শিৰোনামাবোৰ ...। .... পাৰিব জানো, মোৰ অন্তৰে এইবিলাক সহ্য কৰিব।

.... 'পশুত্ব' শব্দটো বাৰু ক'ৰপৰা আহিল ? .... মানুহৰ অশালীন কাৰ্যকলাপ বিলাকক কিয় বাৰু বিজোৰা হয়, এইটো উপমা দি ? .... পশুত্ব বিবেক বোলা সত্বাটোৰ অধিকাৰী নহ'লেও, কোনো পশুৱেতো মানুহৰ দৰে অশালীন কাৰ্য কৰিব নাযায়। .... নিষ্কলুষ এটা প্ৰাণীক এইদৰে হেয় কৰাৰ অধিকাৰ আমাৰ আছে জানো ? ....

চোৱাচোন মোৰ বয়সৰে সেই নিষ্পাপ প্ৰাণীটো। .... তাৰ মুখাবয়ৱত কি এক মধুৰ প্ৰশান্তি বিৰাজমান তুমি লক্ষ্য কৰিছানে ? .... তাৰতো মোৰদৰে কোনো দুশ্চিন্তা নাই। ....শৈশৱ পাৰ হৈ গ'লেও সি একেদৰেই শুব, কিয়নো তাৰ জাতৰ প্ৰাণীৰ দ্বাৰা সংঘটিত কদৰ্য কাৰ্যকলাপ চোৱাৰ ভয় তাৰ নাই। ....

তোমাক ক'ব লগা মোৰ আৰু বহুতো কথা আছে। ....ডাৰউইন .... ক্ৰমবিবৰ্তন .... আদি শব্দৰ লগত ময়ো ভালদৰে পৰিচিত। .... তুমিয়েই জানো ৰূপান্তৰ কৰা নাছিলা, কোনোবা প্ৰাণীক মানুহনামৰ সেই তথাকথিত বিবেকধাৰী প্ৰাণীবিধলৈ। ... ভাবিছিলা জানো এটি বাৰো, তোমাৰ এই সৰু ভুলটোৱেই এদিন এই সুন্দৰ পৃথিৱীক ধ্বংসৰ গৰাহলৈ ঠেলি দিব পাৰে বুলি। .... সৃষ্টি যেতিয়া কৰিছিলাই মানুহ ক দুটা 'মই'ৰে সংমিশ্ৰণ কৰি গঢ়ি তোলাৰ কোনো প্ৰয়োজন নাছিল ... নাছিল প্ৰয়োজন সৃষ্টি কৰাৰ, মুখ আৰু মুখাৰ, জেকিল আৰু হাইডৰ। .....

মাৰ্ক টোৱেইনৰ মানুহৰ সংজ্ঞাটো তুমি নিশ্চয় পঢ়িছা .... কুকুৰ এটাক তুলি-তালি ডাঙৰ কৰিলে সি কেতিয়াও নাকামোৰে, কিন্তু একেই কাম মানুহৰ লগত কৰিলে, সি কিন্তু কামুৰিব। ...

এতিয়াও মই প্ৰতীক্ষা কৰিছো এটা সোণালী পুৱাৰ .... আশা ৰাখিছো তুমি মোক সীমাবদ্ধ নকৰিবা মোৰ একাকীত্বৰ জৰিয়তে। ....

[মহাবিদ্যালয়ৰ সপ্তাহৰ On The Spot Abstract Writing প্ৰতিযোগিতাত প্ৰথম পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্ত লিখনি ।]

SQUARING OF NUMBERS

Here is a good new's to all the AECIANS ! A student of our college, MR. JURAN ALI AHMED 7th sem.(civil), has developed a new method of squaring of numbers.

As he described in his article on the same topic, it was during the day of his higher secondery at B.Barooah College in the year 1990, he observed the results of square of integers and tried to work out its alternative procedure to solve them and finally succeeded in his effort.

For the reference of his newly found formula, he consulted Prof. Kailash Goswami of B.Barooah College. Prof. Rohini Kr. Sarmah of A.E.C., Dr. Budha Prasad Chetia and Dr. Khanin Choudhury, both from Gauhati University. They found the theory correct and encouraged him to further develop it.

He has alredy sent his formula to Journals for its publication. Since it has not yet been published, so we took the privillege to publish his newly found formula in this issue of "THE AECIAN." We further congratulate him and hope that he will further develope his theory.

METHOD :

PERIOD (P) :

Every number can be expressed as multiple of 50 plus the remainder. The multiple of 50 is defined as the period (p) of the number ; i.e if Z is a number, then $Z = 50p+C$

Where P, the multiple of 50 is the period of the number Z. and C is the remainder.

ORDER (J) :

The remainder C can be expressed as multiple of 10 plus the remainder.

i. e $C = 10Q + d$

Where d is the remainder and Q is the multiple of 10. Then 2Q (i.e. twice the multiple of 10) is defined as the order of the number Z which is denoted by J .

For a number in general

$$a_1\ a_2\ a_3 \ldots\ldots\ldots\ldots\ a_{n-1}\ a_n$$

The square is found out with the help of following formula.

$$(a_1\ a_2\ a_3 \ldots\ldots\ldots a_{n-1}\ a_n)^2 = [\{(a_1\ a_2\ a_3 \ldots\ldots a_{n-1})^2 + p x a_n\}]10 + J x a_n]10 + a_n^2$$

Where P is the period of the number and J is the order of the number.

Calauculation of the protion $(a_1\ a_2\ a_3 \ldots\ a_{n-1})^2$ will also follow the same formula where P and J will have to be caculated for the number $a_1\ a_2\ a_3 \ldots\ a_{n-1}$ and so on.

Example :

$$(43)^2 = ?$$

$$(43)^2 = \{(4^2 + p x 3)\ 10 + J x 3\}\ 10 + 3^2$$
$$= \{(4^2 + 0 x 3) 10 + 8 x 3\} 10 + 3^2$$
$$= \{160 + 24\}\ 10 + 9 = 1840 + 9$$
$$= 1849 \text{ Answer}$$

$43 = 50x0 + 43$

period $p = 0$

$\therefore\ 43 = 10x4 + 3$

order $J = 4x2$

$= 8$

FRIENDS

❑ Pema Topgyal

One shattered dream is
Not the end of dreaming
One broken heart is
Not the end of all
Beyond the fiery sea.
And colossal mountains.
There is still hope
And though at times
Sorrow and pain accompanies you
Remember !
You have friends
Though they may be far.

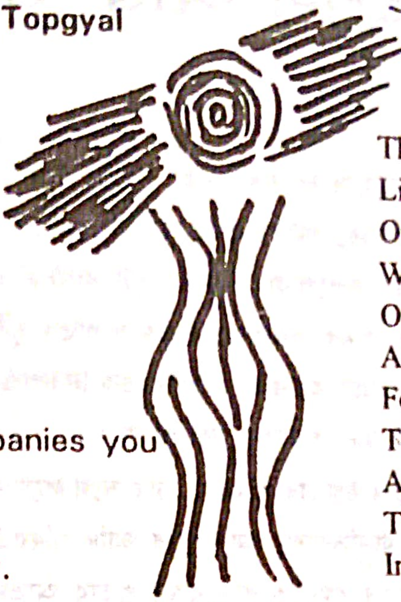

The Cascade

◆ *Paramila Goswami*

The young Cascade,
Like the sprightly parade
Of many a foppish maid,
Would like to descend
On the desert sand,
And lose, her way – in him –
For she wants to stay with him,
To share together,
As in the nest a of Dove,
The change in wether
In a life full of Love.

● ● ●

“যোৱা আঢ়ৈ মাহৰ পূৰ্বে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ আন্দোলনটো আৰু তাৰ আনুষঙ্গিক কথাবিলাক কম বেছি পৰিমানে সকলো সচেতন নাগৰিকে জানে। গোটেই ঘটনাটোৱে সেই সময়ত ৰাজ্যখনৰ শিক্ষা সংক্ৰান্তীয় পটভূমিত এটা issue হিচাপে গঢ়লৈ উঠিছিল যদিও ছাত্ৰ আন্দোলনৰ ভেঁটিটো নিচেই দুৰ্বল আছিল। ...... মহাবিদ্যালয়ৰ বিগত ঘটনাৱলী সম্পূৰ্ণ আৱেগৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি উঠিছিল। কিন্তু কেৱল মাত্ৰ sentiment, emotion আদিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি মানুহে জীৱনত কিমান দূৰ আগবাঢ়িব পাৰে ? .... সেইকাৰণে মানুহে আৱেগ অনুভূতিৰ সংকীৰ্ণ গণ্ডীৰ বাহিৰত স্বাধীনভাৱে যুক্তি সহকাৰে ভাবিবলৈ শিকিব লাগে। আজিৰ সমাজৰ বহুতো জলন্ত সমস্যাৰ মুল কাৰণ সুষ্ঠ চিন্তাৰ অভাৱ। এটা কথা অৱশ্যে খুবেই সঁচা যে ছাত্ৰ আন্দোলটো বহুদিশত সমৰ্থনশূন্য আছিল। .... ইয়াৰ লগতে অৱশ্যে এইটোও সঁচা যে ঘটনাৱলী বেয়াৰ ফালে ঢাল খোৱাৰ বাবে অথবা গোটেই ঘটনাৰ সূত্ৰপাতৰ অন্তৰালত আন বহুতো কাৰণ সোমাই আছে।”

সম্পাদকীয়, উত্তৰণ

● ● ●

“....... আমাৰ চিন্তা বিবেক বহুকাল ধৰি গ্ৰাস কৰি থকা অশুভ শক্তিসমূহৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম কৰিবৰ বাবে সাহিত্যই হৈছে সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ আগ্নেয়াস্ত্ৰ। ....প্ৰকৃত সাহিত্য এটা স্বতঃস্ফূৰ্ত সৃষ্টি। তাগিদা বা চাহিদাই প্ৰকৃত সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰে।
.....সেইবাবেই প্ৰতিযোগিতাৰ সাহিত্য উপকাৰিতা সম্পৰ্কে আজি সকলো সন্দিহান।

......সাহিত্যৰ দুৰ্বোধ্যতাও বৰ্তমান আন এক বিতৰ্কৰ বিষয়। কিছুমান লিখকে তেওঁলোকৰ ৰচনা ৰাজিত এনে কিছুমান শব্দ বা বাক্য বা শৈলী ৰচনা ব্যৱহাৰ কৰে যে এচাম বিশিষ্ট পাঠকৰ বাবেহে লিখনীসমূহ মনোগ্ৰাহী হৈ উঠে। সাধাৰণ মানুহৰ বাবে ই ৰসহীন বা দুৰ্বোধ্য হৈ পৰে।”

সম্পাদকীয়, অংকুৰন

● ● ●

সভ্যতাৰ সংকট জটিল সমাজ বাস্তৱ আৰু এই সমাজ বাস্তৱতেই সৃষ্টিকৰা ভাৱপৰিমণ্ডলৰ ভিতৰত থাকি আমিবোৰ প্ৰকৃততে কিমান দূৰ সামাজিভাৱে দায়বদ্ধ ? “যিখন দেশত সাধাৰণ জনতাৰ মৌলিক প্ৰয়োজন চাহিদা পূৰণ কৰা চিন্তাতকৈ .... যিখন দেশৰ খাদ্যমন্ত্ৰীয়ে নিজে খাদ্য চুৰি কাৰ্যত লিপ্ত হয়, যি দেশত শিক্ষামন্ত্ৰীয়ে শিক্ষকৰ চাকৰিৰ ব্যৱসায় কৰে, যিদেশৰ শিক্ষাই মানুহক পুতৌ কৰিবৰ বাবে ডিগ্ৰী দিয়া হ’য়, এইখন দেশত মানুহবোৰ কিমান দূৰ সামাজিক ভাবে দায়বদ্ধ হ’ব পাৰে। আমি চিন্তা কৰা উচিত .... এটা ধুনীয়া অট্টালিকা, গাড়ী, সুন্দৰী নাৰী, ধন-সম্পদ আৰু সামাজিক প্ৰতিপত্তিয়েই জীৱনৰ সৰ্বস্ব নহয় বা হ’ব নোৱাৰে। এগৰাকী পূৰ্নাঙ্গ ব্যক্তি হ’বলৈ হ’লে ব্যক্তিজনৰ সামাজিক সংস্কৃতিবোধ আৰু নিজস্ব দায়িত্ববোধ নিতান্তই থাকিব লাগিব। .... মনত ৰাখিব লাগিব এজন ভাল শিক্ষক হ’বলৈ হলে প্ৰথমে ভাল ছাত্ৰ হ’ব লাগিব তেনেদৰে এজন ভাল ছাত্ৰ হ’বলৈ এজন ভাল শিক্ষক।

-সম্পাদকীয়, সুৰভি

আধুনিক প্ৰেম আৰু ব্যক্তিবাদ

❑ শ্ৰীপঙ্কজ কুমাৰ পাঠক

আধুনিক প্ৰেম বুলিলে যি বুজা যায় তাৰ ইতিহাস বৰ পুৰণি নহয়। ব্যক্তি সত্তাৰ স্বীকৃতিয়েই হ'ল আধুনিক প্ৰেমৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য- য'ত বৰ্ণ-ভাষা, জাত-পাত ইত্যাদিৰ বিচাৰ, অভিভাৱকৰ কৰ্তৃত্বৰ কোনো স্থান নাই। প্ৰেমত পাৰস্পৰিক নিঃস্বাৰ্থ আনুগত্য, গভীৰ আত্মনিবেদন আৰু নিভাঁজ শ্ৰদ্ধা ভালপোৱাৰ ভিত্তিত দুটা ব্যক্তিত্ব একাত্ম হয়। কিন্তু প্ৰায়ে আধুনিক মানুহৰ উগ্ৰব্যক্তি স্বাধীনতাবাদী জীৱন দৰ্শনৰ ফলত প্ৰকৃত প্ৰেমৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত সংঘাতৰ সৃষ্টি হোৱা দেখা যায়। অৱশ্যে এইটো নহয় যে উগ্ৰ স্বাধীনতাবাদী মানসিকতাই এই ক্ষেত্ৰত একমাত্ৰ অন্তৰায়। অৰ্থনৈতিক নিৰাপত্তাৰ অভাৱ, প্ৰাচীন নীতি নিয়মৰ ৰক্ষণশীল বান্ধোন, পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰভাৱ আদি নানা প্ৰকাৰৰ বাধা আছে।

সাধাৰণতে দেখা যায় যে মানুহৰ ব্যক্তি স্বাতন্ত্ৰ্যৰ উগ্ৰতাৰ পৰিমাণ বঢ়াৰ লগে লগে ব্যক্তি স্বাধীনতাৰ উপৰিও আত্মসচেতনতা, আধিপত্য প্ৰীতি, আত্মমুখীত্ব, প্ৰতিযোগিতামূলক মানসিকতা, আত্মপ্ৰচাৰ আদি পৰিৱৰ্তন পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা যায়। অৰ্থাৎ ব্যক্তিবাদে পৰিপূৰ্ণৰূপ লাভ কৰে॥ প্ৰেমৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত ব্যক্তিবাদৰ প্ৰভাৱ আভ্যন্তৰীণ। আইন বাধা অবিহনেও একমাত্ৰ ব্যক্তিবাদী মানসিকতাই প্ৰেম ব্যৰ্থ হোৱাৰ মূল কাৰণ হ'ব পাৰে। ব্যক্তিবাদৰক্ষেত্ৰত প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা উভয়ে বিপৰীত পন্থৰূপে অৱতীৰ্ণ হৈ প্ৰেমৰ মূল ভিত্তি বিশ্বাসকেই তীব্ৰ আঘাত কৰে।

ব্যক্তিবাদৰ বাবেই প্ৰেমিকাৰ ওপৰত প্ৰেমিকৰ প্ৰাধান্য বিস্তাৰ, প্ৰেমিকৰ ওপৰত প্ৰেমিকাৰ প্ৰাধান্য অথবা প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা উভয়ে নিজস্ব মতামতৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হোৱা দেখা যায়। এইবোৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা উভয়ে ব্যক্তিবাদী ভাবাদৰ্শক গুৰুত্ব দিয়াৰ ফলত প্ৰেমৰ বিৰোধে দেখা দিয়ে। প্ৰকৃত প্ৰেমৰ ভিত্তি হ'ল একাত্মীয়তা। আত্মকেন্দ্ৰিক ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰকৃত প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰত যি সহায় আৰু সহযোগিতাৰ দৰকাৰ সি কাৰ্যকৰী হোৱাটো আশা কৰিব নোৱাৰি। সেইদৰে প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰত ব্যক্তি স্বাধীনতা প্ৰয়াসী ব্যক্তি সকল আত্মসচেতন তথা কৃত্ৰিম মানসিকতাৰ। তেওঁলোকৰ বাবে অইন এক হৃদয়ৰ লগত নিভাঁজ প্ৰেমেৰে অকৃত্ৰিম ভাবে একাত্ম হোৱাটো অসম্ভৱ।

কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত আকৌ ব্যক্তিত্বৰ স্বকীয়তা ৰক্ষা কৰিব বিচৰা স্থূল ব্যক্তিবাদী মানসিকতাই প্ৰেমৰ বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। যি সম্পৰ্কত পাৰস্পৰিক বন্ধুত্ব, শ্ৰদ্ধা তথা সমতা নাথাকে সি কেতিয়াও প্ৰেমৰ সম্পৰ্ক হ'ব নোৱাৰে। সেইদৰে প্ৰতিযোগিতামূলক মিত্ৰতাৰাও প্ৰেমৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰধান অন্তৰায়।

বহুক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে ব্যক্তিবাদী মানসিতাৰ ফলত বিবাহোত্তৰ কালত প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাই পাৰস্পৰিক সহযোগিতা আৰু বন্ধুত্বপূৰ্ণভাৱে সুখ-সন্ধান কৰাৰ বিপৰীতে একপক্ষীয় ভাৱে যৌনসুখ ভোগ কৰাৰ মানসিকতাৰ সৃষ্টি হয়। এইবোৰৰ পৰাই যৌন উশৃংখলতাই জন্ম লয়। ফলত প্ৰকৃত প্ৰেমৰ বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি হৈ ঘৰুৱা অশান্তিৰ সৃষ্টি হোৱা দেখা যায়।

আধুনিক প্ৰেমৰ দৰে সম্পৰ্ক এটা কেৱল ব্যক্তিবাদী জীৱন দৰ্শনৰ বাবেই (অৰ্থনৈতিক, সামাজিক বাধাটো বাদেই) অসফল হ'ব পাৰে। সমাজৰ বিৱৰ্তনৰ লগে লগে দন্দ্ব আৰু বিৰোধৰ মাজেৰেই হয়তো সমাজ আৰু ব্যক্তিয়ে পাৰস্পৰিক বুজাবুজি আৰু বিশ্বাসৰ ভিত্তিত প্ৰকৃত অৰ্থত প্ৰেমক আঁকোৱালি লব পাৰিব।

(''উত্তৰণ''ৰ পৰা)

◆◆◆

এক-দুই-তিনি

○ নৃপেন দত্ত

দিগন্তৰ এটি প্ৰান্তত
তুমি এটা ৰংঘৰ সাজিছা
নীৰলে ৰহন সানিছা
আৰু স্বপ্নৰ আবেশেৰে ৰোমাঞ্চিত হৈছা।
আন এটি প্ৰান্তত
মই এটা পথ নিৰ্মান কৰিছোঁ
এখন প্ৰৱেশদ্বাৰ সাজিছোঁ
আৰু অগ্ৰসৰ হ'বলৈ চেষ্টা কৰিছোঁ।
কিন্তু দুয়োৰে মাজৰে পৰা
তেওঁ এটা সুৰঙ্গ খান্দিছে
আৰু দিগন্তৰ দুটি প্ৰান্ত
জোৰা লগাবলৈ যত্ন কৰিছে ॥

এইচিয়ানৰ একাদশ সংখ্যা (১৯৬৯)ত প্ৰকাশিত।
সম্পাদক ঃ ইম্‌তাজ আলী।

Picasso

○ Devabrata Das

Pieces of dreams
put in a kaleidoscope
amounted to chaos
fire and destruction
: so Guernica
warning to the mad men,
a cluster fo colours
thrown on canvas carelessly
your protest.
(We loved you so)
the pigeon that you made
out of hair silvery
is still flying proud
in the sky
in us
your children

Published in AECIAN, Vol. XIII (1972), edited by Hemendra Nath Borah.

"ভাৰতীয় ভাষা সমূহত বিজ্ঞান সম্বন্ধীয় সাহিত্য এতিয়াও দুখ লগাকৈ কম। ..... পাঠ্যক্ৰম বহিৰ্ভূত পুথি প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত বৰ্তমান অৱস্থাত শলাগিবলগীয়া ধৰণে আগভাগ লৈছে অসম বিজ্ঞান সমিতিয়ে। .... কিন্তু পুথিতো অকল প্ৰকাশ কৰিলেই নহ'ব; লগতে ভাল পঢ়ুৱৈ সমাজ এখনো লাগিব। আমাৰ এই পঢ়ুৱৈ সমাজ খন একেবাৰে সংকুচিত - বিশেষকৈ বিজ্ঞান সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত। .....

অসমৰ স্কুল কলেজবোৰৰ প্ৰত্যেকখনৰ পৰাই বছৰত একোখনকৈ আলোচনী ওলায়। কিন্তু তাত বিজ্ঞান সম্বন্ধীয় প্ৰবন্ধ (অসমীয়া ভাষাত) কাচিৎহে এটা ওলায়। কিছুমান আলোচনীতো অনৰ্থক বাজে গল্প-প্ৰবন্ধেৰে অকল প্ৰকাশ কৰিব লাগে বাবেই কৰা হয়। কিন্তু আজিৰ সমাজ এখনত বৈজ্ঞানিক চিন্তা-চৰ্চাৰ প্ৰতি থাউতি নাথাকিলে আমি অইন অইন জাতিৰ তুলনাত বহুত পিচ পৰি ৰ'ব লাগিব। গতিকে স্কুল কলেজৰ পৰাই উঠি অহা নাগৰিক সকলক বিজ্ঞানমুখী কৰিবলৈ এই স্কুল-কলেজৰ আলোচনীবোৰে এটা শক্তিশালী ব্যৱস্থা লব পাৰে। ....

সম্পাদকীয়, 'এইচিয়ান', দশম সংখ্যা (১৯৬৭-৬৮)
সম্পাদক ঃ শ্যাম সুন্দৰ ডেকা

Short Story

LIFE

◆ Nirode Das

The rickshaw started moving forward slowly towards the town. The evening was hot and sultry. Mohon slipped his hands into the pockets and felt the two crisp ten rupee notes.

"I am always lucky" he thought himself. Only ten days back he had got his salary and today he borrowed money. That too from Ramesh, of all people ! Because he had to; and there was no other source left. All his approachable friends in office had given him small loans which he did not return. Thus his outstandings piled up. Even from, that lovely lady clerk Anima, he had borrowed. In fact all his friends had willingly lent him money. He was in such a state. Mohon had nice manners. By his humour, charm in conversation, polished behaviour and amiability he made friends with everyone in the office and outside. But poor Mohon, Rs. 31.00 was all he received as salary on the first of the month, after deductions like society loan installment, provident fund advance, festival advance, club fee and such other items. To the world outside, he was a central government official earning Rs. 360.00 per month.

When the rickshaw reached the town, it was six. He was to catch the bus and travel four miles to reach home. But before that he must get those tablets for Amiya, his beloved wife. How costly these modern medicines were ! Somehow the twenty rupee made him happy and cheerful. When he got down in the town, he walked briskly towards the shopping area.

After purchasing the tablets he counted the change. Sure, there was enough money for one little peg, Mohon thought, his fingers fidgeting with the coins and the two rupee notes. One small peg of rum- Indian stuff- cost only Rs. 2.00. One plate of potato chips fry also. That would be fine now. The place was close by.

Mohon picked up the drinking habit during his college life. In those days it was cheap and easily accessible. It was during that time he met Amiya. Mohon was returning back to Guwahati from home to attend his class in University. He was at that time an M.A. student. He was absorbed in his own thoughts. He never knew who was sitting by his side on the adjoining seat. Continuous jolting by the rumbling bus, however, diverted his attention and when he looked aside he found a remarkably beautiful and charming belle sitting at the same seat on the left of him. Mohon was instantly hypnotised.

She was a smart well sequ up girl fully euipped with all musculine attributes and in a way Mohon fell in first sight love, without her knowing about it.

Mohon did not know how long he had been staring at her and when she lifted her glance from the magazine and caught him gaping, he blushed all over at being caught in such a strategic situation. He lowered his eyes to escape her wonderful gaze. When he next looked up, her eyes were fixed on him with a well set smile. He lowered his eyes again, knowing it was the beginning of something and it was definite that he was not going to stop it. Soon he casually led her into a lively conversation and by the time they had reached their destination, they were like an inseparable pair who had known each other for ages. Upto a point it was the same old story all over again-boy meet girl etc. But in their case, the attraction was greater.

Amiya was a beautiful girl. She was lovable from top to toe. Her groomed hair, her mystic eyes, her smart look, her gait and manners would infatuate any boy. It was only natural that he lost himself at the very glimpse of her, without verifying her antecedants and there was no reason for him to be sorry about it. But not long after it was revealed to him that the choice was unfortunate.

Before parting, they decided to meet the next day at "Madhumita". He did meet her the next day and continued meeting her for months together till it finally ended in their happy marriage. It was universally acclaimed as the most remarkably set match in the town. It was the fulfilment of a cherished dream.

So, that is, how he became her proud bridegroom and happily he went to live with her in a village where he was transferred after serving a few years in Guwahati. The fact that Mohan earned only Rs. 360.00 a month did not bother Amiya the least. Although, Amiya had been raised in the top of luxury herself, she had learnt to live within means. She got from him all the care and love she needed. She was in fact proud to own him. Mohon had a magnetic personality. But alas ! this is a strange fantastic world, where even, the most charming and harmless things may sometime have disastrous effect, virtue turns into vice, qualities turn into its own enemies and this is what cost her, her life. and him, his life.

"Yes, sir", the white liveried boy said approaching his table. Inside it was cool and cosy, because of airconditioning. There was no big crowd. Two youngmen were occupying the table next to him. In another corner three boys with three girls, who seemed to be college students, were making animated conversations . Their tables also were cluttered with plates.

"Idiots"- Mohon thought, "They are wasting their father's money." Sipping that small quantity of rum he munched the crisp and delicious potatochips. Then leisurely he smoked a ciggarette. The boy brought a bill for Rs. 3.50. After paying the amount he tipped the boy 20 paise.

The boy took the coins without even glancing at him as an acknowledgement of thanks.

Soon Mohon's mind returned to reality and he turned towards the bus stop. At home Amiya would be in bed coughing and sweating.

"Poor Amiya, I must take her to Vellore next month at any cost."- Mohon thought. He must approach to Banamali, one of his rich cousins to give him a loan. He could easily afford it, Mohon said to himself.

His two children would be wandering inside the kitchen now helping each other to cook food. He wished, Malotibai would come and join them. That old lady used to visit them occasionally and help him with money too. In fact almost all the household expenses were managed with that sort of help only when she visited them.

He thanked Ramesh for helping him with this small loan today. But generally he had hated him; because he was the one who

always talked much and gave him unwanted advice. Ramesh knew his actual income very well. He was the one who prepared the pay bills in the office. Yet when he asked for money, it was offered immediately with good will. In office, all knew about his drinking habit. There were others also, who drank; in fact more frequently and heavily than him. All of them used to take him for parties, he drank till he got tipsy, so he could escape from the burning thoughts about the misery at home. All his boozer friends were happy go lucky people, without much thought for to-morrow. But not so were Ramesh Kakati and others.

They were very frugal and saved some money every month. Good for nothing idiots: Mohon thought, this Ramesh lived at Khadilapur six miles away from the town. Every morning he came all the way on his ricketty old motor cycle carrying the lunch. Inside the rickshaw he thought endlessly with gloating delight about the office matters. What a bore he was. After skimming through the piles of files from morning till evening, he reached home in the dusk hours. He would them hurry through a poor meal and at last sink into the bed where his wife with her smell of kitchens often dirty and unkempt would join him. And this routine was kept up week after week and all the yearround. No enjoyment. But for him it was different. At least when he drank he escaped from his misery-he thought triumphantly. He was trying to put up a defence for his weak mindedness.

He was feeling fine. The climate was hot. One bus came. It was crowded and he did not get in. How will Amiya be ? In the morning she was very bad. She could not even get up from bed. Hardly she could speak even. So weak she had become. Would she recover ? If something tragic happened to her what would he do ? He shuddered at the thought.

When the next bus came, he got in. Mohon took out the fare from his pocket and handed over the coins to the conductor for ticket. There were not many inside. The bus was going fast and the cool gushing wind soothed him. From the place where he got down he had to walk another half kilometer through dark lanes. Poor people's huts lined both sides of the dirty lane. In that summer night he could see the people, squatting or lying down on the foot path. Man and woman mingled in that darkness in filth and rags, the curse of poverty.

"I should not think of all those now". Mohon determined and hurried home.

He moved towards his home. As he reached the gate he saw his children Mantu and Anju standing at the gate in darkness. The house lay behind them silent and gloomy.

"Why are you here ?" he frowned at them.

"Mother is very sick, father," Mantu said and followed him inside. His heart stopped for a moment. Unknowingly his hands went into the pockets to feel whether the medicines, he brought, was safe there.

Amiya was seen curled up in bed like a bundle of cloth. She did not look up at him and complain to him as he entered. Mohon bent over her and touched her forehead. She was cold. Mohon tried to woke her up. But she never opened her eyes again. She had closed them forever. He burst out into tears and fell over the body sobbing like mad. He closed his eyes. His hands curled up into fists and he pressed his fists against his temple and took furious breaths. ❑

[Published in AECIAN, Vol. XIII (1972) edited by Shri Hemendra Nath Borah]

এক্স্ ভাৰ্চেচ্ আলফা

শঙ্কৰ কুমাৰ চৌধুৰী

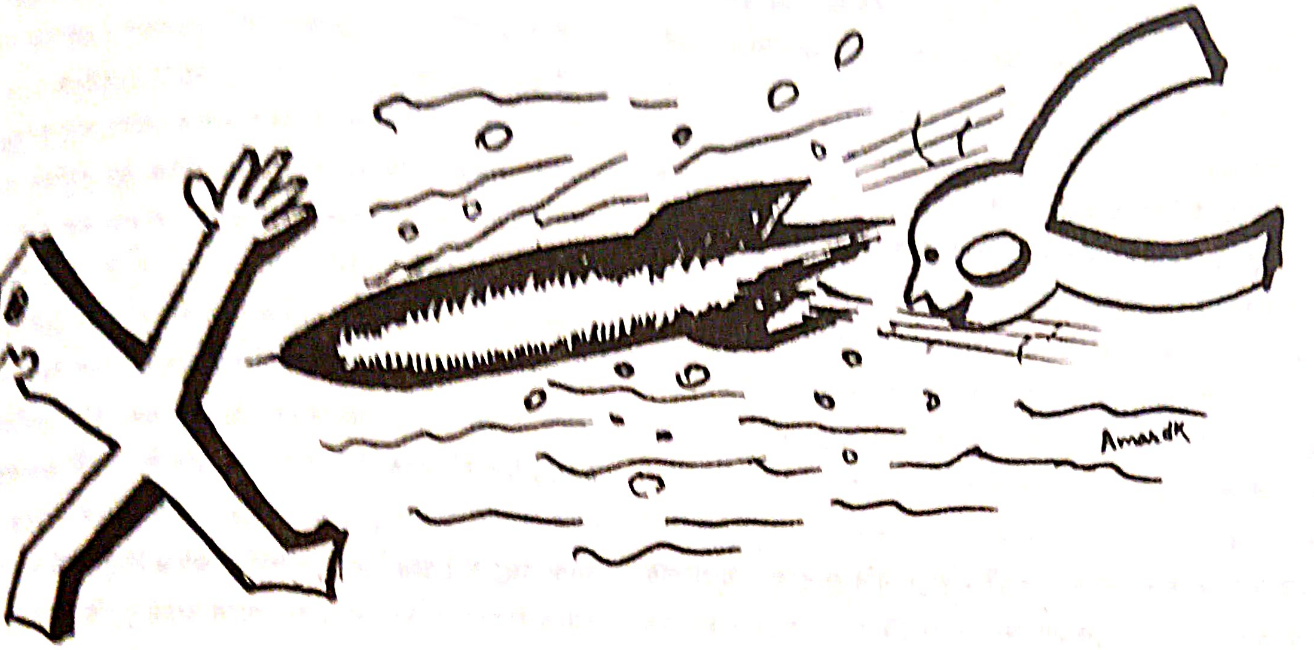

এটি ব্যস্ত সন্ধিয়া। মানুহ, কেৱল মানুহ। 'মডাৰ্ণ' এম্পৰিয়াম হলঘৰলৈ লানি নিছিগা মানুহৰ সোঁত বৈছে। হলঘৰৰ আগৰ বাৰাণ্ডাত, খট্খটিত আৰু ল'নত অজস্ৰ মানুহে জুম পাতি পাতি কথা পাতি আছে। ব্যস্তভাৱে মাজে মাজে নিজৰ নিজৰ ঘড়ীলৈ চাইছে আৰু সুসজ্জিতভাৱে সজোৱা গেটখনৰ মাজেদি আলিবাটলৈ অনুসন্ধিৎসু দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিছে। কিন্তু মাজেমাজে পকেটৰ পৰা এবিধ যন্ত্ৰ উলিয়াই নিজৰ নিজৰ ঘৰৰ বাতৰি ল'বলৈও পাহৰা নাই। হলঘৰৰ একাষে থকা বহুমহলীয়া ঘৰটোত গাড়ীবোৰ 'পাৰ্ক' কৰা হৈছে। তলৰমহলাত ডাঙৰ গাড়ীবোৰ যেনে দুমহলীয়া বাছ, ট্ৰাক ইত্যাদি; তাৰ ওপৰমহলাত এমহলীয়া গাড়ীবোৰ- এইদৰে গাড়ীবোৰৰ ওজন অনুসৰি বিভিন্ন মহলাত পাৰ্ক কৰা হৈছে। একেবাৰে ওপৰমহলাত দেখা গৈছে এজনীয়া গাড়ীবোৰ। হলঘৰৰ ভিতৰলৈ মানুহ সোমায়ে আছে। প্ৰকাণ্ড হলঘৰ। 'কেপাচিটি' বিশ হাজাৰ। হলঘৰটো লাহে লাহে মানুহেৰে ঠাহ খাই পৰিছে। সকলোৰে দৃষ্টি সম্মুখত সুসজ্জিত এটি মঞ্চলৈ। মঞ্চখন হলঘৰৰ ঠিক মাজতে। এখন 'বুলেটপ্ৰুফ' গ্লাচে মঞ্চখনৰ চাৰিওফালটো ঢাকি ৰাখিছে। মঞ্চৰ ভেটিটো যথেষ্ট ওখ আৰু তাত এখনি সৰু কৃত্ৰিম ফুলনি। মঞ্চৰ চাৰিওফালে লাইটেৰে ডাঙৰ ডাঙৰকৈ লিখা আছে, 'মানৱশ্ৰেষ্ঠ পুৰস্কাৰ প্ৰদান'। সঁচাকৈ কোনোবা এজন লোকক 'মানৱশ্ৰেষ্ঠ' পুৰস্কাৰ দিয়া হ'ব আৰু সেইজন লোকৰ প্ৰতীক্ষাত হাজাৰ হাজাৰ লোক ব্যগ্ৰ হৈ পৰিছে। সময় যেন যাবই নোখোজে। ঘড়ীৰ কাঁটা কিমান টিক্টিক্কৈ আগুৱাই গৈ আছে মানুহৰ উৎকণ্ঠাও সিমানে বাঢ়ি গৈ আছে। বাতৰিকাকতসমূহৰ সংবাদদাতাসকলে কেমেৰা জাতীয় যন্ত্ৰ-পাতি লৈ অধিক ব্যস্তভাৱে ইফালে-সিফালে ঘূৰি ফুৰিছে। যেন সম্মুখত এক ৰণ। যিমান সময় গোটাৰ পাৰে সিমানে নাম। যথাসময়ত এখন ৰঙা ৰঙৰ গাড়ী মডাৰ্ণ এম্পৰিয়াম হলঘৰলৈ আগুৱাই অহা দেখা গ'ল। কেইবাখনো পুলিচৰ গাড়ীয়ে ৰঙা-নীলা পতাকা উৰুৱাই বিজয় গৰ্বেৰে ৰঙা ৰঙৰ গাড়ীখনক গাৰ্ড দি আনিছে। ৰঙা-ৰঙৰ গাড়ীখন আহি খট্খটিৰ আগত ৰ'ল। চাৰিওফালৰ পৰা অহা 'ফ্লাচ' পোহৰেৰে ঠাইখন দিন যেন কৰি পেলালে। নিৰ্দ্ধাৰিত দূৰত্বৰ পৰা গাড়ীৰ ভিতৰলৈ জুমি জুমি চাবলৈ জনতাৰ হেতাওপৰা লাগিল। কি আশা! মানুহজনক এবাৰ দেখা পালে জীৱন ধন্য। তেওঁ উদ্ধাৰকৰ্তা। জনতাক আয়ত্তলৈ আনিবলৈ পুলিচৰ তৎপৰতা বৃদ্ধি পালে। কেইজনমান বাতৰিকাকতৰ লোক গ্ৰেপ্তাৰো হ'ল নিৰ্দিষ্ট দূৰত্ব উলঙ্ঘা কৰি গাড়ীৰ কাষ চাপিবলৈ চেষ্টা কৰা বাবে।

তপা মুখ, ডাঢ়ি-গোঁফেৰে জখলা যেন দেখা এজন বৃদ্ধ নাম 'মিষ্টাৰ এক্স' ৰঙা গাড়ীখনৰ পৰা নামি আহিল। পিন্ধনত সাধাৰণ সাজপাৰ। চিন্তাক্লিষ্ট মুখ। 'মিষ্টাৰ ওৱাই', 'মিষ্টাৰ জেদ্' আদি ডবা-গবা ব্যক্তিসকলে তেওঁক আদৰি আনিলে আৰু অট'মেটিক যানত বহি মঞ্চলৈ যাত্ৰা কৰিলে। এই যানেৰে মঞ্চলৈ যোৱা বাট সুকীয়া। মঞ্চলৈ যাওঁতে যাতে বাটতে জনতাই আমনি কৰিব নোৱাৰে তাৰবাবেই এই ব্যৱস্থা। তদুপৰি এই ব্যৱস্থাত নিৰাপত্তাও যথেষ্ট। কিছু সময়ৰ পিছত কেইজনমান লোকৰ সৈতে 'মিষ্টাৰ এক্স'ক মঞ্চত দেখা গ'ল। তেওঁলোকে নিজ নিজ আসন গ্ৰহণ কৰিছে। ইতিমধ্যে হলঘৰটো মানুহেৰে উপচি পৰিছে।

চেয়াৰমেন 'মিষ্টাৰ জেদ্' থিয় হ'ল আৰু ভাষণ আৰম্ভ কৰিছে- "শ্ৰদ্ধেয় ৰাইজ, আৰু মোৰ মাননীয় অতিথিবৃন্দ।" গোটেই হলঘৰটো কঁাহ-পৰি জীণ যোৱা অৱস্থা।

"আপোনালোকে শুনি সন্তোষ পাব যে প্ৰখ্যাত বৈজ্ঞানিক 'মিষ্টাৰ এক্স' আজি আমাৰ মাজত উপস্থিত হৈছে। আপোনালোকে নিশ্চয় জানেই আজি আমি কিয় এই আয়োজন কৰিছোঁ। এই আয়োজন কৰা হৈছে তেখেতক অলপ সন্মান জনোৱাৰ বাবে। তেখেতক আজি আমি 'মানৱশ্ৰেষ্ঠ' উপাধি প্ৰদানেৰে তেখেতৰ ওচৰত আমাৰ ঋণ পৰিশোধ কৰিব বিচাৰিছোঁ।" হলঘৰৰ ভিতৰত জাউৰিয়ে জাউৰিয়ে হাতচাপৰি পৰিল। অলপ পিছত আকৌ নীৰৱতা। 'মিষ্টাৰ জেদ'এ আৰম্ভ কৰিলে- "মই ভাবোঁ এই পুৰস্কাৰ প্ৰদানৰ অন্তৰালত কি আছে তক আপোনালোকে জনাটো নিশ্চয় দৰকাৰ। তাকে মই অলপ বহলাই কব খুজিছোঁ। আপোনালোকে দেখিছেই আমাৰ দেশ 'চি'ৰ আজি কি অৱস্থা! জনসংখ্যা কি দ্ৰুতগতিত বাঢ়ি গৈ আছে। কিন্তু সেই অনুপাতে থাকিবলৈ ঠাইৰ অভাৱ। তাৰ পৰিণতি স্বৰূপে আজি চাৰিওফালে হাঁহাকাৰ দেখা গৈছে। অকণমানি আশ্ৰয়ৰ বাবে মানুহে কি কৰা নাই? লাখ লাখ লোক আশ্ৰয়হীনভাৱে ঘূৰি ফুৰিছে। যিফালেই চকু যায় সিফালেই কেৱল জন-সসমুদ্ৰই চকুত পৰে। মানুহৰ কোবত আলিবাটত যানবাহনৰ চলাচল বন্ধ হোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। খেতিৰ বাবে মাটি নথকাৰ ফলত উৎপাদন কমি আহিছে। ফলত দেশত খাদ্যৰ অনাটনে দেখা দিছে। হাজাৰ হাজাৰ লোকৰ মৃত্যু হৈছে। এইসবৰ পৰা আমি ইয়াকে অনুমান কৰিব পাৰোঁ যে আমি তিল্‌তিল্‌কৈ মৃত্যু-মুখলৈ আগুৱাই গৈ আছো।" হলঘৰৰ ভিতৰত এটি মৃদু গুঞ্জন শুনা গ'ল। 'মিষ্টাৰ জেদ' কিছু উত্তেজিত হৈছে। তেওঁ আকৌ আৰম্ভ কৰিলে - "আমি মানুহক এইদৰে মৰিবলৈ দিব নোৱাৰোঁ। ইয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ আমি সদায় লাগিয়েই আছোঁ আৰু বৰ্তমান এই কাৰ্যত আমি কিছুদূৰ সফলতা লাভ কৰিছোঁ। মানুহৰ বসবাসৰ বাবে আমি এখন নতুন ঠাই আৱিষ্কাৰ কৰিছো। এই ঠাই আমাৰ দেশ 'চি'ৰ বাহিৰৰ কোনো গ্ৰহ-উপগ্ৰহত নহয়। এই ঠাই পৃথিৱীতে। এই ঠাই সমুদ্ৰ অ'ৰ তলিত। সমুদ্ৰ অ'ৰ তলিত এখন আটকধুনীয়া বিশাল চহৰ গঢ়ি তোলা হৈছে। এই চহৰৰ সকলো পৰিকল্পনাই বৈজ্ঞানিক 'মিষ্টাৰ এক্স'ৰ। তেওঁৰ ওচৰত আমি ঋণী।" ইয়াকে কৈ 'মিষ্টাৰ জেদ'এ বৈজ্ঞানিক 'মিষ্টাৰ এক্স'ৰ ফালে মূৰটো অলপ দোঁৱালে হলঘৰৰ ভিতৰত পুনৰ জাউৰিয়ে জাউৰিয়ে হাতচাপৰি শুনা গ'ল।

"এই চহৰৰ বিষয়ে বিতংকৈ আপোনালোকক কব 'মিষ্টাৰ এম' এ"- এইবুলি 'জেদ্'এ ইঙ্গিতেৰে 'মিষ্টাৰ এম্'ক অনুৰোধ কৰিলে ৷,'এম' থিয় হ'ল। তেওঁ কথা কব নোৱাৰে। বোবা। এটা যন্ত্ৰৰ ওচৰত তেওঁ উপস্থিত হ'ল। যন্ত্ৰটোৰে কথা কব পাৰি। অৰ্থাৎ চুইচ্ টিপি যন্ত্ৰটোৰে মনে বিচৰা সকলো শব্দ উচ্চাৰিত কৰিব পাৰি। 'এম'এ যন্ত্ৰটোত চুইচ্ টিপা আৰম্ভ কৰিলে। যন্ত্ৰটোৰ পৰা মাত ওলাল - "সমুদ্ৰ অ'ৰ তলিত আঠৈশ বৰ্গ কিলোমিটাৰ কালিৰ এক বিৰাট চহৰ প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এখন বিশাল ধাতুৰে নিৰ্মিত চালে গোটেই চহৰখন ঢাকি ৰাখিছে। এই চাল অভেদ্য। পানী নালাগে। কোনো শক্তিয়েই সেইখন ভেদ কৰিব নোৱাৰি। অৱশ্যে চালখনৰ মাজে মাজে বহুতো যন্ত্ৰ-পাতি আৰু ভূ-পৃষ্ঠৰ লগত যোগাযোগ ৰাখিবৰ বাবে বহুতো সুৰঙ্গ আদি আছে। অত্যাধুনিক যন্ত্ৰ-পাতিৰ সহায়েৰে পৃথিৱীৰ উপৰিভাগৰ পৰা বায়ু চহৰত যোগান ধৰা হ'ব। মানুহে উশাহ-নিশাহত এৰি দিয়া কাৰ্বন-ডাই-অক্সাইড্ তথা অন্যাগতিয়াল গেচসমূহ চহৰৰ পৰা পাম্প্ কৰি উলিয়াই দিয়াৰ ব্যৱস্থা আছে। চহৰৰ ঠায়ে ঠায়ে সূৰ্যৰ কিৰণ ৰিফ্লেক্ট কৰি পেলোৱা হ'ব। অক্সিজেনৰ যোগান ধৰা হ'ব সাগৰৰ পানী ইলেক্ট্ৰলাইচিচ্ কৰি। মুঠৰ ওপৰত ভূ-পৃষ্ঠৰ জলবায়ু আৰু সেই চহৰৰ জলবায়ু হ'ব অভিন্ন। এই চহৰৰ বিষয়ে অৱশ্যে আৰু বহুতো বৈজ্ঞানিক তথ্যপাতি আছে কিন্তু সেই সকলোবোৰ ইয়াত প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰাৰ বাবে আমি দুঃখিত। চহৰখন গঢ়ি তোলা হৈছে দহলাখ লোকৰ বসবাসৰ উপযোগী কৰি। এজন লোকৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ সকলো সা-সুবিধাই তাত পোৱা যাব। ই আমাৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টা। ধন্যবাদ।" সভাৰ কাম আগুৱাই গৈ থাকিল। দৰ্শকে শুনিছে। মন্ত্ৰমুগ্ধৰ দৰে সকলো কথা শুনিছে। আশাৰ সঞ্চাৰ হৈছে মনত। চেয়াৰমেন' মিষ্টাৰ জেদ্'ৰ মাত হলঘৰত পুনৰ শুনা গ'ল।- "এইখিনিতে মই ঘোষণা কৰি আনন্দিত হৈছোঁ যে সেই চহৰৰ নাম বৈজ্ঞানিক 'মিষ্টাৰ এক্স'ৰ নাম অনুসৰি 'এক্সপুৰী' ৰখা হৈছে। ১৪৭৭ চনৰ ১ জানুৱাৰী তাৰিখে চহৰখন মুকলি কৰা হ'ব। এই চহৰত কোন কোন লোকে থাকিবৰ বাবে অনুমতি লাভ কৰিব সেই বিষয়ে আপোনালোকক পিছত সম্বেদ দিয়া হ'ব। ধন্যবাদ। জয়তু আমাৰ মাতৃভূমি 'চি'।" সভাৰ শেষ ভাগত 'মিষ্টাৰ এক্স'এ ভাষণ দিলে। সেই ভাষণ চুটি আছিল; কিন্তু আছিল অতি মনোগ্ৰাহী। সেই ভাষণত কি যেন আছিল এক যাদুকৰী শক্তি। দৰ্শক অভিভূত হৈছিল। এটা সময়ত সভা ভঙ্গ হ'ল। আশা। আশাইতো জীৱন। জীয়াই থকাৰ অকণ আশা বুকুত বান্ধি দৰ্শক ঘৰমুখী হ'ল। প্ৰৱল সোঁতত উটি গৈ থাকোতে যেন কৰবাৰ পৰা উটি অহা জাঁজী এডালহে ধৰিব পাৰিছে।

★ ★ ★

দেশখনৰ নাম 'এ'। সাগৰৰ পাৰত বিশেষভাবে নিৰ্মিত এটি ঘৰৰ কোঠালী এটাত কেইজনমান লোকক চিন্তান্বিত ভাৱে বহি থকা দেখা গৈছে। কাৰো মুখত কথা নাই। প্ৰত্যেকেই নিজ নিজ ভাবত যেন ডুব গৈ আছে। সময় তীৰবেগে গৈ আছে। কাৰো ভ্ৰূক্ষেপ নাই। কেৱল নীৰৱতা। আমনি লগা নীৰৱতা।

তেওঁলোক যেন মানুহ নহয়। কেইটামান শিলৰ মূৰ্তিহে। এবাৰ সেই নীৰৱতা ভঙ্গ হ'ল এজনৰ মাতত- "তেওঁলোকে আমাৰ সমুদ্ৰৰ অধিকাংশই অধিকাৰ কৰি লৈছে নহয় জানো ?"

"হয়।" আন এজনে সংক্ষিপ্ত উত্তৰ দিলে।

"আচ্ছা। আমাৰ কাম-কাজবোৰ ঠিকমতে আগবাঢ়িছেনে ?"

"বাঢ়িছে।"

"তেন্তে আমি আমাৰ কামত আগবাঢ়িব পাৰোঁ।"

"এতিয়াই নোৱাৰোঁ। আৰু কিছুদিন ৰব লাগিব। কাৰণ আমাৰ বৈজ্ঞানিক 'ড' আলফা'ৰ সকলো পৰীক্ষা এতিয়াও শেষ হোৱা নাই।"

"কথাটো ক'তো প্ৰকাশ পোৱা নাইতো ?"

"নাই।"

"ড' আলফা কিমানদূৰ আগবাঢ়িছে ?"

"যথেষ্ট।"

আকৌ নীৰৱতা। প্ৰত্যেকেই আলোচ্য বিষয়টোৰ ওপৰত গভীৰ চিন্তাত মগ্ন হ'ল। সময়ৰ কথা ভবা নাই। সময় গৈ আছে। এঘণ্টা। দুঘণ্টা। যিমান যায় যাওক। কিন্তু ক'তো একো শব্দ হৈ যাব নালাগে। তেওঁলোকৰ আলোচনা তেনেকুৱা যেন বোধ হ'ল। বহু বিৱৰ্তিত মেজৰ এচুকত মুৰ তল কৰি চকু মুদি বহি থকা ক্ষীণকায় এজনে মূৰ তুলি প্ৰশ্ন কৰিলে- "ড' আলফাৰ পৰীক্ষাটো কেনে ধৰণৰ অলপ বুজাই কবনে ?"

"ড' আলফা'ই এবিধ ক্ষেপণাস্ত্ৰ সাজি উলিয়াইছে যি নিৰ্দেশ মাটিৰ তলেদি গৈ আকৌ মাটি ফুটি ওলাব পাৰে। অভূতপূৰ্ব শক্তিশালী। ই মাটিৰ তলেদি এবোটা সৰু-সুৰা সুৰঙ্গ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।"

"বুজিছোঁ।"

★ ★ ★

এদিনাখন 'এ টাইমছ' বাতৰিকাকতৰ প্ৰথম পৃষ্ঠাৰ এটি বাতৰিৰ শিৰোনামাত দেখা গ'ল- "এজপুৰীৰ পতন।" তাত লিখা আছিল - "....... চহৰৰ ভিতৰত পানী প্ৰৱেশ কৰাৰ ফলত দহলাখ লোকে জলমগ্ন হৈ মৃত্যুবৰণ কৰে ......।" সেই বাতৰিকাকতখনতে আৰু এটা বাতৰিও প্ৰকাশ পালে - "প্ৰখ্যাত বৈজ্ঞানিক ড' আলফাক দেশৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ বৈজ্ঞানিকৰূপে পুৰস্কৃত কৰা হৈছে। তেওঁ এবিধ ক্ষেপণাস্ত্ৰ উলিয়াইছে, যি পাহাৰত নতুবা মাটিৰ তলত যাতায়াতৰ বাবে আলি অৰ্থাৎ সুৰঙ্গ আদি কটাত প্ৰভূত সহায় কৰিব ....।" □□

এইচিয়ানৰ ষষ্ঠদশ সংখ্যা (১৯৭৫)ত প্ৰকাশিত। সম্পাদক ঃ প্ৰমথ কুমাৰ বৰা আৰু ত্ৰৈলোক্য দেৱশৰ্মা।

NEWTON'S LAWS FOR STUDENTS

First Law : Every student tries to remain in a state of idle or accelerated study in froward or backward direction while no examination comes nearer to change that state.

Second Law : Rate of change of study is directly proportional to the impulse of the applied examination and in the direction of the approaching examination.

Third Law : For every action from the student, there is an equal and opposite reaction from the examiner.

DEEPAL'S CARTOON PAGE

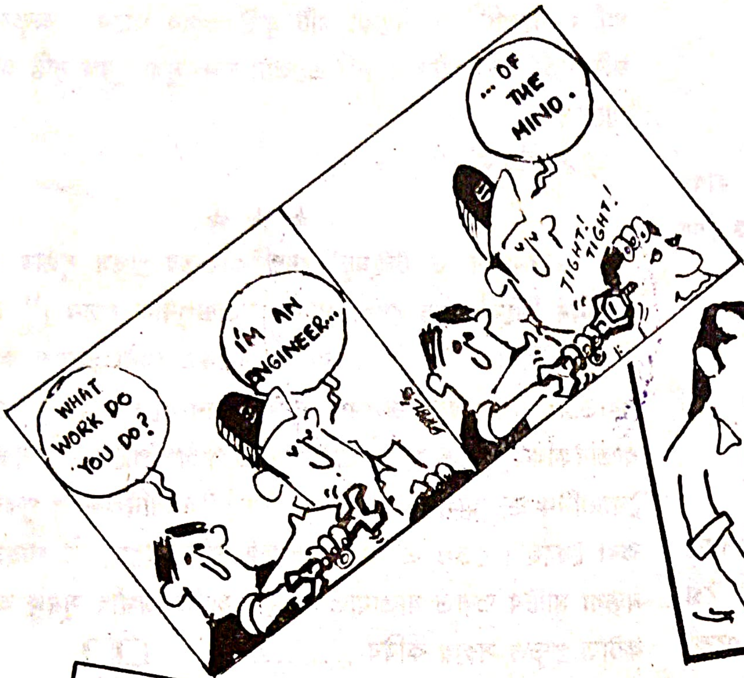

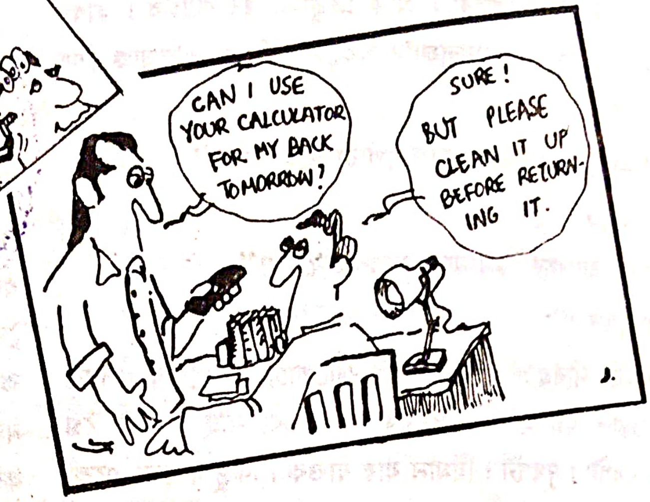

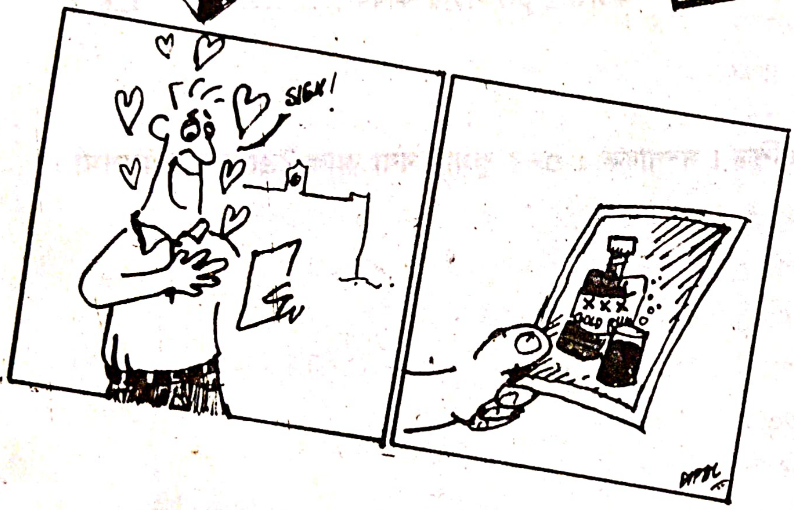

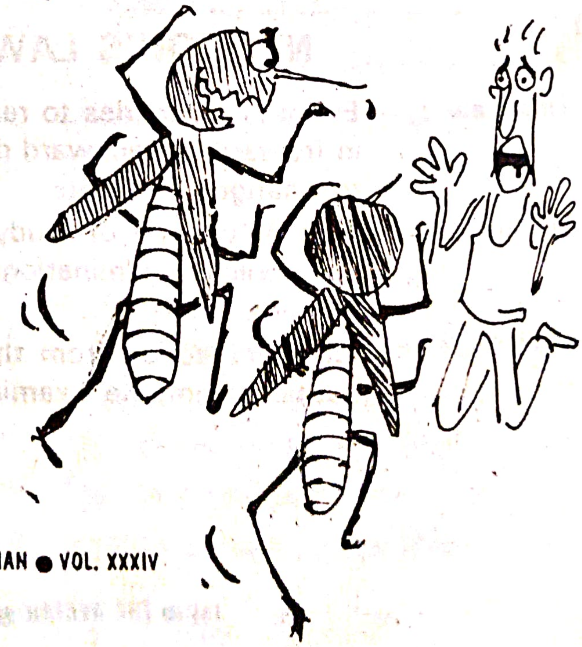

IN THE SPOTLIGHT

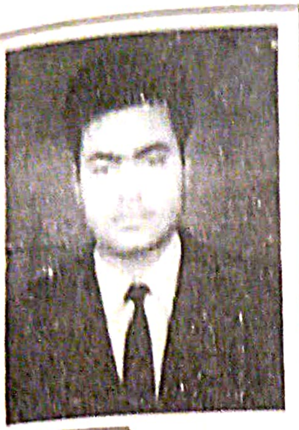

This excellent cricketer from our college has knocked every door of the willow game. **Sushanta Biswa Sharma** represented the state in various tournaments starting from *C.K. Naidu Trophy* to *V.M. Trophy* to *C.B. Trophy* more than once. He was adjudged the *Best Cricketer Award* in College Week '94-95.

He has got an 'Iron Hand' which can even break the 'lock up rods.' Yes, you've guessed it right. He is none other than gigantic **Bidyut Chamuah** who won the 'Over the top' title in the College Week '94-95.

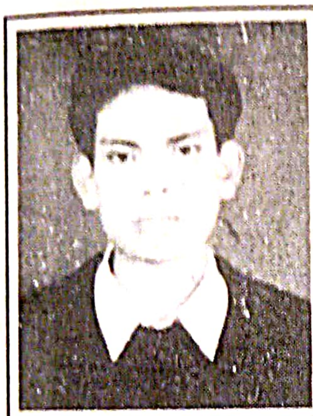

A debator par excellence - **Amlan Borgohain** was honoured as *Best Debator* in the *NE Inter College/ University Debating Competition* organised by the *College of Veterinary Science, Khanapara* in April'95.

Congratulation to Mr. Amlan Borgohain.

Deepraj Das , *Silver Medalist* in Elocution competition in *Inter College Youth Festival* organised by G.U. was also adjudged the *Best* in *Recitation, Photography and Extempore Speech* in the College Week . He has also obtained the NCC 'C' Certificate with 'A' grading with DDG's commendation.

Call it a splendid subtle balance between Culture and Sports which seems rare, is managed by the versatile **Srimanta Bordoloi** who was crowned as *Best* in *Monoacting, Assamese Recitation* and in *Goal Scoring* in *Inter Hostel Football Tournament* during the College Week.

A footballer whose techniques are just as perfect as that of Romario & who stunns the crowd by his superb dribbling is none other than our own **Pulendra Langthasa.** So, who else can be crowned as the Best footballer of the year, if he is around ?

IN THE SPOT LIGHT

He used neither the conventional black costume nor the white facial colours, still **Ashish Kumar Srivastava** emerged out as the *Best in Mime Competition* for the last three years.

If anyone is there on the earth whom even the Clapton admires is our **Lanse Millick** who bagged the Gold Medal in *Western Solo Competition* in the College Week '94-95.

A few askewed eyes and even fewer movements of their fingers, their opponents hardly finds a time to realise that they are losers. No, these two aren't miracle-man. Meet **Prantar Bhagawati** and **Vijay Kumar Basumatary**, who share the top rung as the *Carom (doubles)* champions.

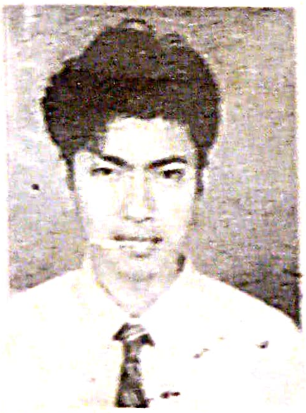

Another versatile character of AEC who mingles Art, Literature and theatre altogether -The *'Painter babu'* **Pranab Sinha** bagged the award of *Best Director* for the play *'Tinita Rongin Pokhila'*.

Call her as either *Jackie Joyner* or *Susi Susanti*, whatever you wish, because she was the flamboyant **Rashmi Chettri** who has got the real potential for being adjudged as Best Female Athlete and Badminton Champions in the College Week '94-95.

IN THE SPOT LIGHT

Dont't say that only *Washim Akram* can york or bounce, our **Arman Saleh** can do those also and specially when he is bowling, his deadly swingers become the nightmare of batsman. Yes, he was the *Best Bowler* in the *Inter Hostel Cricket Tournament* in '94-95.

The Author cum Video film Producer **Ranjit Dutta** is recently awarded by the Directorate of Language Implementation, Govt. of Assam, for his short story *'Apekkhya'*. Our best wishes to him.

Harjinder Singh and **Abhijit Kalita** - *Congratulation* to them. These two budding engineers participated in Chemical Engg. *Debate & Quiz Competition* in *Jadavpur University* and bagged second prize in debate and were adjudged overall Second.

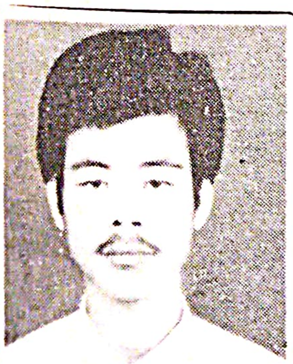

Benjamin Kaman- a promsing photographer from our College and is recently awarded the Certificate of Merit in All Assam Salon of Photography conducted by AIP in 1996. Our good wishes is always with him.

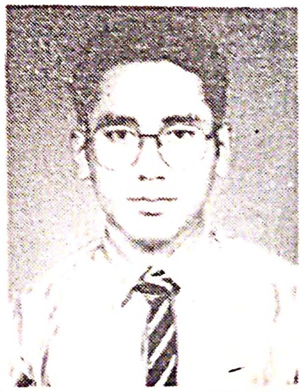

Whatever weight is given to him, he is ready to lift it up. **Tarpan Deory** bagged the *'Mr. Strong Man of AEC'* title in the College Week, '94-95.

IN THE SPOTLIGHT

It is brain only, they culture and they emerged out as the wizards of Cards- **Pulak Kr. Gope** and **Plaban Gogoi**. This duo overcame all the tricky moves of the opponent and were adjudged the *Bridge Champion*.

When **Sujit Kr. Mahanta** runs be knows no bound, *The Cheetah* of AEC has been the best runner consecutively for the last four years.

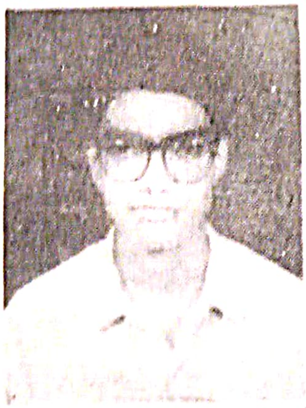

When **Debajit Sen** runs, he only runs. He had no urgency, still he took very little time to complete his race and finally was crowned the *Marathon Champion* in the College Week '94-95.

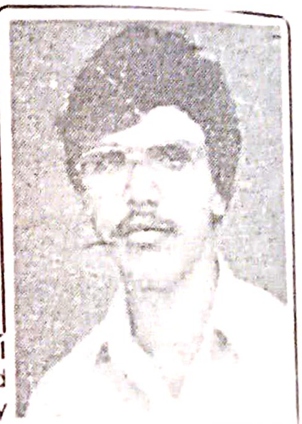

Congratulation to **Ismail Hossain**. This reknowned Assamese writer brought glory to our College when he was honoured the prestigious *Ambikagiri Raichaudhury Award of Axom Xahitya Xabha* for the year '95-96 for his collection of poems *'Jiban Aru Manuh Bihkhayak'*.

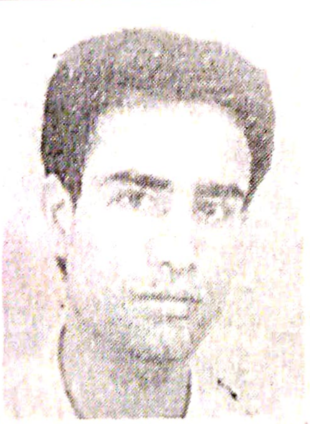

Even *Pargat Singh* would have envyed this outstating sportsman - **Tirthankar Deka** who was the Best Hockey player of the year.

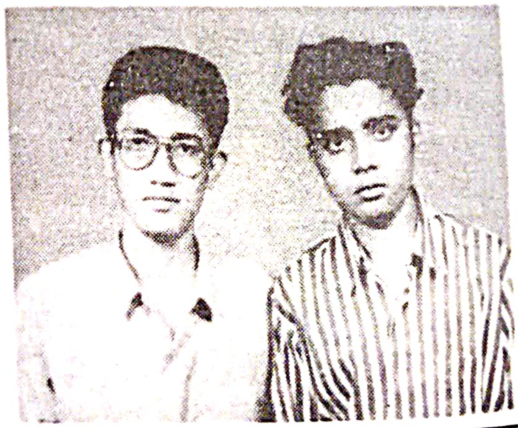

Manash Kr. Deka and **Mridu Pawan Bordoloi**- See it to believe it, these two ping-pong kids can smash any opponent by smashing and spinning like Xhu Zian Hua. They are the Table Tennis Doubles Champion in the College Week '94-95.

IN THE SPOT LIGHT

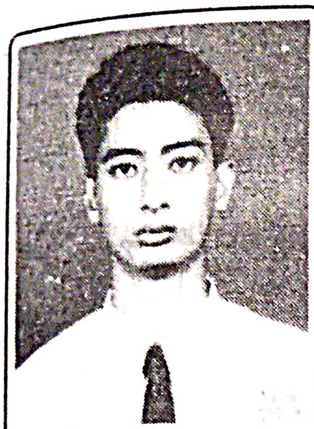

Surajit Buragohain- this Cricketer par excellence needs no introduction. His cricketing career brought laurels to AEC as he represented the State team in *Ranji Trophy* in 1995.

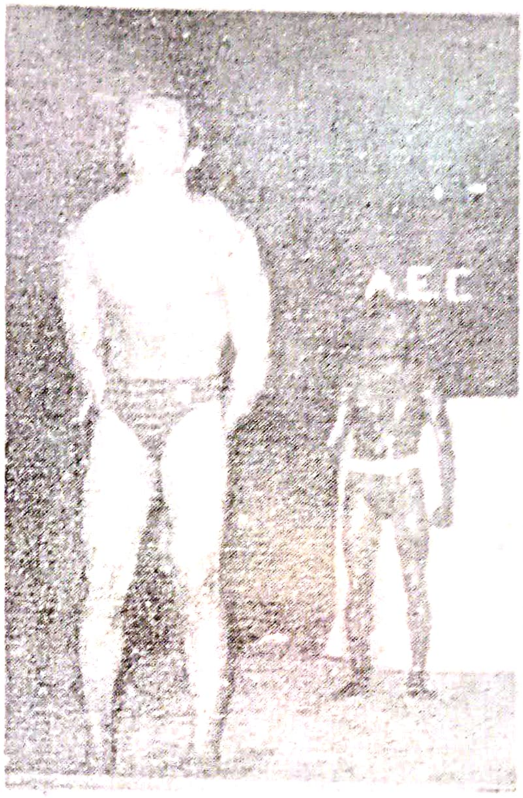

There is no surprise when you see *the Arnold* of AEC, **Rajon Sinha** with flabs of muscles and bursting veins that is rulling over his entire body bagged the *Mr. AEC* title in 1994-95.

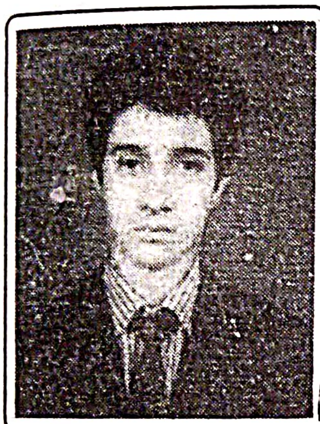

Congratulation to **Rajjyoti Dutta Phukan.** He had participated in *All India Aeromodelling Competition*" organised by the Society of Model Aeronautical Engineers of India Limited and his model of *'Hawk 60'*- an advanced jet trainer, built with the help from *British Aerospace Division*, London was adjudged the best model.

Rintumoni Dutta- Writer par excellence who can instantly add colour to words like the great Solokov did and finally picked up the award of *Best Literary Person* of the year '94-95.

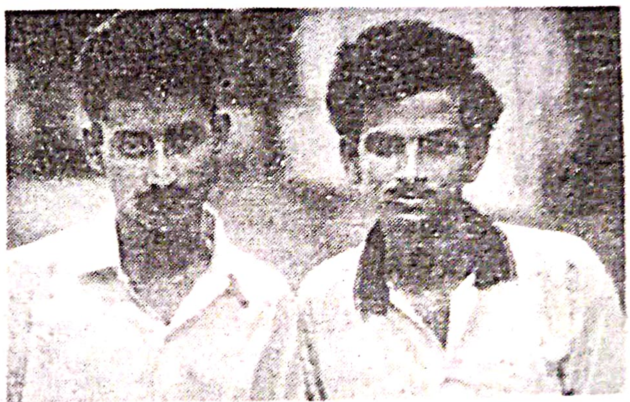

Amarish Kamalapuri and **Pranabjyoti Saikia** - they know how to add colour and bring life to a portrait. They won the first prize in *Collage Competition* in the College Week '94-95.

IN THE SPOT LIGHT

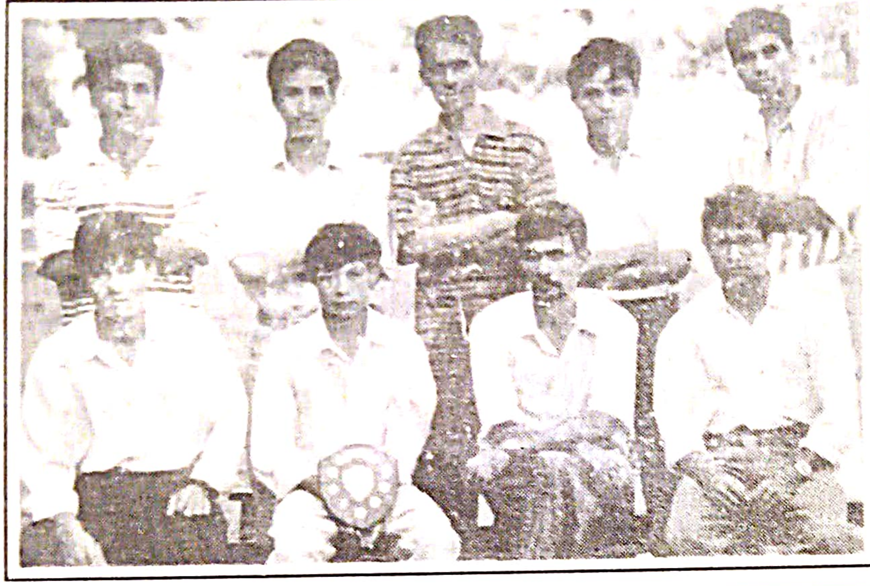

Hostel - 2, the Champion team in the Inter Hostel Volleyball tournament.

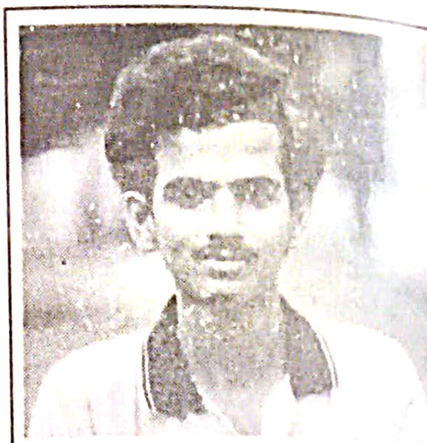

Amrish Kamalapuri - the wizard of fingers was crowned as the champion in Carrom singles.

Once again the versatile Hostel - 2. Their team spirit led them to be crowned as champion in Inter **Hostel Hockey** and **Football** tournament respectively in the College Week '94-95.

Editorial Board

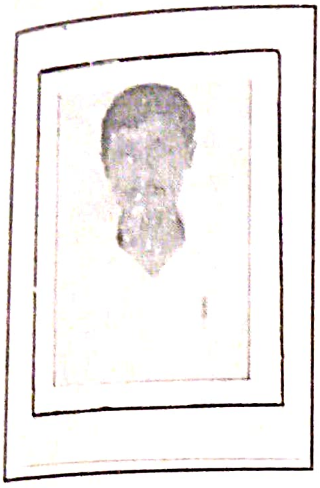

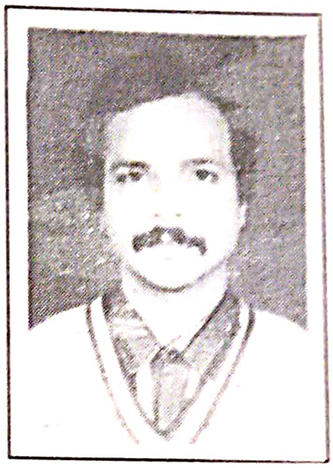
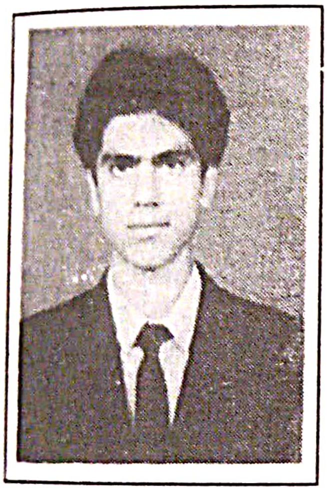

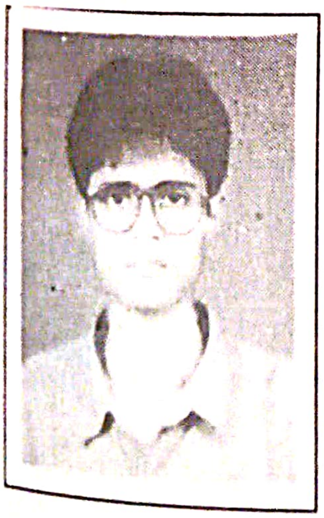
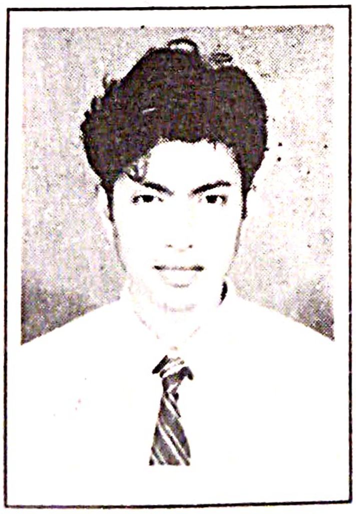
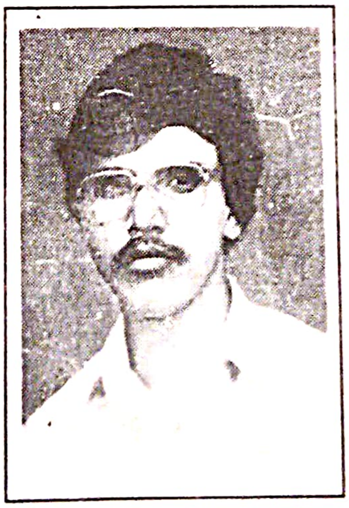

Anticlockwise (from top): Dr. Anup Das (Chairman), Dr. Pradyut Goswami (Member), Prof. Arup Sarma (Member), Prof. Makhan Lal Das (Prof. in-charge), Rintumoni Dutta, Ismail Hossain, Pranab Sinha, Saumitra Sushil Sarma (All members), Amardeep Kalita (Editor).

AEC at a glance

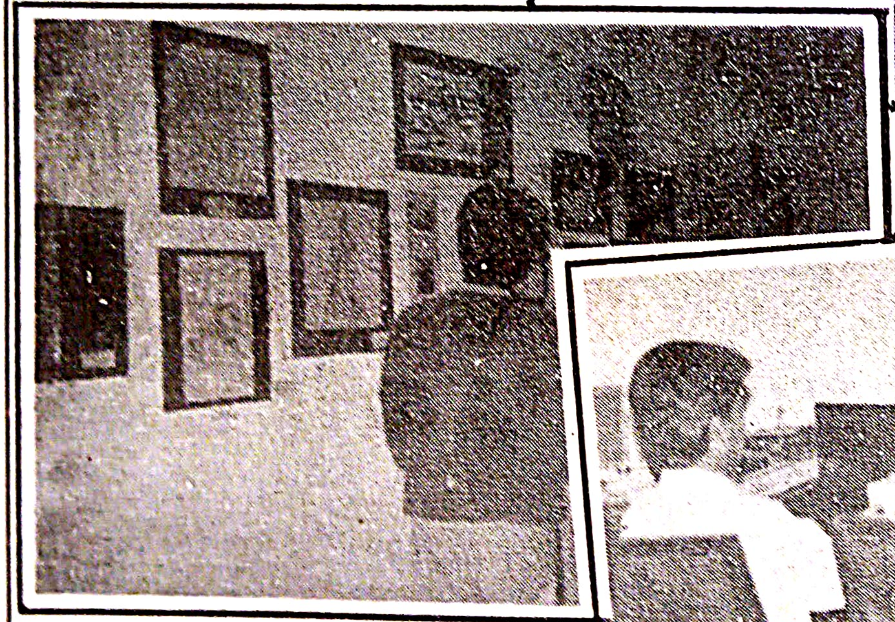

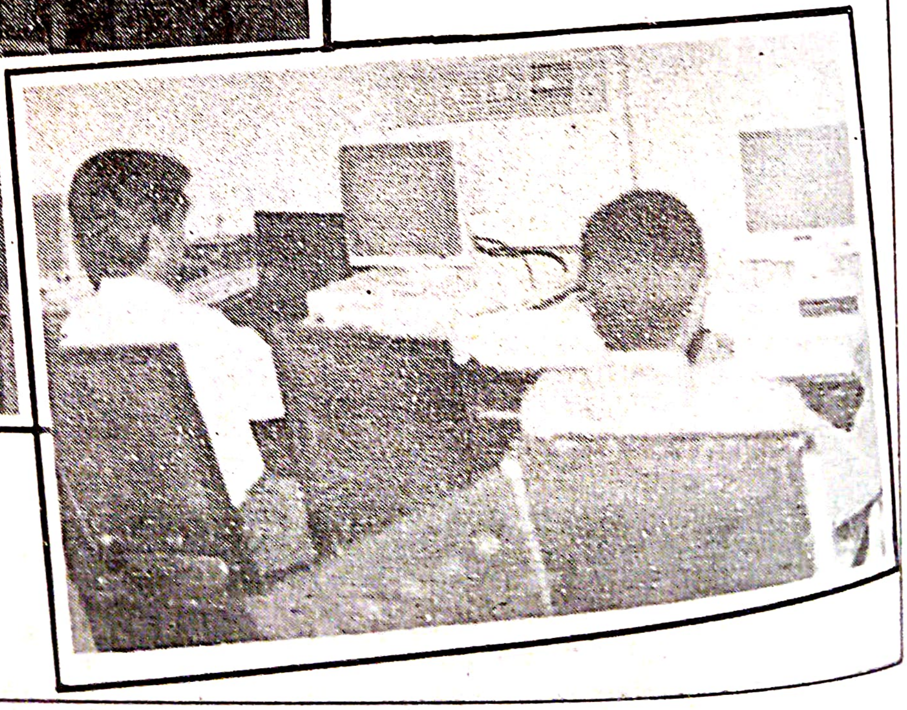

Secretarial Report

General Secretary

I deem it to be a great privilege for me to serve this institution holding the responsibilities of the office of the General Secretary of the Students Union Society. It is indeed an immense pleasure to extend my thanks to all the students of AEC for giving me the noble opportunity to serve them sincerely as their General Secretary for the session '94-95. The responsibilities of the GS specially for our college is multifarious and there are numerous constraints to carry out the job. Despite all these I tried my best to serve with dignity, sincerity and honesty which are upto the student friends to judge.

This report is prepared to make an assessment of the failure and success of my union body in front of you. As the General Secretary, the first task entrusted upon me was the of Freshmen Social for the new batch of 1994-95. In the get-together we invited the famous Assamese writer Shri Rebati Mohan Dutta Choudhury who is popularly known as Shilabhadra as the Cheif Guest. We felicitated him as he was awarded the Sahitya Academy award for his collection MODHUPUROLOI BAHUDUR. The Freshmen Social was a grand success with enthusiastic participation of the students and inspiring words of Shilabhadra.

During my tenure the preliminary works of the new PG hostel construction started which I hope will be completed at the earliest. Also the long awaited Telecom Service was installed in the Building for convenience of student. Besides this, I also tried my best for the all round development of our campus life. The financial grant for the repair of the Union Building and garden fencing for various hostels were released and also the money for scholarship was released which was quite irregular in the last few years.

As our college is situated at the outskirt from the heart of the city, the bus service has become a basic need for students and staff. In this matter, I met the concerned authority and promised me to do. the needful to correct the irregularities in bus service. Now I am proud to say that the bus service are quite regular and two special buses are provided to serve the needs of the student and staff. But it is very sad to note that many outsiders are availing the facility which is meant for students and staff. It is for my successors to put a stop on this practice. In my tenure our college teams represented in Cricket, Football and Hockey tournaments organised by other colleges and brought laurels

to our institution. A Memorandum was submitted to the Honourable V.C. of the Gauhati University also with the Students Unions of some other local colleges during the last Youth Festival organised by Gauhati University aprising him of our grievences regarding the scheduling of the same. The VC in return took up the matter with keen interest and agreed to include at least one member from Girl's colleges and one student representative from professional colleges in the GUSB.

I also tried my level best to obviate the financial difficulties for publication of the annual magazine. During my tenure I released a grant of Rs 15,000 for the publication of our magazine with an assurance of releasing another Rs.5000 after publication.

The annual College Week festival was held from 8th to 12th January, 1995, where students showed their proficiency in different extra curricular activities. The College week went off well with varieties of sports and cultural competitions organised under the able guidance of respective secretaries.

Before concluding I would like to offer my thanks to Honourable Principal President Vice President, Treasurer of AECSUS, Professors, staff members and my union body members for their help and co-operation during my tenure.

In this context my special thanks goes to Saranta, Raju, Arindom, Tonmoy, Surajit, Chowken, Rintu, Gayatri, Anurag, Bobby, Neelanjana, Aloke, Parinita, Tandra, Dipankar, Rajib, Prantor, Tirthankar, Ramen, Chandrani, Moromi, Amardeep & all other well wishers.

Wishing the newly elected body a grand success.

Long Live AECSUS.

Sujit Kr. Mahanta.

Assistant General Secretary

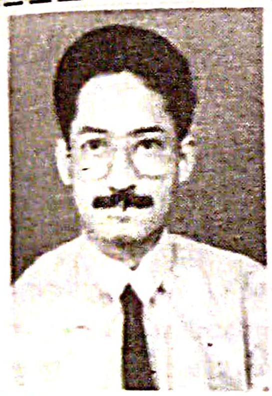

It has been a privilege for me to have served as the Assistant General Secretary of Assam Engg. College Students' Union. Before going to speak out on the activities of my tenure, I would like to express my gratitude to all AECIAN friends not only for giving me the opportunity to serve them, but also for extending their helping hands and co-operation in carrying out my responsibilities. I do not know how far I have been successful in pertaining to my duties, but I reaffirm that it was to the best of my capability.

As A.G.S., I was entrusted with the duties to look after the bus service and to organise the festivals. During my tenure, the bus service were quite regular and special buses were provided whenever it was necessary, to serve the needs of the students.

Being a convenor and Secretary of the festival committee it was my utmost duty to organise the festivals to everyone's satisfaction. The festivals like Saraswati Puja and Biswakarma Puja were celebrated with great enthusiasm. Both students and teachers were present at the venue of the pujas. And also on the request of Christian Association of A.E.C. a sum of Rs.1000.00 was released from the festival fund, for pre-Christmas celebration. That too was celebrated in a great manner.

Besides these assigned tasks, organisation of college week and freshmen social were also a part of our work. I also acted along with G.S. for smooth competition of college week and freshmen social.

Before concluding, I would like to extend my sincere gratitude and thanks to our Principal Prof. S.P. Bhattacharyya and rest of AECIAN friends, particularly Debajit, Gautam, Madhav, Dwipen, Arjun, Sasanka, Subrata, Pradeep, Premendra, Monirul, Rajiv, Pronob, Gopal, Pranjal, Raju, Chouken, Himangshu, Bobby Rischong and few girls in particular for their kind help in organising the festivals. At least I thank all the Aecians for their active co-operation in smooth functioning of our activities.

Thanking you.

Jayanta Kumar Sarma.

MUSIC, CULTURAL & SOCIAL WELFARE SECRETARY

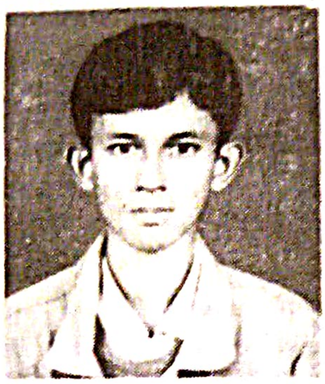

My tenure as the Music, Cultural and Social Welfare Secretary for the session '94-95 can be termed partially successful but I'd tried my level best to fulfill all the responsibi lities entrusted upon me.

Events like 'Freshmen Social', 'College Week', 'A.E.C Unplugged A.E.C. Plugged In held during my tenure wouldn't have been a success without the help and support of all Aecians. and in particular I would like to thank Chouken, Gautam Ozah, Abhijeet, Rodigue, Raphel, Ajay, Sidartha, Toomoy, Surajeet, Sujit, Bobby, Suranjeeta, Nirmali, Nayanmoni, Joyee, Tandra, Tanushree, Gitali, Mousumi, Anurag, Sarmistha, Jhimlee, Deepraj, Lunse, Pranav, Pradeep, Subrata, Rintu, Sanjeev, Partha, Jitoo, Amardeep, Niladri, Dilip, Manirul, Rajib, Chandan, Amlan, Jayanta Sarma, Kumud, Biren, Moris, Newar, Paramita, Meghali, Sanghamitra, Gitimoni. Also I would like to thank Rahul, Animesh, (Sera), Chandan, Prahalad (Gooty), Deepak (Maska), Dina, Moromi, Chandrani, Pinki and Mridusmita for their enormous help. I would also like to thank Mrs. Kalpana Choudhury and Mainu for their valuable advice.

During my tenure Spic Macay A.E.C. chapter was reied and college teams were Gauhati University sent to Inter- college youth festival, and a drama team participated in an inter college drama competition.

Thanking all Aecians once again and specially my Professor -incharge Mr. Abhijit Nath.

Himangshu Phukan

Girl's Common Room Secretary

It was my proud privilege to serve as one of the secretaries of Assam Engineering College Student's Union. I am thankful to the Aecians into nominated me for this part. During my tenure as Girl's Common Room Secretary, I tried to carry out all the responsibilities entrusted upon me. I did my best to make the College Week '95 a grand success. Under my section, about 13 events were conducted right from flower decoration to indoor games where participation was found quite satisfactory.

Lastly I would like to thank Prof. S. Lahkar Prof. in-charge. Girl's Common Room section for offering her valuable suggestions in carrying out various events. I would also like to thank all Aecians and in particular Sukhoda, Rinzing, Anurag, Mouchumi Das, Nirmali, Rukmi, Geetali, Tandra, Joygee, Manash, Rintu & Ashish for helping me in the College week events.

Wishing the present union a success

Thanking you.

Bobby Richong

Boy's Common Room Secretary

Needless to say, the Boy's Common Room and the Girl's Common Room are very important in every college in view of their necessity and utility, and to serve as the Boy's Common Room Secretary of Assam Engineering College for the session 1994-95 was a great privilege and honour given to me, and therefore, at the very outset, I extend my heartiest gratitude to all AECIANS.

During my tenure our college team participated in the Late Lalit Rajkhowa Memorial All Guwahati Inter-College Table Tennis Tournament organised at Gauhati University, and it was a proud moment for us as our team was successful in securing second positions in both singles and doubles events. The month of January 1995, witnessed the bulk of sporting actions in our college. The Inter-hostel Table Tennis tournament was the first Common Room event for the session '94-'95, and it was a great success. The College-Week held soon after, was a grand success too. The Common Room Sports events -Table Tennis, Chess, Carrom and Bridge, drew large number of participants and their enthusiastic attitude of "playing the game in the spirit of the game" was very encouraging. Here I have to mention that the help, guidance and encouragement received from the Prof. in-charge, Sri Arup Sarma in every step was greatly inspiring, and for this I extend my heartiest gratitude and regards to him.

The successful completion of the events made me feel that there is no dearth of talent in our college. If these talents could be properly exploited by bettering the existing facilities, then our students can certainly bring laurels to the college in various Inter-College meets, both in the state as well as at the national-level.

Finally, I would like to offer my gratitude to our ex-Principal, Prof.R.N. Chowdhury and the college authorities for their help and encouragement. I am thankful to all members of A.E.C.S.U. for their support and help. I also offer my special gratitude to Rajesh, Shantanu, Pulokesh, Rajdeep, Dipal, Arup, Manashjyoti, Hemen, Bunty, Niladri, Bobby Ba, Abijit Da and all those who directly or indirectly extended me their help and support in conducting the tournament under my section.

Thanking you,

Manash Kr. Deka

General Sports Secretary

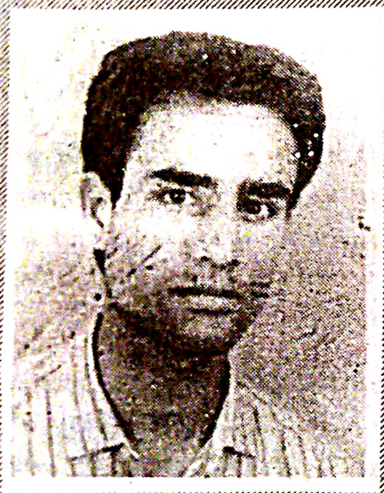

At the very outset, I would like to thank all my Aecian friends for putting their valuable faith on me and helping me to the post of General Sports Secretary, for the session'94-95. It was a privileged honour that was entrusted upon me and I earnestly feel that all the events held under my section in the college week '94-95, starting from 8th January to 12th January were participated by Aecians in a large number, which, by any standard signified the true spirit of sports and sportsmanship. Howevers, it pains me to note down that in some events of the girl's section, the participation level was not upto the satisfactory mark. I hope that in the years to come, the girl's will participate in a large numbers, because participation and enjoyment of the spirit of the sports, coupled with fun and forlic that goes with it matters more than winning or losing. Sports helps a person to build oneself physically and morally as has been advocated by Swami Vivekananda.

Talking about the standard of the events, it is almost unbelievable to see the young (about to be) engineers, perfoming such high standard of their skills. Kuldip Boro is worth praising and has a bright future and so is Rashmi Chettri.

Before concluding I would like to express my sincere gratitude and thanks to Prof. N.N Patowary (Prof. in-charge), Prof. P.K. Bordoloi (Treasurer) and Mr. A. Khan for their valuable help and advice. I would also like to thank all my Aecians friends Mausom, Dhruba, Inderjeet, Uttam, Manash, Hitesh, Bijit, Pritpal, Hemen, Sanjib, Ujjal, Mousumi, Nilanjana, Nirmali, Bobby, Gitartha, Santanu, Rajib, Prantor, Dipankar, Sudipta, Sanjib, Bimalendra for extending their help and co-operation in making my effort a grand success.

CITIUS FORTIUS ACTIUS

THANKING YOU,

Tirthankar Deka

Debating & Publicity Secretary

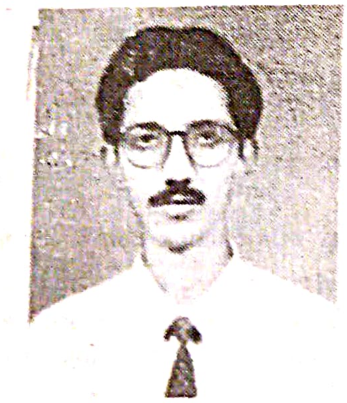

I was a previlege for me to have served my revered institution and dear AECIAN friends in the capacity of ***Debating and Publicity Secretary*** *of Assam Engineering College Students Union for the session 1994-95. I take this opportunity to thank all AECIANS for the faith and trust they bestowed on me, and their wholehearted cooperation throughout my tenure.*

The session, in general, saw active participation of the student in various activities which fell under the purview of my portfolio. There was individual and team participation in various Debating and Quiz-competitions at different levels. Our students won laurels for the college in many of these competitions. Here I would like to mention the names of Sujit Goswami, Rakesh Das, Rajdeep Mohan and Niladri Bora. But, inspite of our enthusiasm, participation in many state level events could not become possible due to the scarcity of funds, which is a problem to be considered and eliminated by future secretaries. All the regular competitions under the debating section were held during the College Week '94-95. A new event 'Antakshari', was introduced this year. The Quiz and Antakshari competitions received very enthusiastic participation.

Before concluding, I convey my sincere gratitudes to Prof. R.N. Chowdhury, who was the Principal of AEC during our tenure, Prof-in-charge of Debating Section, Lect. M.Kakoti, Lect.S.Lahkar, Lect. J.Pathak of AEC and Prof Barua of Cotton College for their kind help and guidance.

Finally, I extend my heartful thanks to my friends Abhijitda, Animeshda, Manas, Mousaum, Inder, Kameswar, Jophy, Jugal, Tirthankar, Hitesh, Pulokesh, Aditya, Jayanta Sarma, Santanu, Rajdeep, Sujit, Suranjeeta, Indrani, Kakoli, Lopa, Mridusmita, Mita, Nirmali, Geetali and many others, without whose extensive help I would have been totally handicapped in my attempt to discharge the duties assigned to me.

With warm regards,

Dhrubajyoti Sarma

Minor Games Secretary

At the very begining, I would like to thank all the Aeian friends for giving me the opportunity to serve as the Minor Games Secretary for the session-1994-95. I tried my level best to perform all the responsibilities entrusted upon me, although it is for the Aecian friends to judge how I executed my duties.

In our college, volleyball and badminton events are included in the minor games section. College Week'94 had presented some very interesting matches in the events. In badminton section, hostel-5 bagged the championship trophy by defeating hostel-7. In the girl's open single Rashmi Chettri beat M.C. Lalmeithuangi to win the championship. hostel-2 beat hostel-7 to win the inter hostel volley ball competition and Digambar Brahma was the best volley ball player for the session 1994-95.

Many innovative ideas crossed my mind, which I would have liked to introduce in my session, say, open singles title for boys. But there is always a problem of lack of proper funds, so my ideas remain unfulfilled. I'm sure my successor may face the same. Anyway, I wish them all the best.

At last my sincere thanks goes to our principal Professor R.N. Choudhury, Professor in charge Jayanta Pathak for their valuable suggestions. I would also like to take this opportunity to thank my dear Aecian friends particularly Pulak, Rintu, Ashish, Binod, Barnihal for their helping hand, without-whom I would not have achieved success in my duties. To conclude, I wish success to the newly elected members of AECSU.

Thanking you,

Pronab Kr. Sarkar.

Hockey Secretary

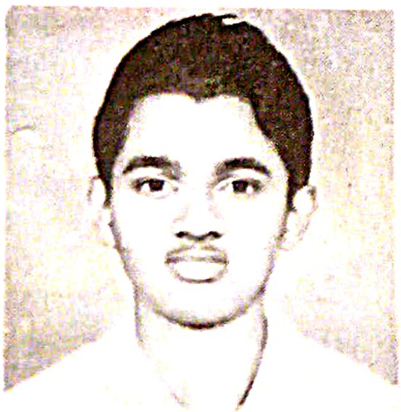

The very first thought coming to my mind while compiling my secretarial report is to thank each and every Aecian for placing their immense trust on me by electing me as the Hockey Secretary for the session 94-95. It was a task of great responsibility which I took as a challenge and I leave to Aecian to judge my performance but I take this opportunity to confess that it was best of my capabilites to honour this magnanimous trust in me.

The inter hostel hockey tournment passed off smoothly with H-2 clinching the trophy and H-7 runners up. The tournament was a grand success and I am deeply indebted to all players, refrees, organising committee, supporters & Rintuda, Gopeda, Sanjibda Chowkenda, Dipankar and specially to Amardeep and Sujitda for their love and guidance.

At last I take this opportunity to offer my heartfelt gratitude to Principal Prof. R.N. Chowdhury, Prof. R.Sarma, Prof. P.K. Bordoloi, Prof. B.D. Phukan, Prof. P. Goswami and also my hostel inmates specially to Nilutpal, Sepon, Bhagu, Plaban, Sudipta, Sirish, Pranab, Ranjit, Dhanjit, Papu, Binay and my dear Laskar.

I conclude by extending my best wishes to newly elected body and specially to Hockey Secretary. Thanking you.

Raju Warrior

CRICKET SECRETARY

I wish to thank you all Aecians for giving me the opportunity to serve you as the Cricket Secretary. for the session 1994-95.

As in the previous years, this year too the much awaited Inter Hostel Cricket tournament was organised and it went well. Despite some minor hitches initially all the Aecians joined together to lend a helping hand to make it a success. During my tenure our college won the Late Dr. J.C. Bhattacharaya & Dr. Rabi Sarmah Memorial Inter Technical College and Institution Cricket Tournament. All the players put up a splendid show. Inspite of my best efforts the Late Prantik Kr. Bhattacharya Inter-branch Cricket Tournament could not be held due to some unavoidable circumstances.

I would be failing in my duty if I donot mention the name of Prof.-in-charge, Cricket section Durlav Hazarika who by his untiring efforts helped me a lot.

I would like to thank our Principal R.N. Chowdhury and all the AECSU members for the support and co-operation. I would also like to thank my friends Ranen, Abrar, Rajib, Dharmajyoti and Naba for their much needed help.

Thanking you once again.

Monoj Kumar Hazarika.

FOOTBALL SECRETARY

At the very outset, I convey my heartful gratitudes to all my AECIAN friends for electing me to shoulder the responsibility of football Secretary. for the session 1994-95. I hope, I tried my level best to discharge my duties.

I am happy to say that, during my tenure apart from the inter hostel football tournament, I could enable the College team to participate in the inter college football tournament conducted under Gauhati University at Hajo, after a very long period.

During my tenure a few necessary equipments were purchase. Still basic items like good soccer boots are in short supply. The need for a good football coach was felt. A few friendly matches with other institutions and local clubs would have done football in A E C. great help, but couldnot be organised due to financial limitations.

I must also mention with gratitude the co-operation of our Principal Sir, Prof. S.P. Bhattacharyya, my Prof. incharge Mr. A.K. Gogoi and Mr. A. Khan for their timely help and co-operation.

Finally, I must express my deepest thanks to my friends, Manirul, Raju Warrier, Madhab, Jayanta, Milan, Gautam, Arjun, Dwipen, J.D., Santanu, Dipankar, Ashutosh, Subrata, Deks, Pranab, Mourya (morris), Dipti etc. for their valuable help.

I conclude wishing my successor all the best.

Thanking you,

Lunso Milick

TENNIS SECRETARY

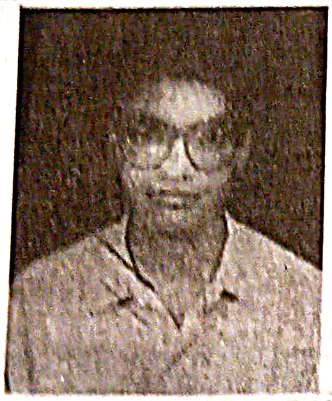

First of all I would like to thank all the Aecians for giving me the opportunity to serve as Tennis Secretary of AECSU, session '94-'95.

During my tenure our college participated in the 'All Guwahati Inter College Tennis Tournament' organised by Cotton College. The players like Aditya Bikram Rajkhowa, Biswajit Deka, Arindom Goswami and Rajib Bora (the Samprasses and Agassis of A.E.C.) played tremendously and make it to the Semi-final, where we lost to the ultimate champion B.Barooah College.

In the College week '95, the number of participants were encouraging. The Inter Hostel Trophy was clinched by H-7 defeating H-3 in the final. Aditya Bikram Rajkhowa and Tanushree Borgohain were the single champions.

I would like to extend my sincere gratitude to Prof. in-charge Shri Diganta Goswami of Electrical Engg. Deptt.

I would like to thank all the participants and specially Nitin Goel. I would also like to thank Aditya, Seuj, Biswajit, Manab, Tanushree and Rashmi.

These days tennis in A.E.C. has become a popular game. But it still needs a lot of care so that talents like Aditya, Biswajit and others can shine.

Thanking you,

Debajit Sen

Gymnasium Secretary

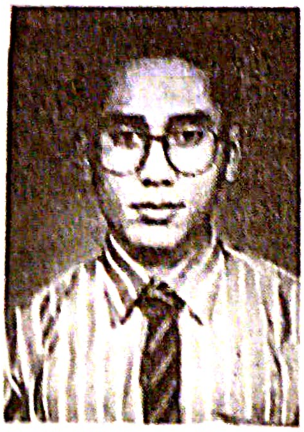

At the very outset, I would like to offer my heartiest thanks to all the Aecians for giving me the opportunity to serve as the Gymnasium Secretary for the session 1994-95.

During my tenure as Gymnasium Secretary, most of the events which are included in my section was successfully held. Most memorable events were Body Building show and Power lifting in which I also participated.

I will take the previlege to thank all my friends Pranjal, Sen, Seuj, Chandan, Pankaj, Roshon, Alok, Hillol, Brahma and elders for helping me in the college week.

Lastly I am grateful to Prof. incharge Dwipen Bhagabati and Prof. Ranjit Kr. Dutta for their kind help and valuable advice. I also like to offer my special thanks to Mr. A.S. Khan for helping me throughout my tenure.

Thanking you,

Trapan Doori

Best Wishes From :

☎ 520113 (R)
31360 (O)

SONGJOG

A House of Sports Articles & Musical Instruments etc.
Panbazar, Guwahati : 1

S.M. STORES

☎ : 541883

All kinds of Electornic goods and Computer books available here.
Lakhtokia Rly. Gate No.: 2
Near Ram Mandir
Guwahati - 1

Sun-Shine Electronics

Ram Mandir Road, Rly. Gate No. 2
Ahmed Market, Shop No. B-3
Lakhtokia, Guwahati - 1

★ Deals with : NEPTON T.V.
★ Sales & Service of all Electronics

M/s SIKDAR BAKERY

Maligaon Chariali, Guwahati - 11

Quality Products Bread, Biscuits, Cake Ect.
&
Deals with every (all) kinds of DRY FOOD & BABY FOOD.

STUDENTS' HEART

Panbazar, Yaswanta Road, Guwahati-1

Deals In :

Paper, Stationery, Survey, Drawing, Engineering Materials, Practical Note Book of all subjects & Loose Sheet of all subjects available here.

Nandan Commercial College

✆ : 57026

Maligaon, Guwahati-781012

Self Employment Diploma Course on

Television, Radio-Tape, Colck, Tailoring, Embroidery, Knitting, Febric Painting, Short-Hand, Typing, Spoken English, Car Driving

সময়ৰ চিন্তা

সময় অমোঘ। সময়ে বোৱাই আনে ইতিহাসক বৰ্তমানলৈ আৰু বোৱাই নিব খোজে নেদেখা ভৱিষ্যতলৈ। সেয়ে হয়তো বেকনে কৈছে,"Time is the author of authors."

অসম অভিযান্ত্ৰিক মহাবিদ্যালয় আজি চাৰিটা দশক সমাপ্তিৰ দুৱাৰডলিত। বিগত দিনকেইটাত এই মহাবিদ্যালয়ে জ দিলে জননীৰ বহু সু-পুত্ৰ। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ বহু-পৰিবৰ্তনৰ সাক্ষী এই মহাবিদ্যালয়ে প্ৰতিবছৰে জন্ম দিব লাগিছে ন অভিযন্তাৰ। কিন্তু বহুক্ষেত্ৰত যেন হতাশাই ঢাকি পেলাব বিছাবে নতুন অভিযন্তাৰ স্বপ্নৰ পৃথিৱী। কাৰণ—নিবনুৱা সমস্যা সৰ্বনাশী ৰূপ। নিবনুৱা সমস্যা আজিৰ কথা নহয়। 'এইচিয়ান'ৰ একাদশ সংখ্যাৰ (সম্পাদক : ইম্‌তাজ আলী, ১৯ 'আমাৰ ভৱিষ্যত' শীৰ্ষক সম্পাদকীয়ত প্ৰতিফলিত হৈছিল নিবনুৱা সমস্যাৰ ভয়াবহতা। প্ৰায় তিনিদশক আগতেই মহাবিদ্যালয়ত ছাত্ৰৰ ভৰ্ত্তিৰ সংখ্যা লক্ষনীয়ভাবে হ্ৰাস পাইছিল, তদানীন্তন কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে জাপি দিয়া আই.এছ.ই (Indi Service of Engineers)ৰ বিলুপ্তিকৰণৰ দাবী উত্থাপিত হৈছিল আৰু সমস্যাটোৰ সন্দৰ্ভত বিভিন্ন মহলত আলোচ হৈছিল। তেতিয়াৰ পৰা এতিয়ালৈ সময়বোৰ একেদৰেই পাৰ হৈ গৈ আছে আৰু প্লেগৰ দৰেই সমস্যাটো দেশৰ সৰ্বত্ৰ বি পৰিছে।

আজি দেশৰ জনজীৱনত পৰিৱৰ্তনৰ জোৱাৰ উঠিছে, দেশ দ্ৰুত ঔদ্যোগীকৰণৰ দিশত আগবাঢ়িছে। মুক্ত অৰ্থনী দেশত বহুজাতিক সংস্থা সমূহৰ মুক্ত প্ৰৱেশৰ পথ প্ৰশস্ত কৰি পেলাইছে। এতিয়া নিবনুৱা শব্দটোৰ সৰলীকৃত অৰ্থটো স কৰিবৰ হ'ল। চৰকাৰী চাকৰিপ্ৰীতি, চাকৰিকেন্দ্ৰিক অধ্যয়ন বাদ দি সম্পূৰ্ণ প্ৰতিযোগিতামূলক জগত এখনলৈ আগবা হ'ল। এয়া সময়ৰ দাবী, সময়ৰ সৃষ্টি। আকৌ বেকনৰ ভাষাত, "Time is the greatest innovator."

আমাৰ দুখীয়া দেশখন আজি এশ এবুৰি সমস্যাত জৰ্জৰিত। অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতি জটি হৈ পৰিছে। এনে অৱস্থাত দেশৰ প্ৰয়োজন মেধাৱী, কৰ্মঠ আৰু উদ্যোগী (Entrepreneur) অভিযন্তাৰ, প্ৰকৃত 'মানু সেয়েহে ছাত্ৰাৱস্থাৰ পৰাই দেশৰ বুনিয়াদ গঢ়াৰ দায়িত্ব ল'বৰ হ'ল। বহিৰাগত শক্তিয়ে ইমানদিনে লুটিপুটি নিয়া আমাৰ সম্পদৰাজি নিজে সদ্ব্যৱহাৰ কৰিবৰ হ'ল। বানপানীয়ে উটুৱাই নিয়া বান্ধবোৰৰ ভেটি সবল কৰিবৰ হ'ল। গ্ৰ গড়াখহনীয়া ভাগি পৰা পাৰিপাৰ্শ্বিকতাক নিৰ্মল কৰিবৰ হ'ল। আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ আমদানিৰ প্ৰক্ৰিয়া দ্ৰুততৰ কৰিবৰ হ প্ৰকৃতিৰ অকৃপণ দান ব্যৱহাৰ কৰি শক্তিখণ্ড টনকিয়াল কৰিবৰ হ'ল। উঠি অহাচামক নতুন প্ৰযুক্তিৰ সৈতে চিনাকি কৰাই হ'ল।

এয়া সময়ৰ শিকনি, সময়ৰ আহ্বান, সময়ৰ দান। ঠিক্ চেনেকাই কোৱাৰ দৰে "Nothing is ours e time."

প্ৰসঙ্গপ্ৰান্তৰত : ইংৰাজীত কিছুমান বহুল প্ৰচলিত Phrase আছে যিবোৰ এটা জাতি বা এখন দেশৰ বাবে অপমা বুলি ভাবিব পাৰি। যেনে Franch leaveৰ অৰ্থ হ'ল To depart without notice or without prior permission. Gift মানে A gift which is asked back or for which a return gift is expected.

যিহেতু আজিকালি আমাৰ দেশত সময় মতে কোনো কামেই নহয়; শ্ৰেণীকোঠাত ছাত্ৰ-শিক্ষক পলমকৈ সোমায় সমিতি সময়মতে আৰম্ভ নহয়, চিনেমা-থিয়েটাৰো নিৰ্দিষ্ট সময়ত আৰম্ভ নহয়, ৰেল সময়সূচী মতে নচলে ইত্যাদি। গতিকে আমি পলমকৈ আৰম্ভ হোৱা কথাটো বুজাবলৈ ইতিমধ্যে ব্যৱহাৰ কৰি থকা Indian Time বোলা Ph বাক্ অদূৰ ভৱিষ্যতে অভিধানত অৰ্ন্তভূক্ত হ'ব নেকি ???

☐ অমৰদীপ কা